

Güneş Ülkesinde Diriliş

Dördüncü Kitap

**KAOS VE
FIRTINA**

Dördüncü Cilt

M. Sait ÜÇLÜ

BİRİNCİ BÖLÜM

I

Her şeyden önce Khaos vardı. Khaos, bir savaş tanrısı gibi felaket üstüne felaketler yarattı. Khaos'tan toprak ana doğdu. Sonra aşk doğdu. İri, katmerli, yumuşak, kızıl bir gül kadar alımlı ve güzel olan o AŞK, yıkılanı yeniden yapmak için bütün bu fırtınalara karşı direndi...

Yaşam; dikenli teller, göç, sürgün, zindan, işkence, çatışma, barut, kan, ölüm ve zulüm ile sınırlandırılmıştı. İnsanın yaşama eğilimi muğlak ve griydi. Ruhunu, yüreği, düşü, düşüncesi bulanıktı. Yol sisli ve belirsizdi. Tüm güneşlerin önüne setler çekilmişti. Savaşta ölen her kişi, Ferat'ın sarı hırçın, ürkütücü girdabı gibi kendisiyle birlikte birçok kişiyi ölüm anaforuna sürüklüyordu. Öyle bir zaman, öyle bir andı ki, o coğrafyada her insan dipsiz bir uçurumun üstündeki köprüden rakibi ile amansız bir düelloya tutuşmuştu. Yenilen her kişi, uçurumun dibindeki azgın girdaba düşüp gidiyordu. Acı karşısında insanın her çığı, her feryadı, evrenin akışı içindeki bir kara delik gibi her kesi oraya çekiyor, çatışma daha da kızışıp büyüyordu. Ölüm ölümü, karanlık karanlığı besliyor, kan ırmakları büyüyordu.

Çağın bütün egemen fikirleri, dinleri, ahlakları çürümüş, yozlaşmış, bir cani ve seri katil haline gelmişti. Bu katil fikirlere, inançlara sahip olanlar durmadan kan döküyor, öldürüyorlardı. Devletler, örgütler, bireyler hiçbir şey üzerinde anlaşmıyor, hiçbir şeye inanmıyorlardı.

Her yerde karanlık, her yerde kan, her yerde şiddet, her yerde çatışma, her yerde haksızlık, ölme ve öldürme hırsı vardı. Yaşadıkları çağ, çağların en karanlığıydı. İnsanlar, aklını yitirmiş gibi çılgınca birbirlerine kurşun sıkıyor, kan döküyordu. Sanki insanlar her geçen gün daha da aptallaşyordu. Bu kaos ortamında geniş kalabalıkların kafası çoktan da çoktu, ama akıl, mantık, zeka denilen şey yok olup gitmişti. Her kentte, her mahallede, her caddede, her evde bela, dönüşü olmayan ölüm, kan, ateş, açlık, sefalet ve yıkım kol geziyordu. Sanki ilk tanrı Khaos gazaba gelmiş, her şeyi yakıp yıkıyordu.

Her devlet, her güç, her insan ve herkes kendisinin haklı olduğunu savunuyordu. Barışa, adalette, haklılığa, insan ve insanlığa dair bütün iyi, güzel şeyler bu karanlık zaman ırmağının girdaplarında yok olup gidiyordu.

Tarih ve insan en trajik anlarından birini yaşıyordu. Herkes, her şeyi, her yerde her zaman mubah görüyordu. İnsanlar, insan olarak yaşayamayacak kadar kin, öfke, intikam, hırs ile dolmuşlardı. İnsanlığın başına musallat olan devlet, toplumu bir böcek kolonisi olarak görüyordu.

Bu korkunç kaos ortamında insanlar şaşkın, nereye gideceğini, ne yapacağını bilmiyorlardı. Hiç kimsenin kaçacağı hiçbir yeri yoktu. Geriye bir tek savaşmak, ölmek ve öldürmek kalıyordu.

İnsanlar bu kargaşa ve karmaşa ortamında her şeyden vaz geçmiş, boş vermiş, bütün sorumluluklarından soyunmuş kendinden kaçarak çözüm arıyordu. Sanki insan yıkmaya, yakmaya, öldürmeye, her şeyi kaos haline getirmeye

sevdalanmıştı. Yaşam ve yaşamak sanıldandan daha zor, daha karmaşık ve kaosu hale gelmişti.

Dünyanın bütün güçleri, bütün ajanları, bütün diplomatları, bütün savaşçıları Filistin ve Beyrut coğrafyasında toplanmıştı. Her devlet, her güç, her örgüt kendi kaos düzenini yaratıyordu. Ortada hiçbir son yoktu. Sadece başlangıçlar vardı. Her son yeni bir başlangıcı, yeni bir çatışmayı, yeni bir kargaşayı doğuruyordu. Kötülük, kötülüğü besliyordu. Ölüm, ölümü çoğaltıyordu. Şiddet, şiddeti doğuruyordu. Kendi kendisinin farkına varmayan her gücün, her devletin, her örgütün, her bireyin sonu kaosu bitiyordu.

Esin Perileri, eşitlikçi düzenin Tanrıçaları, barış elçileri, yeryüzünü terk etmişlerdi. Ak kanatlı güvercinler gökleri bırakmış, insan için çalışan bilim, güzel sanatlar çoktan ölmüştü. Ortalıkta yalancılar, kışkırtıcılar, dalavereciler, kalpazanlar, savaş tacirleri kol geziyordu.

İnsanlar savaştan, ölme-öldürmeden, kötülükten, karanlıktan, züllumden başka bir şeyin olmadığını anladıklarında hayatta kalmak için katillerini, cellatlarını kutsuyorlardı.

Kadının duygusal zekası, doğal otoritesi yitip gitmiş; bütün dünyayı vicdansızlık, ahlaksızlık sarmıştı. Ölümün eşi olan erkek egemenliği, her şeyi yakıp yıkıyordu. Özgürlük, devrim, sosyalizm ve eşitlik sadece sözcükler ve sloganlar düzeyinde kalıyordu. Bütün tiranlar, zorbalara, kan dökücü Firavunlar geleneksel aileyi seviyor, savunuyordu. Bu tiranların yarattığı ailede, her kadın birer köle, çocuklar babaya tabi olan birer uysal yurttaştı.

Devlet, toplum, birey, örgütler iç içe geçmiş; toprak, hava, su, ateş ve tüm nesnelere birbirine karışmış; her şey bir kaos haline gelmişti.

Kaosu yaratan her devlet, her güç, her katil, her serseri her cellat; “Biz iş olsun, eğlence olsun diye bu kargaşa ve karmaşayı yaratmıyoruz. Bunun için insanları öldürmüyoruz. Biz bütün bunları çıkarlarımızı ihlal edildiği için yapıyoruz, suçlu karşı taraftır,” diye izah ediyordu. Tiranların yönettiği, denetime aldığı toplum hiçleşmiş, bir biçime dönüşmüştü. Ölümün kara atı, başını alıp gitmiş, her şeyin önüne geçmişti.

Bu sonsuz yalan, dalavere, ölüm tuzaklarının çoğaldığı, ihanetin arşa yükseldiği, kaçışın bir felsefe haline dönüştüğü, alçaklığın sınır tanımadığı bu karanlık, bu acayip, bu acımasız, öldürücü kaos ortamında Apo, özgürlük ve kurtuluş kavgasını örgütleyor, bütün bunlara karşı mücadele ediyordu.

Apo, bütün kampları günlük olarak takip ediyor, eğitimleri denetliyordu. Ağır, aldığı talimat üzerine Helwê Kampı’nda kalan militanların sayısı artınca güvenlik nedeniyle Rüstem ile birlikte sekiz kişilik bir savaşçı grubunu alıp Lübnan’ın Sur kentindeki bir kampa götürüp yerleştirdi.

Sur; Lübnan’ın güneyinde, İsrail sınırına yakın bir sahil kentiydi. Lübnan ordusu ikiye bölünmüştü. Suat Haddat, İsrail yanlısıydı. Lübnan ve Suriye sınırını denetimde tutuyordu.

Haddat, on bin kişilik çetesiyle ve aileleriyle Lübnan ordusu içinde ortaya çıkmış, İsrail’den destek alıyor, ayrı bir devletçik kurmuş, kan üzerinde saltanat sürüyor, İsrail sınırını koruyor, Lübnan’a kafa tutuyordu.

Sur; Filistin halkının yaşadığı, her gün İsrail ile Haddat'ın top ateşine tuttuğu bir direniş kentiydi. Bir kaç kilometre ötesinde “BURÇ” denilen bölgede merkezi askeri üs hemen yakınında ise “Mezra” denilen bir askeri kamp bulunuyordu.

Filistinlilere ait olan kamp ve mahalle; çöp, kir, pislik, yoksulluk, sefalet ve açlık içindeydi. İnsanların gözlerinin feri sönmüş, geleceğe dair umutlarını yitirmiş, her şeye boş vermişlerdi. Evlerin damlarında, avlularda sarkan elektrik telleri ve solmuş eski çamaşırlar dikkat çekiyordu. Bir tek elektrik direğine yüzlerce kanca atılmış, her biri kendi evine elektrik çekmişti. İnsan yaşamı dâhil her şey kaçaktı...

Rüstem, oraya gitmiş, bir grup Filistinli ile oturmuş sohbet ediyordu. Bir Filistinli savaşçı uzanmış sıcakta uyuyordu. Tam o anda Haddat cephesinde top atışları başladı. Uyuyan Filistinli başını kaldırıp; “Haddat yine başladı,” dedi ve geri battaniyeyi üstüne çekip uyudu. Rüstem, tuhaf tuhaf ona baktı.

Sonra uçak saldırısı alarmı verildi. Dışardaki tüm savaşçılar ve halk merdivenden koşar adım bodrum katına indi. İçerisi kirli, yırtık battaniye, hasır ve sünger minderler doluydu. Bazıları yerde uyuyor, bazıları oturuyor, bazıları ayakta sohbet ediyordu. Susan, üzülen, gülen, acı çeken ve hüzünlünenler iç içe yaşıyordu. Genç, yaşlı, kadın, erkek, çoluk-çocuk iç içe geçmiş kaos ve fırtına sürüyordu. Ağlayan Filistinli kadınlar, İsrail ve Haddat'a lanetler yağdırarak beddua ediyorlardı.

Gece, her bombalama başladığında insanlar sığınak denilen bodrumlara kaçıyor. Sığınaklar üç bölümde oluşuyordu. Her sığınığın iki girişi vardı. Her üç bölüm de

yatak, battaniye ve insanlarla tıka bas doluydu. Filistinli bir kadın Rüstem'e yanaştı.

“Oğlum, Allah korusun, siz burada yeni misiniz? Biz artık alıştık, korkmayın,” dedi kendinden emin bir sesle.

“Ana biz de yeni sayılmayız, merak etme, biz de bu hayata alıştık,” dedi Rüstem gülerek.

Derken uçak alarmı geçti dışarı çıktılar. Çok geçmeden, bu kez Filistinliler, Haddat'a top atışlarıyla yanıt verdiler. Haddat da onlara yanıt verdi. Bir top mermisi havada ıslık çalarak gidip bir boş, yıkıntı halindeki bir inşaatta gürültüyle patladı.

“Haddat geliyooor,” diye alaylı sesle bağırdı bir yaşlı kadın.

“Haddat karısının yanına gitti, saat iki buçuğa kadar gelmez,” diyerek bir Arap kadın kakkahayla güldü.

“Yüreği kirli Haddat, bu dünya sana da kalmayacak,” diyerek bir diğer kadın bildiği bütün bedduaları sıraladı.

“Haddat'ın top atışıyla 40 kişi ölmüş,” dedi öteki kadın

“Haddat'ın top atışıyla 20 kişi yaralanmış,” dedi bir diğeri.

“Haddat'ın mayınlarıyla 3 kişi ölmüş,” dedi beriki.

Çok geçmemişti ki yakınlarına bir top mermisi düştü. Yeniden sığınaklara koştular. Artık yaşamak tesadüflere bağlıydı. Düello sürüp gidiyordu.

Rüstem karşıya baktı, bir grup çocuk kir, pas içinde yalın ayak sokakta şarapnel parçaları topluyor; “Şu fi Şu fi teyyare” (uçaklara bak uçaklara) diyerek sanatçı Marsel Halifi'nin İsrail saldırılarını, çocukların gözüyle anlattığı sevilen çocuk şarkısını söylüyor; oyun oynuyorlardı. Çok geçmeden cadde ve sokaklarda birden bire bir dalgalanma ve hareketlenme başladı.

Koşuşmalar, bağırımlar... Gök gürültüsünü andıran bir ses ortalığı doldurdu. Gözler gökyüzüne döndü. Yükseklerde bir uçak geçiyordu. Yüzlerce uçaksavar ona ateş ediyor, hiç biri tutturamıyordu. Uçaksavar mermileri uçağın ardında beyaz dumanlar bırakarak boşlukta yitip gidiyordu. Sonra uçak İsrail'e doğru gözden yitip gitti.

Sınırın öte tarafındaki dağların arkasında İsrail vardı. Önde deniz, arkada Sur kenti duruyordu. Rüstem, orada işlerini bitirip yeniden kendi kampına arkadaşlarının yanına döndü. Gece yarısına doğru alarm verildi. Rüstem ile arkadaşları da herkes gibi silahını alıp dışarı çıktı. Her tarafta bomba sesleri geliyordu. Rüstem karanlıkta sınır tarafına baktı. Uzakta bütün çevreyi aydınlatan ağır ağır inen, devasa iki ışık gördü. Her biri dağın güney yamacına yerleştirilmiş dev bir projektöre benziyordu. Projektör, dönerek kilometrelerce alanı aydınlatıyor, sınırdan sızmaları önlüyordu.

Derken Rüstem bir grup savaşıyla birlikte tuzak ve pusu kurmaya gitti. Tam o anda karanlıkta bir domuz, çalılıkların arasında fırlayıp hızla koşup gitti. Bir Filistinli savaşçı, son anda domuz olduğunu fark edip ateş etmekten vazgeçti. Gece boyunca sınırdaki pusuya yatıp beklediler. "En ufak çıtırtı olursa haber verin," demişlerdi. Gece boyunca çıtırtılar hiç eksilmiyor. Farelere, domuzlar, tavşanlar, tilkiler, kaplumbağalar, yarasalar ve sürüngenler. Her çatırtı, her hışırtı, her ses tedirginlik yaratıyordu.

"Amacımız İsrail'deki Filistin topraklarını kurtarmak değil mi," dedi Rüstem yanındaki Filistinli Komutana.

"Hayır," dedi Filistinli Komutan.

“Ya amacınız nedir,” dedi Rüstem merakla.

“Bütün İsrail Filistin’indir. İsrail’i tamamen ortadan kaldıracamız. İsrail diye bir devlet ve ulus yoktur,” dedi.

“Öyle olur mu? Peki, onlar nereye gidecek? Doğrusu iki halkın hak, hukuk ve eşitlik temelinde kardeşçe yan yana yaşamasıdır,” dedi Rüstem.

Derken doğu göğü ağarmaya başladı. Tuzak ve pusu kurmaya gidenler kampa geri döndüler. Elbise ve ayaklarındaki botlarla birlikte kirli battaniyelerin üzerinde uzanıp uyudular.

Artık alışmışlardı uçak, tank ve top seslerine. Uçağın karnında düşen bombanın ne kadar yakınlarına düşeceğini hesaplıyor, ona göre davranıyorlardı.

İsrail, her gün teknoloji üstünlüğüne dayanarak “kedi ile fare” oyunu oynuyordu. Bir yandan İsrail, bir yanda Haddat, bir yandan Falanjistler. Diğer yandan Filistinlilerin karmaşık iç sorunları iç içe geçmiş adı konulmamış bir karmaşa yaşıyordu.

Uçak saldırısı olunca; “dağılın hepimiz bir arada ölmeyelim,” diyor, dört bir yana dağılıyorlardı. Uçaklar bomba bırakıp kayıp vermeden çekip gidiyorlardı.

Onlar kampa gelip uyurken, bir roket; “vııııınnn” diye üstlerinden geçip ilerde gürültüyle patladı. Uzakta boş alana düşen roketten hep birlikte güldüler...

Derken uzakta iki uçak görüldü. Ardında uçaksavarlar devreye girdi. Mermiler bir türlü uçağa isabet etmiyordu.

“Hiçbir mermi uçağa isabet etmiyor,” dedi Rüstem yanındaki Filistinliye bakıp güldü.

“Amaç isabet ettirmek değil,” dedi Filistinli.

“Mermi tüketmenin amacı nedir?”

“Havada mermilerden barikat kurup uçakların iniş geçişini engellemektir, iniş geçerse vurulacaklar.”

Bekaa Vadisi ve Şam dışında SAM füzeleri yoktu. Beyrut'ta her kampta daha çok tek bazukaya benzeyen tek atımlık elektronik küçük SAM'lar vardı. Bunlar uçak iniş geçerse kullanılıyordu.

Kentlerde, kasabalarda, köylerde, kamplarda su, elektrik yoktu. İnsanlar, mum ışığında birbirlerine bakıyorlardı.

Rüstem ile iki arkadaşı nöbetten dönüyordu. Bir Arap savaşçı, iki kirpi yakalamış, pişirip yemek için uğraşıyordu. Yakındaki bahçe sahibi çay demleyip onlara getirdi. Kampta bir Iraklı ile İranlı komünist yana gelmiş, savaş içinde olan Irak ve İran'ın durumunu tartışıyorlardı. Bir savaşçı elindeki radyoyu açtı. Spiker; “İsrail dış işleri Bakanı Yitzhak Shamir yaptığı açıklamada; ‘Filistinlilerin roket atışı durmazsa saldırıya geçeceğiz,’ diyor,” dedi.

“İsrail bunu yapar mı,” dedi Rüstem yanındaki savaşçıya.

“Vallahi bu İsrail'dir, yapar mı yapar.”

Bir haftadan beri her gün intişarlar devam ediyor, eğitim yapamıyorlardı. Uçaklar aydınlatma bombaları atıyordu. Gökyüzüne asılmış gibi duran bu devasa lambalar, ağır ağır yeryüzüne inerken, her tarafı ışığa boğuyordu. Denizdeki ışıkları görünce;

“Gemi,” diye bağırdı bir paralı asker.

“İsrail savaş gemisi” dedi diğeri.

Denizde ışıklar çoğalıp azalıyordu. Yeniden top ve havan atışları başladı. Bir yerlerde gizli mermiler sıkılıyor, her tarafta

kurşunlar vızıldıyordu. Uçak sesleri ve ardında bomba sesleri geliyordu.

Alarm verildi. Güvenlik nedeniyle portakal bahçelerine gideceklerdi. Rüstem arkadaşlarıyla birlikte, yatak ve tulumları almaya giderken, bir yatağın şarapnel parçasıyla tutuşup yandığını gördü. Battaniyeleri çıkarıp suyun altına attılar...

Sonra tüm savaşçılar portakal bahçelerine çekilip o gece orada kaldılar. Ertesi gün, Abuzêr'den gelen bir talimat üzerine, iki arkadaşını yanına alıp Beyrut'taki Kurtuluş grubunun yanına gitti.

Ebu Nidal-Ebu Abbas, Sabri El Benna 1974 yılında Filistin Kurtuluş Cephesini Kurmuş, Türkiye'de gelen Kurtuluş grubu onların kamplarında kalıyordu.

Rüstem, bir grup savaşçıyla birlikte Beyrut'ta vardı. Orada arabayla sahile gittiler. Dalgalar durmadan kıyıları dövüyor, rüzgâr delice esiyordu. Kurtuluş grubuna mensup Ankara Merkez ceza evi firarisi Zekeriya ile Batmanlı Kürt Hasan denize girmişlerdi. Zekeriya yüzme bilmiyordu. Biraz açılınca dev bir dalga onu alıp götürmüştü. Yüzme bilen Hasan, ona ulaşmış, tam kurtarmaya çalışırken, bir diğer dalga gelip onları birbirinden ayırmış, Zekeriya'yı alıp en dibe çekmişti.

Sahilde kalabalık toplanmış, dalgıçlar ceset arıyordu. Batmanlı Hasan sahilde oturmuş, başını elleri arasına almış, gözyaşı döküyordu.

O an uzaklarda uçak sesleri duyuldu. Sahilde toplanan kalabalık bir iki dalgalandı, hareketlendi, en yakındaki bir apartmanın bodrumuna koştu. Sonra uçaklar görünmeden kaybolup gittiler. Yeniden çıkıp sahilde birikteler.

Derken Sur'da üç tekne cesedi aramaya geldi. Ağ atıp ceset arayacaklardı ki bir dalgıç; "aha ceset orada," diye bağırdı. Ardında dalıp cesedi dışarı çıkardı. Tekneler Lübnan Vatan Hareketine ait oldukları için cesedi alıp oraya götürmek için yola çıktılar.

Gün batımına doğru, beş uçak görüldü. Bütün uçaksavarlar ateş etmeye başladılar. Uçaklar yarım bir dönüş yapıp arkasında ışık bombaları bırakıp Reşadiye, Sayda ve Nebatiye kentlerine doğru yöneldiler. Bisivignler, uçaksavarlar karşılık verdiler. İki uçak ileriye doğru doksan derece iniş yaptı, aynı anda uçaksavarlar harekete geçti. Uçaklar belirlenen hedeflere dörder bomba bırakıp pike yaptılar. Bir tür attıktan sonra tekrar dalışa geçip bomba bırakıp İsrail'e doğru uzaklaşıp gittiler.

Rüstem Batmanlı Hasan'ı da yanına alarak arkadaşlarıyla birlikte geri Sur'daki kampa döndü. Reşadiye, Sayda, Nebatiye ve Sur'da halk silahını almış, sokağa dökülmüştü. Çocuklar sokakta bekliyor, kızlar mermi taşıyordu.

Havada gece karanlığında İsrail'le doğru giden beş ateş parçası görülüyordu. Savaşçılar durmadan İsrail'le roket atıyorlardı. Çok geçmeden Haddat cephesi karşılık verdi. Onlarca top mermisi bir anda vınlayarak havada gidip geliyordu.

Rüstem, Hasan ile birlikte kampa gitti. Geceyi bir sığınakta, gaz lambasının ışığında geçirdi.

Savaşçılar sabah kalktılar. Portakal bahçelerinin içine girip gizlendiler. Geniş bir ana yol, Haddat'a kadar uzanıp gidiyordu. Yolun her iki tarafı, portakal bahçeleriyle doluydu. Yol boyunca bahçeler, içindeki binalar ve her yolun kendisi top, havan

mermiler ve bombalarla delik deşik olmuştu. Mayıs olmasına rağmen hala ağaçlar greyfurt ve portakal doluydu. Çoğu yere düşmüş, çürümüş, toplanamamıştı. Bu ana yolda bir de BM barış gücü konuşlanmıştı. BM'nin asker dolu arabaları gidip geliyordu. Her kıtadan, her milletten askerler vardı. En çok siyahi askerler göze çarpıyordu.

O sabah yeniden karşılıklı top ve havan düellosu başladı. Kamptaki savaşçılar, mevzilere koştular. Şarapnel parçaları mevziilerin sağına soluna düşüyor, yerde dumanlar kalkıyordu. Rüstem ile Batmanlı Hasan birlikte, uzaktaki bir mevziide bulunan silahlar susunca oraya gitmek için koşarken arka arkaya mermiler gelmeye başladı. Rüstem ile Hasan mermilerden korunmak için önlerine çıkan bir çukura kendilerini atıp sınımsız toprağa yapıştılar. Bir şarapnel parçası, birkaç metre yakınlarına düştü. Toplar ara verince, yerinde kalkıp hızla koşmaya başladılar. Çok geçmeden üç top mermisi arka arkaya ayrıldıkları noktada gürültüyle patladı. Kovalamaca sürüp gidiyordu. “Biri bizi görüyor ve istihbarat veriyor,” diye söylendi Rüstem. “Burada kimin kimden yana olduğu belli değil,” dedi Hasan. Çatışma giderek şiddetleniyor, aralıksız sürüyordu. Rüstem son bir atakla belirlen mevziye ulaştı. Ardında Hasan nefes nefese oraya vardı.

Genç bir Filistinli savaşçı alnında vurulmuş, sırt üstü yatıyordu. Gözleri ve ağzı açık öylece yatıyordu. Yanındaki diğer savaşçı vurulmuş, kendinden geçmiş derinden inliyordu. Elini genç savaşçının boyun şah damarına attı. Hiçbir hayat emaresi yoktu. Rüstem, telsizle durumu kamptan sorumlu

komutana bildirdi. Derken iki genç Arap savaşçı gelip önce yaralıyı, sonra ölüyü top atışları altında alıp götürdüler.

Gün boyu çatışma sürüp gitti. Gün kararınca uçaklar “temvir,” dedikleri aydınlatma bombası bıraktılar. Paraşüte takılmış devasa projektörler ağır ağır inmeye başladı. Her taraf gündüz gibi aydınlandı. Herkes intişara çıkmış, arazide mevzilenmişti. Bir top mermisi döne döne gelip Hasan ile Rüstem’in bulunduğu mevziinin yakında “küt diye yere çakıldı. Derin bir oyuk açtı. Rüstem ile Hasan sımsıkı toprağa yapışıp kaldı. Mermi patlamadı. Bir diğer top mermisi biraz ötede patladı birkaç portakal ağacı tutuşup yanmaya başladı. Derken akşam aniden çatışmalar karşılıklı durdu.

Çok susamıştı. Yakınında su deposu gözüne ilişti, sevindi.

“Hasan arkadaş, ben bir su deposuna bakayım belki içinde su vardır,” dedi Rüstem.

“Hiç sanmam, olsa da içilmez,” dedi Hasan.

Silahını alıp, ay ışığında su deposuna yanaştı. Tahta iskenenin üstüne çıktı, deponun kapağını açıp baktı. Ürkerek başına birden bire kaldırdı. Uzun, gri bir yılan deponun dibinde dolaşıyordu. İskeleden atlayıp indi. Yılan sürünerek depodan çıktı. Yılan çıkınca bir kurşun kafasına sıktı. Hasan mevziide;

“Rüstem arkadaş ne oldu,” diye heyecanla bağırdı.

“Yok bir şey, yılan,” diye yanıt verdi Rüstem.

Sonra yılanı alıp kampa gittiler. Ölen yılanı her bir tarafından bir karış kesip attılar, gerisini pişirip yediler.

Ucu bucağı olmayan bir portakal bahçesinin etrafı tellerle çevrilmişti. İçi gizli sığınak ve barınaklarla doluydu. Derin çukurlar açıp üzerini kalaslarla kapatıp gizlemişlerdi.

Kampın çevresi bubi tuzakları, kampta patlatılacak şekilde devrelerle kuşatılmıştı. Sığınaklar çukurlar ve tünel birbirine bağlanıyordu. Sık ağaçların altında üç çadır kamufle edilmişti. Savaşçıların çoğu çukurda yatıyor, çevrede nöbet tutuyorlardı. Nöbetçi sorumlusu(reisul Heras) subay, sabaha kadar mevziileri dolaşıp denetliyordu.

Sivrisinekler, çok saldırgan çorap pantolon dinlemiyorlar hep saldırıyorlardı. Uzaktaki köyde eşek anırmaları, horoz sesleri, köpek havlamaları ve inek böğürmeleri geliyordu.

Sur kentinden El Fetih, Amel Hareketi, Komünist Partisi ve başka örgütler de kamplarda kalıyorlardı. Sur kenti, sürekli İsrail tarafında bombalandığı için sabit kamplar yoktu.

Rüstem'in başında bulunduğu Apocu grup da sık ağaçlık bir alanda çadır açıp gizli, geçici bir kamp kurmuştu. Sur kamplarındaki savaşçılar, en çok güvenlik ve gizliliğe dikkat ediyorlardı. Sigara izmariti, boş paket ve yiyecek artıklarını yer atmak yasaklanmıştı.

Sekiz kişilik grup, fırsat buldukça kurdukları gizli çadırda, Apo'nun yazdığı "Kürdistan'da Zoru Rolü," adlı kitabı okuyup eğitim çalışması yapıyorlardı. Önce kitabı okudular, sonra bölüm bölüm üzerinde tartıştılar. Eğitim bitince, herkes bireysel düşüncesini yazıp Apo'ya gönderdi.

İsrail ve Filistin savaşına kadar orada kaldılar. Orada önce patlayıcılar Ardında Filistinlilerle birlikte ilk defa 23,5'lük doçkalar üzerinde eğitim gördüler.

Kamplarını, "Üç Yol" ağzına kurmuş, gruplarının adı; "Yol Kesen Grubu," konulmuştu. Alandaki bütün savaşçılar orada gidip geliyorlardı. Onlar çatışma olmadığı zaman her gün

bir ağacın altına oturup kitap okuyor, tartışıyorlardı. El Fetih Komutanı orada geçerken, Halk Cephesi komutanına;

“Burası akademi alanı mıdır,” diye sordu.

“Yok, sadece kamptır,” diye yanıtladı.

“Biz ne kadar burada geçiyorsak sizin askerler oturmuş, kitap okuyor ve eğitim görüyorlar.”

“Onlar bizim askerlerimiz değil, Kürt gerillalarıdır, hep okuyorlar,” dedi.

“Bunlar böyle sürekli okumayı nasıl başarıyorlar?”

Derken bir sabah, Filistinli kamp komutanı yanlarına gelip;

“Sizin çadırı dağıtacağız, her birinizi bir çadıra vereceğiz.” dedi.

“Bizim eğitim programımız var, yeniden Kürdistan dağlarına döneceğiz, onun hazırlıklarını yapıyoruz, bir arada olmamız gerekiyor. Biz dağılırsak sistemimiz dağılır,” dedi Rüstem.

“Biz karar almışız, bu çadırı dağıtacağız.”

“Neden dağıtacaksınız?”

“Ne yapıyorsak bizimkilere bir satır okutamıyoruz, sizi dağıtırsak belki size bakar, bizimkiler de okurlar. Siz toplu okumazsanız da her birinizin elinde bir kitap var okuyabilirsiniz,” dedi.

Derken her birini bir çadıra dağıttılar. Üç gün üç gece farklı çadırlarda kaldılar. Rüstem’in Filistin kamp komutanının yanına giderek;

“Siz böyle yaparsınız, biz kendi programımız yürütemeyiz, arkadaşlarımıza söyler, gitmek zorunda kalırız,” dedi.

“Neden?”

“Çadırda radyo, teyp, saz ve TV var. Arkadaşlarınız, her biri bir şeyle uğraşüyor. Biri saz çalıyor, bir türkü söylüyor, bir TV izliyor, sesler birbirine karışıyor, biz kitap okuyamıyoruz,” dedi.

Konuşup tartıştılar, yeniden bir araya getirdiler. Büyük silahlar üzerinde birlikte eğitim gördüler. Rüstem doçka uzmanı oldu.

Filistin savaşçılar, onlara tepeden bakıyor, “Kitap okuma dışında başka bir işe şeye yaramayan, savaşa gelmeyen kişiler,” olarak değerlendiriyorlardı.

Bazıları; “Bunlar bize sığınmış, bütün ihtiyaçlarını biz karşılıyoruz. Kitap okuma dışında hiçbir şey yapmıyorlar, bunlar savaşta bir tek mermi bile sıkamazlar,” diye kendi aralarından tartışıyorlardı.

İsrail komandoları, bazen gece denizden sızarak, gelip kamplara baskın yapıyor, geri gidiyordu. Sur kamplarında kalan gerillalar da buna karşılık, gün batımıyla gün doğumu arasında sahildeki gizli noktalarda tedbir olarak nöbet tutuyorlardı.

Derken, Radikal İslamcı “Amel Hareketi” ile Komünist Partisi militanları arasında çatışma çıktı. Filistinliler Komünist Partisi’nden yana tutum takınınca, Apocu militanlar da onların safında yer aldılar.

Hareketi Amel, kısa sürede bir kasabanın yarısını ele geçirmişti. Gece yarısı Sur kamplarındaki güçler, FKÖ

karargâhında gelen emir üzerine müdahaleye gittiler. Rüstem, kamptaki Apocu birliğin başındaydı. Beş arkadaşıyla birlikte doçka silahında görev almıştı. Doçka arabasının şoförü Filistinliydi, gerisi Apocu gerillalardı.

Rüstem 23,5'lik doçkayı götürüp kasabanın karşısında, stratejik bir tepede mevzilendirdi. Bir planlama grubu yaptı. Çatışmalar sürerken, karşı tarafın karargâhlarını ele geçirmek için beş kişilik öncü saldırı grubu oluşturuldu. Bunlardan biri Batmanlı Hasan, diğeri genç Apocu bir militandı. Karargâhın yanında etrafı aydınlatan ışıldaklar vardı. Operasyonu yöneten Filistinli komutan;

“Rüstem arkadaş, saldırı grubunun sızma yapması için, biz sana haber verdiğimizde, o ışıldakları hedef yapıp vuracaksın ki öncü saldırı grubu da doçka savunması altında içeri sızsın,” dedi.

“Tamam, orası bana ait, sizde gelecek emri bekleyeceğim,” dedi Rüstem.

Tepenin arkasında doçka arabası için üç ayrı mevzi hazırladı. Doçka arabasını bir mevziye yerleştirip, uzaktaki ışıldakları hedefleyecek şekilde konuşlandırdı. Genel operasyonla birlikte çatışmalar başladı. Filistinli komutan, telsizle;

“Rüstem arkadaş, hedefleri vurmaya başla,” dedi operasyon komutanı.

İlk atışta iki carcur hedefe boşalttı. Doçkanın namlusunda alevler fişkırdı. “Düşman, namludan çıkan alevleri hedefleyebilir,” diyerek, doçka arabasını oradan çıkarıp daha önce hazırladığı bir diğerk mevziye taşıırken, ilk mevziye ardi

ardına havanlar yağmaya başladı. İkinci mevziide yarım carcur boşalttı. Sonra doçka arabasını alıp üçüncü mevziye konuşlandırdı. Orada bir carcur boşalttı. Komutan telsizle;

“Şimdilik ateşi kesin,” diye emir verdi.

O an saldırı grubu ani bir sızmayla karargâhın içine girmiş, el bombaları ve kalaşnikoflarla etkisiz hale getirmişti. Hasan ile arkadaşı sızma grubunun en önüneydiler. Karargâh düşünce diğer güçler, panik içinde gece karanlığında dağınık şekilde kasabayı terk etmeye başladılar.

Telsizlerde; “Öncü saldırı grubu kayıp vermeden görevini başarıyla yerine getirmiştir,” anonsları geçmeye başladı. Sabaha doğru Amel Hareketi onlarca ölü, yaralı ve mühimmat geride bırakarak kasabadan çekildi. FKÖ güçleri, tüm kasabada denetimi sağladı.

İlk gün ışınlarıyla, FKÖ operasyon genel komutanı tepeye geldi, Arap şoföre;

“Doçkacı kimdir,” diye sordu.

“Rüstem arkadaşır,” dedi şoför.

Kendi adının geçtiğini duyan Rüstem, “Acaba hedefi vuramadım, bir eksiklik mi oldu, görevimi tam yerine getiremedim mi,” diye kaygılandı. Komutana bakıp yetersiz Arapçasıyla;

Komutan arabanın arkasına geçip, karanlıkta doçkanın başında bulunan savaşıya bakıp;

“Rüstem arkadaş sen misin,” dedi gülerek.

“Evet doçkacı benim,” dedi Rüstem kaygılı bir sesle.

Komutan bir çırpıda arabanın üzerine çıktı. Rüstem’i kucaklayıp kutladı.

“Rüstem arkadaş, yüzde yüz hedefi tutturdun, seni kutluyorum,” dedi gülerek. Diğer komutanlar da cihazla kutlama mesajları gönderdiler.

Doçka arabası kasabaya girdi, direnen bazı mevzileri vurup etkisiz hale getirdi. Sonra köylere doğru ilerlediler. Gün boyu, köylerde çatışmalar aralıksız sürdü. Saldırı grubundaki Apocu militanlar korkusuzca saldırıp görevlerini başarıyla yerine getirmişlerdi.

Bu olay, bir anda bütün Filistinli savaşçılar arasında yayıldı. Filistinliler; “cesur, disiplinli, soğukkanlı, Apocu savaşçı Kürtler,” diye onlardan söz ediyorlardı.

Kasaba ele geçirildikten sonra alay ve tabur komutanı geldi. Savaşa katılan güçlerle genel bir toplantı yaptı. Yaşanan genel yetmezlikleri konuşular. Rüstem de el kaldırıp söz hakkı alarak;

“Biz askeri alanda kazandık, ama siyasi olarak kaybettik,” dedi.

“Neden siyasi alanda kaybetmişiz,” dedi alay komutanı merak ve aceleyle.

“Biz kasaba ve köyleri ele geçirdik. Askeri olarak zafer elde ettik. Şehre ve köylere girdik. Halk, Amel Hareketi’nden olmadığı halde korkudan malını, mülkünü bırakıp savaştan kaçtı. Askerleriniz, evlere girip paraları, altınları, kıymetli eşyaları yağmaladılar. Yarın öbür gün bu evlerin sahipleri gelecek ve mallarının talan edildiğini görecek, bize düşman gözüyle bakacaklar. İşte bunun için biz siyasi olarak savaşı kaybettik,” dedi Rüstem.

Divandaki komutan toplantıyı bitirirken; “değerlendirmen doğrudur, katılıyorum. PKK’li arkadaşlar savaştan önce, savaşta ve savaştan sonra da her daim savaşa hazırdırlar,” diye konuşmasını bitirdi.

Bu çatışmadan sonra kamp komutanı, bölgenin silah ve mühimmat deposunun anahtarını Rüstem’ye teslim etti. Sahilde gece gizli nöbet noktasıydı. Bir gemi denizde gelip doğkanın menziline girdi. Sorumlu Filistinli biriydi. Rüstem gemi yaklaşınca;

“Doçka menzilindedir vuralım,” diye önerdi. “Ne vuralım, biz ona birkaç doçka mermisi atacağız, o bize roket atacak,” diyerek Filistinli nöbetçi komutan karşı çıktı.

“Roket atacak, ama biz ateş edersek o orada sızma gruplarını indiremez,” dedi Rüstem.

Ertesi gün günlük tekmiller alındı. Rüstem gece gelişen durumu rapor edip eleştirdi. O günden sonra gece nöbetlerinde tüm sorumlu komutanları Apocu militanlardan seçmeye başladılar.

“George Habbaş, Sayda’ya gelip gerillalarla toplantı yapacak, Surdaki güçler de gidecek,” diye karar aldılar. Rüstem bir grup arkadaşıyla birlikte toplantıya katıldı.

George Habbaş divana oturup toplantı yaptı. Rüstem ile iki arkadaşı, onun yakın korumasıydı. Evlerin üstündeki doçkaların başında da PKK militanları yer almıştı.

Bazı Filistin gerillaları onları alıp evlerine götürüyor, evlerde onların düşüncelerini sorup öğreniyorlardı. Onlara karşı büyük bir güven ilişkisi gelişmişti.

II

*“Günlerin bugün getirdiği baskı zulüm ve kandır
Ancak bu böyle gitmez sömürü devam etmez
Yepyeni bir hayat gelir bizde ve her yerde
1 Mayıs 1 Mayıs işçinin emekçinin bayramı
Devrimin şanlı yolunda ilerleyen halkların bayramı”*

Günlerden salıydı.

Gökyüzünde ay incecik bir hilal görünümündeydi.

Akşam Mezzê'deki evin salonunda oturmuş, güncel gelişmeleri yanındaki militanlarla paylaşıp tartışmak ve yorumlamak için radyoyu açtı.

“Sina da halk ile ordu karşı karşıya, İsrail askerleri bölgeyi terk etmek istemeyen halkı kamyonlara yerleştirilen çelik kafeslerle boşaltıyor...”

“Amerikan asıllı 20 fanatik Musevi Yamit kasabasının Mısır'a geri verilmesi halinde birer birer intihar edeceklerini açıkladı. Kudüs'ün İsrail tarafından 7 gün içinde Mısır'a geri verilmesi bekleniyor...”

“6 gün süren çatışmada, 79 kişi hayatını kaybetmişti... Lübnan'da Amal Şîf militanları ile FKÖ arasında ateşkes anlaşması imzalandı...”

“İsrail işgali altındaki Batı Şeria'da bulunan ve İsrail aleyhtarı gösterilerden ötürü yaklaşık iki ay önce öğretime ara verilmişti...”

“İsrail ile Mısır arasında değiş tokuş edilecek olan Sina yarımadası için tartışmalar, çatışmalar sürüyor...”

“Körfez İşbirliği Konseyi dış işleri bakanları körfezdeki ve Ortadoğu’daki son durumları görüşmek üzere bir araya gelecek...”

Ortadoğu bölgesi içten içe kaynıyor, her tarafta çatışmalar sürüyordu. İsrail, Lübnan ve FKÖ arasında ilişkiler iyice gerginleşiyor, savaş alarm veriyordu.

Apo haberleri dinledikten sonra bölgedeki bütün gelişmeleri yanındaki militanlarla konuşup tartıştı, yorumladı. Kendi kendine; “tedbir almam gerekir, gerilla ordusunun çekirdeğini oluşturacak olan bütün güçlerimiz savaş ortamındadır. Savaşın ayak sesleri yaklaşıyor. Gelişmelere bakılırsa bir İsrail-Filistin savaşı kaçınılmaz hale geliyor. Güçlerin bir kısmını kamplardan geri çekmeliyim,” diye düşündü.

Çok geçmeden bu düşüncesini Agir ve Bager ile paylaştı. Sonra hayata geçirmek için perspektif ve talimatlar verdi. Yeniden düzenlemeler yapıldı. Buna bağlı olarak Rüstem de kendi grubuyla Sur’dan Sayda’ya gitmek için hazırlandı. Bu ayrılık anında en fazla etkilenen Filistinli gerillâlardı. Baştaki tavırları değişmişti. Apocu militanların yaşam tarzı, onların düşüncelerini değiştirmiş, etkilemişti. Birbirlerine sarıldılar, vedalaştılar, ayrılırken arkalarından gözyaşı döktüler. Surdaki Filistinli bir savaştı Rüstem ile Hasanla vedalaşırken;

“Rüstem arkadaş gitmeyin, sizin gibi arkadaşları nerede bulacağız,” dedi.

“Biz yine buradaki kamplardayız, yanınızda olacağız,” dedi Hasan.

Batmanlı Hasan, orada Helwê Kampı'na geçerken, Rüstem, Sur kentinden Sayda'ya oradan da Beyrut'a geçti. İlk kez büyük bir metropol kentini yakında görüyor, içinde geziyordu. Büyülenmiş gibi etrafına bakıyor, her şeyi dikkatle gözden geçiriyordu. Agir ile birlikte çarşıdan yürürken, yıkılan harabe olan bir binayı gördü. İsrail bitişik binalardan birini tam hedef vurmuş, diğeri hiç zarar görmemiş, ayakta duruyordu. Rüstem durup şaşkınlıkla binaya baktı. "Bunu böyle nasıl becermişler, bir bina yerle bir olurken, bitişik olan binayı bıçakla ondan keser gibi ayırmışlar," diye düşündü.

Agir, bir an sağına solun baktı, Rüstem'i ortalıkta göremeyince tedirgin oldu. "Galiba Rüstem kayboldu, dil de bilmiyor," diye kaygılandı. Geldiği caddeden geri döndü, etrafı kolaçan etti. Rüstem'i, yolun kenarında durmuş, aval aval yıkılan binaya bakarken yakaladı.

Gidip elinde tutarak; "gel şimdi kayıp olacaksın işimizi, gücümüzü bırakıp bu defa seni arayacağız," diye tepki gösterdi. Onu alıp eve götürdü. Evde bir grup militan daha vardı. Agir, evde çıkarken onlara;

"Rüstem arkadaşşı sakın tek başına çarşıya bırakmayın. Ya bir araba çarpacak ya da kayıp olacak. Buraya getirene kadar kaç defa benden koptu," dedi.

Nisan ayının son günleriydi. İkinciye doğru Bekaa Dağlarının ve tepelerinin üzerinde soğuk bir yel kamplara, köylere, kasaba ve kentlere doğru esti. Tepelerin zirvelerinde biriken bulutlar, kaynayarak kükremeye, büyüyüp yayılmaya, ardı ardına şimşekler çakmaya başladı. Önce seyrek iri yağmur damlları yere düştü. Çok geçmeden sağmak yağmura dönüştü.

Ağaçların altında kümeleşip sohbet eden savaşılar hareketlendi, her biri kalkıp kendi çadırına koştı.

Büyük zeytin bahçesinin sahibi, savaştan dolayı bütün malını mülkünü bırakıp Avrupa'ya mülteci olarak sığınmıştı. Bahçede diz boyu otlar yeşermiş, sahipsiz ve bakımsızdı. Bir önceki yılın zeytinleri toplanmamış, yerlere düşüp çürümüşü. Zeytin bahçesinin devamı olarak, biraz aşağıda ana yol boyunca muz, üzüm ve diğer meyve bahçeleri uzayıp gidiyordu.

Elli metre aralıkla duran iki çadırda kalıyorlardı. Her bir çadır, iri asırlık bir zeytin ağacının altına kurulmuştu. Daha ötedeki zeytin ağaçlarının arasına belli aralıklara kurulmuş olan üç ayrı çadırda ise Filistin savaşıları kalıyordu. Bütün çadırlar zeytin bahçesinin içinde kurulmuş, hava saldırılarına karşı kamufle edilerek tedbir almışlardı.

O gün, gökler durmadan savaşa girmiş gibi ardı ardına yeri göğü sarsarak gürlüyor, şimşekler çakıyor, yağmur aralıksız yağıyordu. Sular, tepelerde toprakları aşağılara sürükleyerek, küçük kızıl derecikler biçiminde akıyor, vadilerde birleşip büyük dereler oluşuyor, denize doğu yol alıyordu. Bütün canlılar inlerine çekilmiş, dışarda yağmurdan göz gözü görmüyordu.

Derken bir çadırdan bir damla yere düştü. Sonra ikinci, üçüncü damla düştü. Damlalar çoğalmaya, ardı ardına düşmeye başladı. Damlalarla birlikte onlar da hareketlendi. Islanmasın diye damlayan yerin altındaki eşyaları kaldırdılar. Onlar eşyaları toplarken yağmur fırtınaya dönüştü. Çadırın her bir tarafı damlamaya başladı. Sonra asi ve güçlü rüzgâr, çadırın bir tarafını söküp havaya kaldırdı. Rüzgârla gelen sağanak yağmur içeriye hücum edip saldırıya geçti. Onlar da saldırıya karşı

birleşip harekete geçtiler. Çadırın kazıklarını yeniden taşlarla dövüp çaktılar. Etrafını taş ve toprakla besleyerek güçlendirdiler. Çadırı tekrar kurdular. Her biri ıslanmış, çamur içinde kalmıştı. Gidip soğuk su ile yıkandılar, temizlendiler. Yağmur aralıksız sürünce o gün eğitim yapamadılar.

Derken akşam doğru yağmur dindi. Ilık bir bahar havası esmeye başladı. Nisanın son günleriydi. Doğa zümrüt yeşilli renk cümbüşüne bürünmüş, her taraf yemyeşildi. Şahin Kılavuz ile Abdülkadir Çubukçu, dağın yamacına doğru yöneldiler. Otlar yeşermiş, çiçekle rengârenkti. El değmemiş, ayak basılmamış bakir tepelerde doğa bütün cömertliğini sermiş, yamaçlar zümrüt yeşiline bürünmüş, insanı büyülüyordu.

Saatlerce yağan yağmurun ardında otların ve çiçeklerin üzerinde gözyaşını andıran su damlacıkları oluşmuştu. Tırtıllar yağmur sonrası yerlerde sürünüyor, uğur böcekleri, kelebekler havda uçuyor, bal arıları çiçekten çiçeğe konuyor, bahar kuşlarının sesi birbirine karışıyordu. Bütün ağaçlar yeşermiş, tomurcuklar büyümüş, ılık ılıman bahar günleri iyice uzamıştı. Doğa canlanıyor, hareketleniyordu. Masmavi gökyüzü ile yeşil yeryüzü yağmurla yıkanmış, her yer çiçek kokuyordu.

Şahin ile Abdülkadir dağın yamacında birer taşın üzerinde oturup sohbetle başladılar. Derken belirlenen saate kampta bulunan diğer militanlar da birer ikişer gelmeye başladılar. Tümü bir hilal biçiminde taşların üzerine oturup toplantı süzeni aldılar.

“Arkadaşlar, partiden gelen bir talimat var, onu okuyacağız,” deyip gelen talimatı cebinde çıkarıp okumaya başladı. O okurken diğerleri pür dikkat dinliyordu. Talimat; “1

Mayıs,” kutlamalarına ilişkin hazırlık yapmayla ilgiliydi. Derken sorular sordular Şahin her soruya tek tek yanıtlar verdi.

“Biz burada 1 Mayıs’a çok iyi hazırlanmalıyız ve görkemli kutlamalıyız,” dedi Abdülkadir Çubukçu.

“1 Mayıs’ı merkezi olarak, Hewlê Kampında kutlayacağız, o gün hepimiz oraya gideceğiz,” dedi Şahin.

“Yaşasın 1 Mayıs,” diye mırıldandı Abdülkadir.

Toplantıyı bitirip akşam yemeği için kampa öndüler. Yemekten sonra bir top mermisi havada ıslık çalarak gelip Kampın yakınında boş bir yerde gürültüyle patladı. Bütün savaşçılar, silahlarını alıp sağa sola koşmaya başladılar. Çok geçmeden mevzilere yerleştiler. İsrail’in top mermileri arka arkaya gelmeye başladı. Sınıra yakın bütün güçler, aynı şekilde makinalı tüfeklerle karşılık verdiler. Çok geçmeden heyecan ve telaş geçti. Gelen top mermilerini sayıp dalga geçmeye başladılar. On dakika kadar karşılıklı süren top atışı aniden kesildi. Bütün savaşçılar gevşedi, mevzilerden çıkıp ağaçlar arasında beklemeye başladılar.

O an bir tek top mermisi havada ıslak çalarak geldi. Bütün gözler gelen mermiye döndü. Yamaçta sık ağaçlık alanda gizlenmiş bir mühimmat deposuna değdi. Yeri göğüs sarsan bir patlama oldu. Ardında düştüğü yerde alevler yükseldi, ardı ardına onlarca patlamalar oldu. parçalar sağa sola yüzlerce metre yayıldı. Yükselen alevlerle birlikte simsiyah dumanlar gökyüzünü kapladı. Ağaçlar tutuştu, bir yangına dönüştü. Filistinli komutan yüksek sesle;

“Arkadaşlar herkes hazırlansın yangını söndürmeye gidiyoruz,” diye bağırdı, heyecan ve panik içinde. Şahin

arkadaşlarını harekete geçirdi. Ellerine yeşil dallar alıp, en önde Şahin, yangını söndürmeye gittiler. Çok geçmeden yangın söndürme ekibi ve takviye birlikleri de geldi. Çam, meşe, zeytin ağaçları ile çalılıklar tutuşmuş, alev alev yanıyordu. Rüzgâr alevleri körüklüyor, sıcaklık metrelerce öteye yayılıyordu. Kızıl, sarı ve pembe yalızlar kıvrak hareketlerle birbirine karışıyor, bir tek gövde haline geliyordu. Dumanlar gökyüzünü doldurmuş, kapkara bulutlar oluşmuştu. Yamaçta ne kadar canlı varsa hareketlenmiş, yangından kaçmaya, kurtulmaya çalışıyordu. Tavşan, tilki, kaplumbağa, kertenkele, yılan, kelebek, çekirge, börtü böcek yalızlar arasında yanıp kül oluyordu.

Vadide, yamaçta terk edilmiş evler, barakalar, asi rüzgârın önün katıp sürükledi yapraklar alev ve dumanlarla birlikte yanıp kül oluyordu. Rüzgâr yangını körüklüyordu, doğal olmayan bir felakette dönüşüyordu. Onlar yangını söndürmek için uğraşıyordu. Sonra rüzgâr şiddetlendi, fırtınaya dönüştü, ortalıkta her şeyi alıp götürdü...

Sonra takviye güçleriyle el ele verip uzun bir uğraştan sonra yangını söndürdüler. Her bir militan ter, is ve dumandan simsiyah olmuş, tanınmayacak hale gelmişti. Terli yorgun kampa dönüp banyo oldular, o akşam dinlendiler.

Şafakla birlikte güneşten önce uyandılar. Uyanıp hazırlığa başladılar. Tıraş oldular. Temiz elbiselerini giydiler. Tümünün yüreğinde ve yüzünde diğer arkadaşlarıyla buluşma ve 1 Mayıs'ı kutlama heyecan vardı.

Apocu militanlar, her sabah kalkıyor, düzenli spor yapıyorlardı. Filistin gerillâlarının böyle bir alışkanlığı yoktu. Kampta kalanların çoğu Suriye, Mısır, Ürdün gibi ülkelerden

gelen paralı askerlerdi. Siyasi ve ideolojik donanımları zayıftı. Amaç ve hedefleri belli değildi. FKÖ'nün verdiği maaşla geçiniyorlardı. Askeri kural ve disipline gelmeyen paralı askerlerdi.

O gece, Nebatiye kasabasındaki Sigip Kalesi ile çevresindeki kamplara akşam başlayan top atışları, uçak saldırıları sabaha dek aralıksız sürdü.

Şafakla birlikte, ses duvarını aşan uçakların gürültüsüyle harekete geçtiler. Verilen alarmla birlikte tüm savaşılar kampları bırakıp mevzilere koştular.

Gökyüzünde İsrail tarafında bir dizi uçak, arkasında dumanlar bırakarak görüldü. Zeytin bahçesinin içinde bir hareketlilik başladı. Uçaklar pike yaparak dalışa geçtiler. Yer gök sesle sarsıldı. Arka arkaya mevzilerin sağına, soluna bombalar düşmeye; yerde uçak savarlar, cırcır böceği gibi seri bir şekilde ötmeye başladı. Gökte uçaklar, yerde uçaksavarlar düelloya tutuştu. Bombalar gürültüyle yere düşüyor, derin çukurlar açıyor, kara dumanlar gökyüzüne yükseliyordu. Çığlıklar, bağırma sloganlar birbirine karışıyordu.

Apocuların grup sorumlusu Şahin Kılavuz'du. Onlar hala emir komutan zincirine, alışmamışlardı. Grup dönemindeki dil ve üslupla konuşuyorlardı. Birbirlerine “komutanım” yerine; “arkadaş,” “yoldaş” diye hitap ediyorlardı. Grubu yönetene; “sorumlu arkadaş,” diyorlardı. Sorumlu talimat verince herkes ölümüne talimatın gereğini yerine getiriyordu.

Uçak saldırısı yoğunlaşınca, Filistinli paralı askerler mevzilerini bırakıp panik halinde kaçmaya başladılar. Filistinli kamp komutanı koyu esmer tenli, orta boylu, hafif göbekli,

kıvırcık saçlı, yüzü dolgun biriydi. Kaçanlara öfkelenerek, mevziisinde aniden fırladı, onları engellemek için okkalı küfürlere savurdu.

Abdülkadir, bulunduğu mevziide bir yandan uçaksavarı çalıştırıyor, bir yandan kaçanları öfkeyle izliyordu.

Bir bomba Filistinli komutanın yakınında derin bir çukur açarak gürültüyle patladı. Kapkara dumanlar gökyüzüne yükseldi. Komutan; “ahh” diyerek acı bir çığlık attı. Bedeni paramparça kanlar içinde yüzükoyun toprağa kapaklandı. Onu gören Abdülkadir, mevziisinde fırlayıp ona doğru koştu. Tam ona yetişmiş, başucunda eğilecekti ki bir uçağın bıraktığı bomba biraz ötesinde, asırlık bir zeytin ağacının gövdesi dibinde gürültüyle patladı. Zeytin ağacını kökünde söküp fırlattı, dumanlar gökyüzüne yükseldi

Zeytin ağacıyla birlikte, derin acı bir; “Ahh,” sesi yükseldi. Abdülkadir yüzükoyun kan içinde Filistinli komutanın üzerine düştü.

Şahin sesi duydu, koşup oraya vardı. Yerde bir kan gölcüğü oluşmuş, ikisinin kanları birbirine karışmış, üst üste yığılmış yatıyordu. Şahin; “Abdülkadir, Abdülkadir,” diye bağırıyordu. Başını kaldırıp kucağına aldı. Hala sağdı. Şahin’e bakıp gülümsedi. “Arkadaşları koruyun, Kürdistan dağlarına ulaşınlar,” diye mırıldandı. Sonra başı hafif sola kayd.

Şahin onu sırt üstü Filistinli komutanın yanında uzattı. Elleriyle gözlerini kapattı. Parçalanmış, kanlı bedenine baktı. Sarı bir hüznün yüreğini, ruhunu sardı. Boğazı düğümlendi. Arka arkaya gözlerinde yaşlar boşandı. “Abdülkadiiiiir,” diye bağırıyordu.

Ses yankılandı yamaçlardaki kayalıklara çarpıp dalga dalga yayıldı.

“Abdülkadir yoldaş, yurt dışında ilk şehidimiz oldun, ant olsun ki senin intikamını alacağız,” diye mırıldandı.

Telsiz başına geçti; “Hava saldırısında Batmanlı Abdülkadir Çubukçu arkadaşımız Şehit oldu,” dedi üzüntülü, öfkeli bir sesle

1 Mayıs 1982!

Ilık ılıman bir bahar günüydü. Gökyüzü iki de bir açılıp kapanıyordu. Beyrut’un eksik olmayan meltem rüzgârı serin ve narin esiyordu. Gençler üzerlerindeki kışlık elbiseleri atmış, erkenden yazı getirmişlerdi.

Apo kara haberi tez elden aldı. Öfkelendi. Kızdı. Hüzünlendi. Yüreği acı doldu. “Bir an önce gerillayı nasıl dağlara ulaştırabilirim,” diye düşündü. Onun haber aldığı saatlerde, Türkiye’nin Şam büyükelçiliği aynı haberi Duman Kara’ya iletmek için ayaktaydı.

Beyrut, kimsenin kimseyi anlamadığı, yetmiş iki milletin dibinde bulunduğu, Babil’in fildişi kulesi gibiydi. Kargaşa, belirsizlik ve kaos sürüp gidiyordu. Her kıtadan, her renkten, her ırktan, her inançtan, her dilden insanlar bir aradaydı. Bir insan karnavalıydı. Dünyanın dört bir tarafından, Lübnan’ın temiz, masmavi denizine, doğa güzelliklerine, mistik ve antik tarihine gelen turistler, artık yerini dünyanın dört bir yanından gelen farklı devletlerin istihbarat mensupları ile eğitime gelen özgürlük militanlarına bırakmıştı.

İnsanlar canlılığını, coşkusunu yitirmiş, korku ve belirsizlik içinde yaşıyordu. Deniz sahilleri, işletmeler,

lokantalar, oteller bomboştu. Bazı sokaklarda artık in cin top oynuyordu. Binalar yaşanan iç savaşta yıkılmış, yakılmış, içindekiler talan edilmiş, kullanılamaz hale gelmişti.

Duman Kara, Ankara'ya gidip yetkililerle görüştüktan sonra yüklü bir para, eylem programı ve emirnameler yanına almış, aynı gece, Ankara'da dev bir askeri kargo uçağına binip Beyrut'a dönmüştü. Beyrut bir ajanlar karargâhına dönmüş, kim kimin hesabına çalışıyor, belli değildi. İsrail, Rus, Amerika, İngiliz, Fransız, Alman, Çin'den tutalım da bütün Ortadoğu ülkeleri adına yüzlerce ajan Beyrut sokaklarında dolaşıyordu. Duman Kara, Amerika, Fransa, İsrail ve İngiltere istihbarat elemanlarıyla buluşuyor, bilgi alış verişi yapıyordu.

Apo'nun Halep'te bir kere gidip kunduralara baktığı ayakkabı dükkânına, Şam ve Beyrut'ta Apo'nun gidebileceğı bazı iş yerlerine gizliden dinlenme cihazı yerleştirmiş, oraları dinleyerek bilgi toplamaya çalışıyordu.

Tarihin akışı ile Apo'nın çalışma hızı birbirini tamamlıyordu. Duman Kara, Nyks gibi Hemara'nın peşine takılmış, kovalıyor bir türlü ulaşmıyordu. Tam yakalayayım deyip kapıdan içeri girerken, Apo diğer kapıdan çıkıp uzaklaşıyordu. Bir oyundu sürüp gidiyordu.

Bütün ekibini, Lübnan ve Şam'da edindiğı ilişkileri, yabancı uyruklu ajanları para karşılığında harekete geçirmiş, Apo'ya karşı oyun içinde oyun geliştiriyordu.

Hiç kimsenin üzerinde düşünmediğı, kafa yormadığı, çok önemli ayrıntıları gözden geçirip planlar yapıyordu. Yılların tecrübesini değerlendirip harekete geçiriyordu. Ankara durmadan onu sıkıştırıyor, kesin sonuç almasını bekliyordu. O

bir türlü ona ulaşamıyor, sıkıntılar yaşıyordu. Duman, bütün bunları yaparken Apo'nun neler yapabileceğini, neler düşünebileceğini, ne tür önlemler alabileceğini hesaplayamıyordu. İkisinin düşünüş tarzı, mantığı, zekası, sorunları ele alış biçimi, birbiriyle zıt kutuptaydı.

Birçok ünlü ajanın elini sokmaya korktuğu yerde onun kirli, isli ve zehirli eli çıkıyordu. Duman Afganistan, Irak, Mısır ve İran'da çeşitli görevler yapmıştı. Kıbrıs'ta Rum kesimi içine sızmış, sayısız kurban seçip arkada kurşunlamış, hiç birinde bu kadar zorlanmamıştı. "Bu adamın sırrı ne, neden ben ona karşı bir tek adım atamıyorum. Tam yaklaştım, yakaladım derken, bir de bakıyorum ortalıkta boşa çıkmışım. Bu kadar amansız takip karşısında nasıl kurtuluyor, ben de anlamıyorum," diyerek her gece içerken kendi kendine seslice soruyordu. Sonuç alması için Ankara tüm imkânları kendisine sunuyor, en iyi elemanları emrine veriyor, sonuç alması için durmadan sıkıştırıyordu.

Duman'ın, Lübnan'da girip çıkmadığı yer, ilişki kurmadığı ajan, destek almadığı elçilik yok gibiydi. O çok karmaşık, derin gizlilik kurallarına göre düşünüyor, Apo'nun basit, sade önlemleri onu hep boşa çıkartıyordu.

Ankara'da yetkililere verdiği sözleri ve bunun için harcadığı yüklü paraları düşününce ürktü. "Bu adamda şeytan tüyü var, civa gibi hep hareket halindedir. Yüzlerce insan devreye sokmuşum, yine de ulaşmıyorum," diye düşündü.

Apo'nun izine ulaşmayınca geceleri Beyrut ve Şam barlarında oturup kendinden geçene kadar içiyordu.

O gece kaldığı evde tam uykuya dalmışken, aniden kulak tırmalayıcı bir sesle evin telefonu çaldı!

Uyku sersemliğiyle yatağında aceleyle kalktı, ahizeyi kaldırıp kulağına götürdü. Telefonun öbür ucundaki ses Şifreli olarak; “Bu gece İsrail uçakları Beyrut’taki Filistin kamplarını bombaladılar. Beyrut’un kıyısındaki eski bir kalede kalan Filistin kampında bir PKK’li terörist da ölmüş, Apo oraya gidip konuşma yapacak. Eğer zamanında önlem alır, görevini iyi yaparsan, ona ulaŐabilirsin,” dedi.

Telefondaki aşına sesin sahibini tanıdı. Arayan Türkiye Şam eliliğiydi. Elçi onu görüyormuş gibi, aniden toparlandı, kendine çeki düzen verdi. “Tamam efendim hemen harekete geçiyorum,” dedi. Telefonun öbür ucundaki adam telefonu kapattı.

O da bir baŐkasına telefon açtı. Filistin kamplarında kalan parayla satın aldığı bir Kürt örgütündeki ihbarcıyla görüştü. Hazır olmasını söyledi. Terledi. Sıkıldı. Gerildi. fkelendi. Tedirgin oldu. Uykusu kaçtı. Kendisini kısıkaca alınmış gibi hissediyordu.

Onu düşününce, sanki evdeki sessizlik delinmiŐ, her Şey gürültüyle alarma geçmişti. Apo’ya ulaŐamaması, parayla tuttuğu adamların davranıŐları, sürekli para istemeleri onu tedirgin ediyor, başarılı olamayacağına dair, duyguları her geçen daha da güçleniyordu. Gece geç saatlere kadar yabancı istihbarat elemanlarıyla birlikte içmiŐ, daha yeni uykuya dalmış, hala başı dönüyor, sağlıklı düŐünemiyordu. Saatine baktı; 05.30’ gösteriyordu. “Bu adam yüzünde uyku bile bana haram olmuş. Neymiş, Apo kampa gelip konuşma yapacakmıŐ. Kampta yüzlerce silahlı militan var, nasıl ona ulaşacağım? Apo’nun oraya geleceği de meçhul bir söylentiden ibaret olmadığı ne

malum. Belki de Apo izini kaybettirmek için bu söylentiye bilinçli olarak yaymıştır,” diye öfkeleni.

Banyoya gidip düşe girdi. Sonra kahvaltı yapıp giyindi, kendini dışarı attı. Ekibini topladı, kısa bir tartışmadan sonra bir plan yaptı. “Hepiniz çok dikkatli olmalısınız, bu defa elimizde kaçırmamalıyız,” diye tembihledi. Parayla oluşturduğu bütün ilişkilerini de alarma geçirdi. Yabancı uyruklu ajan dostlarını haberdar edip yardım istedi. Abdülkadir Çubukçu’nun vurulduğu Sigip Kalesi’ne giden bütün yolları tuttu.

Her tarafta kara haberler geliyordu. Örgüt içi sorunlar giderek büyüyor, bir kaos halini alıyordu. Fatma giderek çekilmez bir ağırlık olarak düşlerine yüreğine düşüyordu. Cunta halka aman vermiyor, zindanlar dolup taşıyordu. Duman Kara, onlarca adamın peşine salmış, köşe bucak onu takip ediyor; her gün, her saat yeni komplolar, tuzaklar kuruyordu. Avrupa’da mülteci bir yaşamın peşinde koşan sol örgütler, onun gerilla hazırlığına karşı el birliğiyle kampanya açmış, ona saldırıyordu

Bazı Filistinli örgütler, İsrail ile karşı Türkiye ile ilişkilerini güçlendirmek için Kürt gerillalarını siyaset masasına yatırıyor.

Sonsuz bir tuzak çemberindeydi. Mayın tarlasında yürüyordu. Yürüdüğü her yol hile, tehlike ve tuzaklarla döşeliydi. Düşman, bazı çevreleri dost diye devreye sokarak hileye başvuruyordu.

Aklına, vicdanına, ruhuna, yüreğine hile tezgâhını dokuyarak aldatmaya çalışanlar, her seferinde aldanıyor, boşa çıkıyorlardı. Ne kadar hile ve tuzak kuruyorlarsa o da, o kadar

yol yöntem geliştiriyordu. Hile ve tuzak ile oyunu kazanmaya çalışanlar sonucu değiştiremiyordu.

Agir da Beyrut'a Rüstem ile birlikte evde kalan militanları yanına alarak Beka Vadisi'nde, Hewlê Kampı'ndaki 1 Mayıs kutlamalarına ve cenaze törenine götürdü.

Kampın yakınında; "Aynê Helvê" adında bir köy vardı. Kamp adını orada alıyor, halk arasında; "Aynê Helvê Kampı" olarak da anılıyordu. Filistinliler gerillalar kampın aşağı tarafında, çölü andıran düzlükte, Apocular dağa açılan yukardaki kayalık ve taşlık alanda kalıyorlardı.

Apo kara haberi aldıktan sonra aynı gün Beyrut'ta gitti. Militanların çoğu da Hewlê Kampına toplanmıştı. Filistin yetkilileriyle birlikte cenaze törenine katıldı.

O gün Duman Kara Nebatiye'deki Sigip Kalesi Kampı'nı denetime almış, bütün giriş, çıkış yollarına tetikçiler yerleştirmişti. Apo, onu denetime aldığı kampa gitmedi. Duman Sigip Kalesi Kampı'nı denetime alıp beklerken, Apo ile Halk Cephesinin Genel Kurmay Başkanı Memduh Hewlê Kampı'na gittiler. Gerillalar onları askeri törenle karşıladı. Memduh kampta hazırlanan kürsüye çıkıp savaşçılara hitaben savaşçılara hitaben;

"Değerli arkadaşımız, Abdülkadir Çubukçu İsrail'in uçak saldırısı ve bir top atışı esnasında şehit oldu. Arkadaşın bu topraklara akan kanı, Filistin ile Kürt halkının tarihsel direnişlerinin kardeşlik mayası olacaktır. Doğrusu buraya gelirken çok kaygılıydım. Ama gösterdiğiniz tavır ve tutumdan çok etkilendim. Arkadaş şehit oldu, acaba çok tepki olur mu diye kaygılarım vardı, ama duruşunuz çok olgun şahadette

anlam veren, savaş gerçekliğini gören bir duruştur, bundan çok etkilendim...” diyerek konuşmasını bitirdi.

Sonra Apo mikrofona geçti. Militanlar konuşmasını kasette almak için önceden hazırlık yapmışlardı. Kürsüye çıkıp; “Bu sabah İsrail saldırısında, Batmanlı Abdulkadir Çubukçu Yoldaş şehit düştü. Bu bizim Lübnan-Filistin sahasındaki ilk şehidimizdir...” diye başladı uzun süren konuşmasına. Sonra;

“1 Mayıs! Kürdistan işçi sınıfının ve halkının mücadelesinde çok önemli bir tarihi yeni döneme kavuşmuş bulunmaktayız... Mayıs ayı, mücadele tarihimizde direniş şehitlerinin kanını akıtarak mücadeleyi geliştirdiği bir aydır. Bu temelde, başta değerli Mazlum DOĞAN yoldaş olmak üzere, tüm değerli yoldaşlarımızın anısını, güçlü bir biçimde hayata yansıtmak için seçtiğimiz bir ay...”

1 Mayıs bilindiği gibi dünyada işçi sınıfının birlik, dayanışma ve mücadele günü olarak kutlanılıyor...

Kürdistan işçi sınıfının, Kürdistan halkının modern mücadele tarihi aslında yenidir. Tarihimize Ortaçağ’ın bir yapışkan gibi yapıştırdığı her türlü aşiretçi, feodal, dini anlayışlar, değerler çok yakın zamanlarda ancak aşılabılmıştır...

Halk olarak, dünyada ender görülen bir ulusal baskı, imha sürecini yaşıyoruz. Çağın özgür halkları arasında bir yer kapıp kapmayacağı, kendisi için bir yer bulup bulmayacağı son derece tartışmalı olan bir halkın varlık meselesi, işte işçi sınıfının bu kadar yetersiz de olsa gelişmesine yakinen bağlıdır...

Çok iyi bilmekteyiz ki; sınıf gerçekliği kendisini siyasi arenaya yansıtmazsa, görevlerini kavramamış demektir.

Bu konuda yine çeşitli değerlendirmeler yaptık. Söz konusu edilen 1975-80'ler doğuş, direnme yıllarıdır...

Dostların daha çok çıkarlarımıza uygun bir tutum, sahte dostlarımız ve düşmanlarımızca daha çok bizi birbirimizden alıkoyma gibi bir durum değerlendirmesi, bir karar verme süreci vardır...

Denge değişecek, 1980'lerde kesinlikle denge değişecek! Ya emperyalizmin aleyhine daha da güçlü olarak halk, ulusal kurtuluş hareketleri hızlanarak gelişecek ve bu temelde Ortadoğu'yu değişikliğe uğratacaktır...

İttifaklar meselesinden, cephe meselesine geçmek istiyoruz; önümüzdeki dönem Kürdistan'da Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin inşa edileceği, hayata geçirileceği bir dönem olacaktır.

Ulusal Kurtuluş Cephesi, her şeyden önce ve daha çok bu dönemde zorunlu, kaçınılmaz bir siyasi hareket olarak ortaya çıkmak ve üzerine düşen tarihi rolü üstlenmek zorundadır...

Avrupalara yansımış hareketin bir kolunu orada geliştirmek zorundayız. Oranın ortaya çıkardığı sorunlar, pratiğin dayattığı sorunlar ve pratik bir çözüm, pratik bir gelişmenin sağlanması meselesi vardır...

En insafsızca katliamların olduğu bir yerde, direnme emaresi çok güçlüdür... Bilinmektedir ki, önümüzdeki süreç direnme sürecidir. Kadrolar herhangi bir şeyi karşılamıyor. Bir direnmenin gerekliliğini karşılayacaklar... Bir kez daha;

Yaşasın 1 Mayıs!

Kahrolsun emperyalizm ve sömürgecilik!

Devrim şehitleri ölümsüz!" diye bitirdi.

Öğle yemeklerini savaşıçılarla birlikte yiyip gitti.

Kampta günlerden beri 1 Mayıs kutlaması için hazırlıklar yapılıyordu. Apo, konuşmasını bitirince gidip en önde oturup etkinlikleri izlemeye başladı. Öğle yemeklerini savaşıçılarla birlikte yiyip Memduh ile birlikte kamptan ayrıldılar. Apo, bir grup militanla birlikte Şam'a doğru yola çıktı.

Duman'ın yine planları boşa çıkmış, öfkelenmiş, morali iyice bozulmuştu. Bilgi vermek için Şam'a gitti. Şam Elçisi ile konuşup durumu aktardı. Ankara, Elçiliği, Elçilik de Duman Kara'yı sıkıştırıyordu. Eylem başarısız olunca, Elçilik ile tartıştılar, birbirlerini suçladılar.

Sonra koca bir evrak çantasıyla öfkeyle elçilik binasından çıktı. Çantada Ankara'ya yollamak üzere, Apo ve diğer sol örgütler hakkında yazdığı raporlar, dosyalar, Beyrut ve Şam İçişleri bakanlığının arşivinde bir ajan aracılığıyla parayla aldığı belgeler ve çektiği fotoğraflar vardı. O akşam onları özel bir kurye ile Ankara'daki üstlerine yolladıktan sonra kendisi yine Lübnan'a geçti.

III

“Düşmanın yoksa hayatta hiç başarılı olamadın demektir.” Che.

O mesleği gereği kılıktan kılığa giriyor, bütün pis, kirli, kanlı işlere bulaşıyordu. Onun yaptığı iş zaten kanlı, kirli entrika, hile ve dalaverelerden ibaretti. 1974'teki Kıbrıs savaşını hatırlayınca; “Çok zorlu günlerdi, ama çok iyi başarmış, görevimi yerine getirmiş, bu kadar zorlanmamıştım,” diye düşündü.

Kıbrıs'ta savaş gerekçesini hazırlamak için geceleri ekibiyle Türk kadınlarının ırzına geçmiş, çocukları katletmiş, Türk köylerine saldırmış, evleri ve camileri yakmıştı. İşlediği kirli cinayetleri ve suçları Rumlara mal ederek halkı isyana teşvik etmişti.

Kırışmış saçlarını hep arkaya tarardı. Gizli koşullarda çalışırken arkadaşlarına mini şifreler ve gizli mesajlar bırakır, takım elbise giyer, siyah gözlük takar, klasik bir ajan tipine bürünürdü. Şimdi tam tersi bir kılığa girmişti. Aylardan beri, Doğu Beyrut'ta eski bir apartman dairesinde tek başına kalıyor, çarşıda kuytu bir köşede, küçük bir dükkân açmış, antika eserlerin alım satımıyla uğraşiyor, gibi görünüyordu. Saç sakal birbirine karışmış, başında bir külah, yoksul ve yalnız bir adamı oynuyordu. Apartmanda ve çarşıda komşuları ona ve yaptığı işe bakıp bir anlam veremiyor; “tuhaf adam,” diye değerlendiriyorlardı. Bazıları, onun bu halinden kuşkuluyor, “çok sinsî, kirli ve kanlı biri” olabileceğini düşünüyordu.

O gün sabah erken kalktı. Her sabah yaptığı gibi kulaklıklarını taktı, küçük radyosunu bir Arap istasyonuna ayarladı. Bu istasyonda bir kadın sesi kulağına Apo hakkında Türkçe şifreler fısıldadı. O da gelen şifreleri çözdü, önündeki deftere yazdı. Sonra bir kalıp yeşil sabun getirdi. Sabunu bıçakla özenle oydu, görünmeyen mürekkeple yazılmış, mini şifreleme listesini ince naylona sarıp özenle içine yerleştirdi. Oyduğu sabun parçalarını, hamur yapıp eski haline getirdi, götürüp banyonun bir köşesine bıraktı. Sonra giyinip dışarı çıktı.

1 Mayıs planı boşa çıkınca, Ankara tarafında büyük suçlamalara maruz kalmış, morali iyice bozulmuştu. Günlerden

beri bütün ilişkilerini devreye sokmuş, Apo'nun izini sürüyordu. Küçük radyodan şifreyle kadından; "akşamüzeri, Apo'nun Beyrut'a siyah bir arabayla, bir dostunun evine gideceği," istihbaratını almıştı. Aldığı ev adresine giden bütün yolları denetime aldı tetikçiler yerleştirdi. Kendisi bir arabaya binip harekete geçti. Derken Apo'nun olduğu söylenen siyah bir taksinin peşine düştü. Arabayı takip ederken, Amerika'da casusluk eğitiminde öğrendiği, bütün manevraları kullandı. Araba gidip ana cadde üzerindeki bir apartmanın önünde aniden fren yapıp "zınk" diye durdu. O da frene basıp durdu. Köşe başına yerleştirdiği tetikçiye, "acil" koduyla mesaja gönderdi. O da arabayı yol kıyısına park etti. Heyecanlandı, elini silahına atıp, pür dikkat siyah arabadan çıkacak olan Apo'y beklemeye başladı. "Bu sefer hiçbir yere gidemez, kurtulma şansı yoktur. Yanındaki militanlar da onu kurtaramaz, keklik çantada," diye düşündü. Siyah arabaya doğru hareketlenirken, köşe başındaki iki tetikçi de arabaya yanaştı. O esnada siyah arabanın kapısı açıldı. Duman Kara, mermisi namluya sürülmüş, belindeki tabancayı çıkardı, parmağı tetiğe gitti.

Siyah arabanın sağlı solu iki ön kapısı açıldı. İçinde genç bir Arap çift çıktı. Duman Kara, bir taş heykel gibi yerinde donup kaldı. Arabada çıkan çift apartman kapısından içeri girdi.

"Allah kahretsin, ben o pis, fah... kadına, gününü göstereceğim. Bana yanlış istihbarat vermek neymiş anlayacak," deyip öfkeyle orada ayrıldı. Bir kez daha planları boşa çıkmıştı.

Beyrut'un deniz tarafına düşen sık ağaçlık bir tepenin üzerinde yapılmış, lüks bir restoran vardı. Tepedeki restoran zenginlerin, yabancı ajanların, diplomatların uğrak yeri idi.

Orada Lübnan’a özgü; falafel, kibbe lebeniye, humus, tabbule salatası, fattoush gibi başlangıçlar oldukça popülerdi. Ana yemek olarak da her türlü ızgara ve kebab türü yemekler veriliyordu. Yoğurtlu ve pirinçli çorbanın içerisinde pişen içli köfteler, ezilmiş nohudun çeşitli baharatlarla birlikte kızartılarak yapılan köfte, etli humus ise dana ya da kuzu eti kavurması, sıcak nohut püresiyle bir arada sunuluyordu. “Pita” dedikleri yumuşacık ve pofuduk bir ekmek masaya indiriliyordu. Baharatları, kokusu ve rayihası bol otlarıyla Lübnan’ın leziz ve güzel hem oryantalist hem de modern yemek çeşitleri sunuluyordu.

Lübnan’a özgü “Almaza Birası” ile çok hafif, içmesi kolay iki kadehten sonra çarpan, “Aarak” dedikleri meşhur rakıları içiliyordu. Oraya giden elit kesim, önceden rezervasyon yaptırıyor, akşam saatlerinde bahçesinde oturuyordu. Nargile tutkunu bazı Arap şeyh ve zenginleri oraya geliyor, yemek yerken beraberinde nargile çekiyor, güzel manzarayı izliyorlardı. Restoran her zaman, her renkten, her ırktan, her dinden insanlarla doluydu. Canlı müzik eşliğinde yemekler yeniliyordu.

Duman, Batukan ile buluşup tepedeki restorana gidip oturdu. Bir tarafta güneşin kızıl bir top ateş gibi Akdeniz mavisinin içinde yitip gidişini izlerken, diğer tarafta gelecek yemekleri sabırsızlıkla bekliyordu. Batukan yemek yerken Dumana bakıp;

“Komiserim kamptan parayla birisini yanımıza alabilseydik, işimiz daha kolay olurdu,” dedi.

“Batukan öyle bir şey olursa işimizi çok kolaylaştırır, ama kamptaki Arapları tanımıyoruz, önce tanımak gerekiyor.”

“Amirim, birkaç gün önce geçmişte bir Kürt örgütünde yer alan Nuri isimli birisiyle tanıştım. Bizimle diyaloga açık birine benziyor.”

“Nasıl tanıştın?”

“Solcuların ortak bir paneli vardı, ben de oraya gittim, onunla tanıştım.”

“Kendini ne diye tanıttın?”

“Halkın Kurtuluş örgütünde olduğumu söyledim. Halkın Kurtuluş, deyince adam çenesi hemen açıldı. Ben de kendisiyle uzun uzun konuştum. Apocular; ‘ajan,’ diye Mardin’de bir yakınını öldürmüşler. Onlara karşı öfke, kin ve nefret doluydu,” dedi Batukan.

“Neden buraya gelmiş?”

“O da Apoculara karşı çatışmış, aranınca sınırı geçip Lübnan’a gelmiş,” dedi Batukan.

“O zaman işimize epey yarayabilir.” dedi Duman. Sonra; “nerelidir,” diye ekledi.

“Derik’in bir köyündeymiş komiserim.”

“O zaman sen onunla yeniden ilişkiye geçmeye çalış.”

“Tamam amirim ilişki kurmaya çalışırım, yalnız o da kampta kalıyor, ulaşmak biraz zaman alacak,” dedi Batukan. Sonra; “Komiserim Helwê Kampı’na dışarda bir iki kişi gönderip içlerine sızdıramaz mıyız,” diye ekledi.

“Helwê Kampı’nda büyük güçleri var. Apo, oraya sık sık gidip geliyor. Aynı kampta Filistinliler de kalıyor. Birlikte nöbet tutup hareket ediyorlar. Kampa sızmak risklidir. Daha önce iki eleman göndermişim. Kampın yakınına kadar sokulup bir gün boyunca izlemişlerdi. Kampın tüm önemli noktalarında nöbet

tutuyorlar. Kamp çok iyi korunuyor. Orası bir tek uçakla vurulabilir. Ankara'ya önerdik uluslararası ilişkilerden dolayı uygun görmediler,” dedi Duman.

Derken tıka basa yediler. Rakı içtiler. Gece geç saate kalkıp arabaya binip eve giderken Duman sarhoş olmuş hala Apo'yu düşünüyordu. Düşündükçe içinde fırtınalı, kör bir nefret içinde kabarıyor, kendi kendine;

“Yıllardır bu adamın peşindeyim. Her türlü olanağa sahibim, uzman, deneyimli kariyer sahibi bir ekiple peşine takılmışım, ama hiç bir sonuç alamadım. Bu adam nasıl bu kadar tedbir ve önlem alıyor, hiç açık vermiyor, buna şaşıyorum. Bu olağanüstü bir akıl ve mantığın işidir. Bu adam, devletin tahmin ettiğinin ötesinde zeki birdir. Bunca yıldır, hep bu işle uğraşıyorum, böyle birine daha rastlamadım. Adam sanki benim yaptığım bütün planları önceden biliyor, ona göre davranıyor, buna şaşıyorum. Bu gidişle bütün kariyerim çizilip gidecek,” diye düşünüyordu.

IV

“Eğer kirlili bir ırmağı içine alıyorsan, bozulmadan kalabilmen için deniz olmalısın.” Dostoyevski.

Türkçe adı; “Asi” olan, hudutları aşan Orontes ırmağı, Lübnan'ın kuzeydoğusunda bulunan Bekaa Vadisi'nde Rasel-Ayn ve Al-Labwah kaynaklarından doğar. Lübnan'da Baalbek yakınlarında, El-Bekaa Vadisi'nin doğusunda bulunan dağlardan inen suların birleşmesiyle güçlenir. Irmağı oluşturan asi ve kızıl çamurlu sular, Lübnan topraklarından çıkarak, Suriye coğrafyasına girer. Asi ve kızıl sular, Humus yöresindeki bazaltı

lav akıntılarıyla ile karşılaşır. Humus şehri yakınlarında büyük bir göl ve geniş bir bataklık meydana getirir. Lavlarla baş edemeyen Orentes, yenilgiyi kabul etmiş gibi yolunu değiştirerek, Hama kentinin kireç taşı platolarına doğru yönelir.

Daha sonra Ansariye Dağları'nın doğusunu kat eder ve Gab Sazlığını aştıktan sonra bir süre Suriye-Türkiye siyasi hududunu oluşturur. Amik Ovası'nın sularını boşaltan Küçük Asi (Karasu) ile Harbiye Çağlayanının sularıyla buluşur. Bu sularla beslenen ve güçlenen Orontes, kayalıkları oyarak, kendine açtığı dar akarın içinde Antakya'dan geçer. Burada ünlü Harbiye Çağlayanlarını meydana getiren, bol ve gür kaynaklarla beslenen Defne Suyu ile buluşur. Yatağı genişleyerek 30-40 metreye kadar varır. Asi, taşkın ve hırçın Orontes Irmağı, dar ve derin boğazları aşarak yoluna devam eder. Samandağ'ının güneyinde Akdeniz'in mavi sularıyla buluşarak, büyük, geniş bir delta meydana getirir ve ırmak ırmaklığını yitirir.

Orontes; âdeta yağış düzenine ayak uydurur. Kış ve ilkbaharda suları artarak hırçınlaşıp asileşirken yaz ve sonbaharda ise suları azalarak uysallaşır. Irmağın havzasını; Afrika'dan başlayıp gelen, 6.000 kilometrelik insanlığın yeryüzüne yayılışının doğal yolu ve "Büyük Rift Vadisinin" parçası olan Ölü Deniz Fayı belirler. Yağışın bol olduğu kış ile ilkbahar mevsiminde büyük taşkınlara yol açar.

Orontes, bulunduğu coğrafyada güneyden kuzeye, ters yönde akan tek ırmaktır. Irmağın tersinde akışı, bir doğa oyunu ve yanılısamasıdır. Irmağın üzerinde, akıntının tersinde, yani güneybatı bölümünden sürekli ve şiddetli rüzgârlar eser. Bu da ırmağın üzerinde ardı ardına oluşan ufak dalgalar meydana

getirir. Akıntı tersinde olan bu mini dalgalar nehrin sanılanın aksine ters taraftan aktığını hissettirir.

Efsaneye göre, binlerce yıl önce Lübnan'da genç kızlar ve çocuklar BAAL tanrısına kurban edilirmiş. Samandağ'ında da bu inancın bir başka versiyonu olarak şehrin en güzel kızları, bir kayanın başında ejderhaya kurban edilirmiş.

Rivayette göre fırtına dolu bulutların, dağların zirvesini sarıp ovaya doğru indiği, kap karanlık ve kasvetli bir gün batımında adanma sırası bir yiğit savaşçının sevgilisine gelir. Kızın elleri kolları bağlanır, dipsiz uçurumun kenarındaki iri, kanlı kayanın dibinde ejderhaya yem olarak bırakılır.

Genç savaşçı fırtınalı, kasvetli ve karanlık gecede kılıcını alır gizlice kayalığa yanaşır. Kılıçla ipleri çözer ve sevgilisini özgür bırakır. Kendisi uçurumun dibinde korkunç ejderhayı beklemeye başlar. Fırtınalı havada ejderha yeri göğü inleterek, ağaçları kırarak, kocaman kayaları uçurumlara devirerek, sürüne sürüne kaya dibindeki sunağa ulaşır.

Genç delikanlı savaşçı sevgilisine olan büyük tutkuyla bulunduğu yerde çıkar, kılıcını çekerek ejderhanın karşısına dikilir. Kılıcını bir vuruşta ejderhanın yüreğine saplar. Ejderha kan kaybeder ve acıdan kayaları eritir, titreyerek dev bedeniyle sürünerek, Samandağ'ından, Antakya, Humus derken Bekaa Vadisine kadar gelir. Orada Bekaa kayalıklarına çarpar. Kayaları dibinde söküp parçalar ve sökülen kayaların dibinde sular fişkırmaya başlar. Oradaki ırmaklar, tüm sular kuzeyden güneye akarken Orontes, ejderha gibi asi ve öfkeli bir ırmağa dönüşerek, o geçtiği her yerin topraklarını alarak, hep öfkeli ve koyu kahve renkten tersinden akar.

Bir başka mitosa göre ise Orontes; Musa Peygamber, Firavun'un zulmünden ve askerlerinden kaçarken, Kızıl Deniz'i asası ile ikiye ayırmış, geçtikten sonra sular, Firavun askerlerini içine alarak boğmuş. Rivayete göre Orontes de o zamandan beri ters yönden akmaya başlamıştır.

Cesur özel bir görev almış, harekete geçmişti. Pola ile birlikte on kişilik bir silahlı güç hazırladı. Gece onları alıp Efrin'e götürdü. Grup orada karanlıkta sınırı aşip öte tarafa geçti. Öte tarafta Orontes ırmağıyla buluştular. İki iç lastik götürmüşlerdi Yüzme bilmeyenler ile silahları ıslanmasın diye iç lastiklerle öte taraf geçirdiler. Bir iç lastik tam öte kıyıya ulaşırken, kuru bir söğüt dalına denk geldi patladı. Diğer iç lastikle, Pola son kişi olarak kıyıya çıkarken devrildi, suları gece karanlığında iç lastiği alıp götürdü.

"Tepe Karakolu," diye her tarafa korku salmıştı. Köylüler Tepe Karakolu ile çocuklarını korkutarak uyutuyorlardı. Tepe Karakolu'nda her hangi bir isim öne çıkmıyor, karakolun kendisi işkence, ölüm ve züllumle ün salmıştı. Duman'ın adamları bu karakolda kalıyor, bütün işlerini burada yapıyorlardı. Patlayıcıları, silahları, sahte belgeleri, uyuşturucu maddeleri, tetikçileri bu Tepe Karakolu'nda geçiriyordu. Özel eğitilmiş tetikçiler, Tepe Karakolu'ndan güneye geçip, öte tarafta cinayet işliyor, elini kolunu sallayarak geri geliyorlardı. Duman da buraya gidip toplantılar yapıyor, kararlar alıyordu. Tepe Karakolu, bütün sınır köylerini sindirmiş, haraca bağlamıştı. Duman'ın emrinde çalışan özel eğitilmiş elemanlar burada kalıyor, kendi başına bir karakoldu. Ta Ankara'dan özel elemanlar oraya gelip eğleniyor, içiyor, cinayet kararları

alıyorlardı. Köylüler Tepe Karakolu'nun korkusunda tarlalarını ekip biçemiyordu.

Tepe Karakolu, Orontes ırmağının hemen öte kıyısındaydı. Duman bir ekibini oraya yerleştirmiş, bütün sınırı denetime almış, sınır geçişlerini engelliyordu. Kaçak mal geçiren köylüleri taramış, üç kişiyi öldürmüştü, “terörist” diye ilan etmişti. Sınırdaki köylerden onlarca kişiyi gözaltına almış, işkencelerden geçirip tutuklatmıştı. Geceleri Antep ve Maraş'tan kadın getirip oynatıyor, sabahlara dek içiyorlardı. Duman'ın ekibine haraç vermeden gidip gelen hiçbir kaçakçı yoktu. Ölüm ve züllumle ünlenen Tepe Karakol'unun korkulu adı, ta Diyarbakır'dan Ankara'ya kadar konuşuluyordu. Duman, sınırda gözaltına aldığı solcu militanları önce buraya götürüyor, işkence yapıyordu. Kurban ya teslim oluyor, onun dediklerini kabul ediyor ya da öldürülüyordu. Halk arasında, işkence kurbanı cesetlerin Orontes ırmağına atıldığına dair yaygın söylentiler vardı. Derken Tepe Karakolu'nun yaptığı züllum, işlediği cinayetler Bekaa, Beyrut ve Şam'a kadar yayılıp gitmiş, Duman'ın orada olduğu istihbaratı gelmişti.

On kişilik, intikam grubunda timinde Pola da yer alıyordu. Gece karanlığında ilk karakolu sessizce geçip gittiler. Bir vadide ilerlediler Sınırı teşkil eden Orontes Irmağının yakınında, Tepe Karakolu'na yanaştılar. İçerde gürültülü bir müzik sesi dışarıya kadar çıkıyordu. Bir müddet karanlıkta bekleyip izlediler. Bir grup asker arabaya binip devriyeye çıktı. Dışarda iki nöbetçi kaldı. Duman'ın özel ekibi içerde içiyor, eğleniyordu. Tepenin aşağısından kuzeye doğru Orontes hırçınca akıyordu.

Gözü pek atik, korkusuz üç genç militan sızma yaptı. Her iki nöbetçiyi sessizce etkisiz hale getirdi. Sonra grup saldırıya geçti. Hızla karakolun içine girdi. İçerdekiler dansöz oynatıyor, içki içiyor, kendin geçmiş içiyorlardı. İçerdekilerin tümünü etkisiz hale getirdiler. Duman, baskından önce sıkışmış, tuvalette çıkmıştı. İçerde silah sesleri gelince tuvalette tir tir titremeye başladı. Grup karakolda çıkarken, bir militan tuvaletleri rastgele taradı. Bir kurşun Duman'ın kafes boşluğunda girip öte taraftan çıktı. Duman kanlar içinde tuvalette pislik içinde yığılıp kaldı.

Grup hızla karakolu bırakıp, karanlıkta yokuş aşağı Orontes Irmağının kıyısına indi. Kıyıda bir diğer tepenin üstünde bir başka karakol daha karşılarında duruyordu.

Pola grubun yol rehberi idi. Kaçakçılık yaparken, coğrafyayı karış karış gezmiş, avucunun içi gibi tanıyor, ama hiç yüzme bilmiyordu. Bulunduğu yerde Oromtes vadisine baktı. Ilık ve yumuşak bir hava bedenini yalayıp geçti. Sular yatağında asice akıyordu. “Bu gece vakti, bu suyu nasıl geçeceğiz. Grubu mutlaka sağlam geçirmeliyim. Yüzme bilenler kolay geçer, ama bilmeyenleri nasıl yapacağım. Sular da çok asi ve bulanık akıyor. Cesur arkadaş da şimdi sınırın öte tarafında bizi bekliyordur. Grubu sağlam geçirmek benim sorumluluğumdadır. Bütün arkadaşları mutlaka ona sağlam ulaştırmalıyım,” diye düşündü. Karanlıkta bir tepedeki karakola bir de aşağıda akan ırmağa baktı.

“Arkadaşlar, biraz dikkatli davranırsak rahat geçeriz. Diğer karakoldakiler de devriyeye çıkmışlar. Ben bu karakolu

biliyorum, devriye çıktıktan sonra sadece iki asker içerde kalıyor,” dedi.

“İki asker ha! O zaman geçmek için harekete geçelim,” dedi grup komutanı. Savaşçılardan biri, karakol bakıp;

“Bu gece sonuç alıcı bir eylem yaptık. Eyleme devam edelim, bu karakolu da ortada kaldırıp öyle geçelim,” dedi.

“Karakolu vuralım,” dedi diğeri kendine güvenen bir gülümsemeyle.

“Bu karakolu da diğeri gibi tümünden imha edebiliriz,” dedi ötekisi.

“Vuralım,” dedi bir diğeri.

“Sular hemen aşığımızda, karakolu vurup suyu aşıp geçelim,” dedi bir başkası.

“Karakolu tümünden imha edebiliriz, hiç sorun olmaz. Hatta içindeki iki askeri esir alıp götüre biliriz, ama şafağa az kalmış, karakolu vurursak, alay çok yakın ve onlara destek gelir. Bazılarımız yüzme bilmiyor, sınırı geçmek problem olur,” dedi. Pola.

“Çoğunluk eylemden yana, o halde eyleme hazırlanın,” dedi grup sorumlusu.

“Eğer eylem yapacaksak, sızma yapalım, iki askeri esir alalım. Biri şimdi uyuyor, diğeri de sandalye üzerinde uyukluyordur. Benimle bir arkadaş gelsin yeterlidir, gidip teslim alalım. Sonra onları yanımıza alıp, sınırı geçip gidelim,” dedi Pola.

“Yok iki kişiyi gitmesi riskli olur, kayıp vermeyi göze alamayız,” dedi grup sorumlusu.

Derken karakola 20 metre kadar yanaşırken bir militan aniden ateş etmeye başladılar. Silah sesiyle içerdekiler karşılık verdi. Silah sesini duyan devriyeler takviye geldi. Tepe Karakolu'nun da devriyeye çıkan askerleri yardıma geldi. Derken Alayda yüzlerce asker ağır silahlarla harekete geçti. Grup sorumlusunun talimatıyla kendilerini panik halinde vadiye bıraktılar. Bir yandan çatışıyor, bir yandan da yüzme bilenler suyun öte tarafına geçiyordu.

Her biri gemisini kurtaran kaptan olmuştu. Pola, yüzme bilmiyordu. Karanlıkta buz gibi suya daldı. Biraz ilerledi. Akıntı onu sürüklemeye başladı. Su da biraz çırpındı. Bir iki defa “Heval heval” diye seslendi. Yardımına koşan olmadı. Ağzı su doldu. Silahını çapraz omuzuna atmış, carcur kütüklüğünü beline bağlamıştı. Bir iki suya battı çıktı, ağzı suyla doldu. Çırpındı ayakları dibe değdi. Bir hamle daha yaptı. Bir adım daha, bir adım daha... Nefes nefese kıyıya ulaştı. Yere uzandı. Çatışma tüm hızıyla sürüyordu. Karşıya baktı, tepedeki karakol ışıkları yanıyordu. Sular akıp gidiyordu. Yaralanmış bedeni acılar içinde kıvranıyordu. Bir an önce sulardan uzaklaşmak istiyordu. Sürünerek yamaçtaki bir kayalığa ulaştı.

Pola akan sulara baktı. Hırçın ve öfkeli sular deli-dolu ve hırçın akıyordu. Boz bulanık akan suların sesinden ve öfkesinden ürktü. Kökünde kırıp kıyıya fırlattığı salkım söğüt dalına baktı. Suyun öte tarafına bir an önce geçmek düşüncesi, yıldızların karanlığa düşürdüğü bir umut gibi beynine yüreğine düşlerine düştü. Karanlıkta rüzgârla birlikte yamaçta sallanan çalılıklar birer askermiş hissine kapıldı. Silahını ani bir refleksle çalılığa yöneltti. Çalılık olduğunu görünce kendi kendine

gülmüseddi. O an omuzunda özlem dolu bir heybe gibi eşini ve çocuklarını düşündü. Yorulmuş, yaralanmış, güçten düşmüş, bir başına kalmış, garip bir yolcu gibi ırmağın öte tarafına giden yolun ucuna baktı. Sular hiçbir şeye aldırmadan yaralı, asi ve öfkeli dev bir ejderha gibi sonsuza akıp gidiyordu. Aktığı vadilerde yolları, geçitleri bölerek asileşiyordu. Asi öfkeli sulara, kayalıklara, çalılıklara, salkım söğütlere baktı. “Bu öfkeli sulara yenilmektense burada kalmam daha doğru olur. Bu kayalıklarda, bu çalılıklarda gün ışıyana kadar gizleneceğim. Sabah gelirlerse, her kurşundan birini yere devireceğim, son mermiyi kendime ayıracağım,” diye mırıldandı kendi kendine. Sulara baktı, sular karanlık deli dolu akıyordu. Bütün bedeni yara bere içinde sızlıyor, acıdan kıvranıyordu. Başında, yüzünde kan akıyordu. Bedeni yaralı, boğuk rüzgârdan titriyordu. Etrafına baktı; “Yaralıyım, ama yüreğim daha ölmedi. Düşlerim daha tükenmedi. Soluğum daha kesilmedi. İçimdeki umut dalgaları şaha kalkmalı ve ben yoluma devam etmeliyim. Bu gece vakti kapımı çalan bu sarı, hırçın tufanı, aşip sabaha varmadan kendimi öte tarafa atmalıyım. Bunu yapamasam bile bütün kinimi öfkemi beni öldürmeye gelenlere kusmalıyım. Asla pes etmemeliyim. Ben bu umut, bu inanç ve heyecanla gerekirse bu hırçın suları aşip sabah güneşine koşarım. Ruhumun coşkun ırmağı, bu asi sularla baş edebilir. Aşmalıyım, aşmalıyım mutlaka bu boz bulanık suları aşmalıyım. Aşip yoldaşlarıma ulaşmalıyım. Acaba yoldaşlarımda vurulan ölen oldu mu?” diye söylendi kendi kendine.

Asi ve öfkeli sulara baktı. Sulara çağlayarak sanki gözlerine akıyordu. Yamaçlardaki çalılıklar rüzgarda sallandıkça

birer asker olup üzerine geliyordu. O an sanki ölümlle sözleşmişti. Her şeyi unutmuş, bir tek ölüme kilitlenmişti.

Sonra titreyen elleriyle sımsıkı silahına sarıldı. Bulunduğu kayaya yapışıp bütünleşti. Eli tetikte, namluyu karakola doğrulttu. Bedeni soğuktan tir tir titredi. Nefes alış verişleri, kalp vuruşları hızlandı. Daha dikkatlice baktı. Rüzgâr ile çalılıkların oyununu fark edince yeniden gülümsedi, rahatladı. Sanki biri karşısında varmış gibi; “tek başıma da olsam bu haklı sevdami ölümlüne sürdüreceğim. Asırlardan beri sürüp gelen bu haklı davayı yaşamımın son saniyesine kadar sürdüreceğim. Sürdüreceğim ve sahipsiz kimsesiz bırakmayacağım kavgamı. Tek başıma da olsam burada ölene dek çatışıp son nefesimi onurluca vereceğim,” diye söylendi.

Sulara baktı. Yoldaşlarını, çocuklarını, eşini ve çocukluğunu düşündü. Sonra sımsıkı kavradığı elindeki silahı fark etti. Kocaman sonsuz bir cesaret gelip yüreğine oturdu. Cesaretin asi rüzgârı, emir vermiş gibi bütün korkuları kökünde söküp attı. Kendisini öldürmek isteyenlere karşı, ırmaktan beter asi bir öfkeyle savaşıma hevesine kapıldı. Büyüyen cesareti bir tufandan daha güçlü hale geldi. Bulunduğu yerde gücünü toplayarak ayağa kalktı. Bütün bedeni donmuş gibi acıdan kıvrandı. Hala silah sesleri geliyordu. Etrafına baktı, kara iri gözleri, tepedeki karakolun ışıklarına mihlandı. Öfkelendi, tepkilendi. “Işıklar yanıyor, ama orada kurşun sesleri gelmiyor,” diye düşündü. Ufkun ötesindeki sabaha düşler kurdu. “Kurtulmalıyım, burada mutlaka kurtulmalıyım. Düşman gelmeden, bu öfkeli ırmağı geçip yoluma devam etmeliyim. Cesaretle, yoluma devam edersem yıldızlarda da olsa şans bana

eşlik eder,” diye mırıldandı. Elini belindeki son umut katresi olan carcurlarına attı. “İslandılar acaba patlarlar mı,” diye kaygıyla düşündü.

Zaman ayaklarının dibinde akıyor, o durmadan düşünüp ırmağı geçme çarelerini arıyor, yoluna kurulan bu kanlı pusuyu yaramak için durmadan düşünüyordu. Ağır adımlarla suyun kıyısına doğru yöneldi.

Rüzgârla suyun karanlıkta çılginca oynadığı yerde durdu. Sabahı ve güneşi düşündü. Apo’yu düşündü. “Her koşulda direnmek, yine direnmek dışında Kürtlerin hiçbir şansı yoktur,” sözlerini anımsadı. Bilinmeyen bir cesaret gelip yüreğine doldu.

Rüzgâr çılginca esiyordu, sanki onu alıp hırçın sulara savuracaktı. O an bir söğüt ağacına tutunup gökyüzüne baktı. Sanki bilinmeyen, görünmeyen bir güçten destek gelecekti hissine kapıldı. Gökyüzünde ürkütücü, sonsuz karanlık dışında hiçbir şey göremedi. Sonra gece kadar derin gözlerini hırçınca akan sulara dikti, bir an öylece kala kaldı. Karanlıkta bir söğüt dalına tutundu. Dalları eliyle yokladı. Uzun kalın bir dalı gözüne kestirdi. Belindeki bıçağı çıkardı. “Bu uzun dalı kesip elime alarak, bu bulanık suyu geçmeliyim” diye düşündü.

Söğüt dalına tutunurken, bütün geçmişi, anıları, çocukluğu gelip düşlerine takıldı. Bir an orada uzaklaştı çocukluğuna gitti. Arkadaşlarıyla gece oyun oynarken karanlıkta nasıl saklandığını, aniden çıkıp rakibini yendiğini anımsayınca kendi kendine gülümsedi. Hala kurşun sesleri geliyordu. Elindeki bıçağı ve söğüt dalını fark edince, eğilip dalı kökünde kesti. “Akıbetim burada hüsrarla değil, mutlaka başarıyla sonuçlanmalı. Yollar adımlarımı değil, adımlarım yolları tedirgin etmeli, benim anam

değil onların anası ağlamalı,” diye mırıldandı. Salkım söğüt ağacının dibinde akan sulara baktı, sular deli dolu gözlerine akmaya başladı.

Derken doğu ufku ağardı, şafak söktü. Hala silah sesleri geliyordu. Silah sesleri öte taraftan gelince; “demek ki grup sınırı geçti, ben tek başıma burada kaldım. Gün aydınlanırsa, asker çoğalır, kurtulma şansım olmaz. Teslim olmayacağım, en iyisi bir başıma burada ölene kadar çatışmalıyım, başka çarem yok,” diye düşündü.

Birden bire irkildi. Sulara düşmemek için sınıksız ağaca tutundu. Bedeni acılar içinde kıvrandı. Bir ses kulağına çarptı. Daha dikkatlice etrafına bakıp dinledi. Ses hayata kalmak için ona büyük bir umut kaynağı oldu. “Hayır, burada pisipisine ölmek istemiyorum. Daha çok gencim. Beni bekleyen yoldaşlarım, çocuklarım eşim var. Mutlaka bu bulanık suları aşmalıyım,” diye içinde geçirdi. “Kimse var mı,” diyen sesi tekrar duydu. Alaca karanlıkta etrafına baktı. İki arkadaşı daha kalmıştı. Üçü de yüzme bilmiyordu.

“Ağaçlar arasında gizlenelim yerimiz deşifre olmasın, suyu nasıl geçeceğimizi düşünelim,” dedi Pola.

“Ben hiç yüzme bilmiyorum,” dedi biri.

“Ben de bilmiyorum,” dedi öteki

“Ben hiç bilmiyorum, ama bir çare bulmalıyız,” dedi Pola.

Öte tarafa geçenleri, şafakla birlikte sınırın sıfır noktasında Cesur karşıladı. Yoğunlaşan silah seslerinden kaygılanmış, silahını alıp oraya kadar gelmiş, merakla bekliyordu.

“Hani Pola ile diğer iki arkadaş nerede?” dedi kaygıyla.

“Bilmiyorum, çatışmada grup dağıldı, onları göremedik sanırım o tarafta kaldılar,” dedi grup sorumlusu.

“Böyle komutanlık olur mu? İnsan nasıl arkadaşını arkada bırakır. Bu bir kaçış halidir, asla kabul edilemez,” dedi Cesur öfkeyle.

Derken bir savaşıyı yanına aldı, ırmağı geçerek çatışma alanına gitti. Artık ortalık yavaş yavaş aydınlanıyor, etrafta hala silah sesleri geliyordu. Tepedeki karakol üç yüz metre yakınlarındaydı. Karakolda askerler, vadide suyun kıyısında onlar duruyordu. Cesur öte tarafa geçince;

“Pola arkadaş Pola arkadaş,” diye seslendi.

Pola aşına sesi duydu. “Bu Cesur arkadaşın sesidir,” diyerek sevinçle yerinde kalktı.

“Cesur arkadaş buradayız,” diye seslendi. Üç savaşçı sese doğru gitti. Kıyıda, büyük gür bir söğüt kümesinin yanında, alaca karanlıkta, ırmağın kıyısında Cesur ayakta dikilmiş, elinde silah bekliyordu. Onları görünce sevinerek;

“Çabuk olan zamanımız yok, burada çatışarak kurtulma şansımız olmaz, bir an önce suyu geçmemiz gerekiyor,” dedi.

Cesur getirdiği şişme botun, bir ucunu ipe bağlanmış, ipin diğer ucunu, kıyının öte tarafında ağaçlar arasında gizlenmiş bir savaşçı tutmuş, hazır bekliyordu. Önce yüzme bilmeyen üç savaşçı bota bindi. Cesur silahını bota koydu. Öte yakadaki savaşçı, iple botu çekmeye başladı. Cesur kendisiyle birlikte getirdiği savaşçıyla yüzerek öte tarafa geçti.

Onlar, hızla sınırdan uzaklaşırken, bir bölük asker, ağır silahlarla karakola girdi. Hala her taraftan kurşun sesleri alaca karanlığa karışıyordu.

İKİNCİ BÖLÜM

I

“Selam sana yüreğimin derinliklerinden

Ey Beyrut!

Kabul edin bu selamımı, ey denizler, evler

Ve eski denizlerin yeni yüzü çölleri...”

Feyruze.

Gökyüzünde ve yeryüzünde durmadan tayfunlar, taşkınlar ve fırtınalar yaşanıyordu. Kırım, kıyım, açlık, sefalet, yoksulluk, işkence sürüp gidiyordu. Sanki iyi, güzel ve barışa dair ne varsa bir anda yitip gitmiş, hiç düşünmeden, sorgulamadan öldürmeye, kan dökmeye şartlandırılmış ordular, verilen ölüm fermanlarını yerine getirmek için gece karanlığı gibi akıyordu.

Ellerinde ne kadar tank, top, tüfek ve silah varsa rakiplerini öldürmek için cepheye sürüyorlardı. Sanki barışı yapacak bütün onurlu insanlar yitip gitmiş, kan dökücüler her tarafı ele geçirmişti. Yalana, kandırmaya, aldatmaya dayalı politikanın sözleri hükmünü yitirmiş, bir tek silahlar tiranlık kurmuştu.

Dövüşemeyecek kadar korkak olan hırsızlar birleşmiş, dövüşmeleri için bütün gençleri acımasızca cepheye sürüyordu. Bütün iyi güzel olan gençler, sanki akıl tutulmasına kapılmış; o kötü, o korkak, o ikiyüzlü, o yalancı, o hırsız egemen yaşlıların erki için ölümüne dövüşüyordu.

Bütün yasalar, gelenekler, görenekler hükmünü yitirmiş, barış ve adalet yitip gitmiş, hakikat toplumdan uzaklaşmış bir tek savaş kalmıştı. Savaş meydanlarında bir tek yoksullar, emekçiler, işçiler, sömürülenler birbirlerini göğüslerine hançer

saplayarak öldürüyor, ikiyüzlü şarlatanlar kan üzerinde kurulmuş saraylarında yaşıyordu. Savaş yakıyor, yıkıyor, can alıyor, oluk oluk kan akıtıyordu. Gözyaşı, acı ve sefalet yaşamın bütün gözeneklerine dek yayılıyordu. Savaş, hiç kimsenin yakasını bırakmıyor, kendisinden kaçanları bile bulup ölüme mahkûm ediyordu. Her gün, her saat babalar ve analar en güzel oğullarını toprağa gömüyordu.

Herkes mavi göğün altında aynı yıldızlara, bakıyor, aynı güneşle ısınıp aydınlanıyor, ama durmadan birbirlerini yok etmeye çalışıyorlardı. Aç, sefil, perişan askerler ölüyor, tiranlar saraylarında oturmuş, durmadan açıklamalar yapıyordu.

Herkes birbirine kurşun sıkmakla, karşısındakini öldürmekle meşgulken; “savaş illa de savaş,” deyip nara atan silah tüccarları palazlanıyor, servetlerine servet katıyor, meyhanelerde, barlarda içip yaşam sürüyordu.

Gençlerin eline tüfek veriyor, mermi veriyor, süngü veriyor, bomba veriyor, gaz maskesi veriyor; “haydi git o hiç tanımadığın düşmanlarımızı öldür,” deyip kan ve ölüm tarlasına sürüyorlardı.

Ölüm Cephesine sürülen, o cesur, o korkusuz, o iyi, o en güzel gençlerin çoğu ilk çatışmada, ilk kurşunu sıkmadan, göğsünde kızıl bir oyuk, toprağa düşüyordu. O kan tüccarları, toprağı, bulutları, yağmuru, güller mevsimini, kuşları seven, yalan söylemeyen, yaşarken bir karış toprağı olmayan bütün gençleri, bir gece yarısı derdest edip tiranlar için ölüme gönderiyorlardı.

Yer gök tümü demir kanatlar leş kargalarıyla dolmuş ölüm yağdırıyordu. Sivrisinekler, karasinekler havalarda ısındıkça

bataklıklarda nasıl çoğalırsa savaş vurguncuları ve tüccarları da öyle çoğalıyordu.

Her kente, her kasabada, her köyde, her sokakta, her eşikte, her vadide, her yol kıyısında, her tepenin başında parçalamış, kanlı bedenler toprağa düşmüş, çırılçıplak yatıyordu. Toprak ile ölümler sarmaş dolaştı. Binaların yıkıntıları arasında gençler, yaşlılar, kadın ve çocuklar son nefesini vermiş, yan yana yatıyordu.

Çağların en büyük tragediyalarından biri yaşanıyordu. İnsanlar hep savaş halindeydi. Barış konusunda istekler çok, istikrar yoktu. Her güç, orayı denetimine almak için bin bir hileye başvuruyordu.

“Yeşil Hat” denilen, Rue de Damas Caddesi, Beyrut’tu boydan boya ikiye bölüyor, güçler arasındaki sınırı belirliyordu. Bir tarafında Hristiyanlar ile sağcılar, diğer tarafında Müslümanlar ile solcular kalıyordu. Yeşil Hat, iç savaş boyunca, Hristiyanlar ile Müslümanların esirleri takas ettiği ve tüm pazarlıkların yaşandığı yerd.

Filistin örgütleri çok parçalıydı. Kamplarda kalanlar ise amaca göre eğitilmiş değillerdi. Çoğu amaçsız ve hedefsiz olan paralı askerlerdi. Filistinli kadınlar ya muhabere ya da yazı işlerinde çalışıyor, onun dışında savaşla fazla ilgilenmiyorlardı.

Apocu militanlar, kaldıkları kamplarda onları tanıdıkça çok ciddi olmadıklarını, her gün biraz daha anlıyorlardı. Filistinli savaşçılar, geçmişte yaşadıkları kanlı tragediyaları unutmuş gibiydiler. İsrail saldırıları artıyor, Gazze ve diğer şehirlerde her gün insanlar ölüyordu. Filistin örgütler ciddi bir tavrı geliştirmiyordu.

İsrail, Lübnan sınırına asker yığıyor, durmadan Filistin kamplarını uçaklarla bombalıyor, gece komandolar sızma yaparak baskınlar yapıyordu.

1 Mayıs saldırısıyla birlikte, genel saldırının da kararı verilmiş, hazırlıklar başlıyordu. Havadan uçak saldırıları devam ederken, kara operasyonu da bazı yerlere giriyorlardı. İlk çatışmalar Nebatiye kasabasında yaşanıyor.

Lübnan-Filistin coğrafyasında savaş giderek ısınıyor, İsrail askeri hazırlıklarını tamamlamış, birliklerini sınıra doğru kaydırıyordu. Filistinliler de güçlerini alarma geçirmiş, onları bekliyordu.

Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi Genelkurmay Başkanı Memduh, Agir ile konuşmak için haber göndermişti. Derken Mayıs ayı ortasında, bir ikindiüstü Memduh'un kaldığı merkez karargâhta ikisi bir araya geldiler.

“Gelişmelere bakılırsa İsrail her an bize karşı genel bir saldırı düzenleyebilir,” dedi Memduh.

“Evet, 1 Mayıs saldırısından bu yana İsrail sürekli saldırı halindedir,” dedi Agir.

“Biz, bazı arkadaşlarımızın çoğunluğunu ön cephede mevzilendirmeyi düşünüyoruz. Hem deneyim, tecrübe kazanırlar hem de savaş psikolojisine alışırlar.”

Agir, bir an durdu, düşündü. Apo'nun; “Biz arkadaşlarımızı bir an önce Kürdistan Dağlarına ulaştırmalıyız,” sözünü duyar gibi oldu. Önündeki sehpadan duran su dolu bardağı alırken elleri titredi. Bir yudum içti. Söyleyeceği sözleri kafasında ölçüp biçti. Memduh'a bakarak;

“Biliyorsunuz, daha önce de sizinle tartışmalarımız olmuştu. Bizim buraya gelen bütün güçlerimiz, hareketimizin ideolojik, çekirdek, militan, öncü kadrolardır. Bize verdiğiniz olanaklardan yararlanarak buraya eğitim için getirdik. Onları bekleyen bir halk ve devrim var. Eğitimleri tamamlanınca gruplar halinde dağlarımıza gönderip gerilla savaşını başlatacağız. Ancak burada da Mazlum Filistin halkının yanındayız ve aynı mevzilerdeyiz. Bu konuda da tarihi sorumluluğumuzun bilincindeyiz.”

“Sizin arkadaşlarınız daha disiplinli bilinçli ve örgütlüdürler. Diğer savaşçılara öncülük yapar, moral kaynağı olurlar. Savaş pratiği tecrübesi açısından sizin içinde bir deneyim olur.”

“Biz bulunduğumuz mevzileri boş bırakmayacağız, kardeşlik görevimizi yerine getireceğimizden emin olabilirsiniz, ancak sorunu kendi merkezimizde ele alıp tartışacağız. Daha sonra kararımızı size iletiriz,” dedi Agir.

Bir süre daha sohbet ettiler, sonra vedalaşarak ayrıldılar.

Lübnan’ı işgal etmek, Filistin hareketini tasfiye etmek için büyük saldırının hazırlıkları bütün hızıyla sürüyordu. Buna karşın Filistin hareketinin de direniş hazırlıkları devam ediyordu. Değişik kamplardaki militanlar, günlerden beri bu konuyu kendi aralarında hararetle bir şekilde kıran kırana tartışıp duruyorlardı.

Süreç ve gelişmeler; sedef kakmalı, iki ucu keskin bir hançer gibiydi. Hançerin keskin iki ucu gibi iki keskin olasılık öne çıkıyordu. “Ya imha durumunu da göze alarak Filistinlilerle birlikte savaşa girecek ya da kadroları koruma adı altında savaş

dışı tutup taraf olunmayacaktı.” Bu eksende tartışmalar uzayıp giderken Avrupa’da kongre için hazırlanan Semir ve çevresindekiler; “Avrupa’ya iltica” düşüncesini ortaya atıp yoğun bir propagandaya başlıyorlardı. Örgüt içten içe kaynıyor, tartışmalar sürüp gidiyor, bir kaos halini alıyordu. Semir, fırsattı değerlendirip ateşe körükle gidiyor, durmadan tartışmaları alevlendiriyor, çelişkiyi derinleştiriyordu.

Militanlar, buldukları kaplarda her gün yedi saat askeri eğitim görüyor, geri kalan zamanı ise ideolojik eğitim ile geçiriyorlardı. Agir, Abuzêr ile Bager, onları denetlemeye gidiyor, eğitim veriyor, toplantılar yapıyor, sonuçlarını Apo’ya rapor ediyorlardı. Apo tek başına gün yirmi dört saat bir kurmay karargâhı gibi çalışıyordu.

İsrail, Filistin hareketini pratikte dünya devrim merkezinin üs alanı olmaktan ve Lübnan’dan çıkarmak istiyordu.

Agir, Memduh ile yaptığı görüşmeyi gidip Apo ile paylaşınca kendi aralarında oturup konuştu. Terazinin bir kefesinde örgütlenme ve mücadelenin gereklilikleri; diğer kefesinde siyasi, vicdani ve ahlaki sorumluluklar duruyordu. İşte Apo bu kaos v fırtına ortamında kararını verdi. Terazinin kefesindeki siyasi, vicdani ve ahlaki sorumlulukları esas alarak tartışmalara son noktayı koydu.

Bu karar üzerine yüze yakın gerilla küçük gruplar halinde Güney Lübnan’da ön cephede bulunan Arnon Kalesi, Nebatiye, Naimê, Sayda, Sur, Damur ve Beyrut gibi birçok kamp ve alana dağıtıldı. Bununla hem savaş tecrübesi edinmeleri ve hem de Filistinli savaşçılarla birlikte saldırıları durdurmaları amaçlanıyordu.

Sınır boyunca bütün kamplarda, her gece çatışmalar yaşıyor; savaşçılar gün yirmi dört saat tetikte bekliyordu. Gerillalar geceleri Lübnanlı Haddat güçlerine karşı eylemler düzenleyip geri dönüyorlardı.

Üç Apocu grup Halk Cephesi kamplarında kaşıyordu. Bir grup Damur'da, biri Naime, diğeri de Beyrut'ta konuşlanmıştı. Demokratik Cephe kamplarında ise on civarında Apocu grup vardı. Sur, Sayda, Beyrut Helwê gibi yerlere dağıtılmışlardı.

II

*O sarı sıcak cehenneme
dönüşen kanlı coğrafyada gönüllü,
karşılıksız savaşıp karşılıksız
yıldızlara dönüşenler de vardı...*

Bir şehir ki, yıllardan beri hiç uyumamıştı. Kederden, acıdan, hüzünden gözlerine hiç uyku girmemişti. Hep savaşı, hep ölümü, korkuyu yaşıyordu. Hep kaygılı ve tedirgindi. Yaşam ile savaş iç içe geçmişti. Savaşın ve ölümün içinde insanlar yaşamaya devam ediyordu. Yakılan, yıkılan kent her defasında kendi küllerinden yeniden doğuyordu.

Bir şehir ki, hep bir tanrıça gibi alımlı, çekici, gururlu ve kendine özgü bir yıldız gibiydi. Gençliğinden kalma siyah beyaz fotoğraftaki görüntüsü daha çok büyüleyici, güzel ve çekiciydi.

Sonra yıllar boyu trajik serüvenler, savaşlar yaşamış, saldırı ve tecavüze uğramıştı. Kötü olaylarla karşılaşmış, açlık, yoksulluk ve sefalet görmüştü. Sonunda yaşlanmış ve olgunlaşmıştı. Yaşlı olmasına rağmen, cazibesini ve çekiciliğini hala koruyan, gençliğinin muhteşem güzelliğinin izlerini

taşıyan, yaşlı bir tanrıça gibi hiçbir tirana aldırmadan altın işlemeli tahtında oturuyordu. Hala büyüleyici ve çekiciydi.

Denizci halk Fenikelilerden izler taşıyordu. Çok inançlılık, çok dillilik, çok kültürlülük konusunda tarihte ve dünyada eşi benzeri yoktu.

O sabah beş kilometrelik “Korniş-kordon” boyu bomboştı. Güvercin Kayalıklarına ilk gün ışınları düşmüş, altın rengine bürünmüştü. Martılar, güneşten önce uyanmış, mavi göğün altında çığlık çığlığaydı. Beyrut sakini yaşlılar sahilde martıları izleyerek yürüyüşe çıkmışlardı.

Günlerden Pazardı.

Saat; 05.30!

İlk gün ışınlar dağlara ve Güvercin Kayalıklarına düşmüştü. Doğu ufkunda önce gri renkli, kocaman kanatlı, ölüm saçan, çirkin demir kanatlı kuşlar görüldü. Sahilde yürüyüş yapanlar, kaygıyla başlarını kaldırıp baktılar. Ardında yeri göğü bir birine katan, insanı sağır eden, tüm şehri sarsan sesler ortalığı doldurdu. Bütün kent çoluk çocuk bu sesle uyandı. Yaşlı tanrıça kent, gece boyunca hiç uyumamış hep bekliyordu.

Seslerle birlikte yerdeki makineli tüfekler de cırcır böceği gibi ötmeye başladı. Kent sakinleri bu davetsiz ve zamansız demir kanatlı çirkin kuşlar karşısında birden bire ayaklandı. Yaşlı genç, kadın, çoluk çocuk bodrumlara ve sığınaklara koştular.

Saat; 05. 30!

İlk gün ışınları dağ yamaçlarına, Güvercin Kayalıklarına, mavi sulara, yüksek apartmanlara düşmüştü.

İki yüz demir kanatlı kuş, filolar halinde şehrin dört bir yanında yüzlerce bomba bıraktılar.

Küme bombaları...

Salkım Bombaları...

Sarsma bombaları...

Yüksek ısılı yangın bombaları...

Beyaz fosfor bombaları...

Kazan bombaları...

Binlerce bomba ardı ardına patlamaya başladı. İlk dumanlar, ardında alevler gökyüzüne yükseldi. Kentin üstünü gri-siyah bir duman tabakası kapladı. Her şey dumanların içinde yitip gitti. Saldırı ve bombardıman, son gün ışınları Güvercin Kayalıklarını terk edene dek aralıksız sürdü.

Daha ilk günde o tanrıça alımlı, o güzel kentte bir anda taş üstünde taş kalmamıştı. Cadde ve sokaklarda kan ırmakları akıyordu. Kentte atılan bombaların ağırlığı Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan atom bombasını kat be kat aşıyordu. Bütün okullar, hastaneler hedef seçilmişti.

Hiç beklenmedik yer ve zamanda bombalar, havanlar düşüyor, tanklar toplar gürültüyle patlıyordu. Bedenler parçalanıyor, eller ayaklar kopuyordu. Genç bedenler toprağa düşüyor, yaşamlar son buluyordu. Acı, gözyaşı, çığlık ve feryatlar insanın yüreğini paralıyordu.

O kötü, o zor, o ölümcül, o kan suratlı her şeyi herkesi alt eden zamanlar gelip Beyrut semalarında düğümlenmiş, eşsiz, keskin ve kanlı bir testere gibi her şeyi biçip kesiyor, herkesi kendisine uyduruyordu.

Lübnan, Beyrut ve Bekaa'da yaşam ile ölüm arasındaki mesafe, bir yürek vuruşu ve nefes alışı kadar kısalmıştı.

Mezopotamya Dağlarından, ovalarından, kent, kasaba ve köylerinden çıkıp gelen; çağın en güzel, en cesur savaşçıları, “sabır” ve “zaman” ikileminde o kötü, o karanlık, o ahlak bilmez, o acımasız ordulara karşı amansız bir savaşa tutuşmuştu.

Zaman çıldırmış âdeta atağa kalkmıştı. Genç, yaşlı, kadın ve çocuk demeden “her şeyi bana bırak,” diye usulca kulaklara fısıldıyordu. Beyrut coğrafyasında birçok örgüt, komutan, militan, saldırgan, işgalci, direnişçi tüm işlerini son “ana” sıkıştırmış, büyük bir enerjiyle harekete geçmişti.

Genç, yakışıklı ve güzel yaşamlar, insanın avucundaki su gibi akıp giderken, geçmiş ve gelecek sanki yok olup gitmiş, her şey anda gerçekleşiyordu. İnsanlar, artık hayatta kalmak için yılları, ayları değil, bir kelebek misali sadece yaşadıkları anı hesaplıyordu. Öğretici bilge olan zaman gazaba gelmiş, hiç acımadan önüne çıkan bütün öğrencilerini kara toprağın altına gömüyordu. Her insan, yaşadığı çağa benziyordu.

İsrail, bu ani, genel askeri saldırıyla, bir gecede sınırı aşmış Beyrut'a kadar gelmiş, Cebel Dağı'ndan konuşlanmıştı. Beyrut'un güneyi İsrail'in kuşatmasına girmişti. Aynı gece yüzlerce savaş gemisi de denizden kıyılara kadar yanaşmış, orada top atışları yapmaya başlamıştı. Hava saldırıları da buna eşlik ediyordu.

Bu ani genel saldırı, Filistin güçleri üzerinde ciddi bir etki yaptı. Paralı savaşçılar, panik halinde dağılmaya başlamıştı. Bu yeni bir durum ortaya çıkarmıştı. Hem Beyrut'ta, hem de Güney Lübnan'da Filistinlilerin yönetim gücü ciddi darbe yemiş, bir

gecede dengeler değişmişti. Siyasi, askeri açıdan yeni bir süreç oluşmuş, artık Beyrut kuşatma altındaydı. Yüzbinlerce sivil savunmasız insan bütün ağırlıklarını geride bırakarak göç yollarına düştü.

Apo, Abdülkadir Çubukçu'nun ölümü nedeniyle, yaptığı 1 Mayıs'ta konuşmasının bir yerinde; "Ortadoğu kaynıyor, çelişkiler derinleşiyor. Bir Lübnan-Filistin-İsrail savaşı kapıdadır. Buna göre hazırlanmak gerekir," diye bir belirleme yapmıştı. Bu değerlendirme Arapçaya çevrilmiş, Filistinlilere de verilmişti. Araplar, yazıya çok ilgi duymuş, bir ay geçmeden Lübnan, Filistin ve İsrail savaşı başlamıştı. Tüm Filistin örgütleri ve kadroları hayretler içindeydi. "Bu adam bunu nasıl önceden gördü, tespit ve tahmin etti," diyorlardı.

Apo, özgürlük düşlerini gerçekleştirmek için zaman ile yarışa tutuşmuş, durmadan düşünüyor, çalışıyor, yeni kararlar alıyor, hayata geçiriyor ve yoğunlaşıyordu. Savaş ortamı içinde kongre hazırlıklarını aralıksız sürdürüyor, militanları hazırlıyor, küçük keşif grupları dağlara doğru yola çıkartıyordu.

Agir, Apo'dan aldığı perspektif üzerine savaşta yaşanan kayıpları azaltmak, arkadaşlarını daha iyi koordine etmek için önce Şam'a, oradan da Helwê Kampı'na geçmişti. Orada ulaşabildiği güçleri toparlamaya çalışıyordu.

Yollar, köprüler ve silâh depoları bombalanmış, birçok köy boşalmıştı. Kimi silâh depoları olduğu gibi bırakılmış, kimi silâhlar kamplarda ve yol kenarlarına atılmıştı.

Beş kişilik bir grup savaşa savaşa, geri çekilerek Helwê Kampı'na ulaştı. Agir onlarla görüşüp konuştu. Bir grup arkadaşının Beyrut'ta kuşatmada kaldığını öğrendi. Beyrut yolu

tank ve uçakların tehdidi altındaydı. Kara güçlerinin yetişmesine az bir mesafe kalmıştı. Kent içinde kalan Filistinli savaşılar, enternasyonaller, Lübnanlıların bir kısmı direniyordu. İsrail kenti ablukaya almış, teslim alamıyor, direniş devam sürüyordu.

Böylesi bir zamanda Batmanlı Hasan, eski, boyası dökülmüş hurda haline gelmiş, kamyonetle Helwê Kampı'ndan Beyrut'a cephane taşıyordu.

İsrail güçleri, bir gece ansızın gelip deniz tarafında kenti sarıp bütün Filistin güçlerini ablukaya almış, FKÖ güçleri dar bir alana sıkışmıştı. Geri çekilecek hiç bir yerleri kalmamıştı.

Bir Apocu militan grubun Beyrut'ta ablukada kaldığı haberi anında bütün kamplara yayılmıştı. Agir, onları ablukadan çıkarmak, arkadaşlarını yalnız bırakmamak için riski göze alarak, Apo'dan habersiz Beyrut'a geçmeye karar verdi.

Batmanlı Hasan, Hewlê Kampı'na gelip kamyonette cephane yükledi. Ttam yola çıkacakken Agir onu fark etti.

“Hasan arkadaş sen cephaneyi nereye götüreceksin,” dedi.

“Beyrut cephesindeki Naif Hewatman güçlerine götüreceğim,” dedi Hasan.

“Çok iyi ben de Beyrut'a geçeceğim,” dedi.

“Agir arkadaş orası çatışma alanı gelmeniz doğru olur mu,” dedi kaygıyla Hasan.

“Bir grup arkadaş orada kalmış, benim de hemen gitmem gerekiyor,” dedi Agir. İkili tartışmayı duyan Abuzêr, kamyonette yanaştı;

“Agir arkadaş, oraya gitmeniz doğru değildir. Beyrut kuşatmaya alınıyor, gidersen sende kuşatmada kalırsın,” dedi.

“Arkadaşlar oradadır, gitmem gerekir,” dedi Agir.

Abuzêr, gidip arabanın kapısını tutup binmesini engellemeye çalıştı. Agir, kolunu çekip kurtardı. Kamyonette binerken;

“Onlarca arkadaş orada var, ben onlardan daha iyi değilim, onlar kuşatmaya girerlerse ben de girerim,” dedi.

“Onlar zaten oradadır. Sen kendi ayaklarınla gidip kuşatmaya gireceksin,” dedi Abuzêr.

“Neden anlamıyorsun, arkadaşlar oradadır, benim mutlaka oraya gitmem gerekir,” dedi tepkiyle. Sonra; “Hasan arkadaş sür arabayı,” diye talimat verdi. Hasan kamyonetti çalıştırdı, arkasından kara dumanlar bırakarak, Lübnan’a doğru harekete geçti.

Kuşatma daha tamamlanmamış, arka tarafta bir boşluk kalmıştı. Hasan, kamyonetle orada Beyrut’a girdi. Agir’ı orada bıraktı.

Agir Beyrut’a geçtikten sonra arkadaşlarını buldu, toplardı. Bir grup arkadaşıyla birlikte kiraladıkları bir apartmanın ikinci katının dördüncü dairesine yerleştiler. Orada Filistin güçleriyle birlikte direniş cephesine katıldılar.

Hasan, Agir’i bıraktıktan sonra gidip cephaneyi, cephede boşalttı. Yeniden cephane götürmek için hızla Bekaa’ya geri döndü. Helwê Kampı’nda kamyonette cephane yükledi. Hiç beklemeden, son surat kamyonetti, yeniden Beyrut’a doğru sürdü.

Aynı anda, havada yüzlerce uçak, bütün hedeflere bombalar bırakıyordu. Yüzlerce yerde patlama sesleri birbirine karışıyor, kara dumanlar gökyüzüne yükseliyordu. Kuşların ve yıldızların yurdu gökyüzü maviliğini yitirmiş, gri bir renk

almıştı. Her tarafta çatışma sesleri geliyordu. Aynı anda karşılıklı binlerce kurşun havada uçuşuyor, top mermileri havada ıslak çalarak gidiyor, düştükleri yerde gürültüyle patlıyordu.

Yüzlerce uçak havada düelloya tutuşmuş, birbirleriyle çatışıyordu. Uçaklar arkada kara dumanlar bırakarak gürültüyle yere çakılıyor, düştükleri yerde alevler ve dumanlar yükseliyordu. Binalar yıkılıyor, enkazları arasında imdat isteyen insan çığlıkları yürekleri parçalıyordu.

Kesik kanlı kollar, bacaklar ve başlar etrafa yayılmış, bedenler parçalanmış, yerlerde oluk oluk kan akıyor, insanlığın vahşet ve utanç tablosu olarak duruyordu.

Hasan, cephane yüklü kamyonetle kamptan çıkarken, darbe alan bir Şam uçağı gelip Bekaa Vadisi'ndeki kampın yakınında yere çakıldı. Önce alevler, ardında kara kapkara dumanlar gökyüzüne doğru yükseldi.

Bütün gerillalar alarma geçmiş, cehennemi bir hava oluşmuştu. Gökyüzüne yükselen dumanlar, bir mahşer gününü andırıyordu. Her şey kan, barut ve ölüm kokuyordu. Ölümü ölümle, kanı kanla temizlemeye kalktıklarında, kapkara acılar dağ gibi büyüyor ve çoğalıyordu. Karşılıklı havada yüzlerce roket, top mermisi, havan ve füze uçuşuyordu. Yüzlerce makinalı tüfek cırcır böceği gibi durmadan çalışıyordu. Yer gök sarsılıyor, kulakları sağır eden jet sesleri ses duvarını aşıyordu. Binalar kâğıt kartonlar gibi savruluyor, yıkılıyor, gökyüzüne durmadan gri dumanlar yükseliyordu. Kaos sürüp gidiyordu. Kim kimi bombalıyor, belli olmuyordu. Her yede bombalar patlıyor, dumanlar yükseliyor, bulutlarla birleşiyordu. Feryat ve

figanlar birbirine karışıyordu. Bazıları ölümüne dövüşüyordu. Bazıları saklanacak delik arıyordu. Bazıları tabana kuvvet silahını bırakıp kaçıyordu. Bazıları fedaice ölümün üzerine yürüyordu. Hasan kamyonetti, hızla Beyrut'taki cepheye doğru sürüyordu.

Bir füze, havada ıslık çalarak, gelip yolun yakınındaki hedef seçilmiş bir binada gürültüyle patladı. Bina olduğu gibi çöktü, içerdeki cephane arka arkaya patladı. Önce alevler, sonra kap kara dumanlar yükseldi.

O an kamyonet, birden bire yalpa yaptı. Hasan sınıksız direksiyona yapıştı, birkaç kez üst üste frene bastı. Yolun sağındaki bir boşluğa sürüp durdu. Bir parça kamyonetin ön lastiğine değmiş, parçalamıştı.

“Tam da zamanını buldu,” diye öfkeyle bağırdı. “Sonra; iyi ki cephaneye değmedi, yoksa kamyonetle birlikte havaya uçardım” dedi kendi keline seslice.

Bir, iki defa kamyonettin etrafında dönüp dolaştı, her tarafını kontrol etti. “İyi ki başka yere parça değmemiş,” diye düşündü. Eskimiş yedek lastiği, krikoyu alet edevatın içinde olduğu kutuyu indirdi. Aceleyle parçalanmış olan tekeri söküp yenisini taktı. Elleri, yüzü, üstü başı kir ve yağ içinde kaldı. Kirli bir bezle ellerini iyice temizledi sonra direksiyona geçip hızla yoluna devam etti. Yola devam ederken Batman, Hasankeyf ve çocukluğu gelip kafasına takıldı. Mazlum'u, Agir'ı, Agit'i, Kemal'i Hayri'yi orada tanımış, onlardan etkilenip örgütte katılmıştı. Beyrut ve kuşatmayı düşünce;

“Bu Agir arkadaş, hangi akıl ve mantıkla Beyrut'a gitti ki? Bütün örgütler, anlı şanlı komutanlar orada çil yavrusu gibi

kaçarken, o kalkıp kuşatmanın içine giriyor. Bir daha zor çıkar orada. Şimdi kent tümüyle ablukaya alınmıştır. Ali arkadaş, bunu duyarsa haklı olarak kıyameti koparır. Keşke kendisini dinlemeyip götürmeseydim ,” diye söylendi kendi kendine.

Hasan’ın kamyonetti dışında kentte doğru giden hiçbir araba yoktu. Yüzlerce araba arka arakaya vermiş, yükten hafif, pahadan ağır eşyalarını yüklemiş, panik ve bozgun halinde hızla şehirden çıkıp uzaklaşıyordu. Ölümünden kaçanları izlerken, bir şairin dizeleri gelip düşlerine takıldı.

“Ölüyorum tanrım

Bu da oldu işte.

Her ölüm erken ölümdür,” diye mırıldandı.

O an her şey uzaklardaydı. Batman, Hasankeyf, Batman Çayı, gökyüzü, çocukluğu... Çık uzaklardaydı kardeşleri, annesi, babası... Kamyonetti sürerken cephede savaşanları düşünüyor, bir an önce yetişmek için daha hep gaza basıyordu.

Kan, acı ve gözyaşı her yerdeydi. Ölüm, bir ısırgan otu gibi her evin eşeğinde bitivermişti. Ölüm, beklenmedik davetsiz ve rehbersiz bir misafir gibi insanların ayaklarının dibinde bitiveriyordu.

Hasan, göç ve kaçış katarına bakıp hüznü, kendi kendine bir türkü mırıldandı.

“Sakin göllerin kuğusuyduk,

Salınarak suyun yavaşında

Yarılan ekmeğin buğusuyduk

Gözüm yaşıyor yüreğim kanıyor...”

Hasan, üstü açık kamyonetlerin arkasındaki eşyaların üstünde oturan çocukları görünce, geçmişini düşündü. Uzaklara

çok uzaklar baktı. Güneş, hep hayal ettiği uzaklardaki o büyü, o görkemli dağların ardında ağır ağır uzaklaşıp gidiyordu.

Günlerden her hangi bir gündü. Güneş batıyor, kuşlar geceye hazırlık yapıyordu. Gökte oluşan gri bulutların arasında yeşil beyaz bulutlar ve göğün mavisi de gözüküyordu.

Dağların, vadilerin, tepelerin eteğine baktı. Her şey ağaçlar, taşlar, kuşlar, toprak kızıl gün batımı rengine bürünmüştü. Akan ırmaklar, gerilerdeki deniz güneş rengini almıştı. Rüzgâr bile güneş rengine bürünmüş, kıpkızıl esiyordu. Kentteki mermer yapı binaları som tunca benziyordu.

Ölüm, çırılçıplak girmişti şehrin koynuna. Şehir, savaş, ölüm, gün batımı ve Hasan. Ve çocukluk aşkı, bir ayrılık ve özlem tümcesi gibi gelip yüreğine oturdu. Çocukluğundaki esmer tenli kızın saçlarının kokusunu hissetti. Yüreği, “küt küt” diye daha hızlı attı. Çarpan yürek onun muydu, çılgınca sürüp giden savaşın mıydı, acılara boğulmuş antik kentin miydi belli değildi. Savaş nerede başlayıp nerede bitiyordu. Kim ölüyor, kim yaşıyor belli değildi.

Sarı hüzne boğulmuş, bir garip akşam vaktiydi. Her yerde çatışma sesleri geliyordu. Uçaklar bir yerleri bombalıyordu. Bir yerlerde bir militan, batan güneşe bakıp son nefesini veriyordu. Ve Hasan bir şairin mısralarını mırıldandı.

“Ve dışarda delikanlı bir bahar,
Seviyorum seni,
Çıldırasıya...”

Kamyonetti daha bir öfkeyle sürmeye başladı. İçi perişan, çocuk ve kadınlarla dolu arabalar karşıdan gelip hızla geçip gidiyordu. Esmer tenli kızını düşününce kendi kendine gülümsedi.

Gün batımının sarı ölgün aydınlığı yüzüne vurunca, çocuksu yüzü daha da güzelleşti. Zaman nerede bitiyor, şehir nereden başlıyor belli değildi. Nisan ayında, kelebek kanadının vuruşu kadar kısacık bir ömür, ölüm ile yaşam bir tek anda yaşıyordu. Gün batımı kapanırken, Hasan'ın yüreğine perde perde sarı bir keder düşüyordu. Tenha yamaç ve vadilerde rüzgâr yapraklarla oyun oynuyordu.

Tam şehrin kıyısına varmıştı ki bir roket havada gelip cephaneye dolu kamyonette değdi. Cephaneye gürültüyle patladı. Kamyonet, içindeki cephanenin etkisiyle birleşince binlerce parçaya bölünüp dağıldı. Yerde kızıl alevler ve gri dumanlar birlikte yükseldi.

Batmanlı Hasan, o gün orada o kan, acı, hüznün ve ölüm sinmiş yabancı topraklarda, o çok acılar yaşamış, antik kentin kıyısında, o insan icadı, demir parçalarıyla birlikte parçalandı. Kamyonet, yüzlerce araba gibi binlerce parçaya bölünüp gitti.

Hasan orada, o an, o yabancı toraklarda, kendi ütopyası uğruna parçalanarak mezarsız olarak ölümler kervanına katıldı. Hasan'dan geriye bir tek parça kalmadı.

O günden sonra hiç kimse Hasan'ın ne bir izine, ne de bir uzvuna rastlamadı. Adsız, mezarsız kahramanlara karışıp gitti.

O ölümlerken, o anda ne gördüğünü, ne hissettiğini, ne düşündüğünü, nasıl öldüğünü, hiçbir zaman, hiç kimse bilmeyecekti. O ölümlerken, hiç kimse görmedi onun bedeninin ne kadar genç, ne kadar güzel, ne kadar yaşam dolu olduğunu. O ölümlerken, duyduğu son ses, gördüğü son renk, son hareket, son söz neydi hiç kimse asla hiçbir zaman bilemeyecekti. Bir sır olarak onunla birlikte güneşin kızılığına gömülüp gitti.

Hasan akşam kampa gelmeyince, arkadaşları merak edip kaygılandılar. Akıbetini araştırmak için bir grup militan Beyrut'a doğru yola çıktı. Kamyonettin bazı parçalarına ulaştılar. Bütün araştırmalara rağmen Hasan'a ait bir tek parçaya rastlamadılar. Arkadaşları, Hasan'ın gün batımının kızılığında sonsuzluğa gömüldüğü sonucuna ulaştılar.

Her şey karma karışıktı. Her yerde fırtına ve kaos sürüyordu. O gün kampta kalanların hiçbiri, onun gerçek kimliğini bilmiyordu. Ona; "Batmanlı Hasan" diye hitap ediyorlardı.

Akşam arkadaşları savaş ortamında onun için bir tören düzenleyip hüznün ve saygıyla andılar. Bir militan onunla ilgili konuşmasını bitirirken;

"O bu yabancı diyarlarda büyük bir inançla özgürlük için toprağı düştü. Varsın o da adsız bir kahraman olarak tarih geçsin," dedi.

III

"Sömürgecilik çıplak şiddettir ve ancak daha büyük bir şiddetle karşılaştığında boyun eğer." Frantz Fanon

Güney Lübnan'da İsrail sınırında Sur, Sayda ve Nebatiye kasabaları bulunuyordu. Sur kasabası en Güney uçtaydı. Sayda, Akdeniz'e bakan tarafta yer alıyordu. Nebatiye ise dağlık bir araziye sahip, İsrail sınırına en yakın yerdeydi.

Hüseyin, 2. Kongreye katılmak için gelmiş, Apo onu askeri güçlerin eğitimi için görevlendirmişti. Askeri güçlerin alan çalışmalarını denetleyip koordine ediyordu.

Karasungur yaptığı toplantıda, buldukları alanı, alanın özgünlüklerini, Türkiye’de geri çekilme sebeplerini, bu kadar zorluğa neden katlandıklarını, bundan sonra ülkeye dönüş için neler yapmaları gerektiğini anlatıp perspektif sunduktan sonra Rüstem ile yirmi iki kişiyi Bekaa Vadisi’ndeki Küferdünöz kampına götürüp yerleştirmişti. Orada onlarla konuşup tartışmış, sonra kendisinin kullandığı arabaya bindirip Nebatiye kasabasına götürüp küçük gruplar halinde kalacakları kamplara dağıtmıştı.

O günden beri Rüstem Nebatiye kasabasında altı kişiyle birlikte dağlık arazideki bir küçük kampa yerleşmişti. Altı kişilik bir diğer grup ise onların paralelinde sınırın hemen öte yakasında dağlık arazide kalıyordu.

Yüzlerce tank, top ve bütün güçleriyle saldırıya geçmiş, genel bir işgal başlamıştı. İsrail güçleri, Güney Lübnan’ın birçok stratejik noktalarına indirme yapmış, Beyrut’u kuşatmaya almıştı. Güney Lübnan’ın bütün kent, kasaba ve köylerinde aralıksız şiddetli çatışmalar sürüyordu. Filistin direnişleriyle enternasyonal güçler, işgal hareketine karşı amansızca direniyordu.

Asfalt yolu Nebatiye kentine doğru uzanıyordu. Yolun iki tarafı mezarlıktı. Yolun her iki tarafında mevzilenmişlerdi. Onlarca tank arka arkaya vermiş, Nebatiye’ye geçmek için yolda ilerliyordu. Tanklar ve toplar uçakların korumasında her tarafı ateş altında tutarak ilerliyordu.

O gün Rüstem’in grubu yol kıyısındaki yamaçlara mevzilenmiş, iki günden beri çatışıyorlardı. B-7 silahıyla, yoğun roket atışı yaparak tankların geçişine izin vermiyorlardı.

Dört günden beri, bu küçük grup ile İsrail güçleri arasında direniş ve inatlaşma sürüp gidiyordu. Dört günden beri uçak filoları sınır boyunca mevzileri bombalıyor, tank ve toplarla dövüyor, ilerlemek istiyordu. Onlar alanı tutmuş geçişlerine izin vermiyor, düello sürüp gidiyordu.

Rüstem dördüncü gün alaca şafakla birlikte bir de baktı ki çatışma sesleri çok uzaklardan geliyor. Oturup kendi aralarında konuşup tartıştılar.

“Galiba bizim dışımızdaki tüm gruplar bize haber vermeden mevziileri bırakıp geri çekilmişler,” dedi Rüstem.

“Biz de dil bilmiyoruz, kimseye bir şey de soramıyoruz, sanki bizden başka herkes geri çekilmiş,” dedi bir militan.

“Bir tek yakınımızda kalan, arkadaşların orada yoğun çatışma sesleri geliyor,” dedi bir diğeri.

“Bunlar çekilirken, bize haber vermeden gitmişler,” dedi öteki öfkeyle.

“Çatışma sesleri çok uzaklarda geliyor, demek ki bunlara oraya kadar geri çekilmişler.”

“Biz de bu noktayı bırakırsak tanklar yolda geçip Nebatiye kentine ulaşacaklar.”

“Biz bekliyoruz ki birileri gelip bize; ‘geri çekilin, mevzi değiştirin ya da biz bu dağı bırakıyoruz, başka bir yere gidiyoruz,’ desinler. Adamlar bizi bırakıp gitmişler.”

“Arkadaşlardan talimat alıncaya kadar mevzilerimizi bırakmayalım,” dedi Rüstem.

“Arkadaşlar bize nasıl ulaşacak ki, biz kuşatma içinde kaldık,” dedi biri.

Saat; 04.00!

Doğu ufku ağarmış, ilk gün ışınları sivri kayalıklara ve ağaç zirvelerine daha düşmemişti. Rüstem grubuyla konuşmuş, tartışmış geri çekilme kararı almıştı. Yola çıkmadan önce buldukları mevzide etraflarını gözetliyor, hazırlık yapıyorlardı.

Buldukları mevziide çıkip geri çekilecekleri sırda alaca karanlıkta bir İsrail tankı kaplumbağa gibi yokuş yukarı mevziinin bulunduğu yere doğru hareket etti.

Tüm nefesini tutmuş, eller tetikte, pr dikkat tankı izliyordu. Tank ağır ağır yokuş yukarı onlara doğru geliyordu. Bir militan bulunduğu mevzide roketi tanka doğrultmuş, talimat bekliyordu.

Tank biraz daha yukarı çıktı, önündeki taşlık alana gelip takıldı. Biraz beklediler sonra içinde iki asker çıkip önündeki taşları incelerken, buldukları mevziide onları taradılar. İki asker acıyla bağırarak kanlar içinde aynı anda yere düştüler. Sonra gözü pek bir militan seri bir hareketle yerinde fırladı, Rus yapımı bir el bombasını tankın içine fırlattı ve geri mevziisine döndü. Bir kaç saniye beklediler, tanktan ses çıkmayınca, bir diğer militan mevziisinde çıkip askerlerin üzerindeki silahları ve mermileri aldı. Ardında tankı ateşe verdi. Grup mevziiden kalkıp hızla uzaklaştı.

Olay yerinde biraz uzaklaşmışlardı ki uçaklar arkalarında ses duvarını bırakarak alçaktan uçmaya başladılar. Grup ağaçlık ve kayalık alana yatıp gizlendi. Uçaklar pike yaparak birkaç tur atıp uzaklaşınca, yeniden ayağa kalkıp tek sıra halinde orada uzaklaştılar. Birkaç yüz metre ağaçların arasında ilerlemişlerdi ki uçaklar kaldıkları kampa arka arkaya bombalar bıraktılar.

Kamp alanında kara dumanlar gökyüzüne yükseldi, ağaçlar alev alev yanmaya başladı.

Dağ yamacındaki patika yollardan kuzeye doğru yol alırken, hava saldırıları ve top atışlarında korunabilecekleri kayalık ve ağaçlık yerleri seçerek yürüyorlardı.

Sarp, dağlık alanlardaki köylere kasabalar uğrayarak ilerliyorlardı. Uçaklar gördükleri her köyü ve kasabayı bombalıyordu. Her köy ve kasaba bir yıkıntı ve hayalet şehir haline geliyordu. Yüzbinlerce insan yollara düşmüş kaçıyordu.

Sonunda Şatura kasabasına yöneldiler. Orada hayat hala normal koşullarda sürüyordu. Onlar kasabayı terk ederken onlarca uçak gökyüzünde ses duvarını aşarak ortaya çıktı. Kent üzerinde dolaşarak belirledikleri hedeflere yüzlerce bomba bıraktılar.

Halk intişara geçti. Askeri güçler mevzilenip, SAM füzeleriyle karşılık verdiler. Akşama kadar uçak ile uçaksavarlar arasında düello sürüp gitti. O gün orada SAM füzeleriyle on yedi uçak düşürdüler. Düşürülen her uçağın yerine yeni uçaklar geliyordu. Uçaklar düşünce, halk ve savaşçılar seviniyor çocuklar, gençler, yaşlılar ve kadınlar çığlıklar atarak;

“Nerede SAM’lar?”

“Nerede SAM’lar?”

“Haydi, SAM’lar, sizi görelim!”

“Haydi, indir yere,” diye bağırıp, çağırıyorlardı.

Evlerin balkonları ve üstleri insanla doluydu.

Grup oradan ayrılıp Hewlê Kampına doğru harekete geçti. Bu defa yolda bir Jeep bulup bindiler. Onlar Jeep ile ilerlerken onları fark eden bir uçak saldırıya geçti. Bir bomba elli metre

arkalarında gürültüyle patladı. Sonra bir pike yapıp tekrar saldırıya geçti. Bu defa bir bomba önlerinde patladı. Şoför arabayı son surat zikzaklar çizerek sürüyordu. Onlar arabadan sarsılıyor birbirlerine çarpıyor zor tutunuyor, ölüm dolu anlar yaşıyorlardı. Uçakla araba arasında bir düello sürüp gidiyordu. Uçak pike yapıp uzaklaşınca tek tek jepten atlayıp yol kenarındaki çam ormanının içine dalıp gizlendiler. Her biri korunaklı bir yere kendini gizledi.

Uçak açıkta bırakılan Jeepin üzerine iki bomba bırakarak uzaklaşıp gitti.

Yeniden kalkıp yollarına devam ettiler. Dağda yamacında, Nebatiye’ye doğru ilerlerken kayaların arasında biri kalaşnikoflu üç kişi gördüler. Taşların arkasına mevzilenip;

“Kimsiniz,” diye onlara seslendiler.

“Biz halktanız, evimizi bırakıp buraya sığındık,” dedi elinde silah olan.

“O zaman yanımıza gelin,” diye bağırdı Rüstem.

Üç kişi yürüyerek yanlarına ulaştılar. Biri elinde silah yetmiş yaşını aşmış dinç, hareketli bir ihtiyardı. Diğeri kırk yaşlarında bir kadındı. Üçüncüsü on beş yaşlarında bir gençti.

“Bu benim kızım, bu da torunumdur,” diyerek izahatta bulundu. Biraz durdu gerilerde kalan şehre öfkeli ve kızgın bakışlarla baktı. Derin bir iç çekti. “Bütün ailem uçak saldırısında yok oldu. Üçümüz yalnız kurtulduk, biz de silahımız alıp dağa sığındık,” diye ekledi.

“Çok geçmiş olsun amca. Görüyorsun savaş azgın bir canavar gibi her şeyi yakıp yıkarak harap ediyor. O zaman bizimle gelmek isterseniz, birlikte geri çekiliriz,” dedi Rüstem.

Yaşlı adam biraz düşündü. Bir kızına bir de torununa baktı, başını sallayarak; “tamam,” dedi.

Derken birlikte yolla düştüler. Nebatiye kasabasının tam karşısına geldiklerinde Bir tank birliği kentin içine giriyordu.

“Bizim sayımız fazla, grup halinde burada geçmemiz tehlikeli olabilir. İki gruba ayrılıp öyle dağ eteğinde orman arasında kenti geçip gidelim,” dedi Rüstem.

Beşer kişilik iki gruba ayrılıp zeytin bahçeleri arasında, Nebatiye'nin dış kenar mahallelerinden geçerek, şehir dışına çıktılar.

Yaşlı adam bütün araziyi avucunun içi gibi tanıyor, onlara yol gösteriyordu. Dağ yamacında bir vadiye indiler. Vadide sık ağaçlar arasında bir grup silahlı genç görüldü. Gençler onları yanlarına çağırdılar. Oraya vardılar merhabalaşıp tokalaştılar. Rüstem yol hikâyesini onlara kısaca aktardı.

“Biz Suriye askeriyiz, gelin biraz oturun dinlenin,” dedi sorumlu olan komutan.

“Çok yorgunuz,” dedi Rüstem onun teklifini onaylayarak.

Onları dağın yamacına yaptıkları, hava saldırılarına karşı dayanaklı ve korunaklı barınağa aldılar. Önce su getirip verdiler. Ardında yemek verdiler.

Arnon Kalesindeki direniş dalga dalga yayılmış bütün savaşılar odan gururla söz ediyorlardı. Rüstem yemek esnasında, bildiği birkaç Arapça sözcük ile oradaki yetkili komutana;

“Arnon Kalesinde arkadaşlarımız vardı onlardan haber alamıyoruz,” dedi.

“Kürtler çok yiğittir, çok kahramandır. Kaledekiler de çok direndiler, kahramanca, aslanlar gibi dövüştüler,” dedi komutan.

Rüstem arkadaşlarının akıbetini net olarak öğrenemedi. Yemekten sonra çay getirdiler. Daha çay içiyorlardı ki nöbetçi nefes nefese içeri girdi.

“Herkes silahını alıp mevzilere girsin,” dedi

Telaş ve panik halinde mevzilere koştular.

“İsrail askerleri geliyor,” dedi bir diğeri.

Konuşup tartıştılar, hep birlikte onların arabalarına binip kuzeye doğru hareket ettiler. Yol boyunca, güney cephelerindeki gerilla güçleri kabileler halinde geri çekiliyorlardı.

Rüstem arabanın penceresinde yolda geçen gerilla gruplarını izliyor; “Neden direnmeyip mevzileri bırakıp geri çekiliyorlar,” diyerek öfkeleniyor, tepki duyuyordu. Ön cephelere dağıtılan yüz civarındaki arkadaşlarını düşünüyor, “kim sağ, kim şehit oldu, “diyerek üzüyor, kaygılanıyor, geçen arabalarda tanıdık simalar arıyordu.

Derken orada Bekaa Vadisindeki Helwê Kampı’na ulaştılar. Orada bir grup gerilla birikmişti. Sevinçle birbirlerine sarılıp kucaklaştılar. Birbirlerine inanılmaz savaş anılarını anlatıyor, çemberde kalan ve geri arkadaşlarının akıbetini araştırıyorlardı.

Rüstem, kampa kadar kendileriyle birlikte kızı ve torunuyla gelen yaşlı adamın hikâyesini arkadaşlarına anlattı, sonra onları orada bir arabaya bindirip Şam’a gönderdiler.

IV

“Savaş kimin haklı olduğuna değil, kimin güçsüz olduğuna karar verir.” B. Russell

İsrail güçleri, uçak, tank ve toplar eşliğinde Lübnan sınırını geçerek, üç koldan kuzeye doğru harekete geçiyordu. Batıdaki kol, deniz kıyısından Beyrut’a doğru; ortadaki kol Beyrut-Şam yolunu kesmek üzere, kuzeye doğru ilerliyordu. Üçüncü kol ise, Suriye sınırını kontrol ederek Bekaa Vadisi’ni boydan boya geçmeyi hedefliyordu. 15.000 Filistin savaşçısına karşılık, İsrail ordusu, 200 uçak, 76 bin asker ve 800 tank ile ilerliyordu.

1979 Şubatı’nda İran’da İslam Devrimi gerçekleşmiş, Irak ve İran savaşı aralıksız sürüyordu. ABD-Sovyetler Birliği bloklaşması en keskin düzeyde yaşanıyordu. Dünyadaki bütün gelişmeler ve mücadeleler doğrudan bu bloklaşmayla bağlantılıydı. Bütün bölgesel çelişkiler de bu temelde derinleşiyor, çatışmaya dönüşüyordu. İsrail saldırısı, bölgede yaşanan böyle bir kaos ortamında başlıyordu. İsrail’in Lübnan işgali esas olarak Filistin Kurtuluş Örgütü’ne karşı bir saldırı ve işgal girişimiydi. Lübnan’da yaşanan iç savaş nedeniyle merkezi devlet yapısı parçalanmış, birçok bölge yönetimi ortaya çıkmıştı. FKÖ bu durumu değerlendirerek gerilla örgütlenmesi geliştirmiş ve Lübnan’ın bazı bölgelerini kendi denetimine almıştı. Buna dayanarak Filistin halkını örgütleyiyor, Lübnan sınırından İsrail’e karşı mücadele yürütüyordu. Daha çok İsrail içlerine yönelik fedai gönderme ve sınırdan teknik güçle İsrail’e topçu atışı yapma biçiminde eylemler yapıyordu.

Arap Birliği dağınıktı, Mısır yönetimi İsrail ile barış anlaşması imzalamıştı, Irak-İran savaşı Arap gücünü zayıflatmıştı.

İlk saldırı karşısında orada bulunan Suriye, Mısır, Ürdün askerleri ile FK saflarındaki paralı askerler ciddi bir varlık göstermeden cepheyi bırakıp bozgun halinde geri çekiliyordu. Geride z Filistinli gerillalar, bir grup enternasyonal, Lübnan direnişçileriyle Apocu militanlar kalmıştı.

Agir da bir grup savaşçıyla Beyrut'taydı. Her şey kuşatmadaydı. Kuşatmayı kaldırmak için tüm Filistinli rgtler karar aldılar. Askeri güçlerini Beyrut'a geçirdiler. Yaser Arafat ile diğer Filistinli liderler; "Bombalanırsa biz de Beyrut'tayız, direneceğiz," diye dünya kamuoyuna açıklama yaptılar. İsrail ordusu, Cebel Dağı'nda bir Filistin askeri hattını kesince Filistin örgütlerinin safındaki paralı askerler paniklediler, silah bırakıp bozgun halinde kaçmaya başladılar

Güney Lübnan'da bulunan Apocu gruplar da kuşatma içinde kalmıştı. Agir, arkadaşlarının akıbetini öğrenmek için Filistinli yetkililerle görüşmeler yaptı, ama kaç kişinin öldüğü, kaçının esir düştüğü konusunda net bir bilgiye ulaşmadı. Birçok arkadaşında haber alamıyor, endişeleniyor, onlara ilişkin bilgi topluyordu. Sadece Beyrut içinde kalan grup ile ilişki kurmuş, bir evde birlikte kalıyorlardı.

Agir'nın bir grupla birlikte Beyrut'ta çemberde kaldığı ve Batmanlı Hasan parçalanarak yaşamını yitirdiği haberi tez elden her tarafa yayıldı.

Agir ve yanındakilerden hiçbir haber alınamıyordu. Beyrut'un çembere alındığı haberini duyan militanların bir kısmı geri çekilerek Hewlê Kampı'na geliyordu.

Derken, Bager haberi duydu. Hewlê Kampı'na gitti. Orada Abuzêr ile konuştu, tartıştı, bilgi aldı. On beş kişilik cesur, atak ve korkusuz militan seçti, onlarla toplantı yaptı.

"Agir ve bir grup arkadaş Beyrut'ta İsrail ablukasında kalmış. Biz Beyrut'a gideceğiz. Orada gece gizlice sızma yapacağız. Agir ile diğer arkadaşları orada çıkartacağız." dedi.

"Arkadaşlarla hiç diyalog var mı?" dedi bir militan.

"Hiçbir haber yok, nerede olduklarını da bilmiyoruz," dedi Bager.

"Sızma yapar, içeri gireriz. İçeri girince gerisi kolaydır bulur çıkartırız," dedi bir militan kendinden emin bir sesle.

Derken on beş militan tüm hazırlıklarını tamamladılar. Kalaşnikof, el bombaları, yedek mermiler, bıçak, kasatura, fener, ip vs. her şeyi temin edip hazırladılar. Bager, yapılacak operasyon komutanıydı. Şafakla birlikte harekete geçme kararı aldılar. O akşam böyle bir eylemin sinyalinin alan Apo beklenmedik tarzda apar topar yola çıkıp akşam kampa ulaştı.

"Hani Bager arkadaş nerede," diye bağırdı öfkeli ve sert bir sesle.

"Bager arkadaş, bir grup hazırlamış, Beyrut'a gidecek, Agir arkadaşını kurtaracak," dedi Abuzêr.

"O da Agir gibi gidip kendini kuşatmaya mı sokmak istiyor? Agir'ı bırakmaması gerekirken, şimdi de kendisi mi gitmek istiyor? Git çağır buraya," dedi tepkiyle. Abuzêr gidip haber verdi, çok geçmeden Bager çıka geldi.

“Ali arkadaş beni çağırmissınız,” dedi.

“Sen hangi mantıkla, hangi akılla hareket ediyorsun? Bile bile nasıl kuşatmaya gireceksin? Biz oradakileri kurtarmaya çalışırken, bir de seninle mi uğraşacağız,” deyip uyardı.

Hatasının farkına varan Bager, hiç ses çıkarmadı. Apo, ona neler yapması gerektiği konusunda perspektifler verdi, aynı gün Şam’a geri döndü.

Apo, gidince, Bager, kamptaki Filistinli yetkililerle uzun bir görüşme yaptı. Görüşme sonrası dışarı çıkınca çok öfkeliydi. Kendi kendine konuşup seslice;

“Bir yumruk ağzına vurup paramparça etmek gerekiyor. Tonlarca silah İsrail’le teslim etmiş, devrim için bize lazım olan birkaç silah götürmüşüz diye tepki gösteriyor,” diye söyleniyor, öfkesini dışa vuruyordu.

Apo gittikten sonra Suriye hava kuvvetleri de işin içine karıştı. Kamp etrafında birçok uçak düştü. Bager orada Apo’ya detaylı bir rapor yazdı. Bunun üzerine “Bütün gücü o kampta toplayın,” diye talimat verdi Apo.

Bager, cephede kalanların dışındaki savaşçıları orada bir araya getirdi. Baalbek’te Filistin temsilcileriyle görüştü. Kuzey Suriye ile Lübnan kuzeyinde, Suriye sınırında Filistin Demokratik Cephesine ait yeni bir kamp kurdu. 15 kişilik bir grubu oraya yerleştirdi. Diğer savaşçıların tümünü Helwê Kampı’nda topladı. “Bu kadar gücün bir arada olması tehlikelidir. Bir hava saldırısı anında büyük kayıplar yaşanır,” diye düşündü. Yönetim kendi arasında bir tartışma yürüttü. Tartışmanın sonucunda; “gücün bir arada kampta bulunmasının tehlikeli olduğunu, gücün Afrin’den Derik’e kadar hat boyunca

sınırdaki dört ayrı şehirde ve yurtseverlerin evlerine dağıtılmasını, burada Filistin güçlerinin dağıldığını yapılacak bir şeyin kalmadığını,” yazıp gönderdiler.

Apo, raporu okudu önerileri uygun buldu. Güçlerini parça parça geçirip evlere dağıttılar. Bir kısmı Halep ve Şam’da kaldı. Ağırıklı olarak sınır hattında üçer, dörder gruplar halinde evlere yerleştiler.

Bir kısım güçleri ise savaş hattındaydı. Bir grup Apocu militan, Hewlê Kampı’nda mevzilenmiş, nöbet tutuyordu. Abuzêr kampta kalmış, oraya bakıyordu. Bir kurt, bir koyun sürüsüne girince koyunlar nasıl şaşkın ve çaresiz sağa sola kaçırsa, Filistin saflarındaki paralı askerler de silahlarını bırakıp öyle kaçıyordu. Kaçtıkça saflar dağılıyor, sayıları azalıyor, moralleri bozuluyor, geriye sadece inanmış bir avuç direnişçi kalıyordu.

Abuzêr, Hewlê Kampı’nda konuşlanmış, savaşta kaçanları yakalıyor, bazılarını bırakıyor, bazılarını tutukluyor, bazılarını tekrar birliklerine gönderiyordu. Kaçanların tümü silahlarını sağa sola atıyordu. O gün onlarca silah toplayıp kampa getirdiler. Onları gizlice önce Şam’a oradan da Derik’a Hemko’ya gönderdiler. Oradan da dağa gidecek olanlara dağıttılar. Abuzêr, denetimlerindeki bazı depolardan ihtiyaçları olan silahları alıp bir yere kadar gizlice taşıyarak götürdü, sonra arabayla Derik’e aktardı.

Agir, Apo ile iletişim kurmaya çalışıyor, ulaşamıyordu. Lübnan ile Suriye arasındaki telefon hatları kesilmişti. Fransa üzerinden Suriye’yle iletişime geçerek Apo ile diyalog kurdu.

Apo oraya gidişini hem eleştirdi hem de orada yapması gerekenlere ilişkin perspektif sundu.

Bütün bu savaş, çatışma, kaos ve fırtına ortamında Apo, bir yandan Filistin saflarından savaşa destek sunuyor, diğer yandan ülkeye dönüşün hazırlıklarını tamamlıyordu. Apo'dan talimat alan Abuzêr, eğitimini tamamlamış, beş kişilik bir savaşçı grubunu, Hewlê Kampı'ndan alıp, dağ eteğindeki Naimê Kampı'na götürdü. Orada bulunan altı kişilik grubu alıp merkezi eğitim için Hewlê Kampı'na getirdi. Ülkeye dönüş ve savaş hazırlıkları savaş ortamında tüm hızıyla sürüyordu. Militanlar, savaşı bir eğitim alanı olarak ele alıyor, savaşıyorlardı. Savaş deneyimi, tecrübesi ediniyor, taktikler öğreniyorlardı.

İsrail gemilerde fırlattığı füzelerle uçak savar noktalarını tek tek imha ediyordu.

V

“Savaş; korku ve sefaletten başka bir şey veremez. Yakar, yıkar, öldürür, yok eder.” N. Hikmet

Günlerden çarşambaydı. Gökyüzünde ay son dördün dönemi evresindeydi. Sinanê Sor'un başında yer aldığı Apocu küçük birlik, kampın en yüksek yerinde mevzilenmişti.

Sinan sabah erken kalktı. Rahatsız olan arkadaşını yanına alıp arabayla Damur kasabasına inip doktor götürdü. Doktor, onun tanıdığıydı. Sürekli ona uğrayıp sohbet ediyordu. Doktor, Türkiye'de gönüllü olarak Filistin Kamplarına gelmiş, yaralıları tedavi ediyordu. Götürdüğü arkadaşını muayyene ettikten sonra oturup konuştular.

“Doktor kaç ayın oldu buraya geleli,” dedi Sinan.

“Bir yıla yaklaşıyor,” dedi Doktor.

“Çok yaralı geliyor mu?”

“Genel saldırı ve Beyrut kuşatması başlayınca Son günlerde saldırılar artınca, yarlılar da çoğaldı. Artık yetiştiremiyoruz. Doğru dürüst ilaç, malzeme de yoktur,” dedi Doktor.

“Kızılhaç destek sunmuyor mu?”

“Çok sınırlı.”

“Galiba işler önümüzdeki günlerde daha da karışacak, işiniz daha da zorlaşacak.”

“Bir genel saldırı işgal olabilir mi?”

“İsrail’den her an her şey beklenir.”

“Filistinlilerin ciddi bir hazırlıkları da yoktur.”

“İsrail ilerledikçe bu paralı askerlerin tümü direnmeden silah bırakıp kaçıyorlar,” dedi Sinan.

“Benim gözlemim o yönlüdür. Çok başıboşurlar, savaşı falan düşündükleri yoktur,” dedi Doktor.

Derken Sinan, arkadaşı için ilaç alıp, doktor ile vedalaşıp yola çıktı. Kampa vardığında, gökyüzünde yıldızlar çıkmış, gece kara yağışını Damur kasabasının üzerine sermiş, kampta akşam yemeğine oturmuşlardı. Yemek; kuru fasulye ve bulgur pilavıydı.

“Bu taşlı bulgurdan bıktık” dedi bir militan.

“Bu fasulye Nuh Nebiden kalmazdır kurtlanmış,” dedi bir diğeri.

“Bir de yemeği bilinçli buz gibi soğutup öyle veriyorlar,” dedi bir diğeri

“Bir gün doğru dürüst bir yemek yemedik,” dedi bir başkası.

“Arkadaşlar, şikâyet edip durmayın. Burası, babamızın evi değil, bize ne verseler onunla idare edeceğiz. Savaş içindeyiz. Biz buraya yemeğe değil eğitim görmeye gelmişiz. Bu imkânı da bize tanımışlar, yeterli değil mi,” dedi Sinan.

“Doğru diyor Sinan arkadaş,” dedi bir militan.

Tam o esnada onlarca uçak Damur semalarında ses duvarını aşarak, ortaya çıktı. Bütün gözler gökyüzüne çevrildi. Aydınlatma bombalarını fırlattılar. Her yer gündüz gibi aydınlandı. Sonra hedef noktalara tonlarca bomba bıraktılar. Bütün Damur kasabası, büyük patlama, jet sesleri, top gürlemeleri, makineli takırtıları arasında alarına geçti. Yemeği yerde bırakıp silahların başına koşular. Aşağıda uçaksavarlarla karşı koydular.

“Ana yolda, tank konvoyu geliyor,” diye bir haber yayıldı. Sinan’ın da içinde olduğu PKK, Türk solu, İran Halkın Fedaileri, Bangladeşli ve Filistinli militanlardan oluşan bir grup, tankları durdurmak için yol kıyısına inip Sur kentinin ana yolunu tutular. Yanlarında tanksavar ve roket atarlar vardı.

Gök gürültüsünü andıran seslerin ardında, tanklar uzakta görüldü. Korkunç görüntüleri vardı. Tanklar geliyor, onlar hendekte pusuda bekliyordu. Bir küçük birlik daha takviye istediler. Birlik onlara desteğe giderken, karşı taraftan uzakta onlara ateş edince yol kıyısındaki taşlık alanda mevzilendiler.

Tankların üzerinde makineli tüfekler monte edilmişti. Dört bir yandan mermiler geliyordu. Makineli tüfekler durmuyor, bekledikleri takviye bir türlü gelmiyordu. Tanklar yaklaşınca her

biri rüzgâr hızıyla yolun öte tarafına geçti. Sinan bir başına kaldı, onun da yolun öte tarafına geçmesi gerekiyordu. Bir anlık silahlar sustu. O boşlukta aniden yerinde fırlayıp yolun öte tarafındaki hendeğe atladı. Bütün namlular oraya döndü. Binlerce mermi, aynı anda oraya yöneldi. Bir de yan tarafta bulunan bir Lübnanlının evinde üzerlerine ateş açıldı. Onlar da tanksavarlarla karşılık verdiler. Bir tank uzakta vuruldu, dumanlar gökyüzüne yükseldi. Bir diğeri, Lübnanlının evini taradı. Oradaki ateş de kesildi. Gece karanlığına dek çatışmalar aralıksız sürdü. Gece yeniden uçaklar devreye girdi. Panik halinde sağa sola dağıldılar. Filistinli Kamp Komutanı inisiyatifi kaybetti. Önce paralı askerler, sivil giyinip kaçtılar. Çatışmalar uzadıkça kaçışlar çoğaldı, bir bozgun haline dönüştü.

Beş gün boyunca Sinan beş arkadaşıyla birlikte Damur Kampı'nda savaşarak direndi. Filistin saflarına katılmış paralı askerlerin çoğu, ilk gün silahlarını bırakıp kaçtılar. Mevziler bir anda boşaldı. İsrail adım adım ilerliyor, çemberi daralıyordu. Altıncı gün çember iyice daralınca, Sinan altı arkadaşı ile bir grup yabancıyla kampta kalmıştı. Filistinli komutanlar çekilme kararı almış, onlara haber vermeden geri çekilmişlerdi. Kendileri dışında kimsenin kalmadığını öğrenince kendi aralarında tartışıp karar aldılar. Gece, Damur Suyunun kıyısından iki kilo metre ötede bulunan, daha ormanlık ve sarp dağın eteğindeki Naimê Kampına çekildiler.

Orada da kimse yoktu. Gerilerde kalmışlardı. Bir süre orada kalıp hazırlık yaptılar. Uçaklar eşliğinde tanklar ilerleyince, yeniden gizlenerek portakal bahçelerinden saklanarak, ağaçlar altında uyuyarak, köylerden ekmek ve su

isteyerek, yola barikat kurup tanklara karşı koyarak adım adım geri çekildiler.

Sinan orada ayrılıp, ilk uçak saldırısı başladığında, Doktor ameliyathanede ameliyat yapıyordu. Korkunç bir patlama sesiyle sarsılıp yere düştü. Kendine geldiğinde hastanenin yarısının yıkıldığını gördü. Laboratuvar teknisyeni yaralanmış, yerde kıvranıyor, ölmek için Musa, İsa ve Muhammed aşkına tanrıya yalvarıyordu. Sığınak yaralılarla dolmuştu. Gözlerini kaybetmiş bir çocuk, ayağı kopmuş bir kadın, bağırsakları karnından dökülmüş yaşlı bir adam... Doktor şok olmuş, etrafındaki yaralılara şaşkınlıkla bakıyordu. Elinde hiç malzeme yoktu. Morfin verip acılarını dindirme dışında bir şey yapamıyordu. Bina enkaz halindeydi. Yapabileceği hiçbir şey yoktu. Dışarda bombalar patlıyor, top ve tank mermileri her tarafı dövüyordu. Hastane bir enkaz haline gelmişti.

Doktor, ambulans şoförü ile iki genç sağlam kalmıştı. Yaralılara ilk müdahaleyi yaptı. Enkaz altında onları dışarı çıkarıp balık istifi gibi yan yana ambulansa yerleştirdi. Elinde kalan morfin ve son ilaçları alıp ambulansa binip yola çıktılar. Daha beş yüz metre gitmemişti ki önce bir ıslık sesi, ardında korkunç bir patlama oldu. Alan top ateşine tutuluyordu. Şoför ile Doktor kendini arabadan atıp yol kıyısındaki hendeğe girdi. Ambulans, isabet aldı, içindeki yaralılarla birlikte cayır cayır yanmaya başladı. Ambulans içindekilerle birlikte paramparça olmuştu. Doktor kömürleşmiş olan cesetler baktı, duygulandı, hüngür hüngür ağladı.

Doktor, şoför yaya yola çıkararak, kaçak yollardan Sinan'ın yanın gitmek için kampa doğru yola çıktı. Bir dağ eteğinde, bir helikopter gelip havada taradı.

Sinan grubuyla birlikte, ay ışığında yolun öte tarafına geçince, yol kıyısında iki cesetle karşılaştı. Bakıp bakmama konusunda tereddütte düştü. Son anda döndü, ay ışığında yerdeki iki cesede baktı. Birden bire irkildi. “Doktooor,” diye bağırdı. Onun sesiyle gruptaki savaşçılar yanına koştu. Sinan duygulanmış, yüreği hüzün ile dolmuştu. Doktor ile Şoförün cansız bedenlerini alıp yol kıyısındaki kayalıklar taşıdılar. Orada ikisine taşlardan bir tek mezar yaptılar. Üstündeki kimlik ve eşyalarını alıp ikisini yan yana mezara gömdüler. Başucunda bir dakikalık saygı duruşunda bulundular.

Sonra dağ eteğindeki köylerin kıyılarında geriye doğru yeniden yürüyüşe geçtiler. Uyku yok, dinlenme yok, su ve yemek yoktu, hep geri çekildiler. Uçak havan ve top saldırılarında kurtulmak için hep gizleniyorlardı. Yol boyunca derelerde sular içtiler, köylerde bulabildikleri kadar yiyecek aldılar. Yol uzadıkça giderek sayıları da azalıyordu. Filistin saflarındaki paralı askerler, köylerde sivil elbise bulanlar silahları atıp sivil giyinip kaçıyorlardı.

En çok su onları zorluyordu. Gece Sinan'ın ayağı bir yere battı. Islandı. Karanlıkta eğilip içti. İğrenç bir koku geliyordu, Bunun bir lağım çukuru olduğunu sonra öğrendi. Midesi bulandı. Öksürdü. Kustu, kustu, yine kustu.

Gündüz kuytuluklarda dinleniyor, gece ormanda yürüyüşe geçiyorlardı. “Cehennem Vadisi” denilen yere vardılar. Bu üç Vadinin bulunduğu bir büyük vadiydi. Aşağıda mağaralar vardı.

İsrail uçakları tam Cehennem Deresi'nde yerlerini saptadı. Uçaklar pike yaparak dalışa geçip üzerlerine ateş açtılar. Geride tank ve toplarla saldırdılar. Orada küçük gruplar halinde ormanlık ve kayalıkların derinliğinde dağıldılar.

Sinan, arkadaşlarıyla baş başa kaldı. İki de genç Suriyeli çocuk ile birkaç enternasyonal yanlarında kalmıştı. Bir sık kayalık ve çalılıkta gizlenip dinlendiler. Yakınlarında bir başka Filistinli grup aynı tarzda bir başka kayalıkta gizlenmişti. Uçaklar, onların yerini saptamış, helikopterler devreye girmişti. Birkaç yüz metre ileriye bombalar bıraktılar ve taradılar. Onlar yerlerinden kıpırdamadan beklediler. Yarım saat sonra İsrail helikopterleri çekip gittiler. Onlar geride parçalanmış cesetler, yaralılar, yıkılmış yanmış köyler ve evler bırakarak ilerlediler.

Susamış ve acıkmışlardı. İki kişi köye ekmeğe gittiler. Uzun süre beklediler, gidenler geri dönmedi. Sonra köyde üstlerine ateş açtılar. Köye gidenleri yakalayıp İsrail'le teslim etmişlerdi. Köy Emel Örgütü'nün gerici kanadına aitti.

Aç, susuz tekrar yola çıktılar. gün aydınlanınca yeniden sık kayalık ve ormanlık bir alanda konuşlanıp uyudular. Üç Bangladeşli'yi nöbetçi olarak bıraktılar. Onlar uyurken gün batınca, Bangladeşli nöbetçiler, yakındaki köye gidip İsrail'le teslim oldular. Askerler uyuyanları teslim almak için gelince çatışmaya girdiler. Aç, susuz, yorgun, uykusuz karanlıkta sarp kayalıklar arasında çatışa çatışa geri çekildiler. Her milletten, her örgütten canını kurtarmak için muhbirlik yapanlar vardı.

Geçtikleri yollarda, dağ yamaçlarında, virane olmuş köylerde görüntüler korkunçtu. Yüzlerce ev vurulmuş, harabe haline gelmişti. Yüzlerce sivil ceset, güneş altında şişmiş,

kokmuş, yerlerde kurumuş kanlar içinde öylece duruyordu. Bütün yapılar, yamaçlar, asfaltlar paramparçaydı. Çevrede hala havan ve toplar kent ve köyleri dövüyordu. Kentler, kasabalar, köyler birer hayalet haline gelmişti. Durmadan, Güney Lübnan Dağlarının eteklerinde yol aldılar.

Çatışmada bir kişi iki bacağına yaralanmış, sedye ile taşıyorlardı. Bir köye vardılar. Müslüman köyüydü. Yiyecek elbise verdiler, destek sundular. Sağlık malzemeleri aldılar.

Ertesi gün bir başka köye yaklaştılar. Silahları yaralının yanına bırakıp iki kişi ekmek için köye indi. Hristiyan köyüydü. İsrail askerleri oradaydı. Ekmeğe giden o iki kişinin etraflarını sarıp esir aldılar.

Sinanê Sor arkadaşlarıyla birlikte dağ eteğindeki köyleri takip ederek günlerce yürüdü. Sonunda Bekaa Vadisine ulaştı. Abuzêr, onları orada karşıladı. Konuşup tartıştı. Grubun yaşadıkları hakkında bir rapor yazıp Apo'ya gönderdi. Sonra oradaki militanlarla birlikte Hewlê Kampı'nın çevresindeki dağlık alanda mevzilendirdi.

Abdullah Avcı ile Sinanê Sor Hewlê'de Filistinlilerin kullandıkları mağaralarda mevzilenmişlerdi. Hewlê Kampı'na yakın Suriye uçaksavar bataryaları ve radarları konuşlanmıştı. Bekaa Vadisi, uçaklara karşı en korunaklı yerlerden biriydi.

Derken, denizden beş füze arka arkaya geldi. Her bir füze, ayrı ayrı hedefte patladı. Yer gök bu korkunç bir patlamayla sarsıldı. Devasa siyah-gri dumanlar kavisler çizerek, bir bulut kütlesi gibi gökyüzüne yükseldi. Uçak savar namluları sustu. Ardında bir İsrail uçak filosu ses duvarını aşarak, her şeyi sese boğarak, Şam'a doğru harekete geçti.

Uçak bataryaları, imha edilince Hewlê Kampı hava saldırılarına karşı savunmasız kaldı. Apo haberi alınca, genel durumu değerlendirdi. Bager'a talimat verdi. Bager hava saldırılarına karşı savunmasız kalan tüm savaşçıları toparlayıp gruplar halinde geriye çekti.

Sinan, Abdullah Avcı elinde birer G-1 silah, bellerinde rext, el bombaları dağın yamacındaki kayalıklarda mevzide tetikte bekliyorlardı. Abuzêr onları; “gel gidiyorsunuz,” diye çağırırken, silahıyla rexti ve kirli elbiseleriyle istenilen yere gittiler. Orada otobüs hazır bekliyordu. Sinan silahıyla otobüse geçip oturdu. Abuzêr gelip;

“Sinan arkadaş bu silahı burada indir, Şam'a gideceksiniz,” dedi.

Sinan otobüsten aşağı indi. Sağa sola baktı. Silahını indirip teslim edecek hiç kimseyi göremedi. Tekrar silahıyla gidip otobüse bindi.

“Sinan arkadaş ben sana dedim silahı indir,” dedi Abuzêr.

“Abuzêr arkadaş silahı nereye indireyim? Silahı teslim edeceğim kimse yok ki,” dedi Sinan.

“Filistinliler bütün ağır silah ve cephanelerini bırakıp kaçtılar. Sen bozuk bir G-1 silahını indirmek istemiyorsun. İndir oraya, arkadaşlar gelip tümünü toplayıp götürcekler,” dedi Abuzêr.

Sinan isteksizce bir daha otobüsten indi. Silahın, rextini indirdi. Etrafına baktı hiç kimseyi göremedi. Herkes otobüse binip etrafta bir tek canlı kalmamıştı. Silahını götürüp bir ağacın gövdesinin dibinde bıraktı. Durup silahına baktı. İki iri damla gözlerinden sızıp namlunun üzerine düştü.

“Sinan arkadaş çabuk ol, her an uçaklar gelebilir,” diye bağırdı Abuzêr.

“Sinan sesi duymamış gibi ağır adımlarla ilerledi, arka kapıdan otobüse bindi. Gidip cam kenarındaki boş koltuğa oturdu. Otobüs gürültüyle hareket edip yola çıktı. Sina camdan dışarı baktı. Silahını bıraktığı ağacın yanında, Abuzêr ile bir militan duruyordu. “Bu iki arkadaş tek başlarına burada ne yapacaklar, ya düşman buraya kadar gelirse,” diye düşündü. Duyulandı. Hüzünlendi. Bir yumruk gibi hüzün gelip yüreğine oturdu. Gözleri nemlendi. Pencerede Abuzêr bakıp el salladı.

Abuzêr, onun bıraktığı silahı eline alırken, o da ona gülümseyip el salladı.

Savaş başladığı zaman Abuzêr, Beyrut yakınlarında bir evde kalıyordu. Kampları dolaşüyor, Apo’dan gelen talimatları götürüyor, toplantılar yapıyordu. İsrail güçleri havada karada çok hızlı ilerliyordu.

Apo, Helwê Kampını boşaltınca, Abuzêr, Arapça bilen bir militanla tek başına orada kaldı. Bir yandan Agir’dan haber almaya çalışırken, diğer yandan kaçan Filistinlilerin attıkları silahları gece ay ışığında topluyor ve saklıyordu. 270 silah toplayıp depolamıştı.

Bütün bu gelişmelerden sonra Apo süreci daha da hızlandırdı. Tedbirler geliştirdi. Böyle fırtınalı bir dönemde Agit beş kişilik bir grupla sınır geçerek güneye, orada da Doğu Kürdistan’da Şino kasabasına geçip Karasungur ile buluştu.

O savaşın en kızıştığı bir dönemde; “Burada daha fazla yapabileceğimiz bir şey kalmadı, eğitimleri ve teorik çalışmalarını tamamladık. En iyisi kongreyi yapıp ülkeye dönüş yapalım, Bu

güç Ülkeye giderse bir daha toplayıp kongre yapamayız. En iyisi kongre yapıp öyle gönderelim,” diye karara ulaştı.

Her tarafta, kesintisiz çatışmalar yaşanıyor, Fırtına ve kaos sürüyordu.

VI

*“Fırtınanın gücü ne olursa
olsun, eğer yağmura saygın varsa,
seni bekleyen bir gök kuşağı
mutlaka vardır.” A. Capus*

İsrail desteğindeki Falanjistler, her tarafta saldırıya geçmiş ayırım yapmadan kan döküyordu. Saldırının ilk ayında yirmi bini aşkın Filistinli öldürülmüş, on binlercesi yaralanmış, yüz binlercesi evsiz kalmış ve göç yollarına düşmüştü.

Büyük saldırının ardında kentte yağma ve talan başlamıştı. Lübnan’da bulunan bütün fabrikalar, ürettikleri mallarla birlikte ganimet olarak İsrail’e taşınıyordu. Kent merkezindeki bütün torna tezgâhları, atölyeler ile küçük çaplı makinelere kadar her şey yağmalanıyordu. Atılan binlerce bombayla Şeria ve Litani nehirlerini besleyen tüm akarsular yataklarından saptırılmış, değiştirilmişti.

İsrail işgalinden sonra Türkiye’de gelen, Suriye ve Lübnan’da bulunan sol örgütler Avrupa mülteciliğine soyunmuş, hararetle savunucuları olmuştu. Avrupa’ya gidebilmek için tüm yolları deniyorlardı. Küçük odalarda beş altı kişi kalıyor, temel yiyecek bulgur pilavından oluşuyordu. Suriye, BM Cenevre mülteciler anlaşmasına imza atmadığı için resmi iltica

kabul etmiyor, mültecilere barınma ve yiyecek olanağı sağlamıyor, mülteci oturma-dolaşım kimliği vermiyordu.

Böylesine bozgunun ve kaçışın başladığı bir dönemde Şekef Kalesi'nde on bir militan bir orduya karşı savaşıyordu. George Habaş'ın, bir toplantıda söylediği; "Ne zaman PKK'liler gibi direnirsek, o zaman kazanırız," sözü bütün savaşçılar arasında dolaşıyordu.

Tepe Karakolu baskınında yaralı kurtulan Duman, hastanede bir hafta kalmış, tedavi olmuş, tekrar görevinin başına dönmüştü. Daha hırslanmış, intikam ateşiyle yanıp tutuşuyordu.

Duman ile Batukan birlikte evde oturmuş, savaş içinde neler yapabileceklerine dair planlar yapıyorlardı. Komiserim o evi takip etmekten bıktım, usandım. Orada bir b.. çıkmaz. Bence başka bir yol deneyelim," dedi.

"Batukan var mı düşündüğün başka bir yol" dedi Duman.

"O apartmanın yaşlı ve fakir bir kapıcısı var," dedi.

"Adamda bilgi var mı?"

"Duman Komiserim mutlaka vardır, orda kapıcılık yapıyor, uygun bir yolunu bulalım."

"Evet, uygun bir yolun bulalım."

"Amirim öyle fazla bir para da gerekmez, adam yoksuldur, üç beş kuruş gördü mü tamamdır."

"Kapıcının evi de aynı binada mı?"

"Amirim bodrum katında kalıyor."

"O zaman ilk işiniz kapıcıya ulaşmak, konuşmak olmalıdır," dedi Duman. Biraz durdu düşündü sonra; "her şeyi en ince detaylarına dek hesaplamamız gerekir," diye ekledi.

Derken arada günler geçti. Tartıştılar konuştular, sonra evi gözetlemeye başladılar. Bıkmadan, usanmadan gözü kara, kan dökmeye alışmış, acımasız ve zalim bir avcı gibi takip edip iz sürdürüyordu. Ekibiyle birlikte Beyrut, Şam, Halep sokaklarında, Filistin kamplarında Apo'nun peşine düşmüştü. Türk egemen kültüründe düşmanı izlemek ve takip çok eski, acımasız, ölümcül ve çok yaman bir gelenektir. Duman durmadan izliyor, takip ediyordu. Ruhu, yüreği ve beyni kararış, kan dökme arzusuyla yanıp tutuşuyordu. Saatlerden beri arabada oturmuş, apartmanın karşısındaki sokakta yaşlı kapıcıyı bekliyordu. Kapıcı bir türlü dışarı çıkmıyordu. Çok bekleyince sabırsızlandı, öfkelenildi. Yanındaki Batukan'a;

“Bak hele sabahtan beri iki kişi bir yaşlı adamı bekleyip duruyoruz,” dedi.

“Amirim aksilik işte, oysa her gün sabah erken çıkıp bakkala, fırına giderdi,” dedi Batukan.

Onlar kendi aralarında konuşurken kapıcı, elinde bir liste ile bakkala gitmek için apartmandan dışarı çıktı. “Aha işte çıktı,” dedi Batukan.

“Şu yaşlı adam mı,” dedi Duman sevinerek.

“Evet, amirim ta kendisi,” dedi Batukan.

Arabada biraz izlediler. Kapıcı apartmandan uzaklaşıp dar bir sokağa girince, arabadan inip birden bire kapıcının karşısına dikildiler.

“Selâmünaleyküm amca,” dedi Batukan.

“Aleyküm selâm yeğen,” dedi kapıcı karşısındakine tuhaf tuhaf bakarak.

“Amca kusura bakma senden bir adres soracaktık, sen belki bilirsin,” dedi Batukan.

“Sor evladım,” dedi kapıcı.

Batukan, daha önce planladığı gibi arabanın durduğu sokaktaki bir dükkân adresini sordu.

“Aha şu sokakta, ben de oraya gidiyorum,” dedi kapıcı.

“Bir zahmet amca, bana göster ben buraları bilmiyorum,” dedi Batukan.

Kapıcı, tam arabaya yaklaşınca Batukan belindeki tabancayı çıkarıp namluyu kapıcının beline dayadı;

“Hemen gir şu arabaya seninle işimiz var. Korkma sana bir şey yapmayacağız, biraz konuşacağız,” dedi. İki birden yaşlı adamı iteleyerek arabaya koydular. Sağına biri, soluna diğeri oturdu. Şoför gaza basıp hızla orda uzaklaşıp gitti. Şehir içinde تنها bir yerdeki yıkılmış apartmanın önünde durdu. Batukan, kapıcının elinde tutup bodrum katına götürdü.

Kapıcının benzi atmış, yüzü sararmış, şoka girmiş, bir hazan yaprağı gibi titriyordu. “Beni nereye götürüyorsunuz, ben bir fakir kapıcıyım, siz ne yaptım ki,” deyip kendi kendine söyleniyordu. Onu bodrumun karanlık bir köşesine götürdükten sonra

“Bak ihtiyar bizi uğraştırma, dediklerimizi yaparsan sana bir şey yapmayız, hatta sana para verimiz,” dedi Duman sinsi sinsi gülerek. Biraz durdu karşısında tir tir titreyen yaşlı adama bakıp bir kahkaha attıktan sonra; “Dediklerimizi yapmazsan, aha şu elimdeki şarap şişesini görüyor musun, bunu senin p...una sokar kırarım,” diye ekledi.

Duman Kara'nın, arkadaşları arasında onun en meşhur, en bilinen işkence yöntemi buydu. İşkence yaptığı kurbanlarının p...una şarap şişesi yerleştirir, içinde kırar, kanatarak acı çektirirdi.

Kapıcı korkudan şok olmuş, ne yağacağını şaşırılmış şaşkın şaşkın karşısındakilere bakıyordu. Şaşırılmış, afallamış, titriyor, etrafına bakıyor, kendisini kurtaracak bir mucize arıyordu.

“İhtiyar hiç etrafına bakma, burada Allah bile seni kurtaramaz. Tek çaren dediklerimizi yapmandır. O zaman kurtulursun, sana para da verimiz. Söylediklerimizi yaparsan hiç korkmana gerek yok. Senin yardımına ihtiyacımız var,” dedi Duman.

“Ben fakara, yarı aç, yarı tok sefil bir kapıcıyım. Size ne yardım yapabilirim ki,” dedi titrek ürkek bir sesle.

“Senin baktığın apartmanın dördüncü dairesinde yabancı bir grup kalıyor,” dedi Duman kurbanın gözlerinin içine tehditkâr bir bakış fırlatarak.

“Evet,” dedi kapıcı.

“O yabancılarla aran nasıl,” dedi Duman.

Kapıcı arkasında ne soru geleceğini kestiremediği için kekeleyerek ne söyleyeceğini şaşırıldı. Bir bekledikten sonra;

“Beni gördüklerinde selâm verip geçiyorlar,” dedi.

“İyi, demek ki sana selam veriyorlar, bu iyi bir şey,” dedi bir kahkaha atarak. “Peki sana para da veriyorlar mı,” diye ekledi.

“Her daire ne veriyorsa, onlar da aynısını veriyorlar,” dedi.

“Peki, seni paraya ihtiyacın yok mu?”

“Ben yoksulun, ekmek parası için çalışıyorum.”

“Biz her ay, aldığın maaş kadar sana para versek, o dördüncü dairede kalan yabancılar hakkında biz bilgi verir misin?”

Kapıcı işin nereye varacağını anlamamış nasıl davranması gerektiğini kestirmeye çalışıyordu. Hala ölüm korkusuyla titriyor, kekeleyerek konuşuyordu. Sanki yüzündeki bütün kan çekilmiş, gözleri daha da çukura kaçmış, dizleri elleri durmadan titriyordu. Duman’a baktı, karşısındaki yüzde bütün acıma, merhamet duyguları uçup gitmişti. “Yanlış bir şey söylersem bu katil beni burada, bir çırpıda öldürür,” diye düşündü.

“Nasıl bilgi,” dedi kapıcı kekeleyerek

“Bu yabancı adamlar kaç kişidir. Saat kaçta evden çıkarlar, kaçta eve dönerler. Onlar dışında eve gidip gelenler oluyor mu? Silahları var mı? Bu tür şeyleri öğrenip bize anlatacaksın,” dedi Duman.

“Evet yapabilirim.”

“Çok güzel. Şimdi seninle anlaştık, ama bizi kandırırsan gerisine karışmayız. Ailenle birlikte yok olursun,” dedi.

“İstedığınız her şeyi yaparım,” diye tekrarladı.

“Sen şimdilik al bu paraları,” deyip bir tomar Lübnan parası cebine koydu. “İşini iyi yaparsan daha fazlasını veririm,” diye ekledi Duman Kara.

“Size nerede bilgi vereceğim,” dedi kapıcı.

“Sen orasına karışma, biz gelir seni buluruz.”

Derken kapıcıyı alıp tekrar aldıkları yere bıraktılar. Kapıcı hala şoku atlatmamış, titriyordu. Araba onu bırakıp gittikten sonra duvar dibinde çömeli biraz dinlendi. Sonra etrafına baktı. Ana caddede arabalar gelip geçiyordu. Yaşanan savaşa, yağma

ve talana rağmen insanlar, dükkânlarda alış veriş yapıyordu. Elini cebine attı, bir tomar para duruyordu. Parayı düşününce duyguları biraz gevşedi. İlk defa cebinde bu kadar parayı bir arada görüyordu. “Allah’ım bu nasıl bir belaydı, iniydi cin miydi bunalar. Hiç hatta yapmamam gerekir, yoksa tüm ailemi yok ederler,” diye düşündü.

Cebindeki listeyi çıkardı. Her zamanki alışkanlıkla aynı dükkâna gidip ısmarlanan eşyaları alıp geri apartmana döndü.

Derken arada günler akıp geçti. Kapıcı dördüncü dairedekilerle daha yakında ilgilendi. Sürekli denetim altında tutup kaç kişinin eve gidip geldiğini detaylarıyla öğrendi. Batukan her hafta beklenmedik yer ve zamanda kapıcının karşına çıkıyor, gerekli bilgileri alıyordu.

Derken İsrail ordusu, Güney Lübnan’ı adım adım işgal etmeye başladı. Bu gelişmeler üzerine Duman, Batuhan, elçilik ve diğer elemanlar konsoloslukta olağanüstü toplandılar.

“Son gelişmeleri izliyorsunuz,” dedi konsolos. Biraz durdu. “Ankara, bazı yeni görevlendirmeler buraya yaptı. Yeni gelenler de PKK masasında çalışacak uzaman ekiplerdir. Birçok militan İsrail ordusu tarafında tutuklanmış. Duman, yeni gelen ekip ve İsrail görevlileriyle birlikte tutuklananları sorguya alacaklar. Bu yeni bir durumdur. Gerekli bilgileri alabilirsek birçok militanı İsrail’den alıp Ankara’ya götürebiliriz,” diye ekledi Konsolos. Yeniden durdu gözlüğü çıkarıp önündeki masaya indirdi. Etrafındakilere bir komutan edasıyla baktı. Gözlüğünü kaldırıp yeniden gözüne taktı.

“Filistinliler kısa sürede savaşı kaybettiler. Şimdi her tarafta dağılmış durumdadılar. Yakında Lübnan’ı terk edecekler.

Şimdi büyük bir kargaşa ve karışıklık var. Bütün sular bulanık hale geldi. Uzun denemdir peşinde olduğumuz militanları ya imha ya da yakalayıp Ankara'ya götürme zamanı geldi," diye ekledi.

"Beyrut'a kalan bir grup militan kafeste sayılır. Çoktandır denetime almışız, uygun ortamı bekliyoruz." dedi Duman.

"İçlerinde bölücü teröristlerin elebaşlarında Agir da var," dedi Batukan.

"Bu hem teşkilatımız, hem de devletimiz için pek hayırlı bir haber. Bu defa hiç hatta istemiyorum," dedi Konsolos ciddiyetle.

"Bu sefer kuş kafeste hiçbir yere kıpırdayamazlar. Onlar aracılığıyla Apo'ya da ulaşabiliriz," dedi Duman.

"İnşallah," dedi Konsolos. Ardında; "şu dostlarımız 'Arap Cephesi' ile sıkı ilişkilenin onlar gerekli her türlü desteği size sunarlar," diye ekledi.

"Kendileriyle görüşüyoruz, bize yardım etmeye hazırdırlar," dedi Duman.

"Eleman ve silah konusunda gerekli her şeyi vereceklerini söylediler," dedi Batukan.

"Bu işe Ankara ne diyecek," dedi Duman.

"Siz hiç beklemeden gerekeni yapın. Gerekli bilgiyi Ankara'ya iletiriz, ona göre sonucu değerlendiririz." Duman'a bakıp; "Agir'i mutlaka ele geçirmelisiniz, teşkilatımızın kariyeri açısından bu çok önemlidir," diye ekledi Konsolos

"Tamam, anlaşıldı, konsolosum," dedi Duman.

Oradan kalktılar. Batukan kapıcıya uğradı, son bilgileri ve gelişmeleri detaylarıyla alırken bir tomar kâğıt para Kapıcının

cebine koyup çıktı. Orada “Arap Cephesi” yetkilisine uğradılar. Yardım için konuşup tartıştılar.

Duman o gün dört elemanla sabah erken uyandı. Hazırlıklarını yaptı. Arap Cephesi yetkilisine uğradılar. Bir grup militanı hazırlanmış, orada Duman’ı bekliyordu. Derken bir araya geldiler, nasıl hareket edeceklerini konuşup tartıştılar. Bir planlama yaptılar. Bütün işleri Duman koordine ediyordu.

On kişilik ekip silahları kuşanıp, camları siyah iki minibüse binip yola çıktılar. Oraya vardıklarında Duman’ın emri üzerine Batukan bir kişiyle arabadan indi. Gidip çevreyi kontrol etti. Sonra apartman girdi. Kapıcıyı yanına alıp ikinci katta çıktı. Batukan apartmana girince, iki şoför ile üç silahlı adam minibüste kalıp çevreyi denetime aldılar. Diğer grup hızla apartmana girip dördüncü dairenin kapısı önünde pozisyon aldılar.

Onlar, mermi namluya sürülmüş silah ile yana çekilirken kapıcı zili çaldı. Kapının gözetleme deliğinde bakan bir militan hiç tereddüt etmeden kapıyı açtı. Açılır, açılmaz silahla içeri dalıp;

“Kıpırdayanı vururuz,” diye bağırdı Duman.

İçerdekilerin kıpırdama ve hareket etme şansları kalmamıştı. Tümünün ellerini arkadan kelepçeleyip iki minibüse bindirdiler. Evdekilerden iki kişi eksikti. Silahlı iki kişi ile kapıcıyı evde bıraktılar. Rehin aldıklarını alıp hızla uzaklaştılar.

O gün Türk basını; “Apo Beyrut’ta yakalandı,” diye manşet atmıştı. Bütün dünya basını Filistin güçlerini yenildiğini yazıyordu. Semir Avrupa’da plan üzerine planlar yapıyordu.

“Ölen öldürülmüş, bir kısmı tutuklanmış, geri kalanlar ise kuşatmaya alınmış. Hürriyet gazetesini yazdığına göre Apo’da tutuklananlar arasındadır. Bu durumda Türkiye’ye verirler,” diye düşündü Semir. Karşısında duran Süleyman’a bakıp;

“Basına bakılırsa bizim arkadaşlarımızın çoğu, İsrail tarafından işgal edilen bölgelerde kalıyormuş. Muhtemelen çoğu ya şehit olmuş ya da esir düşmüştür. Kaç kişiyi aradımsa bağlantı kurmadım. Apo’nun da esir düştüğü ya da öldürüldüğü söylentisi yaygındır. Hürriyet gazetesi; ‘Apo yakalandı,’ diye manşet atmış. Bu durumda bizim partiye sahip çıkmamız gerekiyor. Bir bildiri hazırlayalım, partiyi bizim temsil ettiğimizi kamuoyuna açıklayalım,” dedi.

“Önce gelişmeleri öğrenelim. Bager ya da Agir ile bir telefon görüşmesi yapalım,” dedi Süleyman.

“Haklısın biraz daha araştırıp bekleyelim, sonra bildiriyi yazalım,” dedi.

Derken, Semir Beyrut’ta bulunan Agir’a telefon açtı. Telefon çalınca morali bozuldu. Bunu beklemiyordu. “Agir ya öldürülmüş ya da tutuklanmış,” diye düşünüyor, hesap yapıyordu.

“Merhaba durumunuz nasılsın? Basına kötü haberler düşüyor,” dedi.

“Filistin örgütleri çok zor durumdadır. İsrail, Beyrut’u kuşatma altına aldı. Bizim durumumuzda ciddi bir sıkıntı yok, arkadaşlarımızın çoğunu güvenli alanlara aktardık,” dedi Agir.

“Kaç arkadaş şehit olmuş?”

“Şu anda net bir şey söyleyemem ama on civarında arkadaş şehit oldu.”

“Türkiye basını çok farklı şeyler söylüyor.”

Agir’in yüz hatları gerildi. Öfkelenerek;

“Semir, Türkiye basınına değil, bizim söylediğimize inanacaksın,” dedi sert bir sesle.

“Çok iyi Agir arkadaş buna sevindim. Burada yapmamız gereken bir şey var mı?”

“Buradaki işgali protesto edin, eylemler geliştirin,” dedi Agir telefonu tepkiyle kapattı.

“Bu Semir, bir şeylerin peşindedir, dürüst davranmıyor,” diye söylendi kendi kendine. Sonra Semir neden böyle konuşuyor,” diye düşünerek, elbiseleriyle sünger minderin üzerine uzanıp uyuya kaldı.

Sabah erkenden uyandı tıraş oldu. Kahvaltıdan sonra Beyrut Hava Alanı yanındaki apartmanın ikinci kat, dördüncü dairesinde kalan arkadaşlarının yanına gitmek için bir militanla birlikte yola çıktı. Çıktıkları evden biraz uzaklaşmıştı ki İsrail her gün yaptığı gibi uçak, top ve ağır silahlarla kenti dövmeye başladı. Koşup bir merdiven boşluğunun altına sığındılar. Bombalama durunca bir binanın bodrumuna indiler. Kapı önünde nöbet tutan esmer tenli Arap;

“Burada ne arıyorsunuz,” dedi.

“Bombalama oldu, buraya sığındık,” dedi yanındaki militan Arapça.

“Kimliğinizi verir misiniz?”

Üzerlerinde Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi’nin kimliği çıkarıp gösterdiler.

“Kimliğinizi verin, Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi’ne soralım,” dedi nöbetçi direten bir sesle.

“Hemşerim kimlik istedin, sana gösterdik yeterlidir bu kadarı.”

“Güvenliğimiz için yaptığımız bir uygulamadır,” dedi nöbetçi.

Agir, sağlam yapılı, uzun boylu ve yakışıklıydı. Apo ile ilk yola çıkanlardan biriydi. Yanındaki militana göz etti, hızla orada çıkıp uzaklaştılar.

“Hey arkadaş, nereye gidiyorsunuz, kimliğinizi vermediniz,” diye arkalarında bağırdı nöbetçi öfkeyle.

“Sana kimlik vermek için yanına gelmedik,” diye bağırdı Agir’in yanındaki militan.

Arka arkaya bombalar, tank ve top mermileri kenti dövüyordu. Toz duman içinde kalan sokaklar arasında hızla eve yakınlaştılar.

Apartmanın merdiveninden yukarı çıktılar. Agir önde yanındaki militan arkasında yürüyordu. Her şeyden habersiz olan Agir, yanındaki ile diğer militan apartman kapısından içeri girip dördüncü daireye çıkarken, merdiven aralığında iki silahlı adam onları kısıkrak yakalayıp ellerini arkadan kelepçelediler.

Agir, sağına soluna baktı, çıkış için hiçbir çare bulamadı. Yapacağı hiçbir şey yoktu. Yan tarafta kapıcı iki büklüm, sus pus olmuş, iki elini önünde kenetlemiş, başını önüne eğmiş, taş gibi yerinde donmuş bekliyordu. Agir ona bakınca meseleyi anladı. Kapıcıya dönüp;

“Ulan şerefsiz yaptığın bu kirli işin cezasını hayatınla ödeyeceksin,” dedi yüzüne tükürdü.

“Haydi, yürü bakayım kim kimi cezalandıracak göreceğiz,” diyerek bağırırken gözlerini ışık sızdırmayan bandajla bağladılar.

“Sizi tanımıyorum, ama kimin hesabına çalıştığınızı tahmin ediyorum. Siz bu işin altında kalacaksınız,” dedi Agir sakın bir sesle.

Rehin aldıkları militanların tümünü daha önce belirledikleri yıkık bir apartmanın bodrum katına götürmüş, başlarına silahlı adamlar dikmişlerdi. Agir’ı da onların yanına götürdüler.

Agir da getirilince, Duman soluğu konsoloslukta aldı. Olup bitenleri detaylarıyla abarta abarta, ballandıra ballandıra anlattı.

“Agir de içlerinde mi” dedi Konsolos.

“Evet, ilk gittiğimizde o bir militanla dışarı çıkmıştı. Biraz bekledik gelince onu da aldık.”

“Yakalayınca ne söyledi?”

“Siz bu işin altında kalacaksınız,” dedi.

“Ya bakalım bu işin altında kim kalacak göreceğiz,” dedi Konsolos.

Derken heyecanla telefonun ahizesini kaldırdı, Ankara ile bağlantı kurdu. Şifreli olarak bütün gelişmeleri aktardı. Ankara olağanüstü toplandı. Durumu ele alıp değerlendirdi. Bir saat sonra konsolosluğa şifreyle şu notu ilettili.

“Agir’i acilen Ankara’ya gönderin. Diğerlerinin de işini bitirin...”

VII

“Hayat denilen seyrüsefer sırasında kimilerinin saçlarını okşayan yel, bazılarına feci kasırga olur, her şey geminin büyüklüğüne ve yelkenlerin sağlamlığına bağlıdır.” J. Saramago

Kaos ve fırtına kara bir kasırgaya dönüşmüş sürüp gidiyordu. Beyninde, ruhunda, düşlerinde ve yüreğinde ırkçı ve şoven dalgası azgın, zehirli, ölüm saçan bir ejderha gibi uyanmış, bütün hücrelerini tepeden tırnağa ayaklandırmıştı. Öldürmek, işkence yapmak, çığlık seslerini duymak, kurbanlarının yalvaran bakışlarını izlemek ve kan dökmek için inanılmaz bir istek duyuyordu. Yaz ortası kızgın, sonsuz bir kum çölünün ortasında, bir insan su için nasıl serap görürse Duman da kurbanlarının çığlığını duymak için öyle sabırsızlanıyordu.

Konsolosun yanında ayrılınca, hiç beklemeden arabaya atlayıp hızla kaçırdıkları militanların kaldığı Apartman bodrumuna doğru yol alıyordu. Araba sürerken onları hangi işkence yöntemiyle öldüreceğini, en ince detaylarına dek düşünüyor, onların çığlıklarını duyar gibi oluyordu. “Agir’i Ankara’ya göndermeden önce bütün işkenceleri tek ek ona uygulayacağım. Onu çözüp Apo’ya ulaşacağım. İşkenceden geçirip bütün bilgileri alıp bir rapor haline getirip onunla birlikte Ankara’ya göndereceğim,” diye söylendi kendi kendine. “Diğerlerini tek tek işkencelerden geçirip tüm bilgileri aldıktan sonra yavaş yavaş yeni işkence metotları deneyerek geberteceğim. O ufak tefek cin gibi kıza sahip olacağım,” diye düşündü.

Daha önce kız binaya girip, çıkarken kapıcı ona göstermişti. Sevimli, sempatik, güleç yüzlü bir kızdı. Bir anda, onları evde alırken kızın aralarında olup olmadığı kuşkusuna düştü. Kızı daha da merak edip bir an önce evde bekleyen kurbanlara ulaşmak için gaza bastı. Hızını kesen arabalar önüne çıkınca, okkalı küfürler savuruyor, korna çalıyor, el kol hareketleriyle; “yol ver,” diye bastırıyordu. Adeta kendinden geçmiş, yapacağı işkence ve öldürme yöntemlerine kilitlenmişti. Duman, yıllardan beri beklediği bu büyük fırsattı değerlendirmek için atağa geçmişti.

Agir gözlerini açtığı anda, diğer arkadaşlarıyla karşılaştı. Sekiz kişi esir alınmıştı. Onları esir alanlar, durmadan Türkçe Arapça okkalı küfürle savuruyor, aşağılıyor, ölümle tehdit ediyorlardı.

Agir, arkadaşlarına bir daha baktı. Evden alınan arkadaşları arasında, bir kadın militan eksikti. Yanındaki arkadaşına;

“Kadın arkadaş nerede,” diye sordu.

“Evi bastıklarında o da evdeydi, ama birden bire ortalıkta kayboldu. Çok garip bir durum doğrusu,” dedi militan şüpheyle.

Agir şaşırıldı. Kafasından bin bir düşünce ve soru işareti bir anda geçti. Kadın militanın geçmişini yaşamını düşündü, şüphe edilecek hiçbir şey bulamadı.

“Garip bir durum, ama sağlam bir arkadaşır,” dedi Agir.

“Kadın arkadaş evdeydi, ama ne olduğunu hiç birimiz göremedik. Belki de onu ayrı yere götürdüler. Bunlar katil ve tecavüzcüdürler, her şeyi yaparlar...”

“Çok tuhaf ve garip bir durum, ama o arkadaşın ihanet edeceğini sanmıyorum,” dedi Agir.

Bir binanın kör çıplak bodrumunda kalıyorlardı. Bodrum bir yer altı zindanını andırıyordu. Tavana yakın yerde bir el kadar küçük, demir parmaklıklı iki penceresi vardı. Başka hiçbir yerde hava ve ışık almıyordu. Duvarları küflenmiş, içerisi nemli, ıslak ve karanlıktı. Hepsi rastgele yere çömelmiş, bu işin sonucunun ölümle sonuçlanacağını düşünüyorlardı.

Agir durmadan etrafına bakıyor, bodrum katını inceliyor, duvarın öte tarafını düşünüyor, bir çıkış yolu bulamıyordu. Onları kaçıranlar, küfürler savurarak onu tekme tokat içeri attıktan sonra kapıyı kapatıp dışarı çıkmış, kap önünde bekliyorlardı.

Hepsinin yüzü sararmış, dudakları kurumuş, bakışlarında kin ve öfke akıyor, nasıl bu gaflete düştüklerinin acısını yaşıyorlardı.

Ufak tefek, cesur, atılgan, simsiyah saçları ve parlak siyah gözleri olan ele, avuca sığmayan, zeki, genç kız militan birden bire ortalıkta kaybolmuş, esir düşenlerin her biri dönüp dolaşıp onu düşünüyordu. Zaman ırmağı aktıkça, kafalarında “acaba” soruları ve kuşkuları çoğalıyordu.

Agir, Apo’yu düşünüyor, böyle bir tuzağa nasıl düştüklerini anlamaya, çözümsüzlüğün içinde bir çözüm ve çıkış yolu arıyordu. Yere çömeldi. Sırtını beton duvara dayadı, geçmişe dalıp gitti.

“Nerede hata yaptım? Nerede gafil davrandım? Hangi tedbirleri almadım? Bunun hesabını nasıl vereceğim,” diye düşündü.

Agir, düşünüyor etrafındaki beton duvarlara bakıyor, kapı önündeki silahlı adamları düşünüyor, işin içinde çıkamıyordu. Ufak tefek kız yine gelip kafasına takılıyordu. Canı sıkılıyor, ruhu daralıyor, hep çaresiz ve çözümsüz kalıyordu. “Kurtulmak için bir mucize gerekiyor, o da mümkün değil,” diye düşünüyordu. Bir acı ve sancı ağır bir taş gibi gelip midesine oturuyor, boğulacak gibi oluyordu.

O böyle sıkılmış, halde beton zeminde otururken, aniden kapı önünde bekleyen silahlı kişi kapıyı açtı. Adam sıkıca silahına sarılmış, silâhın emniyeti otomatikte duruyordu. Parmağı tetikte, yüzü kapalıydı. Bakışları sert ve yüzünden kin ve intikam dökülüyordu. Adam silahın namlusunu onlara doğrulttu, etrafa baktı, tek tek hepsini baştan aşağı süzdü.

Agir o an hemen ayağa kalktı, dikkatlice silahlı adama baktı. Bir kişi de elinde silah hemen arkasında tetikte bekliyordu. Agir’e bakıp; “Ulan o... çocukları hiç kimse yerinde kıpırdamasın” dedi tehditkâr bir sesle Sonra yine kapıyı sertçe kapattı.

“Demek ki bu iş buraya kadarmış,” diye düşündü Agir.

Zaman âdeta durmuş, bütün nesnelere sanki donmuştu. Her biri kendi içinde düşler kuruyor, bir mucize bekliyordu. Mucize bir tülü gerçekleşmiyordu. Mucize beklentisi nefes kesen bir işkenceye dönüşüyordu. Yanındaki oturan bir militan Agir’a;

“Bunlar bizi öldürecekler,” diye fısıldadı.

“Öldürmek için kaçırdılar, ama ölüme başı dik gitmeliyiz,” dedi.

“Bizi evde de öldürebilirlerdi, neden kaçırp buraya getirdiler acaba,” dedi.

“Bir hesapları vardır,” dedi Agir.

“Ne gibi?”

“Bizden bilgi almak, Partiden para istemek ya da para karşılığında Türkiye’ye teslim etmek gibi...”

Agir’in boğazı kurumuş, sık sık yutkunuyordu. Ne oturabiliyor, ne de ayakta durabiliyordu. Bu arada kapı önünde bir ses, bir gürültü duydu. Dışarda bir dalgalanma oldu. Bağırma, çağırma sesleri ve okkalı küfürler birbirine karıştı. Kör bodrumun kapısı kapalıydı. Dışarda uğultulu sesler geliyordu. Agir ayağa kalktı, olup bitenleri anlamaya çalıştı. Beyni, ruhu, yüreği, düşleri dışardaki seslere kilitlenmişti. Patırtı-kütürtü, ayak sesleri ve bağrısmalar arasında; “Teslim olun,” sesini işitir gibi oldu.

“Bir şeyler oluyor, ama ne olabileceği konusunda hiçbir fikir edinemedim,” diye düşündü.

Agir kapıya yanaştı, kulağını kapıya iyice dayayıp dinlerken; “neredeler?” diye bir sözcük kulağına çarptı. Sesle birlikte ayak sesleri yakınlaştı.

Bodrum kapısı ani bir itişle gürültüyle açıldı. Birkaç silâhın namlusu aniden içeriye doğru uzandı. En önde ufak tefek cin gibi kız militan, elinde silah içeriye sevinçle daldı. Agir onu görünce yutkundu, sevindi, sevinçten boğazı düğümlendi, gözleri yaşardı.

Sonra diğerlerine baktı. Tümü dost, aşına ve tandık yüzlerdi. Bodrumda ölümü bekleyen militanlar sevinçten ne yapacaklarını şaşırmış, sanki bir mucize gerçekleşmişti. Şaşkın bakışlarla gelenlere bakıyor, hala ne olup bittiğini anlamaya

çalıyorlardı. Derken canlandılar, hareketlendiler, sevinç gözyaşları içinde gelenlere sarılıp kucaklaştılar.

Bodrumda çıkarken, baskın yapanların elleri arkadan kelepçelenmiş, gözleri bağlanmış, duvarda dibinde bekliyorlardı. Batukan'ın yüzü, gözü kan içindeydi.

O yıkık binadan ayrılıp, bir başka binanın bodrum katındaki bürosuna gittiler. Agir, orada kendilerini özgürleştiren gerillalara teşekkür etti. Sonra arkadaşlarını alıp oradan uzaklaştılar. Yolda yürürken olup bitenleri öğrenmek için merakla yanında yürüyen ufak tefek kıza bakıp;

“Sen nereye gittin, nasıl ortada kayboldu, yerimizi nasıl buldun,” dedi.

“Eve baskın yapıldığı sırada ben balkonda oturuyordum. Gürültü, patırtı sesleri gelince balkon kapısından içeriye baktım. Silahlı adamları görünce, baskın olduğunu anladım. Hiç beklemeden, düşünmeden ani bir refleksle ikinci katın balkonundaki parmaklıkta kendimi sarkıp aşağıya bıraktım. Apartmanın arka tarafındaki duvardan atlayıp öte tarafa geçtim. Orada duvar dibinde olup bitenleri izledim. Yakındaki Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi gerillalarının kaldığı noktaya gittim durumu onlara anlattım. Onlar da merkeze telefon ettiler. Hiç beklemeden silahları alıp geldik,” dedi kız militan.

“Burada olduğumuzu nasıl çıkardınız?”

“Ben onlara gelenlerin tipini tarif ettim, götürülen yönü söyledim, kim olduklarını ve nereye götüreceklerini hemen tahmin ettiler. Gelip elleriyle koymuş gibi buldular.”

“Baskın yapanlara baskın yaptınız,” dedi Agir sevinçle.

Onlar hep birlikte orada uzaklaşırken, Duman derin, tatlı düşlere dalıp gitmişti. Tutsakları öldürme planları yapıyor, Agir'ı hangi işkence yöntemleriyle çözeceğini düşünüyordu. Ankara'ya rapor yazıyor, karşılığında büyük ödül alıyor, rütbesi anında yükseliyordu. Hayal kura kura binanın önüne gelince, aniden frene bastı. Araba; “zınk,” diye durdu. Hiç kimsenin kendisini karşılamadığı görünce garipsedi, tuhaf tuhaf etrafına baktı. Ürkek adımlarla bodrum katına doğru yürüdü. Bodrum katındaki sesliği görünce ürktü. Alışılmış bir içgüdüyle, belindeki tabancasını çıkarıp duvar dibine geçti.

“Batukan Batukan,” diye bağırdı. Ses bodrum katın duvarlarına çarpıp yankılandı. Ses veren olmayınca daha da ürktü. Biraz sağı solu inceledi. Yerlerde boğuşma ve kan izlerdi vardı. Batukan'ın parçalanmış kırık saati yerde duruyordu.

Ürktü, ürküntüsü korkuya dönüştü. Korku, aniden sağmak yağmura tutulmuş gibi bütün hücrelerine yayıldı. Bedeni titredi, yüzü sarardı. İçinde ağır, belirsiz bir boşluk oluştu. Can korkusu endişesi bütün benliğini sardı.

O an, Duman için korkudan daha korkunç bir şey yoktu yeryüzünde. Aslında bu yeni bir durum değildi. Korkusunun soy kütüğü, yine kişiliğine hâkim olan korkaklığına dayanıyordu.

Kişilik olarak; zalim, acımasız, merhametsiz olduğu kadar, tehlike karşısında bir o kadar da ürkek ve korkak biriydi.

Yerdeki kan izlerinden tehlikeyi görünce, kapısı sonuna kadar açık, ama içerisi karanlık bodruma girmeye çekindi. Sanki o ufak tefek kız, her an o karanlıktan çıkıp yakasına yapışacak, onu öldürecek korkusuna kapıldı. Karanlık bodrum, silahlı militanlarla doluymuş gibi hissediyordu.

Sanki bütün hayat damarları kurumuş, bedeni donmuş hareketsiz kalmıştı. Korku, bir mengene gibi mantığını ve beynini esir almış düşünemez hale gelmişti. Korku; bir avuç kum gibi Dumanın yaşam motoru içine serpiştirilmiş, şimdi tehlike anında, o kum taneleri harekette geçmiş, motoru işlemez hale getirmişti. Duman, o an ölüm korkusuna kapılmış, ölümü iliklerine dek hissediyordu. Korkusu, karanlık bir denize dönüşmüş, hiçbir hudut tanımıyordu. Sanki ayaklarını yere bukağılamış hareket edemiyor, nefes alamıyordu.

Yüreği hızlı hızlı çarptı. Dudakları kurudu. Benzi sarardı. İçine belirsiz, ağır bir ölüm korkusu düştü. Başı döndü. Gözleri karardı. Ayakları gevşedi. Düşmemek için belini duvara dayadı. Gözlerini kapadı. Apış arası ıslandı. Sarı, ılık ve tuzlu su bacaklarından sızıp ayakkabılarının içine doldu. Elleri titredi. Elindeki tabanca gürültüyle yere düşüp aşağıya kaydı. Merdiven boşluğunda alt katta bodrum kapısının önünde durdu. Yüzünde, başında boynunda sayısız ter damlacıkları oluştu. Bedeni ve elbiseleri terden ıpslak oldu. Ölüm korkusu, saldırgan, kara bir ejderha gibi gelip üstüne çöktü.

Artık hareket edemiyor, adım atamıyor, düşünemiyor ve ne yapacağını bilemiyordu. Olduğu yerde belini duvara vermiş, duvar ile yek pare olmuştu.

Kapıcının kendisine anlattığı ufak tefek cin gibi kız gelip karşısında durdu. Kahkahayla güldü. “Hey koca komiser Duman Kara, işte bütün cesaretin, bütün yüreğin, bu kadarmış,” deyip alay ediyordu. Kız, gözlerinde büyüdü büyüdü dev bir kadın savaşçı olup karşısına dikildi. İki eliyle boğazını tutup sıktı sıktı nefes alamaz hale getirdi. Duman, kendisini boğulacak gibi

hissetti. Ellerini ani bir refleksiyle yakasına attı. Hiç kimsenin olmadığını görünce gözlerini açıp korkuyla etrafına baktı.

Sessizlikten ürktü ve korktu.

“Galiba kâbus görüyorum,” diye kendi kendine mırıldandı.

Gözleri fal taşı gibi açılmış, anlamını yitirmiş bakışlarla etrafına baktı. Her tarafa sessizlik çökmüştü. Yerde duran kan izlerine ve kırık saate parçalarına bakınca, tüm bedeni aniden ürperdi. Kapısı açık, karanlık bodrum bir ejderha gibi kapkaranlık ağzını açmış, ona bakıyordu. Bodrumun sonuna kadar açık kapısı ve karanlığında ürktü. Bir daha bakmaya cesarete edemedi.

Birden bire hareketlendi. Koşar adımlarla dışarı çıkıp arabaya yöneldi. O an Duman, akli ve mantığıyla değil de sanki ayaklarıyla düşünüyordu. Yüzü sararmış, bedeni rüzgâra tutulmuş güz yaprağı gibi titriyordu. Ölüm korkusu bir kâbus gibi üstüne çökmüştü. Aceleyle arabasına bindi. Titreyen ayaklarıyla şuursuzca birden bire gaza bastı. Ani, hızlı bir kalkış yaptı. Arkasında kara dumanlar, gıcırtilı sesler ve tekerlek izleri bırakarak uzaklaştı...

Ana caddeye girip kalabalığın içine girince biraz kendine geldi, düşünmeye başladı. Apış arasının ıslaklığını görünce utandı. “Allah kahretsin, en sonunda ölümüm bunların eliyle olacak, baskın yapanlara baskın yapmışlar. Ben şimdi hangi yüzle konsolosun ve Ankara'nın karşısına çıkacağım,” diye düşündü.

Artık korku geride kalmış, yeniden cesaretlenmiş, onları yakalayıp işkence ile öldürme hayalleri kuruyordu.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I

*“Gerekiyorsa imparatorluğa,
gökyüzü yasalarına isyan et, ama
kendine, bilgelik ve Tanrısallıktan bir
parça olan içindeki ışığa sadık ol!”
Mani.*

O kadim şehirde, o karanlık devirde, o amansız çatışma ortamında gerçek usta kaos ve fırtınanın kendisiydi. İnsanlar yörüngesini yitirmiş, birer güz yaprağı gibi sağa sola savrulup duruyordu. Kaos ve fırtına bütün şiddetiyle sürüyordu. Beyrut toprakları üzerinde geleceklere ve yaşam güvenceleri belirsiz, ikircikli ve tedirgin olan insanlar iç karartıcı, bunaltıcı, terletici, sarı sıcak bir gün yaşıyordu. Hava o kadar sıcaktı ki, sokaklarda bir tek canlı kalmamış, gölgelik serin yerlere sığınmışlardı.

Uzakta bakıldığında kale; duvarlarıyla, mimarisiyle, üzerinde inşa edildiği yükseltiyle birlikte yekpare bir kaya kütesinden oluşmuş, hörgüçlü devasa bir deveyi andırıyordu.

Ortaçağda bugünkü Suriye, Filistin, Lübnan ve İsrail coğrafyası üzerinde birçok kale inşa edilmiştir. Bu kalelerin bir bölümü, önemli kervan yolları üzerindeydi. Bunlardan en dikkat çekici olanı, “Kale-i Selahaddin” olarak da adlandırılan, Beyrut ve Sayda arasında yer alan Şakif ya da Şakife-i Arnon Kalesiydi. Kale, Arnon köyünün güney ile güney doğusunda ve Güney Lübnan’ın Nebatiye kasabasının sınırları içinde kalıyordu. Yedi yüz metrelik bir kayalık yükseltinin üzerine inşa edilmiştir.

Kalenin bir tarafı derin, sarp doğal bir vadiyle, diğer tarafı ise derin bir hendekle çevrilmiştir. Bu hendeğin doğu yakasında

bulunan doğal bir kaya ayağının yükseltilmesiyle oluşturulmuş kapı geçişi yer almaktadır. Üçgen formlu kale, kayalık bir alan üzerine kurulmuştur. Kaleye, güney cephede bulunan ve iki kuleyle korunan kapıdan girilmektedir.

Doğudaki yüksek bölüm, kalenin merkezini oluşturmaktadır. Burada sarnıçlar, depo ve ahır gibi mekanlar yer almaktadır.

Kalenin doğuda bir kapısı daha vardır. Yekpare kayalık alan kazılmış oyulmuş, yontulmuş ve geçilmez bir duvar oluşturulmuştu. Bu kayaların üzerine ağaç, taş ve demirden açılır, kapanır bir köprü örülmüştü. Hendeği açılır ve kapanır bir köprüyle geçen bu kapı oldukça etkileyicidir.

Kalenin merkezini ve en eski tarihli kısmını ortadaki Donjonlu bölüm oluşturmaktadır. Buranın doğusunda bulunan sur duvarları, çok sayıda yarım dairevi ve dikdörtgen kuleler ile desteklenmiştir. Kalenin batısında kalan ikinci bölüm, bir sur duvarıyla doğudaki bölümden daha sonra koparılmıştır. Kalenin batısında yer alan ve vadinin sınırlarını takip eden sur duvarları yüksek, uzun ve incedir. Kalenin doğusunda ve güneyinde derinliği otuz metreyi bulan hendek Haçlılar zamanında açılmıştır.

Haçlı seferleri döneminde Selahaddin'i Eyyubi kaleyi üç günlük kuşatmanın ardında ele geçirmiş, Haçlılara karşı askeri karargâh olarak kullanmıştır. Bu nedenle, Kürtler tarafından; "Selahaddin'i Eyyubi Kalesi," olarak da adlandırılıyordu.

Yekpare, geniş ve yüksel bir kaya kütesinin üzerine inşa edilen Arnon, uzakta gerçek bir kartal yuvasını andırıyordu. İsrail'in oluşturduğu "Güvenlik Bölgesi'ne bakan taraf bir

uçurumdu. Asi, sarp ve uçurum yüzü kayalıklar derin ve dik bir vadiye iniyordu. Bu vadi, aşılması zor doğal bir koruma görevini görüyordu. Eski devir savaşlarında her hangi bir ordunun burada kaleye ulaşması imkânsızdı.

Kalenin Lübnan tarafına bakan yüzü ise, bir kubbe gibi kesme taşlarla örülmüştür. Beyaz kesme taşlarla örülen duvarların yüksekliği bazı yerlerde elli metreyi buluyordu. Eski orduların bu duvarları aşıp kaleye çıkması imkânsız gibiydi.

Yamaçta, üst üste ve birbirlerine paralel bir biçimde sayısız oda, merdiven, yer altı ambarları, kör ve karanlık odalar, uzun koridorlar, yer altı su sarnıçları iç içe, yana yapılmış, birbirini izliyordu.

Kapı ve gözetleme deliklerinin çoğu kemer taşları ile örülmüş, odaların tüm tavanları için blok taş ve özgün bir harç kullanılmıştı. Kale; birbirinin devamı olan yedi kattan oluşuyordu. Bir kat bir diğer katın üstünde, bazen de bitişiğindeki yükseltinin üstünde yapılmıştır. Kale bedeninde kullanılan bütün taşlar yontulmuş ve biçim verilmiştir. Bazı büyük, yekpare blok taşların üzerine de insan ve hayvan figürleri yer alır.

Kalenin duvarları da sanatsal bir mimari ile yapılmıştır. Uzun koridorlar, yüksek tavanlı taş bloklu tavanlar, kapı girişlerindeki kemerler, yontulmuş iri taşlar onu büyülüyordu. Kendisini tarihi bir taş müzesinde hissediyordu.

Kalede kapı ve pencereler dışında, ağaç kullanılmamıştır. Ya kaya yontulmuş, ya da kesilen taşlarla duvarlar örülmüştür. Odaların tavanı ise kemer biçiminde bloke taşlarla kapatılmıştır.

Kaledeki her odanın büyük pencereleri derin vadiye açılıyordu. Kale duvarlarının iç dekoru, süslemeleri ve düzeni bir eski zaman sarayını insana anımsatıyordu.

Savunma amaçlı bir kaleydi. Bir kuşatma esnasında binlerce kişiye uzun bir süre yetecek kadar su sarnıçları ve yer altı depoları yapılmıştır.

Arnon, İsrail sınırına kuş bakışıyla dört beş kilometre uzaklıktadır. FKÖ, 1969 yılından beri burada Güney Lübnan'ı kontrol ediyordu. Buna karşın İsrail de Litani Nehrine kadar olan Güney Lübnan topraklarını kendi kontrolü altına almış, sınırı kalenin dibinde geçen vadiye kadar getirmiş, bir “güvenlik bölgesi” oluşturmuştu. Bu tampon bölgede İsrail adına hareket eden Suad Haddat komutasında, Lübnanlılardan oluşan askeri bir güç yer alıyor ve denetimi sağlıyordu.

Arnon Kalesi, sınıra en yakın yerdedi. İsrail saldırısı gündeme gelince, bir süreden beri kalenin içinden aşağıya inen eski tünelleri yeniden kazıyor, temizliyorlardı. Kale ve çevresinde kalan bütün askeri güçler, seferber olmuş, tünelde çalışıyordu. Tünel çalışmasına Filistinlilerle birlikte enternasyonal güçler de katılıyordu. Kaledeki militanlar kaleyi savunmakla görevli Demokratik Cephe güçlerinin yanında yer alıyor, onların komutasında hareket ediyorlardı.

Bir grup Apocu militan, Litani Nehrinin yakınlarında İsrail sınırına konuşlanmıştı. Nehrin iki kıyısı mayınlarla döşenmişti. Kale genel komutanı El Fetihli bir komutandı. El Fetih grubuna bağlı otuz gerilla vardı. Seyfettin, Sabri ile arkadaşları da bu grupla bağlantılı, Arnon Kalesinde tünel kazıyor, siper

yapıyorlardı. İsrail'in büyük saldırısı başladığı zaman tüneller henüz bitmemiş, içine ağır silahlar yerleştirilmemişti.

Kale Güney Lübnan'ın en stratejik noktalarından biriydi. Kalenin bir kilometre uzağında İsrail sınırına bakan taraftaki tepenin üzerinde Demokratik Cephenin Kampı vardı. Bir grup Apocu militan da orada üstlenmişti. Apocu militanlara Bejikli Hemo komuta ediyordu.

Adı; Mehmet Atmaca'ydı.

Çocukluğu ve gençliği Halfeti'nin Cibin köyünde geçmişti. Cibin eski bir Ermeni köyüydü. Annesi ile babası çocukken büyük kıyımdan kılıç artıkları olarak kurtulmuş, Müslüman aileler tarafında büyütülmüşlerdi. İkisi de kimlik ve inançlarını yitirmiş, Müslüman olmuşlardı. Yıllar sonra ikisi büyüdükleri Cibin köyünde evlenmiş, aynı köyde yaşamlarını sürdürmüşlerdi.

Kendisi daha çocukluğundan beri trajik Ermeni kıyımı efsaneleriyle büyümüştü. Beş yıldan beri özgürlük mücadelesine katılmış, profesyonel olarak devrimcilik yapıyordu. Mücadele için Siverek alanına gidince;

“Ben bu yörede hangi kod ismi kullansam dikkat çekmez,” diye bir arkadaşına sormuş, o da; “Burada, Bêjikli köyü var. Sana da; ‘Bêjikli Hemo,’ diyelim, fazla dikkat çekmez,” demişti. O günden sonra adı; “Bêjikli Hemo” olmuştu. Örgüt içindeki herkes ona kestirmeden; “Bêjikli” diyordu.

12 Eylül genelle cuntası gerçekleşince, o da Suroç üzerinde Kobanê kentine geçmiş. Sait, onu orada alıp önce Şam'a Apo'nun yanına, ardında kamplara götürmüştü. Orada

askeri ve ideolojik eğitim görmüş, İsrail saldırısı gündeme gelince, Arnon Kalesindeki birliğin komutanı olarak atanmıştı.

Bêjikli o gün kaleden içeri girerken, büyük bir taşın üzerindeki yazı dikkatini çekti. Yanındaki Filistinli savaşçıya;

“O taşı üzerinde ne yazılmış,” dedi bildiği birkaç kelimelik Arapçasıyla.

“O taşın üzerinde; ‘Allah, Muhammed, Ali ve Hamza’ yazılıdır,” dedi. Sonra; “Ali ile Hamza yardımcımız olsunlar,” diye ekledi dedi Filistinli militan gülererek.

“Ali ile Hamza kendi zamanlarının iyi savaşçılarıymış. Ünlere bugüne kadar sürüp gelmiş, ama bu gün, bu gece, Selâhaddin’i Eyyubi Kalesinde bizden başka hiç kimse bize yardımcı olamaz,” dedi Bêjikli gelecek tehlikeyi sezmiş gibi.

Bulunduğu yerden aşağılara baktı. Her şey ayakları altındaydı. Dağlar, tepeler, vadiler, ormanlar, yollara, köyler ve kasabalar her şey insanın avucunun içindeymiş gibi gözüküyordu. Arnon, çevresindeki bütün coğrafyaya hükmediyordu. Bu yükseklikteki hâkimiyet ona büyük bir güven ve savaşma azmini veriyordu.

Kaleden kuş bakışı uzaklara baktı. Birçok yerleşim yeri, yollar ve parsellenmiş tarlalar alabildiğine uzanıyordu. Parsellenmiş araziler, uzakta birer renkli halı gibi gözüküyordu.

Gün batımında gölgesi uzayıp kale duvarlarının üzerine düştü. Yabancı bir nesneye bakar gibi gölgesine baktı. Keskin gözlerle batı ufku taradı. Kayaların mızrak gibi uzanan sivri yükseltilerinin arasında sızan kızıl gün batımı ışınlarının oluşturduğu gölgeler, doğuya doğru uzayıp gidiyor, taşlara mistik, gizemli bir hava veriyordu.

Derken ay ışığı ortaya çıktı. Gecede araziye yayılmış sayısız ışık, gökyüzünde parlayan sayısız yıldız bakıyordu. Denizden esip gelen serin rüzgâr bedenini yalayıp geçti. Rüzgâr yamaç ve vadilerdeki bütün çiçek ve çam kokularını sürükleyip getirdi. Tuzlu deniz ve yosun kokusunu hissetti.

Filistinliler, İsrail saldırısına karşı kaleyi askeri bir üs olarak kullanıyordu. Filistinli üç büyük örgütün militanları kalenin içinde ve yakın çevresinde bulunuyordu. Buradaki savaşçıların çoğu farklı ülkelerden gelen yabancı uyruklu enternasyonal militanlardı. On bir Apocu militan da bunlar arasındaydı.

Kalenin üst katındaki bir odada Bêjikli, Veli Çakmak, İsmet Özkan, Kemal Çelik ve Emin Yaşar adlı militanlar kalıyordu. Kaldıkları odanın gözetleme delikleri derin vadiye bakıyordu. Odanın bir tarafı doğal kayaydı. Vadiye bakan tarafı ise büyük beyaz kesme taşlarla örülmüştü. Oda; yekpare kayadan oyulmuş, yüksek tabanlı kocaman bir kaya mezarı andırıyordu.

Bu fırtınalı karanlık günde ayakta sağlam durmak ve direnmek için grubun koordinesini ve komutanlığını yapan Bêjikli ışıklı düşüncelere üretiyor; kaos ve fırtına sürüp gidiyordu.

Şerif Aras, Ferit, Şahabettin Kurt, İrfan Ay, Sabri Büyükgöz ve Seyfettin Zoğurlu ise kale etrafındaki mevzilerde konuşlanmışlardı. Bir grup kalenin güney tarafında ve bir kilometre uzakta bulunan bir çadırda kalıyordu. Çadır zeytin ağaçlarının altında kurulmuş, seyyar bir konumdaydı. Yakın çevrelerinde başka askeri güçler de bulunuyordu. Gruplar ayrı

mevzilerde kalmalarına rağmen nöbet, yemek ve koordinesi ortaktı. Her gün alaca şafakta kalkıyor, ilk gün ışınları kale burçlarına ve zeytin ağaçlarına düşene dek mevzilerde bekliyorlardı.

Her sabah her sabah ilk gün ışınlarıyla birlikte kuşlar mavi gökyüzüne havalanıyor, yüzlerce keklığın sesi kayalıklarda birbirine karışıyordu.

Doğada, toplumda ve insanların ruhunda kaos ve fırtına sürüp gidiyordu.

II

*Yıkıldı bir şafak vakti
Ateşlere ve yasa boğuldu
Heybetli Arnon Kalesi...*

Öldü o güzel

O yiğit

O genç

O cesur savaşçılar

Toprağa düştü birer birer

O güzel O yakışıklı militanlar

Beyrut; altın işlemeli sedef kakmalı tahtında gururla oturan dula, ama genç cazibeli bir kraliçe gibiydi. Bütün bu olup bitenlere bakıyor asla yas tutmuyordu.

Ölüm, yas ve kıtlık bir arada üçüz kardeşler gibi büyüyordu. Ateş karanlıklara ve kötülöklere saldırıp yiyordu. Ateş saldırdıkça karanlıklar daha da çoğalıyordu. Gizi çözülmemiş bir bilmeceydi oyun sürüp gidiyordu.

Bazıları çektiği acı, ıstırap, gözyaşı ve her tarafı yakan ateşin dumanına bakıp dehşette düşüyordu. Bazıları bunlara

aldırmadan fuhuş, içki, kumar, cinayet ve kan dökme diyalektiği üzerinde ahlak ve vicdanı gecenin zulasına zevkle yaşıyordu.

Vay tarihler görmüş geçirmiş koca Beyrut! Vay bir kraliçe gibi alımlı, süslü güzel kent Beyrut! Vay Altını, gümüşü, değerli taşları, incileri bol olan kent... Açgözlü, obur, karnı şişik, doymak nedir bilmeyen insanların canını satın alan tüccarların uğrak yeri Beyrut!

İnce keteni, ipeği, mavi, yeşil, mor ve kırmızı atlas kumaşları, gümüşten reşmeli, kadife çullu, Hint dokuması, Lâhur ve Keşmir şallarını örtünen alımlı kadınlarıyla ün salan Beyrut!

Fildişinden, altından, gümüşten, sedir, ceviz ve her çeşit kokulu pahalı ağaçlardan yapılmış; güzel antik eşyaları pazarlayan; şarap, zeytinyağı, ince un ve buğdayı satan kent.

İpek yolunda tüccarların taşıdığı, Çin ve Maçın'de gelen tarçın, kakule, buhur, güzel kokulu yağlar, günnük satan antik çarşılar diyarı; sığırları, koyunları, atları ve arabaları bol olan alımlı, güzel kent.

Kötü niyetli, kötü huylu, kötü ahlaklı çirkin kralları, soytarıları, Firavun ve Nemrutları bağında taşıyan Beyrut!

Sanki bir suç, ceza, günah üretme ve insan taşlama merkeziydi. Herkes oraya gidip suçlara ortak oluyor, bin bir bela ile karşılaşılıyordu. Üst üste yığılan cezalar ve suçlar, kat kat olmuş bulutlara ulaşıyordu. Her geçen gün acı, gözyaşı, ölüm, ıstırap ve kederle çoğalıyordu.

Bir sabah sarı bir tufana uğradı. Yer yerinde oynadı. Bulutlar kaydandı şimşekler çaktı. Yeryüzünde ve gökyüzünde bir tufan koptu. Gökte ölüm, gözyaşı ve acılar yağdı. Bütün o

güzel, değerli şeyler bir anda yok oldu. Ey Beyrut, yazık çok yazık, bütün bunları insanlar bir daha göremeyecek.

Denizden fırtınalar koıtu. Kentin üzerine ölüm yüklü bombalar düştü. Deniz dalgalandı, köpürdü. Ak köpüklü dalgalar kıyıları acımasızca dövdü.

O sakin, o emekçi, o yaşama dört elle sarılmış, balıkçılar, gemi kaptanları, tayfaları ve yolcuları bombaların yaktığı ateşi cehennemden can verip gittiler. Her yerde feryatlar, her yerde çığlıklar göğe yükseldi.

Davul, kaval, tambura, mey ve lir çalanların, acıklı ezgi okuyanların ve Feyruz'un güzel şehri Beyrut, bir sabah bombalar altında can verdi. Ne göğün kutsalları, ne elçiler, ne krallar ne de peygamberler, hiçbirini kurtaramadı onu bu kapkara tufandan.

Gökyüzünde ay ilk dördün dönemi evresindeydi.

O sabah her günkü sabahlar gibi olmadı. Kuşlar daha gökyüzüne uçmamış, kelebekler kanat çırpmamıştı. Başiboş köpekler daha sokaklara çıkmamıştı. Ezan ve çan sesleri daha birbirine karışmamıştı.

Seyfettin uçaksavarın başında alaca karanlıkta bir yandan aşığalarda kalan köy ve kasabaların ışıklarını izlerken diğeryandan derin düşlere dalıp gitmişti. Saldırının nerede ve nasıl gelebileceğini düşünüyor, ona göre planlar yapıyordu.

Derken alaca karanlıkta ses duvarını aşan uçak sesleri gökyüzünü doldurdu. Sessizlik anı bozulmuş, birden bire fırtına başlamıştı.

Gürültüyle birlikte bütün kentler, kasabalar ve köyler derin uykudan uyandı. Büyük bir hareketlilik başladı. Saniyeler geçtikçe silah sesleri çoğalıyor, hava gerginleşiyordu.

O ana hakim olan tek şey gürültü, panik, hareket, fırtına ve kaostu. Yaşam bir anda mahşere dönüşmüştü. Sanki kıyamet başlamış yer yerinde oynuyordu. Bütün savaşılar alaca karanlıkta mevzilerinin başına koşuyordu. Baharda dağlarda taşkın bir su nasıl her şeyi önüne katıp götürüşe, başlayan saldırı da öyle her şeyi önüne katıp sürüklüyordu.

O gün, o an o tarihi kalede yaşam bir kıyametten ibaretti. Sanki kutsal kitaplarda tarif edilen deccal yeryüzüne inmiş; önüne çıkan her şeyi yakıp, yıkıyordu.

Komutan Bejikli cephe karargâhıyla görüşükten sonra telsizle arkadaşlarıyla görüştü. Direnme talimatını verdi. Sonra o da kendi mevziisine çekildi. Kalenin içinde ve dışında mevzilenmişlerdi.

Hava saldırıları, top ve tank atışları aralıksız sürüyordu. Yanlarına yüzlerce bomba, tank ve top mermisi düşüyordu. Kan ve barut kokusu birbirine karışıyordu. Binalar yıkılıyor, evler yanıyor, gökyüzüne yükselen toz ve dumandan bulutlar oluşmuş göz gözü görmüyordu. Bütün saldırıları kale ve çevresindeki mevzileri hedefliyordu.

Bir Filistin yetkili telsiz anonsunda; “Bütün Filistinli güçlere,” diye başlayan anonsta; “Ketayıplerin (İsrail yanlısı Lübnanlı güçleri) bulunduğu taraftan da karadan saldırıya geçiyorlar,” diyerek mevzilerde direnenleri uyarıyordu.

Tanklar ve toplar Arnon Kalesine doğru ilerliyor, uçaklar durmadan havada bombalıyorlardı. Ses duvarını aşan uçak

sesleri, top gürlemeleri, mermi vızıltıları, makineli tüfeklerin takırtıları, insan çığlıkları, slogan sesleri birbirine karışmış, bir kıyamettir sürüp gidiyordu. Havadan ve karadan başlayan büyük saldırıyla koca kale, toz ve duman bulutu içinde kaybolmuş, gözden yitip gitmişti.

Onlarca fedai militan kaleden direniyordu. Saldırıya karşı savunmayla yanıt veriyorlardı. Onlarca top, makineli tüfek ve çok namlulu Katyuşalar aralıksız saldırıya karşı koyuyor ve uçaksavarlar durmadan çalışıyordu. Anti piyade tüfeği olarak tankların ve arabaların üzerine monte edilen Katyuşalar ısıklık olarak saldırıya karşı koyuyordu.

Derken bir uçak, arkasında kara dumanlar bırakarak yere çakıldı. Pilot paraşütle atlayarak teslim oldu. Ardında bir uçak daha dumanlar içinde yere çakıldı. Bir tane daha... Üç helikopter vurularak yere düştü... Büyük saldırı dalgası kırıldı. Yüzlerce ölü, yüzlerce yaralı ve büyük kayıplar vererek nehrin öte yakasına çekildi. Ölü ve yaralılarını toplayıp götürdüler.

Yeniden toparlandılar. Hazırlandılar. Yeni planlar yaptılar. Silahlara silahlar eklediler. Ölümü çoğaltacak sözleri çoğalttılar. Daha çok uçak daha çok tank, daha çok askerle yeniden aynı mevzilere karşı öfkeyle saldırıya geçtiler. Yerde ve gökte ölüm yağdırarak ilerlediler.

Geniş bir çemberde ve üç koldan harekete geçen uçaklar, tanklar ve toplar Filistin savaşçılarının merkezine doğru ilerledikçe saldırı hedefleri daralıyor ve ölüm çığlıkları her tarafa yayılıyordu.

Bütün katiller, cellatlar, yankesiciler, pisboğazlar, hırsızlar, talancılar, soyguncular, sapkınlar, dolandırıcılar,

kalpazanlar, riyakârlar ve sahtekârlar savaştan pay kapmak için öldürme yarışına girmişlerdi. O an, yaşanan cehennemin merkezi Arnon Kalesiydi. İsrail güçleri ırmağı aşarak ilerliyordu.

Halk savaşın içinde kalmış, kaçma fırsatı bile bulamamıştı. Anda yaşanan bu kızgın, ölümcül cehennemde, hayatları boyunca ne iyi, ne de kötü bir şey yapmış olanlar bile alevler içinde yanıyordu.

Uçakların bıraktıkları ölümcül bombalardan top, havan ve tank mermilerinde yükselen alevler, her tarafı kızgın alevler içinde eritip kül ediyordu. Karanlığı aydınlatmayan, bombaların oluşturduğu gri dumanlar içindeki kızıl, mavi, sarı, mor ve yeşil alevler, karanlığı daha da artıran, görünür kılan, sürekli körüklenen devasa cehennemi ve yok edici bir ocak gibiydi. Ölüm, acı, çılgılık ve yok etme dışında hiçbir işlevi yoktu. İblisler, dışında herkes bu kızgın savaş alevinde etkileniyordu.

Karşı mevzilerdeki her hareket, her nesne ve her canlı ölüm kusan demir kanatlı kuşların hedefiydi. Kendileriyle uyumsuzluk içinde olan her hedefe saldırıyor, tümünden yok ediyordu. İntihar dalışları yaparak bir anda yaşamı cehenneme çeviriyorlardı. Dalkavuklar, lağım fareleri gibi bu kan deryasında yüzüyor, ölümleri alkışlıyor, ihanetler ve kaçışlar çoğalıyordu.

Çatışma ortamı bir yer altı cehennemini andırıyordu. Sanki bütün çatışmalar yer altında sürüp gidiyordu. Tünellerde, binaların içinde, derin mevzilerde insanlar vuruluyor, alevler yükseliyordu. Yerdeki her delikten ve her boşluktan kurşunlar çıkıyor, dumanlar yayılıyordu. Sanki Deccalın göbeği savaşın

merkezi olmuş, bütün kötülükleri oraya topluyordu. İnsanlar cehennemde içinde cayır cayır yanarken, Adem ile Havva dönemini düşünüyor, kayıp cenneti arıyordu.

Lübnan coğrafyasındaki ormanların, dağların, tepelerin, mağaraların, kentlerin, köylerin, sahillerin olduğu her yerde ateşler yanıyor, savunmasız kadınlar, çocuklar ve yaşlılar ölümün hedefi oluyordu.

Yaşamın olduğu her yerde kaynayan kan gölleri, ateşten mezarlar ve ölüm çukurları oluşuyordu. Çöllere, kentlere sokaklara köylere ateş yağıyordu.

Bu savaş ortamında Gaius Cassiusler, Brütüsler ve İsa'yı ele veren Yehudalar çoğalmış, keklik misali kendi kavminin düşmanı kesiliyordu.

Dünya, pagan mitoslarından çıkma yaratıklarla dolmuştu. İnsan kılıklı sırtlanlar, çakallar, kurtlar, insan başlı atlar, yarı kadın, yarı ayı yaratıklar, yarı insan, yarı eşek başlı adamlar oluşmuş, üç başlı köpekler ortalıkta parçalanan insan cesetlerini yiyordu.

Bütün şer güçleri ve kötülükler o kentte toplanmış, cehennem kapıları sonuna kadar açılmış kaos, kargaşa, fırtına, ölüm, acı gözyaşı kan ve velvele sürüp gidiyordu. Doğaya, ahlaka, insana, topluma aykırı ne kadar şey varsa bu cehennemi ortamda bulmuş, saldırıya geçmişlerdi. Bu kanlı savaşta ırkçı, militarist, vicdanını yitirmiş, dünya malı için yaşayan, bencillik yapan, kişisel zevk ve çıkarlar peşinde koşan, iyi güzel olan her şeye nefretle bakan insan kılıklı canavarlar oluşmuştu.

Yaşanan sahne bir cehennemi andırıyordu. Yüzlerce bomba bir anda yere düşüyor, gürültüyle patlıyor, alevler ve

dumanlar göğün boşluğunu dolduruyordu. İki yüz uçak aynı anda hedeflere saldırıyor, gökyüzünde uçak filoları bombalar fırlatıyor, füzelerden korunmak için pike yaparak arka arkaya ısı balonları bırakıyordu. İlk hedefleri sınıra sıfır noktasındaki mevzilerdi. Onlarca uçak kalkıyor, onlarca uçak iniyordu.

Yer gök sarsılıyor, her yerde peşi sıra gürültüyle bombalar patlıyordu. Bombaların düştüğü yerde derin çukurlar açılıyor, tonlarca taş, toprak havaya uçuşuyor, ardında alevler ve gri dumanlar birbirine karışarak gökyüzüne yükseliyordu. Toz ve duman bulutları dağılınca geride derin çukurlar, yıkıntılar ve viran olmuş, biçim değiştirmiş araziler ile parçalanmış cansız bedenler kalıyordu.

Fırtına, kargaşa ve kaos sürüp gidiyordu. Binlerce, on binlerce, yüz binlerce, milyonlarca insan hareketlenmiş göç yollarına düşmüştü. Herkes öfkeli, öldürmeye hazır bir makine haline gelmiş, bir o kadar da canını kurtarma telâşına düşmüştü.

Bazıları neye uğradığını şaşırmış, şok olmuş, ne yapacağını şaşırmış, oldukları yerde donup kalmışlardı.

Uzun bacaklı yalan, gölgeden daha hızlı ilerliyordu. Ölüm en öndeydi. Yaşamda her şey gri, muğlak ve belirsiz hale gelmiş, gözyaşı, göç, acı ve ölüm her şeyin önüne çıkmıştı. Korku ve karanlık ikiz kardeş gibi her tarafa sinmiş, istekler bu kaos ortamında yitip gitmiş, çaresizlik, boş vermişlik hayatın odağına oturmuştu.

Veli kullandığı uçaksavarın bir parçası olmuş, onunla bütünleşmiş, kendi yürek vuruşunda, kendi ölümünün ayak seslerini duyar gibiydi. O an, o kalede, o mevzide, o uçaksavarı çalıştırırken, hüküm süren tek gerçek ölümün gücüydü. O ölümü

yenmek için yüreğiyle, düş ve düşüncesiyle çok zayıf olan yaşamın yeşil dalına sarılmış uçaklara karşı koyuyordu. Ölümünün son anında bile bütün gücünü, enerjisini, nefesini, düşlerini bağlandığı ütopya için harekete geçiriyordu. Kendini tepeden tırnağa ölüme hazırlamış, yaşamının son saniyesini bile cesurca ve ağız dolusu gülererek yaşıyordu. O an adını unuttuğu bir kitapta okuduğu; “ölümün son iyiliği, bir daha ölümün olmamasıdır,” sözü gelip kafasına takıldı. Daha bir öfkeyle dalışa geçen uçağa ateşe etti. Uçak darbe aldı, arkasında kara dumanlar bırakarak uzaklaşıp gitti.

O artık ölüm korkusunu yenmiş, bir tek çatışma anını düşünüyordu. “Ölüm eski çok eski bir şeydir, nasıl olsa oyun biterse şah da piyon da aynı kutuya konulacak. Dünyadaki bütün insanların ve canlıların varoluşlarının gerçeği yaşamlarının sonlu olmasıdır. Ölüm olacaksa hiç olmasa onurlu olmalıdır, en güzel ve doğru yaşam budur,” diye düşündü.

O gün, o kentte ölüm; ne genç, ne yaşlı; ne kadın, ne çocuk; ne cesur, ne korkak; ne direnişçi, ne teslimiyetçi; hükümdar, ne soytarı tanıyor, herkesi aynı oburluk ve aynı iştahla yutuyordu. Yalnız korkaklar, kaçkınlar ölüm saatleri gelmeden yüzlerce kez ölüyor, cesurlar bir tek kere ölüyor.

İnsanlar kabile kabile yollara düşmüş, bombalar altında ölümden kaçıyor. Sanki göç yollarına düşenler, ölmeden önce neden kaçtıklarını, nereye koştuklarını öğrenmeye çalışıyor. O an ölüm korkusu, ölmekten daha ağır geliyordu. Yaşamın her alanında kendisini hissettiriyordu.

Ölümün kimi nerede ve ne zaman beklediği belli değildi. Ölümde kaçanlar ölümün ne olduğunu bilmiyor, ölüm

yaklařtıķça yaşam daha da anlam ve değer kazanıyordu. Her canlı doğarken bir meyve çekirdeği gibi ölümü de kendisiyle birlikte taşıyordu.

Veli, yüreğiyle ruhuyla bir kere hakikat ve özgürlüğe aşkla bağlanmış, bir fedaiydi. O an düşündüğü tek şey özgürlük düşlerini aşkla büyötmekti. İnsanlar ölümden ürküp kaçarken, o uçaksavarın başında ölümlle alay edercesine çatışıyordu.

“Ölümömden sonra hiç kimse mezarımı bir yerlerde aramasın benim mezarım yoldaşlarımın yüreğinde olacaktır.” diye düşündü. Sonra, Che Guevara'nın bir sözünü anımsadı. “Her gün yeni bir gemi kalkar insanın umut limanından özgürlük için, yaşamak için ve fırtınaya inat, dalgaya inat, ölüme inat!”

O an o gök boşluğunda uçaklar, sestten daha hızlı ilerliyor, durmadan kaleyi ve çevresindeki mevzileri bombalıyordu. Bêjikli elinde kalaşnikof diğer elinde telsiz arkadaşlarıyla bağlantı kurmaya çalışıyordu. Veli, uçaksavarla bütünleşmiş toz duman içinde bir tek uçaklara kilitlemişti. Uçaksavarla, uçaklarla düelloya tutuşmuş durmadan ateş ediyordu. Bir uçak pike yaprak dalışa geçti, namluya ona doğrultup ateşledi. Bir diğer uçak saldırıya geçti. Bıraktığı bomba gelip uçaksavarın yakınında gürlütle patladı. Ortalık toz duman boğuldu. Göz gözü görmez oldu.

Onlarca kızgın demir parçası bir anda bedenine saplandı. Onlarca delikten kan aktı. Elleri ayakları gevşedi. Gözleri karardı. Uçaksavarın namlusu sustu. Başucunda bir kan gölcüğü oluştu. Düştüğü yerde başı sağa kaydı ve son nefesini verdi.

Birkaç uçak, savunmasız kalan kale burçlarına arka arkaya bombalar bıraktı. Binlerce yıl önce çekiç ve burçlarla yontulan devasa lâhit taşlar, kapı kemerleri, iri süslü taşlar, duvarlar bir anda parçalandı, oluşan toz duman bulutu, barut ve kan kokusu içinde arka arkaya vadiye yuvarlanıp gitti.

Kale, toz duman bulutu içinde kalmış, göz gözü görmüyordu. Kaledeki tüm savaşçılar basınçtan etkilenmiş, bombaların nereden geldiğini kestiremez olmuşlardı. Veli'nin uçaksavarının susmasıyla kalede bulunan diğer uçak savar da imha olmuş, hava saldırılarına karşı savunmasız kalmışlardı. Onlarca bomba kalenin üzerine düşüyor, üstünlük karşı tarafa geçiyordu.

Uçaklar, sınır bölgesindeki bütün Filistin mevziilerini bombalıyor, ardında tanklar ve toplar ilerliyor, İsrail ordusu her tarafı kuşatıyor, çember daralıyordu.

Kaos giderek büyüyor, insanlar yalın ayak yollara düşüyor, araba konvoyları yollarda birbirini izliyor, kentler köyler boşalıyordu. Yerlerde parçalanmış bedenler ile acı içinde kıvranarak inleyen yaralılar çoğalıyordu.

İsmet kalenin giriş bölümünde mevzilenmişti. Biraz ilerde iki Filistin savaşçısı vardı. Uçaksavarlar susturulunca hiç biri başını kaldırıp mevziden çıkmamıştı. Pike yaparak dalışa geçen bir uçak buldukları mevziye bir bomba bıraktı. Yakınlarında gürültüyle patladı. Büyük bir toz duman bulutu oluştu. Bulunduğu yerde basın etkisiyle havaya kalkıp yere düştü. Elindeki silah fırlayıp gitti. Keskin barut, kan kokusu genzini yaktı. Patlamanın basıncıyla dengesini yitirdi. Göğsünde hafif bir acı hissetti. “Ahhh” diye tiz bir çığlık attı. Elini göğsüne

götürdü, ılık kana bulandı. Toz toprak içinde hiçbir yeri göremiyordu. Ayağa kalktı sendeledi, yan tarafa düşerken başı duvara çarptı. Sonra yere yığılıp kaldı. Bütün nesnelere toz bulutuyla birlikte etrafında dönüyor dönüyor dönüyordu. Göğsü giderek ağırlaşıyor, oluk oluk kan akıyor, dağ gibi büyüdüğü hissine kapılıyordu.

İçgüdüyle elin sağa sola uzatıp silahını arıyor, ayağa kalkmak, silahına sarılıp karşı tarafa ateş etmek istiyor, bir türlü ayağa kalkamıyordu. Hareket etdiğini zan ediyor, oysa yerinde kıpırdıyamıyordu.

Göğsünde oluk oluk kan akıyor, giderek gücü tükeniyordu. Hala şuuru yerindeydi. Hiçbir yeri göremiyordu. Gözlerim kör olmuş, ben nasıl kaleden çıkıp düşmana saldıracağım,” diye düşündü. Sonra tekrar eliyle silahını aradı, bulmayınca üzüldü. Olduğu yerde etrafında bir kan gölcüğü oluştu. Toz bulutu biraz dağıldı. Bir an kendine gelir gibi oldu. Bütün gücünü topladı. Belini kale duvarına dayadı. Sağ gözü kapanmış, sol gözü her şeyi dumanlı görüyordu. Etrafına baktı. Silahını aradı. Tam karşısındaki mevziide iki Filistinli militan buldukları mevzide kanlar içinde cansız yatıyordu. “Abdüsselam Abdüsselam,” diye seslendi. Hiçbiri yanıt alamadı.

Yüzü, gözü, bedeni kan içindeydi. Derinden çok derinden inliyordu. İnledikçe bütün yaraları sızlıyor acıları çoğalıyordu. Bütün acılar, bir anda ayaklanmış, bedenine üşüşmüştü. Bedeni kana bulanmış, bütün gücü yitip gitmiş, toz toprak içinde tanınmaz hale gelmişti. Son bir kez dudağını ısırırdı. Bütün gücünü topladı. Biraz hareket etti, ayaklarına dayanıp belini kale duvarına dayadı. Arkadaşlarını düşündü. Son anda annesi gelip

düşlerine takıldı. Bütün geçmişi, bir film şeridi gibi gözlerinin önünde canlanıp gitti. Her tarafı kan içindeydi. Oturduğu yerde düşünüyor, hareket edemiyor, damarlarındaki tüm kanlar giderek boşanıyordu.

Kapkaranlılık bir perde gözlerine indi. Bütün nesnelere etrafında dönmeye başladı. Midesi bulandı. Hiçbir yeri göremez oldu. Bedeni gevşedi. Dizlerinin bağı çözüldü. Başı yana kaydı. Gözleri açık, ölmemiş gibi öylece karşısındaki iki Filistinli ölüye bakıyor gibi duruyordu.

Koyu kahve gözleri, uzaklar çok uzaklara bakıyor, hala öfke ve kavga doluydu.

Bêjikli da ağır yaralıydı. Onlarca şarapnel parçası bedenine saplanmış kana bulanmıştı. Sımsıkı silahını tutmuş, bırakmıyordu. Şuuru yerindeydi. Ne yapması gerektiğini biliyordu. Arkadaşlarıyla bağlantı kurmak istiyordu. Duvarlara tutuna tutuna kaleden yukarı doğru çıktı.

Sürekli kan kaybediyor, güçten düşüyor, yürümekten zorlanıyordu. Her merdiven basamağını güçlkle çıkıyordu. Çıkarken arkasında binlerce kandamlası bırakıyordu. Çok asi, sarp, uçurumlu bir dağı tırmanıyor gibi zorlanıyor, her basamağı güçlkle çıkıyordu. Kan aktıkça toz dumanla bütünleşiyor, çamura dönüşüyordu. Elbiseleri asıl rengini yitirmiş kan ve çamura bulanmıştı. Dudakları kurumuş, susuzluktan çatlamıştı. Yukarıya çıkarken sağına soluna bakıyor, su arıyordu.

Yukarıya doğru her bir basamağı çıktıkça; “mutlaka başarmalıyım,” diye kendi kendine söyleniyordu. Bir an gözleri kararır, baş dönmeye başladı. Olduğu yere çöktü. Sırtını kale duvarına dayadı. Bütün kale etrafında dönmeye başladı. Derin

düşlere daldı. Doğup büyüdüğü ve çocukluğunun geçtiği Cibin köyüne gitti. Annesi gelip düşlerine takıldı.

Oturduğu yerde kendinde geçti, öylece kala kaldı. Etrafında bir kan gölcüğü oluştu. Hala tüfeğine sımsıkı sarılmış bırakmıyordu. Dışarda çatışma sesleri geliyor, kaleye bombalar düşüyordu. Sırtını duvara dayamış, kızıl tunçtan bir heykel gibi kale duvarı ve silahıyla yekpare olmuş, öylece hareketsiz duruyordu.

Zaman ırmağı hiçbir şeye aldırmandan kendi aşına yatağından akıp gidiyordu.

“Bejikli arkadaş, Bejikli arkadaş,” diyen sesle karmakarışık bir rüyadan uyanır gibi kokuyla irkildi. Oturduğu yerde gözlerini zorlukla açtı. Karşısında Emin duruyordu.

O da kan içindeydi!

Kalenin taştan, geniş basamaklı merdivenlerinden kandamları bırakarak çıkıyordu. Bejikli, derin derin inledi. Gözlerini zorlukla açtı. Emin’e bakıp gülümsedi. Sonra yutkundur derinden, çok derinden; “ahhh,” diye inledi.

Emin, yanında oturup yaralarını yoklarken; “Bejikli arkadaş durumun nasıl,” dedi.

“Su” diye inledi.

“Tamam, ben sana bulurum,” dedi Emin.

Gözlerini açtı, Emin’e bakıp gülümsedi.

“Senin durumun nasıl,” dedi güçlkle.

“Benim durumum çok ağır değil,” dedi

“Arkadaşlara ne oldu, yaşıyorlar mı?” dedi Bejikli

“Ben de onlara ulaşmaya çalışıyorum, hiç birisinden haberim yok.”

“Filistinliler,” deyip durdu. Biraz yutkundu bekledi. Sonra; “Bizi yalnız mı bıraktılar?” diye ekledi.

“Bizim dışımızda kimseye rastlamadım. Direnen Filistinlilerin çoğu şehit oldu.”

“Paralı askerler, o paralı askerlerin tümü bir mermi sıkmadan mevzileri bırakıp kaçtılar.”

“Geri çekilirken, bize haber bile vermediler. Biz ile bir avuç direnişçi burada kaldık.”

“Partiye, mutlaka partiye ulaşmalıyız. Abdullah arkadaşına bu olup bitenleri genişçe rapor etmeliyiz,” dedi Bejikli.

“Bu cehennemden, bir çıkış yolu bulup çıkmalıyız. O zaman her şeyi rapor ederiz,” dedi Emin.

“Emin arkadaş, bunları mutlaka Abdullah arkadaşına yazmalıyız. Bu tarihi bir görev ve sorumluluktur.”

“Biz Filistin halkının yanında yer alarak devrimci enternasyonal dayanışma görevimizi yerine getirdik.”

“Biz özgürlük bilinciyle hareket ettik. Yapmamız gereken buydu.”

“Bizim hakkımızdaki hükmü tarih verecektir.” dedi Emin.

“Bugünkü duruşumuz geleceğin yargısıdır. Bizi harekete geçiren bu yargı ve özgürlük ruhudur. Ne yazık ki burada da tanık olduğumuz gibi insanlık tarihi giderek bir felaket serüvenine dönüşmektedir. Bu kadar cinayeti, bu kadar felaketi bu kadar zorbalığı tarih nasıl izah edecek ki?” dedi Bejikli.

“Bunlara bakarak Kürdistan devriminde neler yaşayacağımızı daha iyi kestirebiliriz,” dedi Emin.

“Filistin halkı bu trajediyi daha önce yaşamıştı. Tekrar yaşaması kabul edilir bir şey değildir,” dedi Bejikli.

“Orası öyle ama ders çıkarmadıktan sonra dram komediye dönüşüyor.”

“Aslında tarih dediğin evrenin vicdanıdır.”

“Tarih; derin, karanlık ve kokuşmuş bir kuyu gibidir, ama her geçen gün suyu artarak çoğalmaktadır.”

“Bizim burada gösterdiğimiz direniş halkımızın geleceği açısından önemlidir. Unutma ki direniş ve cesaret her zaman insanı zafere, ikirciklik ve kararsızlık teslimiyette korkaklık ise ölüme kadar götürür,” dedi Bejikli.

“Yanı başımızdaki bütün kaçışlara ve azgın faşist saldırıya rağmen, arkadaşların tümü tereddüt etmeden direndiler,” dedi Emin.

“Veli, Kemal ile İsmet arkadaşlardan haberin var mı?”

“Hiç bir bilgim yok.”

“Arkadaşlara mutlaka ulaşmalıyız.”

“Sen burada kal, ben yukarıya bakıp geleyim,” dedi Emin.

Basamağın üstünde kanlı, eski bir askeri battaniye duruyordu. Emin battaniyeye alıp birkaç basmak üstte bulunan odanın bir köşesinde yere serdi.

Bejikli'nin omuzları altına girerek yukarı çıkarıp battaniyenin üzerinde uzattı. Bejikli yukarı çıkarılınca sarsıldı yaraları yeniden kanadı.

“Emin arkadaş, silahım,” diye inledi. Emin, gidip silahın getirip yanına indirdi. Bejikli kendinden geçmiş, “su,” diye inliyordu. Emin eğilip kanlı alnında öperken;

“Bejikli arkadaş, geçmişi değiştireneyiz, ama gelecek bizimdir. Biz, güzel ve özgür geleceği bekleyeceğiz. Bugün bu

yabancı coğrafyada çektiğimiz acılar ve döküğümüz gözyaşı gelecek gülüşlerimiz içindir,” deyip yukarıya doğru tırmandı.

Bejikli gözlerini açıp gülümseyerek;

“Emin arkadaş, Martin Luther King; ‘Uçamıyorsan koş, koşamıyorsan yürü, eğer yürüyemiyorsan sürün, ama hareket etmeye devam et ve geleceğe yürümeyi sürdür,’ diyor,” dedi.

Emin, söylenenleri duymadı, yıkıntılarla dolmuş, kanlı, taş basamaklardan yukarı çıkarken, gözetleme deliğinde dışarıya baktı. Her yer yıkıntı halindeydi. Dışarda top, tank, uçak ve tüfek sesleri birbirine karışıyordu. Yeşil vadinin içinde ve tepelerin üstünde kapkara dumanlar gökyüzüne yükseliyordu. Karşı tepelerde hala uçak savar esleri geliyordu. Kendi kendine mırıldanarak;

“Bu çağımızın vahşet ve felaket tablosudur,” dedi.

Yukarı çıkarken bir ses duydu, durup dinledi. Biri; “su su,” diye inliyordu.

Sesin geldiği tarafa koştu. Kemal bir köşede yerde yıkıntılar arasında, acılar içinde kıvranıyordu. Silahı iki metre öteye fırlanmış yerde duruyordu.

Bütün bedeni toz, duman, kan içindeydi. Yanında oturdu. Başını kaldırıp dizinin üstüne koydu, sonra ellerini tuttu. Boğazı düğümlendi. Gözleri nemlendi. Bir birkaç damla, Kemal’in kanlı alınına düştü.

“Kemal arkadaş ben Emin,” diye bildi zorlukla.

“Su su,” diye inledi.

“Kemal arkadaş, durumun nasıl?”

“Gözlerim görmüyor,” dedi mırıltılı bir sesle.

Emin söylenenlerden hiçbir şey anlamadı. “Bu felaket çok hızlı gelişti. Filistinliler hiç diremedi. Hazırlıkları hiç yokmuş. Artık geçen her an ölüm, bozgun ve yenilgi getiriyor. Bir daha zor toparlanırlar,” diye düşündü.

“Emin arkadaş içim, dışım yanıyor, biraz su,” dedi Kemal.

“Bu yaralı halinle su içmen doğru değil.”

“Su” diye inledi, zor duyulur bir sesle; “zaten biraz sonra uçaklar gelecek,” diye ekledi.

Emin onun bu halinden çok etkilendi. Kendisi de çok susamıştı. “Biraz su olsa versem,” diye düşündü. Ona bakıp;

“Tamam, Kemal arkadaş, su bulup sana getireceğim,” dedi.

“Emin arkadaş, sen gidip arkadaşlara ulaşırsan, olup bitenleri anlatsan daha iyi olur” diye mırıldandı.

“Sizi bırakıp gidemem,” dedi Emin. Sonra gözlerinde iki damla yaş aktı. Onun kanlı bedenine bakıp; “Ben askerler gelene kadar burada bekleyeceğim ve hepinizin intikamını alacağım,” dedi.

Kemal hala yaşıyordu. Damarlarındaki kan boşalmış, tüm enerjisi tükenmişti. Yüzündeki kan çekilmiş, yanakları bütün allığını yitirmiş, bir güz yaprağı gibi benzi sararmıştı. Gözlerindeki ışık pırıltısı hala kaybolmamıştı.

Uçak ve top seslerinden Arnon Kalesi depreme tutulmuş gibi sallanıp duruyordu. Yerlerde bedenleri parçalanmış, onlarca ölü yatıyordu. Avrupalı, Afrikalı, Asyalı ve Amerikalı savaşçılar yan yana kanlar içinde cansız duruyordu. Kale artık bir yıkıntı haline gelmiş, insan yürümekten güçlük çekiyordu.

Paralı askerler kaçmış, Filistin savaşçıların bir kısmı tünele inmiş, geride kalanlar ise toprağa düşmüştü. Oluşan moloz yığınları arasında hala inilti ve imdat sesleri geliyordu. Her yer kana bulanmıştı.

Artık direnme noktaları kırılmış, binlerce asker ağır silahlar eşliğinde kaleye doğru hızla ilerliyor, kuşatma giderek daralıyordu. Onlar ilerledikçe Filistin güçler dağlık sarp alanlara çekiliyordu.

Çağın karanlık, kanlı, trajik felaket tablosu giderek büyüyor, bir kaos halini alıyordu.

Kemal, Emin'in kolları arasında acılar içinde inliyordu. Emin çaresizliğin ve hiçbir şey yapamamanın acısında kıvranıp duruyordu. Dudakları susuzluk ve acıdan kurumuş, boğazı düğümlenmiş, acı ve hüznün taşı gibi yüreğine oturmuştu.

"Su," diye inledi Kemal. Emin, onu sırtladı, aşağı katta bulunan Bejiklinin yanına götürdü. Bejiklinin şuuru hala yerindeydi. Gelenlere baktı, Kemal'in kanlı bedenini görünce bütün bedenini sarı bir hüznün kapladı. İkisini kanlı battaniyenin üstünde yana yana, sırt üstü yatırıp yanlarına oturdu.

Tam o esnada üç uçak kalenin etrafında bir tür attı. Sonra ardı ardına bombalar kalenin üzerine düştü. Aynı anda onlarca top ve tank güllesi kaleyi dövmeye başladı.

Onlarca parça Emin, Kemal ile Bejiklinin bedenine saplandı. Üçünün kanları birbirine karıştı. İçerisi toz, duman doldu. Göz gözü görmez oldu. Kan ve barut kokusu etrafa yayıldı.

Bu kanlı çatışmada hiç biri dönüp geriye bakmadı. Bütün düşleri anın kavgasına düğümlenmişti.

Peşine düştükleri özgürlük ütopyası, gece kadar uzun, yıldızlar kadar uzaktı.

Zaman ırmağına karışan gülüşleri ve kahkahaları geride çok gerilerde kalmıştı.

Şimdi hiç tanımadıkları bir ülkede dillerini bilmedikleri bir halk için acı ve hüznün tarlasında direniyorlardı.

Yaşadıkları şey, zor, çok zor bir meseleydi, herkes bunu anlayamazdı.

Zaman ırmağı aşına yatağında akıp geçiyordu. Çok sonra adı belirsiz bir çocuk kaleye girdi. Onları görünce neler olduğunu anladı. Başuçlarındaki kale taşına şunları yazdı.

“Burada yatanlar

Karanlık bir fırtınada şimşeklerle vuruldular

Düşlerini sırtlayıp özgürlük limanına demirlediler.”

III

*“Doğduğunda sen ağlamıştın,
herkes bayram etmişti. Öyle bir hayatın
olsun ki öldüğünde herkes ağlasın, sen
bayram et.” Kızılderili Atasözü*

Onlarca uçak, onlarca bomba, onlarca yere aynı anda, aynı mevzilerin üzerine bıraktı. Bir anda yeryüzü cehenneme dönüştü. Her şey toza dumana boğuldu. Göz gözü göremez oldu. Bomba seslerinden binalar zagır zangır titriyor, evlerin camları kırılıyor, yer sarsılıyor, uçaklar arkalarından insanı sağır eden sesler bırakarak gökte dolaşıyordu.

İrfan, saatlerden beri uçaksavarın üzerinde hedefe kilitlenmiş onun dışında hiçbir şey düşünmüyordu. Namluyu ilk

saldıran uçağa doğrultu ateşledi. İlk saldırıan uçak arkasından kara dumanlar bırakarak uzaklarda aşağıya doğru inişe geçti.

Saatlerden beri durmadan ateş ediyordu. Uçaklar saldırıya geçiyor, sağına soluna bombalar düşüyor, o durmadan karşılık veriyordu. Uçak saldırısının ardında yüzlerce top ve tank mermisi bir anda havada ıslık çalarak gelmeye başladı. Sağına, soluna, arkasına, önüne onlarca top mermisi düştü. Her taraf toz duman içinde kalmış göz gözü görmüyordu. Bulunduğu mevziide toz duman içinde kalmış, kan ve barut kokusu hücrelerine dek sinmiş, durmadan ateş ediyordu. Etrafta insanlar savaşılar vuruluyor, çığılıklar ve iniltiiler birbirine karışıyor, yeri göğü sarsıyordu.

Bir top mermisi havada ıslık çalarak geldi, uçaksavarın dibinde gürültüyle patladı. Uçaksavar parçalandı, her bir parçası metrelerce uzağa fırladı. İrfan'ının bedeni de uçaksavarla birlikte parçalanıp dağıldı.

Uçaklar havada Arnon Kalesi ve çevresindeki mevzileri bombalıyor, top mermileri ardı ardına düşükleri yerde gürültüyle patlıyordu. Toplar susunca tanklar yürüyordu. Onlar bu büyük saldırıya karşı direniyor, ölüm kalım savaşını sürdürüyorlardı. İsrail Arnon saldırısında büyük kayıplar veriyordu.

Hem Beyrut savunmasında yer alan hem de Arnon Kalesi'nde direnen Apocu savaşçılar, yalnız kalmalarına rağmen mevzilerinden çıkmamış, son nefeslerine dek direnişe devam ediyorlardı. Bütün Arap basını onlardan “Beyrut Aslanları”, “Arnon kahramanları” diye söz ediyordu.

Yoğun saldırılar başlayınca kaledeki Filistinli savunma mevzilerini bırakıp Apocu gruba haber vermeden panik halinde Nebatiye ve Sur kasabasına doğru geri çekilmişlerdi. Apocu grup ile bazı militanlar çekilme bilgisini almamış, dil bilmedikleri için diyalog kuramamış, tek başlarına direnişini orada sürdürmüşlerdi. İlişkiler kesilmiş, arkadaşlarıyla da diyaloga geçememişlerdi.

Uzun süren direnişten dolayı bir İsraili uzman yetkili; “Arnon Kalesinde direnenler Filistinli değiller, kesin başka halklardandırlar. Filistinliler bu kadar direnemezler,” diye değerlendirme yapıyordu.

Yer altı mevzileri, ilk uçak saldırısı ve top atışları sonunda kullanılmaz hale gelmişti. Bir avuç Apocu gerilla ile enternasyonal durmadan savaşıyordu.

Seyfettin kaleden aşağı indi. Kalenin son kalanları arasında yer alan İmam Ateş, siper olarak kullandığı bir lahittin dibinde vurulmuş, kanlar içinde cansız yatıyordu. Yanı başında onlarca kişi vurulup yere düşmüştü. Seyfettin tek başına parçalanmış bedenler, inleyen yaralılar arasında yalpalayarak kan kayıp ede ede gidiyordu. Kalenin hemen bitişiğindeki bir mevziide üç kişi üst üste düşmüş, öyle sonsuzluğa bakıyordu.

Orada durdu dikkatlice onlara baktı. Üçünü de kamplarda ve mevziilerde tanıyordu. “Bu başı parçalanmış genç Türkiyeli Mustafa Çetiner’dir. Belinde kabzası fildişinden yapılmış hançeri ve alnında vurulup sırt üstü yatan genç gerilla ise Yemenli Eymen’dir. Göğsünde şarapnel parçası alan savaşçı ise Filistinli Yaser’dir,” diye düşündü. Biraz durdu onları baktı gözleri namlendi. Sonra cebindeki sigara paketini çıkardı.

Sigaraların içindeki tütünü çıkarıp sol göğsündeki yaraya iyice bastırdı. Boynundaki kefiye ile yarasını bağladı, yeniden yürümeye başladı. Kalenin güney tarafında, Şerif Aras ve Şahabettin Kurt ilk uçak saldırısında vurulmuş yerde yatıyordu. Silahları parçalanmış metrelerce uzakta duruyordu.

İkisini bir kayanın dibinde yan yana getirdi. Başlarının altına birer taş koydu. Taşın üzerine kefiyelerini yerleştirdi. Başlarını kefiyenin ütüne koydu. Sonra parçalanmış silahlarının parçalarını topladı, getirip yanlarına bıraktı.

Orada Uçak savar mevzisinin yöneldi. İrfan'ı uçaksavarın başında göremeyince yüreğine büyük bir hüznün çöktü. Mevziinin başına gitti. İrfan'ın parçalanmış bedenini toplayıp yan yana getirdi. Bir torbaya koyup Şahabettin ile Şerif'in yanına götürüp bıraktı.

Bütün uçaksavar mevzileri susturulmuştu. Ellerinde bir tek ferdi silahlar kalmıştı. Kalanlar ellerindeki silahlarla etkili olamıyorlardı.

Seyfettin Sabri ile Ferit arkadaşlarının cansız bedenlerini toplarken etrafında top mermileri gürültüyle patlıyor toz duman içinde kalıyor binlerce taş parçası kurşun gibi sağa sola savruluyordu.

Bekledikleri destek güç bir türlü gelmiyordu. Kale çevresinde kalan son güçler, ferdi silahlarıyla kaleye doğru çekiliyorlardı.

Derken İsrail helikopterleri devreye girdi. Helikopterler, hareket eden her canlıyı hedef olarak seçiyor, önemli stratejik noktalara indirme yapıyorlardı. Savaşçıların kaleye

ulaşmamaları için önlerini kesiyor, çatışmalar başlıyor, arka arkaya suikastlar gelişiyordu.

Kale ve kalenin dışında kalan onlarca savaşçı İsrail ordusu tarafında kuşatılmış, çembere alınmışlardı. Apocu militan grup da çemberin içindeydi. Bunlar İsrail'e karşı direnen en etkili gruptu. İsrail subayları bu olağanüstü direnişe şaşırmış kim olduklarını araştırıyorlardı.

Gün boyu ferdi silahlarla çatışma sürüp gitti. Binlerce asker kale ve çevresini ablukaya almış ilerleyemiyordu. Gün batımına doğru çatışa çatışa kalenin girişindeki tepeye ulaştılar. Üçü gidip tepede sarp kayalık ve ağaçlık alanda mevzilendiler.

Gece kara yaygısını Arnon Kalesi'nin üzerine serince çatışmalar "zınk," diye birden bire bıçakla kesilir gibi durdu.

Üçü de yaralı, aç ve susuzdu. Ter, kir, pas, toz ve duman içindeydiler. O gün Ferit, Seyfettin ile Sabri Büyükgöz gün boyu sırt sırta vermiş, aralıksız çatışmış, defalarca ölümün eşiğinde dönmüşlerdi. Bomba, tank ve top mermilerinin kaldırdığı yüzlerce taş ve toprak parçası bedenlerine saplanmıştı. Günlerden beri her yönüyle donatılmış modern bir orduya karşı savaşıyorlardı.

Çatışma durunca sağ kalanlar mevzilerdeki ölü ve yaralıları taşımaya başladılar. Sabri Büyükgöz gidip biraz su bulup getirdi. Günler öncesinde kalan birkaç parça kuru ekmek ile yediler. Seyfettin ile Ferit karanlıkta gidip şerif, İmam, İrfan ve şahabettin'in kanlı bedenlerini alıp tepeye taşıdılar.

Oradaki militanlarla, ay ışığında, tepenin en yüksek noktasında ortak bir mezar kazdılar. Sade devrimci bir törenle, bu adsız mezara, özgürlük için dövüşen üç cesur savaşçıyı

ağaçlar arasında yan yana toprağa gömdüler. Ferit, mezarın başında şu kısa konuşmayı yaptı.

“Yoldaşlar, onların yaşadığı bu fırtınalı, bu kaosu, bu çatışmalı kadim topraklarda, saray saltanat içinde yaşayanların sofrasında insan değil, insanlık çok azdır. Bu coğrafyada, insan çok fazla, ama özgürlük, hakikat, adalet ve eşitlik çok azdır. Anaların oğullarını ve kızlarını bekleyişlerinin hiçbir adı ve umut ışığı yoktur. Onlar özgürlüğü ve adaleti aramaya çıkmış, sadece uzaklarda kalan bir hasret imgesi ve lal bir dua olarak anaların yüreğinde hep yaşayacaklardır...”

Konuşmanın ardında, Ferit ile Seyfettin gidip büyük bir lahit taş bulup getirdiler. Taşın üzerine yağlı boya ile şu cümleyi yazdılar.

“Özgürlük kavgasında hepimiz kardeştik, ama onların yaşadığı coğrafyada kaçış yoktu ölümden!”

Sonra sırayla biri nöbet tutarken diğer ikisi uyumaya çalıştı. Gece, ara ara patlayan silâhlar dışında sakin geçti. Yardım, destek ve takviye güç gelecek, karşı tarafı alanda söküp atmayı hayal ediyorlardı. Gece boyunca bu hayal ile bekleyip durdular. Ne gelen oldu, ne haber gönderen.

IV

*Ey Beyrut! Şu yeryüzünde
boğazlanan yetmiş iki buçuk
milletin kanı senden var...*

İsrail büyük saldırıyı başlatığında bir grup Apocu militan da Lübnan'ın Haspaye Cephesi'nde mevzilenmişti. Bu grubun

içinde yer alan Mehmet Yalçinkaya ilk uçak saldırısında vurulmuştu.

İki kilometre ötedeki, bir başka mevzide ise Abdullah Hoca yanındaki arkadaşıyla birlikte vurulmuştu. Adı, “Abdullah Kumral”dı. Öğretmen olduğu için herkes ona; “Abdullah Hoca,” diyordu. Abdullah Hoca öğretmenlik yaparken Apocu grup ile ilişkilendirilmiş, daha sonra Fis Köyünde yapılan parti kuruluş kongresine katılmıştı. O gün bütün cephelerde havadan ve karadan yoğun saldırılar vardı. Doğu Lübnan Cephesi’nde geliştirilen büyük direnişte yanındaki arkadaşıyla birlikte vurulmuş, ağır yaralıydı.

Genç, cesur bir militan, onun vurulduğunu görünce, kurşun yağmuru altında yerde sürükleyerek cephe gerisine kadar götürmüştü. Yarası çok ağırdı. Göğsünde bir dizi şarapnel parçası almış, durmadan kan kaybediyordu. Genç militan yaralarını boynundaki kefiye ile bağladıktan sonra tekrar mevziye koşmuştu.

Gün batımıyla birlikte geri çekilen grup ağır yaralı olan Abdullah Hoca’yı götürmek için çareler aradılar. Sonunda zeytin ağacı dallarından bir sedye yaptılar. Sedyenin üzerin eski, kirli ve kanlı bir askeri battaniye atıp Hoca’yı üzerine yerleştirdiler.

Grup bir yandan gece karanlığında geri çekilirken, bir yandan da sırayla ağır yaralı olan Abdullah Hoca’yı yaptıkları sedye ile taşıyordu. Ağaçlık, taşlık ve sarp arazide onu taşırken sarsılıyor, sarsıldıkça sürekli kan kaybediyordu. Ona müdahale etmek için ellerinde hiçbir tıbbi malzeme yoktu. Yaptıkları tek şey kanı durdurmak için yarasını bağlamışlardı.

Kürt gerillaları Arnon kahramanları olarak Filistin halkının ve tüm savaşçıların yüreğinde yer edinmişlerdi. Dağların koyaklarına yerleşmek onlar için bir yaşam güvencesiydi. Beka Vadisi'ne varmak için tırmandıkları Anti-Lübnan dağları kendi inanç simgeleriyle onları karşılayan köylerle doluydu. Bulutların altında kalan vadinin tepeden manzarası insanı büyüliyordu.

Bazıları onları haç, bazıları hilal, bazıları ikisiyle birlikte karşılıyordu. Şii köyleri, “Ya Hüseyin” yazılı bayraklarla karşılıyordu. Dürzî köylerinin nişanesi beyaz takkeli adamlardı.

Her köy halkı mensup olduğu inancın rengiyle kendisini belli ediyordu. Tepelere, kayalıkların üstüne, vadilerin sarp yerlerine yapılan evler ve köyler insanların topraklarına ne kadar bağlı olduğunu gösteriyordu.

Kayalar ve bodur ağaçlar arasında gizlenmiş mevziler göze çarpıyordu. Ele geçirilen tanklar, zırhlı araçlar, ağır toplar ve düşürülmüş helikopterler, uçaklar, havan topları, uçaksavarlar, tanksavarlar ve roketatarlar yerlerde duruyordu.

Dağların öte tarafında, askeri kamplarıyla zihinlere yerleşmiş olan Bekaa Vadisi uzanıp gidiyordu. Bu büyük ünlü Vadi; Kürt Coğrafyasında çıkan Fırat ve Dicle havzalarından başlayıp Ürdün Vadisi'ne kadar uzanan, medeniyetlerin beşiği, “Bereketli Hilal’in bir uzantısı ve devamıydı.

İç savaş sırasında Lübnan, başta Bekaa Vadisi olmak üzere dünyanın en büyük narkotik üreticiler merkezi haline gelmişti. Bununla silah, silah malzemeleri ve her türlü mal kaçakçılığı yapılıyordu. Savaşta olsun ya da olmasın Lübnan, Avrupa ile Arap dünyası arasındaki ticaret merkezi ve aracı olma

konumunu hala sürdürüyordu. Lübnan limanlarında kaçakçılara suyuolları kullanımı sağlamak için çeşitli savaşlar veriliyordu.

O gece saatlerce sarp kayalık arazileri ve vadileri gelişigüzel geçerek ilerlediler. İlerledikçe yaralı Abdullah Hoca'yı da taşıdılar, taşıdikça bedeni sarsılıyor, daha çok kan kaybediyordu.

Geri çekilirken, hiçbirini yol bilmiyordu. Gece boyunca İsrail bütün kentleri, kasabaları ve köylüleri durmadan bombalıyordu.

Derin taşlık, kayalık sarp bir vadiye girdiler. Grup acıkmış, susamış ve yorulmuştu. Ağaçlık ve kayalık bir alanda durup molla verdiler. Bir militan gece karanlığında eliyle kalbini yokladı. Hiçbir hayat emaresi göremedi. Elini şah damarına atıp biraz bekledi. "Abdullah Hocamızı kaybettik," dedi üzgün hüznünlü bir sesle.

Beş kişiydiler. Beşi karanlıkta başında toplandı. Nabzını yokladılar. "Abdullah hoca Abdullah Hoca," diye defalarca seslendiler. Hiçbir yanıt alamadılar.

"Arkadaşlar ne bağırıp çağırıyorsunuz, Abdullah Hocamız şahit olmuş, şehit insan hiç konuşur mu," dedi üzüntünlü bir sesle.

Grup kendi arsında tartıştı konuştu. Sonra gece karanlığında taşlardan kaya mezara benzer bir mezar yaptılar. Mezarın altına zeytin ağacı dallarıyla döşediler. Hocayı zeytin dalları üstünde yatırdılar. Mezarın üzerini yası, uzun taşlarla kapattılar. Mezarın başucuna büyük yası bir taş diktiler.

"Taşın üzerine adını soyadını yazalım," dedi bir militan.

"Evet, künyesini yazalım," dedi diğeri.

“Hocamız ne yapacak künyeyi, o zaten ölümsüz bir kahramandır.” dedi bir diğeri.

“Varsın o da adsız bir mezarda yatsın,” dedi öteki.

Onlar kendi aralarında tartışırken, doğu ufkunda ay göründü. Aya bakıp, silahlarını kuşandılar. Hewlê Kampı’na doğru yola çıkmadan önce biri cebindeki benzinli muhtar çakmağını çaktı. En genç olanı siyah yası taşın üzerine, o an içinde geldiği gibi şunları yazdı;

“Ey İnsan!

O toprağa düşerken

Ne bir damla gözyaşı

Ne pişmanlık

Ne de yaşlı bir yıldız vardı.”

V

Düşleri

Gün ışığına koşan

Gök kuşağı düşleri

Bir bahar vakti

İri kızıl katmerli güllerle buluşacak

Zafer olmadan bitmeyecek bu direniş

Onlar bir tek onlar tarihe düşürecek

O muhteşem son sözü

Günlerce hiç uyumadılar. Günlerce aç ve susuz savaştılar. Her sabah, bütün savaşılar, saat; 04.00 de kalenin altındaki açık alanda bulunan mevzilere indiler. Kale ve siperler sürekli uçak saldırısı altındaydı. İsrail kalede yüzlerce gerilla olduğunu sanıyor, binlerce asker sevk ediyordu.

Arnon Kalesi artık eski kale değildi. Hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı. Kan ve barut kokusu her taraf sinmiş, taşlar kan ile boyanmış, yanık insanı etinin kokusu taa uzaktan hissediliyordu. Yerlerde derin çukurlar açılmış, kale duvarları yıkılmış, etraftaki binalar yerle bir olmuştu. Kalenin tepesindeki Filistin bayrağı, dikili olduğu duvarla birlikte vadinin derinliklerine yuvarlanmıştı. Kale duvarları ve taşları kurşun, top, tank, havan ve makineli mermilerinden delik deşik olmuştu. Çatışma bölgesindeki kentler, kasabalar ve köyler yıkılmış, yanmış, baykuş yerine dönmüştü.

O gece ara ara patlayan silâhlar dışında sakin geçti. Sonra sırayla biri nöbet tutarken, diğer ikisi uyumaya çalıştı. Üçü de gece boyunca hiç uyumadı. Her biri aç, susuz, yorgun ve uykusuz; “sabaha yardım, destek ve takviye güç gelecek, karşı tarafı alanda söküp atacağız, arkadaşlarımızın intikamını alacağız,” diye düşler kurdular. Sabaha dek bu hayal ile bekleyip durdular.

O gece zaman susmuş, anılar çoğalmış, acılar dağ gibi büyümüştü. O gece umutla beklediler. Bekledikleri düş, bekledikleri zaman, bekledikleri o iyi, o güzel, o cesur militanlar bir türlü çıkıp gelmedi. Yerlerde ölümler, cesetler ve yaralılar duruyordu. Ne mezarlar geldi ölümler için ne de sabah bekledi, o derinden inleyen yaralıları. Beklemek, yanı başlarında toprağı düşenleri düşünmek derin, gök mavisi gibi sonsuz bir acıydı. O gece sabaha dek hep güç ve destek beklediler. “Bu gece, hemen bu gece mutlaka güç destek gelmelidir. Hem de gün ışınları şu kale burçlarına düşmeden, ölümlü düşler geride kalanları alıp götürmeden; içimizdeki son gül bahçeleri solmadan düşler

ırmağı kurumdan, sabahla birlikte takviye güç gelmelidir. Gelmesi gidecek güzel olan bütün düşler,” diye düşündü Ferit.

O gece, o Kalenin dibinde sabaha kadar düş kurup durdu.

Güneş, hiçbir şeye aldırmandan her günkü ihtişamıyla doğu ufkunda gözükte. İlk gün ışınları kalenin yıkık burçlarına, dağların zirvelerine, denizin yüzeyine ve ağaçların dallarına düştü. Düşleri ilk gün ışınlarına karışıp gitti. Ne yardım ve takviye geldi; ne de bir haber gönderen oldu.

O sabah, günlerden beri süren amansız acımasız savaşa rağmen, gökyüzü şaşılacak kadar mavi, berrak ve pürüzsüzdü. Sadece güneydeki dağların üstünde birkaç küçük gri bulut kümesi, maviliğin içinde bir yama gibi duruyordu. Bir önceki gün, göğe yükselen siyah duman kütlelerinin izi yok olup gitmişti. Kayalıklardaki keklikler günlerce süren çatışmalardan ürkmüş, sesleri kesilmişti. Her yere ürütücü, korkutucu insanı çıldırtan ağır ve bunaltıcı bir sessizlik hâkimdi. Sanki bütün canlılar korkudan inlerine sinmiş, dışarı çıkmıyorlardı.

Yama gibi duran gri bulutların gerisinde bir uçak filosu arkasında gürültülü ürütücü ses ve kara dumanlar bırakarak geliyordu. Uçaklar gözükünce bütün savaşçılar hareketlendi.

Sabri ile Seyfettin ferdi silahlarını alıp mevzilendiler. Uçak filosu Şam şehrine doğru harekete ederken, filodan ayrılan iki uçak Arnon Kalesine yöneldi. Kale etrafında birkaç tür attıktan sonra bombaları bıraktılar. Kale duvarları gürültüyle yıkılırken gökyüzüne gri dumanlar ile birlikte toz bulutu yükseldi. Bütün mevziilerde çatışmalar başladı. Ardında bir dizi helikopter gözükte. Kalenin tepesindeki yıkıntılar arasına eğitilmiş, özel kuvvetlerden bir bölük indirdiler. Toz duman

içinde kalan kalenin yıkık burçlarına; beyaz zemin üzerinde, iki yatay mavi şerit arasında aynı mavi renkte bir “Davut Yıldız”ından oluşan bayrak astılar.

“Bak hele kaleye asker indirip, bayrak astılar,” dedi Sabri öfkeyle.

“O İsrail bayrağıdır,” dedi Ferit.

“O bayrak üzerindeki altıgen yıldız neyi ifade ediyor,” dedi Seyfettin.

“Bayrağın üzerindeki simgeler; ‘dinimizden kopmasak Davut’un kalkanı bizi de koruyacaktır,’ anlamına geliyor,” dedi Ferit.

“Çok karışık bir simge,” dedi Sabri.

“Tarih ve mitostan hareket ederek yapmışlar. Bir mitosa göre bayraktaki iki mavi çizgi Fırat ve Nil nehirlerini temsil ediyormuş. Nil; Yahudilerin Musa öncülüğünde Mısır’dan çıkışını kölelikten kurtuluşunu, Sina Dağı’na yaptıkları yolculuğu, orada Musa’nın Tanrıyla yaptığı anlaşmayı ve tapınma yerinin yapımını ifade ediyor,” dedi Ferit.

“Ya Fırat,” dedi Sabri.

“Mitosa göre vaat edilmiş kutsal toprakların sınırını Fırat temsil eder.”

“Desene adamlar bin yılların mitostan ibaret düşlerini gerçekleştirdiler,” dedi Seyfettin.

“Aynen öyle,” dedi Ferit.

Her tarafta çatışmalar sürüyordu, ancak Filistin Cephesindeki bütün ağır silahları imha etmiş susturmuşlardı. Ferit, biraz ötede kayalıklar arasında mevzilenmiş çatışyordu.

Kale çevresindeki mevzilerde Apocu militanlar dışında, Filistinli ve enternasyonallerden oluşan bir grup savaşçı hala direniyordu. İsrail ordusu gittikçe kuşatmayı daraltıyor, kalenin giriş kapısına yaklaşıyordu. Çok geçmeden bir takım zırhlı araç ve tank gelip yıkık Arnon Kalesi'nin kapısı önünde durdu. Bütün stratejik noktaları tek tek havadan, karadan kuşatıp ele geçirdiler.

Filistin cephesindeki bütün ağır silahlar susturulmuş, ferdi silahlar kalmıştı. Çember iyice daralmıştı. Uçak, top ve tanklar devreden çıkmış, güçler bomba mesafesinde birbirleriyle göğüs göğüsse çatışıyordu.

Kalenin tepesinde mevzilenen İsrail özel kuvvetleri, kalede denetim sağladılar. atışmanın yoğunlaştığı bir anda yeri belli olmayan bir suikastının attığı kör bir mermi gelip Ferit'in sol göğsüne değip, sırtını delerek geçti. "Ahh" diyerek yerinde sıçradı, sonra yere düştü.

Asıl adı; Mustafa Marangoz'du. Filistin'de, "Ferit" adını kullanıyordu. Gözü pek, cesur ve korkusuz bir savaşçıydı. Siverek direnişinde aktif olarak yer almıştı. Kürt Özgürlük hareketinin 1980'de, "Kızıl Nisan Haftası," adı altında geliştirdiği sürece aktif olarak katılmıştı. Diyarbakır'da yapılan eylemlerin çoğunu organize etmiş, içinde yer alıp öncülük yapmıştı.

Geri ekilme sürecinde Siverek'te dağınık haldeki güçleri komutası altında toparlamış, ermik kırsalına çekerek korumaya almıştı. Dersim, Bingöl ve Diyarbakır kırsalında bulunan savaşçıları gruplar halinde Filistin sahasına yolladıktan sonra kendisi de 1981 yılında Filistin'e geçmişti.

İsrail ile Filistin savaşı, Lübnan'da patlak verdiğinde Ferit bir grup arkadaşıyla Arnon Kalesi'ndeki mevziilerde yer almıştı. Saldırı başladığından beri arkadaşlarıyla birlikte kalede dillere destan bir direniş sergilemişti. Yaralandığı yerden düşmüş, düştüğü yerde bir kan gölcüğü oluşmuş, yaranın etrafında kan baloncukları şişip sönüyordu.

Düştüğü yerde yaralı halde mevzide uzanmış, elinde silâh, parmağı tetikte öylece bekliyordu. Bir nefeslik dalgınlık, bir anlık dikkatsizlik vakitsiz bir ölüm demekti. Günlerden beri aç ve susuzdu. Gün boyu yaralı, aç ve susuz çatışmış, toz toprak içinde kalmıştı. Sürekli kan kaybediyor ve güçten düşüyordu. Artık zorlukla silahını tutup ateş ediyordu.

FDerit'in susuzluktan ağzı kurumuş, dudakları çatlamıştı. Durmadan kan kaybediyordu. Su bir tek su istiyordu. Bulunduğu mevziide gerilere çok gerilere gitmişti. Diyarbakır'daydı. Dicle ırmağının kıyısında Hewsel Bahçeleri arasında bir salkım söğütün altında arkadaşlarıyla oturmuş, akan sulara bakıyordu.

Tam o esnada yakınında bir bomba gürültüyle yanı başında patladı. Düştüğü yerde derin bir çukur açtı. Ardında bir toz ve duman bulutu gökyüzüne yükseldi. Onlarca şarapnel parçasıyla birlikte onlarca taş parçası birer mermi gibi bedenine saplandı...

Onun yakınında bomba patlayınca Seyfettin panikledi. "Ferit Arkadaş, Ferit Arkadaş," diye bağırdı. Hiçbir yanıt alamadı. Tekrar; "Ferit arkadaş," diye daha hızlı bağırdı. Yine yanıt gelmedi. Seyfettin de yaralıydı. Birkaç kez seslenip yanıt alamayınca hüznünlendi. Üzüldü! İçi acıyla doldu. Yerde sürünerek onun mevziisine kadar gitti.

Ferit, olduğu yerde yüzükoyun yere kapaklanmış, başı hafif sol tarafa, güneşe doğru kaymış, etrafında bir kan gölcüğü oluşmuştu. Eli silahla bütünleşmiş gibi sımsıkı tutmuştu. Gözleri ve ağzı açıktı. Elbiseleri asıl rengini yitirmiş, toz, duman ve kan içindeydi. Mevziisi kan ve barut kokuyordu. Silahının yanı başında yüzlerce boş kovan duruyordu. Dudakları çatlamış, bembeyaz olmuştu. Saçları kan ile ıslanmıştı.

Seyfettin mevziye girdi. Ellerini tuttu elleri hala sıcaktı. Bedeninde hala kan sızıyordu. Elini şah damarına attı, damarda kan boşanmıştı. Yanı başında durdu. Sola kaymış başına baktı. Gözleri doldu. Boğazı düğümlendi. Kaynağı belirsiz bir hüznün ve acı tufanı, bir yumruk gibi gelip yüreğine oturdu. Gözlerinden arka arkaya yaşlar boşandı. Eliyle gözlerini kapattı. Bedenini sırt üstü çevirdi. Ellerini ve kollarını çekerek düzeltti. Silahını alıp sol yanına koydu. Kefiyesin başının üstüne örttü. Elini tutup; “Söyle Heval Ferit ne oldu sana? Sen, bu yaban ellerde böyle ölecek gerilla değildin. Hani seninle daha Kürdistan dağlarına gidip savaşacaktık,” diye kendi kendine söylendi.

Açlık, susuzluk, yorgunluk, kanayan yarası, yıpranan delik ayakkabıları, kirlenen, eskiyen kanlı kıyafetleri hiçbir şey umurunda değildi. Yerde yatan Ferit’in kanlı bedenine baktıkça, yarası kanadıkça, öfkesi ve intikam duyguları daha da büyüyordu. Gözleri yüreği, intikamdan başka hiçbir şeyin iyileştiremeyeceği bir öfkeyle doluyordu. Eğilip onun kanlı alnında öptü. Hüngür hüngür ağladı. Sonra hırsla silahına sarıldı. Karşı mevziileri hedefleyip öfkeyle ateş ederken, kendi kendine;

“İnandığım bütün kutsal değerler adına yemin ediyorum. Özgürlüğün zaferi için savaşıyorak yoldaşlarımlın intikamını ölümden daha beter sizden alacağım,” diye söylendi.

Gün batı ufkuna doğru eviriliyordu. Ölüm çemberi giderek daralıyordu. O an, yaşadığı bütün acılara rağmen yüreği, hiç kirli suyun karışmadığı berrak bir ırmak gibiydi. Düşlerinde özgürlük ilgili şeyler dışında hiç kötü bir söz yoktu. Gözleri nemlendikçe beyninde ve yüreğinde gök kuşağı düşler daha da çoğalıyordu.

Onların adı; “Arnon Direnişçileri”ydi.” Arnon direnişçisi; cesur, korkusuz, militan savaşçı demektir. Çağın vahşi karanlığına direnerek, sabaha doğacak olan güneşi görendi. Bir çocuk saflığıyla özgürlüğe inanandı. Arnon direnişçisi; cesaretle korkuya direnip galip gelendi. Arnon direnişçisinin bir yanı işgal, bir yanı direnişti. Direnerek korkuyu yenilgiye uğrattı. Özgürlük kavgasına inana fedai ruhlu militan demektir.

O gün saat; 17.00’de uçak ve top atışları kesildi. Tanklar hücumu kalktı. Aşağıda kalanlar geri kaleye sığındılar. O an; “Arkadaşlar, Paraşütçüler geliyor,” diye bağırdı bir savaşçı.

Paraşütçü, komandolar kalenin üstüne indirme yapınca son kalan savaşçılar mevzilere geçtiler. Gökyüzü paraşütçülerle doldu, güneşin önünü kapattı, kalenin üstü kapkaranlık oldu.

Siperlerin birbirine geçişi vardı. Arkadan paraşütçüler, önde tanklar vardı. Çatışma sürüyordu. Bir Yemenli gerilla gelip tanksavar silahını alıp gitti. Uzakta bakılınca, kale dumanlar içinde yanıyor gibi görünüyordu.

Geride sağ kalanlar oturup tartıştılar. “Sonuna kadar direnelim,” diye bir karara ulaştılar. Bomba, tank ve top

mermilerinden kale sarsılıyor, sanki deprem oluyordu. Koca taşlar yerinde fırlıyor, aşağılara düşüyordu.

Derken Paraşütçülerle göğüs göğüsse çatışmalar başladılar.

Gün batımıyla birlikte, tanklar toplar ve binlerce asker, ağır silahlar ve helikopterlerle etraflarını sardı. Buldukları mevziide her tarafta hedef haline geldiler. İsrail bu kadar direnen militanları sağ yakalayıp işin gerçeğini öğrenmek istiyordu. İkisi de yorgun ve bitkin düşmüşlerdi. Bir anda üzerlerine atılan onlarca bombayla, hareket edemez hale geldiler.

Bir anda ortalık duman ve gaza boğuldu. Göz gözü göremez hale geldi. Seyfettin durmadan öksürüyor, boğazı yanıyor, gözleri yaşarıyordu. Olduğu yerde çakılıp kaldı. “Bu zehirli bir gazdır,” diye düşündü. Sağına soluna baktı hiçbir şey göremedi. Her taraf bir gaz ve sis bulutu gibiydi. Bir tek adım ötesini göremiyordu. Durmadan öksürüyor, gözlerinden yaşlar akıyor nefes alama hale geliyordu.

Derken ikisi de güçten düştü harekete edemez hale geldiler. Oldukları yere yığılıp kaldılar.

Takvimler 18 Haziran, 1982’i gösteriyordu.

Gökyüzünde gümüş renkli ay incecik, hilal evresindeydi.

Günlerden Cumaydı.

Ve o cesur, o korkusuz, o muhteşem savaşçıların direniş dergâhı, Arnon Kalesi düştü!

VI

“İrklarımızın, fikirlerimizin ve inançlarımızın farklı olması birbirimizi sevmeye engel olmayacak...”

Ne aşksız, ne şiiirsiz, ne kitapsız...” A. Yücel

Kalenin altında dışarıya açılmayan, yarıda kalmış, bir tünel vardı. Tünel bitmemiş, dışarı ile bağlantı kurulamamıştı. Sadece bir sığınak görevini görüyordu. “V” biçimindeki siperlerin üstünde iki metre beton ve küçük bir pencere dışarıya açılıyordu. Siperlerin en ucundaydılar. Her biri, bir siperde yatıyordu.

Bir enternasyonal savaşçı, o an hızla aşağıdaki sipere koştu. İsrail askerleri arkasında ateş ettiler. Kolunda vuruldu. Silahı elinde düştü. Etrafına baktı. Her tarafta İsrail askerleri duruyordu. Kurşunlar sağa sola çarpıyordu. Siperler dolambaçlıydı. Koşarak son sipere yöneldi. Siper bitti. Bombalar ona doğru geliyordu. Birden bire kendisini dışarı attı. İsrail askerleriyle göz göze geldi. O an hiç düşünmeden, bir iç refleksle aşağıya doğru askerlerin için koştu. Aralarında kalınca birbirlerine vurma riski vardı. Askerler ateş etmediler. Bir anlık şaşkınlıktan yararlanıp tünele koştu. Bir mermi bacağına sıyırıp geçti. Sarsıldı, yere düştü. Son bir çabayla kalkıp tünele girdi. Tünelin içi kap karanlıktı. Karanlıktan ilerleyip gerilere koştu.

Tünelin gerisinde durdu. Nefes nefeseydi. Belini tünelin duvarına dayadı. Kir pas ve kan içindeydi. Susamıştı. Aç, yorgun ve uykusuzdu. Kolunda ve bacağında kan akıyordu. Biraz dinlendi. Çantasında birkaç paket sigara vardı. Onları çıkarıp içindeki tütünleri boşalttı. Atletini çıkarıp yırttı. Tütünleri yarasının üzerine koydu, atletle sıkı sıkı bağladı. Canı acıdı. Kan durdu. Biraz rahatladı. Kaldığı yerde uyuya kaldı.

Gözlerini açtığında içerisi kapkaranlıktı. Tek başına tüneldeydi. Bütün bedeni acılar içinde sızlıyordu. Çok susamıştı. Ağzını açıp tavanda damlayan suyu içmeye çalıştı.

Derken gece yarısı oldu. Silah sesleri kesildi. “Benden başka sağ kalan yok,” diye düşündü. Kapana kısılmış gibiydi. Başında canavarlar bekliyordu. İki de bir ses çıkarmadan tünelin ağzına yanaşıyor, “yakalayıp öldürecekler,” diyerek gerisin geriye çekiliyordu.

Aç, susuz ve yaralıydı. İçerisi kapkaranlıktı.

Yeniden kapıya yanaştı. Yeniden geriye çekildi. Defalarca gidip geldi. “Bubi tuzağı kuruyorlar.” “pusuya yatmışlar.” “çıkarmaz vuracaklar...” diye düşünüyor düş kuruyordu.

Tünelin girişi dolambaçlıydı. İncecik ay ışığı tünelin ağzına vuruyordu. Dışarı baktı, askerler orada gezip konuşuyordu. Tekrar geri çekildi. Bir müddet daha bekledi. Yeniden gidip pür dikkat baktı. Bu defa askerler ortalıkta yoktu. Girişte bir yatak duruyordu. “Tünelin girişine yatak atıp bekliyorlar,” diye düşündü. “Belki de bir asker içinde uyuyor,” diye mırıldandı. Açlık, susuzluk, uykusuzluk, yorgunluk ve acı beynine vuruyordu. Kapana kısılmış hiçbir şey yapamıyordu. Karanlıkta el yordamıyla bir demir çubuk buldu. Sevindi. Bütün gücünü, enerjisini topladı. Bir anda demir çubuğu yatağa vurdu. Sonra üzerine saldırıp çullandı. Yatakta kimse yoktu. Etrafına baktı. Bir kase yoğurt gözüne ilişti. Hiç düşünmeden kapağını açıp kanlı kirli çamurlu elleriyle kafaya dikti.

Oraya mihlanmış gibi yatağın üzerine oturup kaldı. Etrafı dinledi. Çıt yoktu. Ne kalka biliyor, ne gidebiliyor. Yatağın üzerine yığılıp uyuya kaldı. Derken gözlerini açtı. Doğu ufku

aydınlanmıştı. Çıt çıkarmadan çevreyi dinledi. Biraz düşündü. Ne yapacağına karar veremedi.

Kaldığı tünelin ağzı, aşağıda çukurda kalıyordu. Öğleye doğru bir kedi sessizliğiyle başını çıkarıp etrafı gözetledi. Ortalık sessiz ve sakindi. Birdenbire tünelden çıkıp kalenin iç kısmına ve yukarıya doğru koştu. Koşarken bir ses duydu. Bir bağırma sesi. Koşarken arkasında toz duman bırakıyordu. “Her taraf toz olmuş, ayak izleri görünüyor,” diye düşündü. Ayak izlerini silerek yürümeye başladı. Kalenin üzerinde dışarıya açılan pencere çıkıntısına atladı. Karşı taraf İsrail idi “Beni görmeleri imkânsız, ancak burçları çıkıp bakmaları gerekir,” diye mırıldandı. İnersem İsrail tarafıdır, nasıl Lübnan’a geçerim,” diye hayal etti. “Her taraf mayınlanmış,” dedi kendi kendine.

Sonra BM aklına geldi. Aç, susuz, yorgun ve yaralı olarak yine akşamı karşıladı. Tünelin ağzında yediği yoğurtla kalmıştı. Her taraf zifiri karanlıktı. Taşlardan tutunarak el yordamıyla yürüyordu. Birden bire korkunç bir sesle irkildi. Yerinde donup kaldı. Aşağıda tıslama sesleri geliyordu. İrkildi, korktu, bedeni ürperdi. Tıslamalar birbirine karışıyordu. Bombaları açtığı delklerden aşağıya düşmekten korkuyordu. “Aşağısı zehirli yılanlarla dolu, düşersem yüzlerce zehirli yılanla yem olurum,” diye söylendi kendi kendine. Yüzlerce yılan, çıyan akrep gözlerinden canlandı. Yılanlar üstüne üstüne geliyordu.

Ürktü! Korktu! Daha fazla dayanamadı. Çakmağını çıkarıp bir sigara yaktı. Sigaranın ışığında yararlanarak bir adım attı. Bir adım daha attı. Bir adım daha... Titreyen dizleri yeniden hareketlendi. Aşağıya inmeye başladı. Bombalar kaleyi

yıkıntı haline getirmiş, aşağıda yüksek bir enkaz oluşmuştu. Yarım saat düşündü. Sonra dört metre yükseklikte enkazın üzerine atladı. Düştüğü yerde biraz bekledi. Bir şeyinin olmadığını gördü. Aşağıya doğru toprak enkazda kaydı. Tahrip olmuş topraklar orada duruyordu. Karşıya baktı nöbetçiler dolaşıyordu. Bir an sis, her tarafı kapladı. Bulunduğu yerde, bir taşın çıkıntısını tutarak kendisini yere bıraktı. Ayağı kaydı, gürlüğüyle yere düştü. Bir İsrail askeri korkuyla düştüğü yeri makineli tüfekle taradı. O sınımsız yere uzandı. Bir anda bütün silahlar çalıştı.

Sonra bir hareketlenme oldu. Silahlar sustu. O kalkıp BM'ye yerleşkesine doğru yürüdü. Sabah sis dağıldı. İlk gün ışınları görüldü. Taş yıkıntıları arasında girip gizlendi. Gün batana dek, on iki saat orada bekleyip durdu. Nefesini tutmuş, çıt çıkarmıyordu. Yanı başındaki nöbetçilerin soluk alışverişlerini duyuyordu.

Tekrar karanlık çöktü. Karanlıkta çıkıp yeniden BM'ye yerleşkesine doğru yürüdü. BM sahasına girmek için iki yüz metreyi, iki saatte sürünerek geçti. İçeriye girince ayağa kalktı. Bir kulübeye girdi. BM askerlerini aradı. Kulübede kimse yoktu. Bir çaydanlıkta su buldu. Suyu alıp kafasına dikti. Sonra diğer kulübeye yöneldi. İçerde sohbet eden iki asker onu görünce paniklediler. O panikle silahlarına sarıldılar. Ellerini kaldırıp;

“Teslim oluyorum,” dedi.

“Kimsin,” diye elindeki cihazla sorup ikaz etti.

“Ben BM askerlerine teslim olmak istiyorum,” diye bağırdı enternasyonal militan.

“Silahını indir, ellerinizi kaldırın,” dedi karşıdaki.

“Silahım yoktur, yalnız bir şartla teslim olacağım.”

“Şartın nedir?”

“Beni İsrail askerlerine vermeyeceksiniz.”

“Tamam,” diye onu onayladı BM askeri.

Üzerlerini ararken BM askerlerinden biri onu tanıdı. Su ve yiyecek getirdiler. Yarasını temizlediler. Antibiyotik ve ağrı kesici verdiler.

“Seni helikopterle kızılhaça yollarız. O da olmazsa BM askeri kıyafetiyle buradan çıkartırız,” dedi bir BM askeri.

Sevindi. Yeni bir yaşamı düşlemeye başladı. Hayalden hayale koştu...

O esnada konuşmaları dinleyen İsrail komutan, bir bölük asker olarak, BM kampını bastı. Teslim olan enternasyonal savaşıyı, onlardan geri alıp götürdü.

Onu, Duman Kara'nın sorgusu, işkenceleri ve ölüm kampları bekliyordu. O bütün bunların bilincindeydi. Her şeyi göze almış, umutlanmıştı. Yeni bir yaşam için düşler kuruyor, kendisini büyük bir direnişe hazırlıyor, gelecek güzel günler düşünüyordu.

VII

“Yeryüzünde beni sorgulamayan, bana işkence yapmayan bir insan var mıydı gerçekten?” Stefan Zweig

Özel eğitimli paraşütçü komandolar, inip çembere aldılar. Yerde baygın yatan Sabri ile Seyfettin'i alıp üstü açık bir arabanın arkasına attılar. Bir araba dolusu Filistinli ve enternasyonal savaşçı ile İsrail yetkililerle birlikte İsrail'e doğru

yola çıktılar. Araba hareket eder etmez, okkalı küfürler, tekmeler, tokatlar, bağırma ve çağırımlar başladı.

Bağırma, çağırma, küfür, tekme ve tokatlar arasında Seyfettin derin bir rüyadan uyanır gibi kendine geldi. Gözlerini açması ve etrafın bakmasıyla başına ve midesine onlarca tekmenin inmesi bir oldu. Kendini savunmak için dizlerini karnına doğru çekti, tekmelere aldırmadan etrafına baktı. Tutsak olduklarını anladı. Araba tıka basa esir doluydu. İsrail askerleri durmadan küfürler savurup kaba dayak atıyorlardı. Gözleri Sabri ile diğer arkadaşlarını aradı. Sabri yanı başında elbiseleri kan içinde hala kendinde geçmiş, öylece baygın duruyordu. Çok geçmeden o da gözlerini açtı açar açmaz yanı başında Seyfettin'i gördü. Onu görünce sevindi. Ona bakınca bir anda tekmelere hedef oldu. Başını dizlerinin arasına alarak kendini savunmaya aldı.

Sabri Büyükgöz derin derin öksürdü. Öksürmekten nefes alamaz hale geldi. "Su su," diye inledi. Haziran sıcağından bir günden beri su içmemişlerdi. "Asker birkaç tekme salladı; "konuşma ulan o... çocuğu," diye öfkeyle bağırırdı.

Sabri Büyük göz, Semsur'un Xıdırsor aşiretinin dağ köylerindendi alevi bir ailenin çocuğuydu. Halk arasında çok etkiliydi. Cesur bir militandı. Kanlar içinde uzandığı yere geçmişe gitti. İlk mücadele arkadaşlarını düşündü. Polisin öldürdüğü, Kawi aşiretinde olan Mehmet Emin Taştan gelip düşlerine takıldı. "Çok cesur, militan, hep en ön saflarda kavga eden bir arkadaştı. Semsur'da yapılan tüm eylemlerde aktif yer almış, gençlik üzerinde etkili olan biriydi. O ölünce, bir abisi kahrında intihar etmişti," diye düşündü.

Sonra Kisan köyündeki çok genç arkadaşı Faik'i düşündü. Onu da polisler vurmıştu. Hep ölümler gelip kafasına takılıyordu. Kanji köyünde, 16 yaşlarındaki İmam Coşkuneri anımsadı. “Çok ilginç bir ölümü varı,” diye düşündü.

12 Eylülde kuryelik yapıyordu. Cesur ve zekiydi. 12 Eylül gelince, Semsur'da bir muhbir, generallerden cesaret almış, halkı açıktan ihbar etmeye başlamıştı.

Bu ihbarcı meydanı boş bulmuş, herkese baskı yapıp kan kusturuyordu. “İmam tek başına karar aldı. Gidip o çok kötü, o kara düşlü, o Rayber Döner'in izinde yürüyen muhbiri bir gece cezalandırdı.” diye düşündü. “Sonra; “bir başka ihbarcı, onu ihbar etti. Polisler gece yarısı, evine baskın yapıp yakaladılar. İmam işkencede direndi. Hiçbir şey kabul etmedi. Direndiği için İmam Polat'ı döve döve, falakaya yatıra yatıra, meydan dayağı çeke çeke, aç ve susuz bıraka bıraka, elektrik vere vere işkenceyle öldürdüler,” diye düşündü. Sabri.

Sonra tekrar uzun uzun derinden öksürdü. Derin bir nefes aldı. Seyfettin ona baktı, yüzü safran gibi sararmıştı. Göz bebekleri derine kaçmış, uykusuzluk yorgunluk, açlık ve susuzluktan gözleri kızarmış göz çukurları morarmıştı.

Dudakları çatlamış, bembeyaz olmuştu. Elbiseleri kir, pas ve kan içindeydi. Sabri biraz nefes aldı. Toparlandı kalkıp oturdu. Tuhaf tuhaf etrafına baktı. Neler olup bittiğini anlamak için önce Seyfettin'e, sonra askerlere baktı. “Esir düştük,” diye düşündü. Hiçbir şey düşünemeyecek kadar yorgun ve bitkindi.

Araba taşlı virajlı, çukur yolda ilerledikçe, bedeni başı kolu demirlere çarpıyor, boş midesi sarsılıyor, içi dışına geliyordu.

Daha birkaç gün önce yan yana olduğu arkadaşlarından hiçbir yoktu. Tümü Arnon Kalesi ve çevresinde vurulup toprağa düşmüşlerdi. Hepsini kulağına fısıldadıkları sözlerini anımsıyor üzülüyordu.

Derken onları sorgu merkezine götürdüler. Onlarla birlikte birçok savaşçı sorguya getirilmişti. Duman Kara sorguda onları bekliyordu. Seyfettin ile Sabri Büyükgöz'ü alıp tekme, tokat ve dipçiklerle bir kör hücreye attılar. Kör hücrede onlar dışında Filistinli ve yabancı uyruklu militan savaşçılar da vardı.

O gazlı bombalı saldırıdan bu yana ilk kez birbirleriyle konuşma fırsatı buluyorlardı.

“Sabri arkadaş durumun nasıldır,” dedi Seyfettin.

“Yaralarım çok ciddi değil, taş ve şarapnel parçalarıdır.”

“Elbiselerindeki kan nedir?”

“Arkadaşların kanıdır,” dedi sonra; “Ya senin durumun nasıl,” diye sordu Sabri.

“Benim ki de fazla ağır değil, şarapnel parçalarıdır.”

“Galiba, bunlar partili olduğumuzu biliyorlar,” dedi Sabri.

“Evet muhtemelen biliyorlardır. Biliyorlarsa Türk MİT'i ile birlikte bizi sorguya çekerler,” dedi Seyfettin.

“Bu durumda tutum belirlememiz gerekiyor.”

“PKK'li ve Kürt olduğumuzu söylersek, bizi Türkiye'ye teslim edebilirler.”

“O zaman durum daha kötü olur.”

“Biz Suriyeli Kürtlerden olduğumuzu söyleyelim ve sorgu boyunca bunun dışında bir şey kabul etmeyelim.”

“Evet, şimdiden kafamızda birer adres oluşturmamız gerekiyor.”

“Bence bu kargaşada buna gerek duymayacaklar. On binden fazla tutuklu var bu kampta.”

“Tavrımızdan diretirsek, bizi Türkiye’ye teslim edemezler.”

“Tavrımızdan direktelim ve hiç taviz vermeyelim.”

“Kedimizi bütün işkencelere hazırlayalım.”

“Sen bu savaştan ne anladın?”

“Filistinliler hiçbir varlık gösteremediler.”

“Evet ama bu aynı zamanda Lübnan’ın işgalidir.”

“Susuzluktan ciğerim çatlayacak, artık dayanma gücüm kalmadı, ben su isteyeceğim.”

Seyfettin su istemek için birkaç kez askeri çağırdı. Ne duyan ne de gelen oldu. Sonra demir kapıyı vurmaya başladı. Derken bir asker çıka geldi. Bir şeyler söyledi hiçbir şey anlamadılar. Sonra el ol işaretliye su istediğini anlatmaya çalıştı.

Derken asker gidip iki şişe su getirdi. Bir solukta suyu içtiler. Biraz kendilerine geldiler. Ertesi gün yine su istediler. Ne su ne ekmek verdiler. Duman kara ekibiyle oraya gelmiş bekliyordu.

İlkin Seyfettin’i çağırdılar. Gözleri bağlı ve elleri arkadan kelepçeliydi. Ne etrafını ne de konuşanların yüzünü görebiliyordu. Nasıl bir olduğunu karşısında kaç kişi olduğunu da bilmiyordu. Sadece beton zemin üzerinde olduğunu hissediyordu.

Duman Kara karşısında duruyordu. İsraili biri önce Arapça sorular sordu. Kürtçe, “Ben Arapça bilmiyorum,” dedi. Bir Kürtçe, milliyetini sordu. “Ben Suriye Kürtlerindim,” dedi Seyfettin.

“Senin Türk olduğunu biliyorum. Ya burada öleceksin ya da bülbül gibi öteceksin. Bunun dışında hiçbir alternatifin yoktur,” dedi Duman Kara Türkçe.

Seyfettin Türkçe sorulan sorulara sessiz kaldı. Sonra bir diğeri aynı soruyu Kürtçe sordu.

“Ben Türkçe bilmiyorum, Kobanê Kürtlerindim,” dedi Seyfettin.

“Dünya kamuoyu Arnon Kalesi’nde kimsenin sağ kurtulduğunu bilmiyor. Bize zorluk çıkarırsan seni işkenceyle burada öldürür, ‘kalede savaşırken öldü,’ diye kayıtlara geçiriz,” dedi.

Sonra Duman Kara aniden bağırarak Türkçe;

“Haydi, ulan yalan söyleme, sen tüksün ve Türkçe biliyorsun. Haydi konuş, uğraştırma beni,” diye bağırdı. Ardında bir kaç yumruk rastgele yüzüne gözüne vurdu. Burnunda kan aktı. İki dişini tükürdü. Yediği yumruklar karşısında sendeledi sonra toparlanıp ayakta durdu. Hiç Türkçe bilmiyor ve anlamıyormuş gibi davrandı. Bütün hareketlerini mimiklerini ve dilini denetim altına aldı. Söylenenler karşısında sesiz kaldı. Sessizlik Duman Kara’yı öfkelenirdi.

Bir boksör gibi birden bire saldırıya geçti. Karnına yüzüne gözünü rast gele onlarca yumruk ve tekme tokat indirdi. Kan ter içinde kaldı. Seyfettin çatışmalar başladığından beri aç ve susuzdu. Yorulmuş yıpranmış ve güçten düşmüştü. Yüzü gözü

kan içinde yere yığılıp kaldı. Yerde birkaç tekme üst üste midesine indirdi, acıyla kıvranıp durdu.

“Haydi, çabuk konuş, yoksa seni hemen burada geberteceğim. Beni kandıramazsın. Sen Türk’sün ve Apocusun. Ben Apocuları tipinden tanırım. Yıllardır bu işle uğraşıyorum. Söyle bakayım Apo nerededir Apo,” diye öfkeyle bağırdı. Ardında; “Bak Hürriyet gazetesi; ‘Apo yakalandı birkaç gün sonra Türkiye’dedir,” diye manşet etmiş. Sen söylemezsen de zaten elimizde tutsaktır. Apo yakalandı her şey bitti. Ne diye militanlık yapıp kendine eziyet ediyorsun. Adam gibi güzel güzel konuş, anlaşalım seninle,” diye ekledi Duman Kara.

Seyfettin, orta boylu, etin dolgun güçlü bir yapıya sahipti. Genç, sağlam yapılı ve sağlıklıydı. Direngen ve inancı güçlüydü, ama günlerden beri aç, uykusuz, yorgun ve halsizdi. O an, o saat, yüzüne inen yumruklara aldırmadan orada lal oldu, taş kesildi. Bir tek kelime ağzında çıkmadı.

Ağzından, burnundan, yanağından kan damlıyordu. Yüzü, gözü mosmor olmuş şişmişti. Karnını tutmuş yerde acıyla kıvranıyordu. Kıvrandığı yerde beton zemin üzerinde kan birikmişti. O sustukça Duman öfkeleniyor, kızıyor, saldırganlaşıyordu. Bir an önce onu konuşturmak bilgi almak istiyordu. Sorguya girmeden önce birkaç tokatla, korkutmayla işi çözeceğine inanıyordu. Zaman uzadıkça, Seyfettin taş kesilip sesiz kaldıkça sınırları bozuluyor, geriliyor, sınırdan titriyordu. Sanki sorguya alınan kendisiymiş gibi psikoloji alt üst oluyordu. İşkence gören yerde acılar içinde kıvranırken işkenceci burnunda soluyor etrafında dönüyordu.

Kurban yerde baygın yatıyor, acılar içinde derinden inerken; “belki de biz de Diyarbakır’daki arkadaşlar gibi daha gökyüzünü göremeyiz,” diye düşündü ve işin ciddi olduğunu o an fark etti. Duman da onun fark ettiğini fark etti! İkisi arasında inatlaşma daha da derinleşti. Sanki ikisi bir tek sözcük üzerinde düelloya tutuşmuştu. Duman bir tek sözcük ağzında almak için bütün işkence yöntemlerini uyguluyor, o bir tek sözcük söylememek için taş kesilmiş, bütün işkencelere göğüs geriyordu.

Günlerden beri kolları arkadan kelepçelenmiş, gözleri siyah bandajla kapatılmıştı. Duman, işkence yaptığı kurbanın yüzünü açmaya cesaret edemiyordu. Kendi camiasında; “Yüzü olmayan adam” olarak anılıyordu. Kimseyle yüz yüze gelmiyor, kişiler ve kitleler önünde rahat konuşamıyordu. Bütün yaşamı hep kitlelerin ve kişilerin arkasına geçmiş, arkadan yakalayarak hançerlemişti. Bu ondan bir kişilik haline gelmişti. Kurbanına bakıp;

“Bak iyilikle, güzellikle konuş, konuşmazsan seni alıp Türkiye’ye götürürüm. Orada yıllarca zindan kalır çürürsün. Bütün gençliğin dört duvar arasında çürür gider. Belki de seni idam ederler. En iyisi burada konuş kurtul,” dedi Duman.

“Ben İsrail dilini bilmiyorum,” dedi Seyfettin Kürtçe zor işitilir bir sesle.

“Ulan bana numara yapma, senin Apocu olduğunu, benden daha iyi Türkçe bildiğini çok iyi biliyorum. Beni işkence yapmaya zorlama,” dedi Duman dişlerini sıkarak.

Seyfettin hiç ses çıkarmadı, hareket etmedi ve renk vermedi.

“Oğlum sen manyak mısın ulan? Neden, niçin, kimin için direniyorsun? Bütün Filistinliler çil yavrusu gibi kaçıp dağılırken, onlar için direnmek sana mı kalmış?” Sonra aniden bir tekme apış arasın indirdi. Kurban acıyla kıvrandı. Nefes alamaz duruma geldi. Aniden ölü gibi hareketsiz kaldı. İsraili yetkili devreye girerek müdahale etti. Gidip doktor çağırdı. Doktor gelip muayyene etti. Yetkilenin kulağına bir şeyler fısıldayıp gitti...

İsrail’i meslektaşlarına ve doktora gözü ilişince, sinirlerini yatıştırmaya ve sakin olmaya çalıştı. Bir sigara yakıp içti. Sonra İsrail yetkili ile birlikte gittiler. Seyfettin üzerine bir kova su döktüler. İki kişi kollarının altına girip tuzun üzerinde yürüttüler. Ayakları falakadan simsiyah olmuş şişmişti. Ayaklarının tabanı kanadı kirli kanlar aktı. İki saat sonra Duman yeniden ekibini alıp geldi. Elinde sopa, bir iki defa yerde yatan kurbanın etrafında dolaştı. Sonra sesini yumuşatarak;

“Bak oğlum ben de işkenceden hoşlanmıyorum. Medenice insan gibi konuşup anlaşmak varken işkenceye, kaba yöntemlere ne gerek var. Sen anlatsan ne olur, anlatmasan ne olur. Biz zaten her şeyi biliyoruz. Bizim bildiklerimizi bir de sen anlat istiyoruz. Kendine neden böyle işkence ediyorsun. Sen kahraman mı olmak istiyorsun. Bu güne kadar hiç kimse konuşmadan elimde kurtulmamıştır. Haydi, şimdi güzel güzel anlat da beni de kaba yöntemlere mecbur etme. Şimdi söyle bana bakayım, Apo nerede kalıyor?”

Seyfettin kıvrandığı yerde onu hiç duymamış gibi duruyordu. Onun söylediklerine karşı hiçbir tepki göstermedi.

“Bak bana sana söylüyorum, Apo nerede kalıyor? Konuş yoksa günah benden gider,” dedi dişlerini sıkarak.

Yine Türkçe bilmiyormuş gibi hiçbir refleks vermedi. Bu onu daha da sinirlendirdi. Dudakları titredi. Aniden;

“Ulaaan, or... çocuğu haydi konuş,” diye bağırdı. Tekme tokat girişti. Hırsını alamadı üzerine çullanıp iki eliyle boğazını sıkmaya başladı. Sıktıkça titriyor, ağzında köpükler saçıyordu. Seyfettin boğazı sıkılınca mosmor oldu. Nefes alamaz hale gelince onu hızla itip sırt üstü düşürdü. Sonra kendisiyle berber getirdiği ekip coplarla dövmeğe başladı. Ardında falakaya kaldırdılar. Ayaklarının dibi simsiyah kesildi. Ardında Filistin askısını aldılar. Üç gün üç gece ara vermeden uyutmadan yemek vermeden nöbetleşe işkence yaptılar. Üçüncü günün sonunda Seyfettin kendinden geçti, baygın düştü. Duman Kara, elindeki sopayı öfkeyle yere fırlatarak;

“Bu or... çocuğu, konuşmaz. Gerçek bir Apocu militandır. Zaten kalede gözü kara savaşması bunu gösteriyor,” dedi.

İki görevli gelip onu baygın halde karga tulum götürüp kör kirli pis bir hücreye attılar. Yanına bir şişe su ile biraz yemek ve bir parça kuru ekmek indirip gittiler.

Duman Kara bütün umudunu yitirmiş, onu işkenceyle çözemeyeceğine ikna olmuştu. Duman Kara yanındakilere dönüp;

“Bu Apo'nun azılı militanıdır. Kendisini her koşulda mutlak ölüme hazırlamış. Bununla fazla zaman kaybetmeyelim. Diğerlerini getirin belki onları çözeriz,” dedi.

Derken bu defa Sabri'yi getirdiler. Sonra diğerklerini. Hepsine aynı işkenceleri ve yöntemleri uyguladılar. Hiç birisinden sonuç alamadılar.

Günler günleri, haftalar haftaları izledi. Sonra Kürtçe bir tercüman getirdiler. Sorular sordular ifadelerini aldılar. Çay, su ve yemek verdiler. Ardında bir arabaya bindirip El Ensar Esir Kampına götürdüler...

Orada birkaç gün kaldıktan sonra, Duman Kara ile İsraili birkaç sorgu amiri gelip ikinci defa bir grubu alıp sorguya götürdüler. Bir sorgucu, Seyfettin'e; "Maaşın ne kadardı," dedi Türkçe. Seyfettin ses çıkarmadı. Suskunluğunu coplarla dövdüler. "Kaç yıldır Lübnan'dasın," dedi biri Sabri Büyükgöz'e. O da çıt çıkarmadı. Onun da sessizliğini tekme, tokatlarla dövdüler. "Cephanelerin yeri nerede," diye bağırdı bir sorgucu Türkçe. İkisinden de çıt çıkmadı. İkisini de araya alıp dövdüler. Aç, susuz bıraktılar.

Günlerce süren sorgu ve işkencelerden sonra, ikisini alıp bir yer altı hücrelerine koydular. KÖr, karanlık, nemli hücre, beton zemin, bir kirli, kanlı, askeri battaniye... Sabri, karanlıkta küf kokan kanlı kirli battaniyeyi başına çekince; "acaba bu battaniyeyi kaç direnişçi örtmüş," diye düşündü.

Ortada tuvalet deliğı ve bir musluk vardı. Yer altı hücrelerinde işkence günlerce sürdü. Hiç ışığı görmediler. İkisi birbiriyle konuşup, birbirlerine güç destek verdiler. Hiç sigara çay vermediler. Zaman ve mekân kavramı yitip gitmiş; gece ile gündüz bütünleşmişti. Günler, haftalar, aylar geçip gidiyordu. Çıplak beton zemin üzerinde kalıyorlardı. Geceleri uyurken,

kaldıkları hücrede hava almak için yüzlerini kapının altına dayıyorlardı.

Derken bir gün sorgucunun biri kapıyı açtı. Kendi dilinde bir şeyler söyledi. İkisi de hiçbir şey anlamadı. Sorgucu, karanlıkta ellerinde tutup gün ışığına çıkardı. Her birinin gözleri kamaştı. Işıktan gözlerini açamadılar. Her biri kör olduğunu sandı, üzüldü. Otuz tutsağı kör hücrelerden gün ışığına çıkardılar. Hepsi FKÖ üst düzey komutanlarıydı. Sonra bir otobüse bindirdiler. Otobüs hareket edince askerler coplarla rastgele dövmeye başladılar.

“Yaşın kaç?”

“Kırk...”

Sonra kırk cop vurdular.

“Yaşın kaç?”

“Otuz!”

Otuz cop vurdular.

“Söyle ulan or... çocuğu, kim. si.. Arafat’ı?”

Tutsaktan ses çıkmayınca, askerler onu coplayarak;

“Ulan ib... Begin si..., diye bağır sana. Haydi, bakayım tekrarla dediklerimi,” dedi asker.

“Kim si... Begin’i? Arafat si.. Begin’i,” diye bağırıdı tutsak. O an bütün askerler coplarla esirleri dövmeye başladılar.

Sonra biri gelip her ikisinin gözlerini bağladı. Başlarına bir torba geçirdi. Ellerini arkadan bağladılar. Sonra ayaklarını bağladılar. Daha sonra mumya gibi bütün bedenini sardılar. Bağırıyor, çağırıyordu. El kol ve ayaklarında tutup sallamaya başladılar. “Uçurumdan aşağıya atacaklar,” diye düşündüler

Seyfettin ile Sabri aynı anda. Sert bir cismin üzerine düştüğünü hissettiler. Askerler onları tekmelemeye başladı.

Her birinin başında bir torba elleri, ayakları bağlıydı. Sabri, sesleri duyunca, “su” dedi. Ses veren olmadı. Yine bayıldı. Bir süre sonra yine kendine geldi. Birisi başına dokunup; “biddek may,” (Su istiyor musun) dedi.

“Evet,” dedi Sabri. Aynı kişi defalarca aynı şeyi sordu. Bu defa “su istiyor musun” diye sorunca, “yok” dedi Sabri.

Araba durdu. Onları yere indirdiler. Ellerini ayaklarını çözdüler. Birkaç kişi gelip koltuk altlarına girip yürüttüler. Bir kaç basmak çıkardılar. Sonra birer sandalyeye oturtular.

Birkaç saat sonra orada bir otobüse bindirdiler. Çok geçmeden otobüs durdu. Bağırışma sesleri birbirine karışıyordu. Askerler dizilmiş, esirler aralarında geçiyordu. Herkes dayak yiyordu. Herkes kanlı, yırtık ve kirli elbiseler içindeydi.

Onlar da diğerleriyle birlikte topallayarak gösterilen yere geçtiler. Gittikleri yer, bir dağıtım yereydi. Masalar kurulmuş, tek tek kimliklerini alıyorlar, eski bir battaniye bir metal tabak veriyorlardı. Bir gün sonra sıra onlara da geldi.

İkisi de günlerden beri açtı. Uykusuzdu. Haksızdı. Yorgundu. Onlara da bir battaniye ile bir tabak verirken;

“Sivil misin asker misin,” dedi bir rütbeli.

“Askerim,” dedi Seyfettin.

“Adın, soyadın, kimsin?”

“... Kürt’üm...”

“Şikâyetin var mı?”

“Yaralıyım ve savaş esiriyim,” dedi Seyfettin.

Sabri de aynı sorulara muhatap oldu aynı yanıtları verdi. Biri, bir ambulans çağırdı.

“Sizi tedaviye götüreceğim,” dedi bir diğeri.

Her birini bir sedyeye koyup bir sağlık ocağına götürdüler. Serum verdiler. Orada mahkûmlar revirine aldılar. Revirde Filistinli doktorlar da vardı. Onlarla ilgilendiler. Oradakilerin tümü yaralıydı. İnzemeleri birbirine karışıyordu. İçlerinde tek yabancı ikisiydi, diğeri Arap’tı.

Bir sonuç alamayınca onları yeniden alıp El Ensar Kampına getirmişlerdi.

VIII

“Ki bak taşdır bu. Silahı ve barutu yoktur. Ve biz bunu söküüp aldıkça topraktan, yurdumuz kavgamız olacaktır...” Jeff Bridges

Onlar El Ensar Kampı’nda yeni zorlu direnişle geçecek olan bir yaşama başlarken, Apo Şam’da bütün gelişmeleri anı anına izliyordu. Yazdığı talimatlarla kendi cephesinde gelişmelere müdahale ediyordu. Her zaman yaptığı gibi o gün de sabah erken kalktı, gelen bütün notları okudu, değerlendirdi, sonra oturup şu talimatı kaleme aldı.

“Bager ve S...Arkadaşlara!

Savaş bizim için de yeni durumlar ortaya çıkarmıştır. Kayıplarımız yanında yeni siyasi gelişmelerin aktif bir gücü olarak rol oynamamız savaş ve savaş sonrası gelişmelerle ivme kazanacağına benzemektedir. Çok kısa olarak şimdilik şu acil tedbirleri alacağız...

Savaş cephelerindeki bütün arkadaşlarımızı direkt kendi denetimimize alacağız. Onları biz komuta edeceğiz. Gerekçe yeni durum ve savaşta ortaya çıkan özellikle komuta yetersizliğidir. Eleştirdiklerinde veya engellemeye çalıştıklarında parti merkezinden emir aldığınızı söylersiniz...

Ayrıca destek biçimimizin merkezleriyle çok yönlü görüşme ve anlaşmalardan sonra belirlenebileceğini anlatırsınız. Aynı şey Şabi'ye için de geçerlidir. Kaldı ki kendileri de böyle bir değerlendirme içindedirler ve olmak zorundadırlar...

Ayrıca kendi uygun göreceğiniz biçimde desteği sürdürürsünüz. Bunu tabii kendimizi en iyi koruyacağımız biçimde yapacağız. Bu tavır ışığında, bütün cephelerdeki savaşçı gruplarımızın uygun toplanma ve denetimleri bizzat kendi yönetimimizde olmalıdır. Uygun görülmecek tarzda kurnazlık veya hatalara düşmemeliyiz...

Savaş sonrası Lübnan sahası uzun süre denetimsiz ve özellikle çok sayıda silah toprağa atılmış, depolarda terkedilmiş durumdadır. Mümkün olduğu ölçüde bu konuda silah toplamaya ve orada bir depoya yerleştirmeye çalışmalısınız.

Ayrıca kendi donatınızı daha da geliştirerek sahip çıkacaksınız. Silahlarınızı asla bırakmayacaksınız. Özellikle aranızda bu durumu tartışıp bölgeleri tanıyan kişilerle tabii fazla sakıncası yoksa bir araştırma ve toplama sorumlularını oluşturabilirsiniz. Gerekirse örgütlerden yardım da bu amaç için isteyebilirsiniz...

Son durumunuzu tespit ederek toplantı yapmaya çalışacağız. Bu amaçla cephelerde bazı arkadaşları almaya (Gerekçe merkez durumu değerlendirecek denilir) çalışacağız.

Aynı zamanda alacaklarımız kongre ölçülerine uygun ve yeter sayıda olmalıdır. Biz buradan, mümkünse siz de oradan merkezlerine başvurarak Şam'a gelmenize yardımcı olmalıdır. Zorlayın. Zaten durumun ağırlığı ve gerekçelerimizi anlayışla karşılayıp gerekeni yapacaklar her halde. Zaten yeni tavrımız da bunu zorunlu kılmaktadır. Ağır kayıp ve yeni koşulları her halde dikkate almamazlık edemezler...

Para ve belgelerin önemli kısmını buraya almaya çalışacağız. Özellikle şehit arkadaşların tüm yazı ve belgeleri, resim, kendi el yazıları vs. hemen toplanmalı ve iletilmelidir...

Durumlara ilişkin merkezi açıklamayı toplantı sonrası yapacağımızı, partinin resmi tavrının öğrenilmesi için açıklamanın beklenmesi gerekeceği belirtilir.

Bu yeni tedbirler ışığında örgütlenmenizi gözden geçirip uygun hale getirdikten sonra gelmeye çalışacaksınız. Sizden sonra orada kalan yapı işler bir biçimde olmalıdır.

Son olarak kamp sorumlularının sizi hor gördüğünü belirtmişsiniz. Hor görülmesi gerekenler onlar gibi komutanlar olduğu gibi, sizlerin de böyle kelimeyi kullanmanız basitlik ve bize yakışmaz. Böyle durumlar ortaya çıkarsa eleştirir ve mutlaka saygılı olmalarını talep edeceksiniz. Kendiniz yapamazsanız merkezin tavrı olarak belirtirsiniz. Ayrıca bu durumlarından sonra onlardan beklenen sadece saygı ve ilerde eleştirilerimize karşı yapacakları (çok genel ilişkiler de dahil, çünkü bu tam yeni döneme denktir.) özeleştirmedir. Yine olgunluk ve devrimci ölçülerimizi elden bırakmamalıyız.

Kendiniz de yeni durumu, özellikle savaşı ve sonrasını tartışıp olumlu ve olumsuz yönleri netleştirmelisiniz.

Ayrıca arkadaşlar şunu da bilmeliler ki, saldırı sadece FKÖ değil, açık olmasa da en az emperyalizm açısından bizim başını çektiğimiz Türkiye ve Kürdistan devrimci hareketine karşıdır ve bu somuttur. Bu açıdan kayıplar özünde emperyalizmin saldırısına karşı mücadelemizin bir sonucu, hem de yakın ilişki içinde bir sonucu olarak değerlendirilmelidir. Cuntanın tamamlayamadığını, bizzat azıttığını Siyonizmin saldırısıyla tamamlamak istediler. Her halde Kemalizm, Siyonizm ve Arap gericiliğinin bu savaşta olduğu kadar tüm ortak karşı-devrimci yüzleri ve niyetleri ve Ortadoğu halk kurtuluş hareketlerinin ortak devrimci çabalarına karşı bu denli saldırıları başka bir olayda açık olmamıştır. Devrimci selamlar, Ali...”

Günlerden cumartesiydi. Notu yazdıktan sonra katladı, küçük bir kare haline getirdi, iyice bantladı. Sait’e verip Bager’e gönderdi.

Aynı gün yaptığı görüşmeler sonunda sol örgütleri bir araya getirdi. Çok dağınık, parçalı, örgütsüz, durmadan kan kaybeden, kendini tek merkez gören, kendi başına buyruk, bir dizi örgüttü yan yana getirdi. Onlarla saatlerce yürüttüğü zorlu tartışmadan sonra “kamuoyuna” başlıklı şu ortak bildirgeyi hazırlayıp yayınladılar.

“Siyonist İsrail yönetiminin Filistin halkına yönelik son soykırım hareketi ve Filistinlilerin varlığını bahane ederek gerçekleştirdiği Lübnan işgali günbegün boyutlanarak devam ediyor. Siyonist saldırgan, ülke bütününe işgal etme ve yeni katliam tehditleri savurarak başta mazlum Filistin halkı olmak

üzere tüm Lübnan'ı teslim almak istiyor...(…)” diye başlayan bildiri;

“Reagan’ın Ortadoğu özel temsilcisi Philip Habib başkent Beyrut’ta kukla hükümet ve devlet modelleri ortaya sürüyor.(…) 12 Eylül 1980 askeri darbesi ve bölgedeki daha nice komplolar bunu açıkça ortaya koyuyor.(…) diye devam ediyor;

“Biz, aşağıda imzaları bulunan Türkiye ve Türkiye Kürdistanı’ndaki siyasal örgütler, emperyalist ve siyonist saldırıyı protesto ediyor, Filistin halkının tek ve meşru temsilcisi FKÖ önderliğinde bağımsız ve demokratik devletini kurma mücadelesini, şimdiye kadar olduğu gibi bundan böyle de savaş cephelerinde kalarak, bütün gücümüzle ve yürekten destekleyeceğimizi ilân ediyoruz.(…) Filistin ve Lübnan halkları kazanacaktır...” diye bitiyordu.

Bildirinin altına; “PKK, TKP(B), THKP-C (Acilciler), Tekoşin, TKEP, Dev-Yol, Emeğin Birliği, Kurtuluş, MLSPB, KUK.” diye yazıyordu.

X

*“Fildişi saraylar dikildi yeryüzüne
Ve dehlizlerle dolu konaklar
Mozaik zeminlerin üstünde
Yükselen mermer sütunlarıyla
Geniş salonlar dolu insanlarla:
Ve bir anda gördüm hepsini bir enkaz ve
Kimseciklerin olmadığı harabeler gibi.”*

James Boschert

O adsız bir savaşçıydı. Şan şöhret rütbe peşinde değildi. Özgürlüğe inanmıştı. Yüreği halk, arkadaş, toprak ve doğa

sevgisiyle dolup taşan adsız bir militandı. Bir bıçağı biler gibi intikam düşü ve hırsını biliyordu. Arnon Kalesi'nden toprağa düşenlerin intikamı soğuk bir yemek gibi hep önünde duruyordu. Her gün, her saat intikam yemini içinde demleniyor, büyüyordu. Yüreğindeki intikam yemini sabır taşı gibi çatlamış, namluya sürülen bir kurşuna dönüşmüştü. Kalede direnenlerin yardımına, ölenlerin anısına fedai bir intikam ve saldırı timini hazırlamak için FKÖ karargâhına gidip öneri yaptı. FKÖ karargâhı oturup önerisini tartıştı. Direnenlerin intikamı için önerisini uygun buldular. Hazırlıklarını yaptı. Cesur, genç, inanmış, korkusuz savaşçılardan oluşan bir intikam timini oluşturdu. Her biri, adsız birer fedai olarak time katıldı. Hiç biri künyesini yazıp bir yerlere vermedi. Künyelerini yüreklerine gizlediler.

İntikam ve yardım timi, bir gece Argon direnişçilerinin intikamını almak için inanmış, adsız birer savaşı olarak yola çıktılar. Her biri kendisini ölüme hazırlamış, fedai ruhlu birer militan savaşçıydı. Alaca şafakta Arnon Kalesine ulaştı. Direnenler toprağa düşmüş, direniş bitmişti.

O gece orada gizlendiler. Yüreklerinden, ruhlarından beyinlerinden, düşlerinden ölenlerin intikamını almak ölümden daha güçlü hale gelmişti. Gece ilerliyor, onlar pusuda bekliyor, intikam vakti yaklaşıyordu.

Ertesi gün gece kara örtüsünü Arnon Kalesi'nin üzerine serince, beklenmedik bir zamanda ve yerde Kalenin etrafında nöbet tutan askerlere karşı saldırıya geçtiler.

O gece, o kalenin etrafında, o intikam timi, orada toprağa düşenler aşkıyla onlarla savaşa tutuştu. Uçaklar kalktı,

helikopterler devreye girdi. Tanklar toplar harekete geçti. O intikam timi o gece, o kalede, doğu ufku ağarana dek savaşır durdu. Her biri vurulup toprağa düşene kadar, onlarca kişiyi kendisiyle birlikte toprağa düşürdü.

İlk gün ışınlar kale duvarlarına vururken, sağ kalan tim komutanının etrafını sarıp esir aldılar.

Aylarca işkencelerden geçirdiler. Sonra onu da El Ensar Esir Kampına götürdüler...

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

I

Zamana bırakılmış sözler, rafa kaldırılmış ütopyalar, geleceğe ertelenmiş düşler, vaktinde gerçekleştirilmeyen buluşmalar insanı menzile ulaştırmaz. Özgürlük ve hakikat ile ilgili bütün işleri kurulu bir saat gibi zamanında ve yerinde yapmak gerekir.

Günlerden perşembeydi. Gökyüzünde sayısız iri parlak yıldızlar karanlıkta kurt gözü gibi ışıldıyor, doğu göğünde zarif, parlak, büyüleyici gümüş tenli bir ay doğuyordu.

Apo, bu kaos ve kargaşa ortamında yeni bir çıkış ve arayış içindeydi. Her yerde ölüm, kan, hile, tuzak, direniş ve teslimiyet iç içeydi. Her yerde çatışma, ölüm, acı ve gözyaşı vardı. Ölüm sıradanlaşmış ucuzlaşmış, bütün anlamını yitirmişti.

Vadilerde, kayalıklar arasında, yol kenarlarında yıkılan binaların enkazı altında binlerce adsız ölü yatıyordu. Bedenler haziranın çöl sıcağı altında çarçabuk bozulmuş, toprağa gömme koşulları bile kalmamıştı. Rüzgâr çürüyen cesetlerin kokusunu kilometrelerce öteye kadar sürüklüyordu. İşgal altındaki köylerde, kasabalarda, kentlerde başıboş köpekler ve kediler insan etiyile besleniyordu. Yol kıyılarında, vadilerde tarlalardaki cesetlerin başına yılanlar, çıyanlar, akrepler, böcekler ve leş yiyici kuşlar birikmişti.

Bütün Filistin Lübnan ve Suriye coğrafyasında derin olağanüstü bir kaos yaşanıyordu. Her yerde bedenleri parçalanmış, genç ölümler yatıyordu. Toprak kan ile ıslanmıştı.

Yeryüzü ve gökyüzü, barut ve kan kokuyordu. İnsanların her hücrelerine kin, öfke, nefret, acı, hüznün ve intikam duyguları yerleşmişti. Kuşlar çekip gitmiş, kentler birer viraneye dönüşmüştü.

İşte bu vahşet tablosu karşısında dehşette düşüş, insanlığa yeni bir çıkış yolu açmak için arayış içindeydi. Bütün yoğunlaşması ve arayışı bununla ilgiliydi. Günü kurtarmak için geleceği düşünüyordu. Özgür güzel bir yaşamın düşünüyordu, örne demiri dövüyor, su verip çelikleştiriyordu.

Bu kaos ve fırtına ortamda kararlar alıyor, büyük bir cesaretle yaşama geçiriyordu. Göndermek istediği grup on iki militandan oluşuyordu. Bu öncü grup gidecek yolları denetime alacak, ilişkiler kuracak, Bekaa Vadisi'nden Kuzey, Güney ve Doğu Kürdistan'a uzanan yol güzergâhlarını oluşturacak, gidecek ve gelecek olan bütün savaşçıları bu yollarda geçireceklerdi.

Grup komutanı, Delil'di. Asıl adı; Veli'ydi. Delil Doğan'ın cesaretinden, korkusuzluğunda, gözü pek militanlığından etkilenmiş, onun ölümünden sonra onun adını, kod isim olarak kullanıyordu. Yardımcısı Mustafa Yöndem'di. Rüstem, Sinanê Sor, Abdo ve Biji de gidecek olan bu grubun içindeydi.

Apo'nun talimatı üzerine grup apar topar toplandı. Şam'a gitmek için ana yola çıkıp araba beklemeye başladı. Tam o sırada bir Suriye askeri konvoyu gelip yanlarında durdu.

"Kimsiniz, nereye gideceksiniz," dedi rütbeli sert ve sorgulayan bir sesle.

“Biz Kürt savaşçılarıyız,” dedi Rüstem yetersiz Arapçasıyla

“Burada ne bekliyorsunuz?”

“Biz Filistin saflarında savaşıyorduk. İzinli olarak evlerimize gideceğiz.” dedi Rüstem.

“Hangi kenttesiniz?”

“Qamışlo kentindeyiz.”

“Çok iyi, hemşeriyiz. Ben de Qamışlo Kürtlerindenim. Size elimden gelen yardımı yapacağım,” dedi konvoy komutanı, gururlanarak.

Derken komutan, gelen bir taksiyi durdurdu. On iki kişi balık istifi arabaya bindi. Konvoy komutanı onları bindirip gönderirken, şoföre;

“Bak bunlar benim hemşerilerimdir. Senin plakanı da alıyorum, sağlam yerlerine ulaştıracaksın, bir şey olursa sorumlusu sensin” diye tembihledi.

Araba yola çıktı. Çok geçmeden bir başka arama noktası onları durdurdu. Yol kontrol noktası komutanı taksiye bakıp;

“Bir tek taksiye bu kadar kişi binmişsiniz, siz savaştan kaçıyorsunuz. İzin kâğıtlarınızı göreyim” diye bağırdı.

On iki kişi kâğıtlarını çıkarıp ona verdiler. Komutan bakmak için kâğıtları eline alırken, diğer yandan yeni gelen arabaları izliyordu. Sert bir rüzgâr esiyordu. Komutan elini kaldırıp şüpheli bir arabayı durdurmaya çalışırken, elindeki kâğıtlar aniden kayı verdi. Rüzgâr, kâğıtları alıp havalandırdı, her birini bir tarafa savurdu. Kâğıtlar havada uçuşmaya başladı.

“Oğlum asker, çabuk şu kâğıtları toplayın,” diye bağırdı.

Bir grup asker kâğıtların peşine düştü. Askerler kâğıtları toplayıp geri getirene kadar yarım saat geçti. Komutan kâğıtları eline aldı, bir göz gezdirip; “haydi hemen gidin,” dedi emir vererek. Tekrar taksiye binip yola devam ettiler. Derken Şam’a ulaştılar.

Şam’da örgütün kiraladığı boş bir eve vardılar. Orada daha önce Türk solunda bir grup kalıyormuş. Onlar çıkmış ev boş kalmıştı. Rüstem cebinde anahtarı çıkarıp kapıyı açtı, eve girdiler. Eve girer girmez;

“Abooo bu ne böyle pis koku, burada nasıl kalacağız,” diye bağırdı.

“Ne olacak ki Rüstem arkadaş, Suriye, Lübnan her taraf kan, barut, pislik kokuyor. Artık, kokuya alıştık,” dedi Delil kahkaha atarak.

“Bu ev, eskiden böyle değildi, tertemizdi, şimdi kir, pas içindedir,” dedi Sinan.

“Hele gelin bakın mutfak darmadağın, her şey bir tarafa atılmış,” diye yakındı Abdo Hançer.

Eşyalar, rastgele yerlere bırakılmış, tava, tencere ve tabaklarda yemekler kurumuş, küflenmişti. Yerler izmaritlerle doluydu. Mazlum Doğan üzerine çıkarılan Serxwebun gazetesi çöplüğe atılmıştı. Mustafa Yöndem yerdeki gazeteye görünce tepkiyle;

“Bak hele, her taraf kir pas içindedir. İşte bunların kuracağı düzen de böyle olacak,” dedi.

“Böyle devrimcilik, böyle militanlık mı olur,” dedi Delil.

“İşte bunların anlayışı bu kadardır,” dedi Abdo.

“Aslan yattığı yerden belli olur,” dedi Rüstem.

“Bak hele çok ayıp yedikleri sofrayı bile temizlememişler,” diye söylendi Sinanê Sor.

“Tamam, anladık yeter söyledikleriniz, haydi evi temizleyelim,” dedi Rüstem.

Hep birlikte evi temizlemeye başladılar. Temizlik daha bitmemişti ki dışarda gelen bir militan soluk soluğa içeri girdi.

“Arkadaşlar hazır olun, Ali arkadaş gelip sizinle toplantı yapacak,” dedi Delil.

“Kaçkınlardan savaştan mı kaçtınız,” dedi Apo içeri girer girmez gülerken espri yaptı. Hemen ardında; “Yok yok biz savaştan kaçmayız, yeni bir savaş için hazırlık yapan bir hareketiz,” diye ekledi.

On iki militan ayakta sırada bekliyordu. Tümünüyle tek tek tokalaştı, sonra birlikte oturdular. Delil ile Mustafa, kampın durumunu ve yol macerasını ona aktardı. Hepsini dinledikten sonra kuzeye dönük değerlendirmeler yaptı. Nasıl hareket edeceklerini açıkladı.

“Şimdi binlerce arkadaşımız zindanda esirdir. Onlar bizi bekliyorlar. O arkadaşların kaderi bizim elimizdedir. Biz devrimi yükseltirsek, onları özgürleştirebiliriz. Biz sağ olup dışarda olduğumuz müddetçe, TC bir tek arkadaşımızı resmi olarak idam edemez, ama birçok arkadaşımızı komplo ile katledebilir. Ülkeye gideceksiniz, bu bilinçle hareket edin,” diye konuşmasını bitirdi.

Apo, toplantıyı bitirince, hepsini tek tek kucakladı, öptü, evden çıkarken;

“Yollarda giderken, köylerde ilişki kurarken çok iyi düşünün, hakikati ifade eden sözleri söyleyin ve çok iyi çalışın!

Hata ve yanlış yapma şansınız yoktur. Başarmak dışında hiç bir şey düşünmeyin. Haydi yolunuz açık olsun, başarı haberlerinizi bekleyeceğim,” dedi.

II

*“Gideceğin yoldan eminsen,
engeller dinlenme noktan olmaktan
öteye gidemez.” Paulo Coelho*

Bilinmezlerle dolu bir yolda yolculuğa çıktılar. Her yol, yolculuk ve serüvenlerinin görgü tanığıydı. Dağların gizemini ve heybetini keşfetmek için çölün kıyılarını geride bıraktılar. Artık yollarda attıkları her adım, özgürlüğe giden devrimci bir eylemdi. Çıktıkları yol asi, dolambaçlı, sarp, engebeli ve menzil iraktı.

Çıktıkları yolculuk ne ilk ne de sondu. Yol kıyılarında biten çiçekler, ne bahara ne de kışa işaretli. Her yol bir ömür ve kavga güzergâhıydı.

O yollarda neler yaşayacaklarını hiç kimse önceden kestiremezdi. Yürüdükçe tanıyacakları yolların zorlu gizemini. Yürüdükçe soluk soluğa, düşleri ve serüvenleri düşüyordu, direngen yol kıyılarına.

Yükleri çok ağırdı. Gittikleri her yere umut taşıyorlardı. Onlar, insanın ve toplumun hakikat ve özgürlükle buluşacağı geleceğe, çağlar kadar uzun bir yürüyüşe çıkmışlardı. Yol boyunca, ayrılık ve doğup büyüdükleri toprağın özlemini bir pranga gibi boyunlarında taşıyorlardı. Bir sırt hamalı gibi sevgiyi, aşkı, özgürlük ve hakikati omuzlayarak aç ve susuz yürüyorlardı. Yürürken hasretle birlikte kentleri, ırmakları, bulutları, yağmurları, fırtınaları, şimşekleri, göçebe kuş

sürülerini, yüreklerini ve düşlerini saran hüznlerle birlikte taşıyorlardı.

Onlar yürüdükçe yol kıyılarında otlar yeşeriyor, çiçekler ve tomurcuklar açıyordu. Yürüdükçe zaman ırmağı akıyor, otlar kuruyor, çiçekler soluyor ve yapraklar sararıp dökülüyordu.

Yol ve yolculuk serüveni devam edecekti. Gece ile gündüz birbirini izleyecek, toprak onların kokusu, düşü ve serüvenleriyle dolacaktı. Zaman aşına yatağından akıp gidecek, bütün mevsimler yol kıyılarına dikilecekti. Yürüdükçe menzili uzak ve belirsiz yolları, yüreklerinde ve düşlerinde adsız, iri, katmerli, kızıl gül bahçeleri açılacaktı. Ömür ve çocukluk anılarının geçtiği o coğrafyadan uzaklaştıkça yüreklerindeki özlem ve inanç ırmağı birlikte büyüyecekti.

Onlar için yaşam bir yürüyüşten ibaretti. Yüreklerinde düşü, hasreti, umudu ve inancı büyüttükleri oranda yürüyüp yaşayacaklardı.

Gittikleri her yerde, yollar hem ak kar, hem bulut mavisine dönüşecek, yolculuklarının her adımı; dipsiz uçurumlara, açlığa susuzluğa ve uykusuzluğa sarkacaktı. Bir tek kendi düşlerinde yaşayarak yürüyeceklerdi. Yol aldıkça, Dicle ve Fırat'ın suları ile dağların heybeti, onları kendi gizemli alanına çekecekti.

Kendi ömürlerini, kendi düşlerini kendileri için değil hep bir halk için yaşayacaklardı. Bir ömre bedel gülüşlerini ve serüvenci ömürlerini dağ patikalarına adayacaklardı. Mem ü Zin gibi aşktan yana yana, Dewreşê Avdi gibi savaşa savaşa, Mazlum ve Dörtler gibi ateşi karanlıklara düşürerek yol açacaklardı. Hem sesleri, hem düşleri rüzgârlara karışıp gidecekti. Yörüngesi belirsiz rüzgârlar, düşlerini daldan kopan,

sararmış bir yaprak gibi yol kıyılarına savururken, özlem ve ayrılık keskin bir kılıç gibi yüreklerine saplanıp kanatacaktı.

Asi, baş eğmez her dağın gizemli kuytusunda ıslak yağmurlar ve uslu renkli çiçekler onları karşılayacaktı.

Yürürken, hep yalnızlıklar onlara eşlik ediyordu. Yolların götürdüğü yere değil, gittikleri yere ayak izlerinden, kendilerine ait yeni yollar geride bırakıyorlardı.

Her biri, bu menzili irak, zorlu ve sessiz yolculukta, tarifi imkânsız bir yalnızlık içinde yıldızları kucaklayıp karanlıkları aşıyordu.

Onların yaşamında, her yolculuk sessiz bir ayrılık ve yeni bir başlangıçtı.

Grubun adı; “Rehbersizler Grubu”ydü. On iki kişiden oluşuyordu. Onların arkasında gelecek olan gruplara dağlardan yol güzergâhı belirleyeceklerdi. Kendileri, diğer gruplar için bir kurye görevini görecek ve Lübnan’dan gelecek grupları dağlara yerleştireceklerdi.

Apo, grupla konuştuğundan sonra Şam’dan Derik’a Hemko’ya geçtiler. Orada yola çıkmak için hazırlık yaptılar. Hiçbirinin böyle zorlu, uzun ve tehlikelerle dolu bir yolculuk için deneyimleri yoktu.

Çantalarına kitaplar, dergiler, gazeteler, bildiriler vs. doldurdular. Suyu geçmek için iç lastik ve pompa yanlarına aldılar. Her biri, iki metre şerit çantasına yerleşirdi.

Alberto Bayer’in gerilla ilgili kitabını birlikte okumuş, tartışmış ve ona göre hazırlanmışlardı. Filistin’de gördükleri savaş dışında, hiç birisinin gerilla deneyimi ve pratiği yoktu. Tek deneyimleri, Filistin kamplarında öğrendikleriyle sınırlıydı.

Çoğu kentlerde, okullarda büyümüşü. Bazıları ise hayatlarında dağ görmemiş, yaşamları kentlerde okullarda geçmişti. Ayakkabıları, elbiseleri, rextleri dağ koşullarına göre değildi. Buna göre bir hazırlık yapamamışlardı. Filistin kamplarında giydikleri günlük elbiseleriyle yola çıkacaklardı.

Gruptaki her militan silahını, rextini, hazırladı. Sırt çantasına bir telsiz ile dokümanlar yerleştirdi. Bu kitap, broşür ve belgelerle propaganda ve eğitim yapacaklardı. Silahlı propaganda grubuydular. Biraz da yiyecek ve su aldılar. Yükleri ağırlaştıkça ağırlaşmıştı. Gidecek grup hazır hale geldi. Apo'dan talimat gelmiş, yola çıkmaları gerekiyordu. Grubu hazırlamakla görevli kişi kılavuz bulamamıştı. Kılavuzsuz yola çıkılamazdı. Hiç biri Gabbar Dağı'nı bilmiyor, tanımıyordu. Sanki zamanla yarışıyorlardı.

Derken, Derika Hemko'dan çıkıp sınır hattına yaklaştılar. Kuryeleri yoktu. Bir grup kaçakçıyla birlikte sınır geçeceklerdi. Buluşma noktasına varıp kaçakçılarla buluştular. Rüstem akşam karanlığında biraz öteye baktı.

On beş kişilik bir silahlı grup ile yükleri cephane olan yedi katır duruyordu. Katırların sırtına BKC, bısıvıng, mermi, bomba yüklemişlerdi. Kaçakçılarla birlikte sayıları kırk kişi oldu.

“Bu silahlı grup kimdir, bizi yalnız geçirmeniz gerekiyordu,” diye sordu Delil kaçakçılardan sorumlu olan kişiye.

“Bunlar Partiya Demokrati Gele Kürdistan'ın adamlarıdır. Daha önce onlara söz vermişiz,” dedi kaçakçı başı.

“Şu Sami Abdurrahman'ın Partisi mi,” dedi Rüstem.

“Evet, onun adamlarıdır,” dedi kaçakçı başını sallayarak.

Bir rehber kaçakçı öne verdi. Diğerleri peşi sıra yürüdüler. Göğü dolduran yıldızların ışığında sınıra yaklaştılar. Dikenli telleri kesip, katırlara yol açtılar. Sonra tek sıra halinde kuzey tarafına geçtiler.

Kısa bir yürüyüşten sonra “İpek Yolu’na yaklaşıırken gece karanlığında ana yolda peş peşe vermiş, üç panzer görüldü. Projektörlerle her tarafı tarıyorlardı. Projektörlerle tarayınca biri;

“Arkadaşlar kendiniz yere atın,” diyerek olduğu yerde yüzükoyun yattı. Bir kısmı ani refleksle aynı şeyi yaptı. Kuryelik yapan kaçakçı bağırarak;

“Arkadaşlar kendinizi yere atıyorsunuz, ama katırlar ayaktadır. Zaman kaybediyoruz, panzerler, yolumuzu kesmeden bir an önce yolun öte tarafa geçmemiz gerekiyor,” dedi.

“Vallahi çok doğru diyor,” dedi birkaç kişi aynı anda.

Kurye önde, diğerleri arkada katırları kamçılıyıp koşmaya başladılar. Panzerlerin ışıldaklarına yakalandılar. En öndeki panzer onları rast gele taramaya başladı.

İki kişi, çok seri şekilde, bir katırın sırtındaki roketi indirip karşılık verdiler. Karşılıklı çatışma başlarken, kırk kiloluk yük sırtlayan Rızgar, kendini yere atarak;

“Ben yoruldum, yürüyemem,” dedi.

İri-yarı ve güçlü bir gerilla olan birlik komutanı Delil;

“Rızgar şimdi bu çatışma ortamında kendini yere atmanın zamanı mıdır,” deyip bağırırdı. Hiç sormadan onun çantasını da omuzlayarak, “haydi çabuk ayağa kalk yürü,” diye ekledi tehditkâr bir sesle.

Roketle karşılık verince, panzer hızını kesip ışıklarını söndürüp bir kenara çekildi. Telsiz ile takviye güç istedi.

Nefes nefese, İpek Yolu'na doğru koştular. Takviye zamanında gelmeyince, üç panzer oldukları yerde çakılıp kaldı. Grup, asfalt yolu hızla geçip oradan uzaklaştı.

Panzerler geride kalırken, bir katır aniden tökezledi, yere düştü. Biri öfkeyle elindeki kamçıya rastgele hayvana savurarak; “Meret tam da tökezleyip düşecek zamanı buldu,” diye bağırdı.

Birkaç dakika uğraştı, hayvan iyice yere yığılıp kaldı.

“Çabuk ipleri çöz,” diye bağırdı bir diğeri.

Genç bir kaçakçı, belindeki bıçağı çıkardı. Bir vuruşta ipleri kesti. Birkaç kişi aceleyle katırın yükünü alıp gür çalılıkların içinde gizlediler. Onlar yola devam ederken ayağı kırılan katır acılar içinde kıvranıp duruyordu. Tümü koştuktan panik ve heyecandan yorulmuş, ter içinde kalmışlardı. Ana yoldan biraz uzaklaşıp bir kuytuluğa gelince kısa bir molla verdiler. Bir sigara içimi kadar dinlenip yeniden yola devam ederken, rehber kaçakçı;

“Bunlara takviye gelmeden biz çabuk gidip Dicle suyunu geçelim,” diye bağırdı.

“Suyu geçelim,” diye onu onayladı Delil.

Bir patika yoldan Dicle suyuna doğru ilerlediler. Karşıdan iki araba farlarını yakıp geliyordu. Hepsi alarma geçti. Mevzilenip namluları gelen arabalara yöneltip beklemeye başladılar. İçi jandarma dolu iki gece devriyesi, gelip yanlarından hızla geçip gitti. İki araba gecede ışıklarını yakmış, peş peşe vererek oradan uzaklaştı. Her iki taraf da uzlaşmış gibi çıt çıkarmadı. İçlerinden biri;

“Bizi gördüler, ama hiç müdahale etmediler,” dedi şaşkın bir sesle.

“Çabuk uzaklaşalım, sayımız kalabalık olduğu için cesaret edemediler, takviye gelince bize saldırırlar,” dedi Delil.

Yeniden katırları kamçılıyıp dehlediler. Koşar adım uzaklaştılar. Doğu göğü ağarınca Dicle suyuna ulaştılar.

Apocu gerillalar, suyu geçmek için taksi tekerlerinin iç lastiklerini getirmişlerdi. Lastikler Dicle suyunu geçmek için hiçbir işe yaramadılar. Kaçakçılar, büyük botları getirmişlerdi. Onları şişirip kırk kişiyi grup grup geçirdiler. Katırlar da suya vurup geçtiler. Suyun öte tarafına ayrıştılar.

Artık bundan sonraki yolu, rehbersiz kendi başlarına gideceklerdi. Yaptıkları anlaşmaya göre rehber kaçakçının görevi onları Dicle suyunda geçirmektir. Artık kendileri kendi başlarının çaresine bakacaklardı.

Kaçakçılar, suyun öte yakasında hiç beklemeden ikişer, üçer kişilik gruplar halinde mallarını alıp yakındaki köylere doğru dağıldılar.

Peşmergeler, Dicle suyunu geçip dinlenmek için orada konakladılar.

Kılavuzsuzlar grubunun komutanı Delil; “jandarmalar su kıyısını tutabilir, baskın yapabilirler” düşüncesiyle, hiç molla vermeden grubun yönünü, Gabbar Dağı’nın bir parçası olan Çiyayê Bızanan Dağı’na çevirip alaca karanlıkta hızla orada uzaklaştılar.

Güneş bir mızrak boyu yükselmiş, Gabbar Dağı’nın asi, kayalık, sarp ve ağaçlık eteklerine vuruyordu. Tüm terlemiş, yorulmuş, bir tek adım atacak halleri kalmamıştı. Zirveye yakın etekte, ağaçlık ve taşlık bir noktada molla verdiler.

Hiçbiri alanı, araziyi ve yolu bilmiyordu. Bölgenin yabancılarıydılar. İçlerinde Osman bu yörenin yerlisiydi. Cudi'nin eteklerindeki bir köyde geçmişti çocukluğu, ama o da sadece kendi köyünü ve çevre köyleri tanıyordu. Osman lisede okurken harekete katılmış, generaller cuntasından sonra Filistin sahasına geçmiş, grupta birlikte dağlara dönüş yapıyordu.

Kendi aralarında konuşup tartıştılar. Osman'ı grubun rehberi olarak belirlediler. Grup, Derik'ten yola çıkınca, onları yolcu eden sorumlu, Dicle kıyısına yakın dağ eteğindeki Kereşa köyünde bir ilişkinin adını kendilerine vermişti. Biri kaybolursa, gruptan koparsa, yolu şaşırırsa Kereşa köyünde verilen ilişkinin yanına gidecek ve grupta buluşacaktı. Kereşa köyü buluşma noktasıydı.

“Ben şu yakındaki köye gidip size yemek ayarlayacağım. Burada bir yere ayrılmayın, akşam olunca yemeği alıp gelirim,” deyip Osman. Sonra gruptan ayrılarak Kereşa köyüne doğru yola çıktı. Rüstem nöbetçi olarak kalırken, diğerleri o yorgunlukla uykuya daldılar.

Her biri sarp kayalıkların arasında kendisine bir yer yapıp uyumaya başladı. Grubun nöbetçisi olarak kalan Rüstem, iri kayalıklar arasında kendisine taşlarla bir mevzi ve gölgelik yaptı. Etraftaki otları toplayıp bir minder gibi yere serip üzerine oturdu. Silahını yanındaki iri taşa dayadı. Dürbünü eline alıp aşağılara baktı.

Peşmergeler, katırların yükünü çözmüş, kendileri de soyunmuş, suya giriyorlardı. “Bunlar manyak mı? O kadar askerlerin içinde geçtik, her tarafta asker kaynıyor, bunlar

soyunmuş suya giriyorlar. Şimdi bir baskın yerlerse çatışacak zaman bile bulamazlar,” diye söylendi kendi kendine.

O böyle düşünürken, bir helikopter sesi ortalığı doldurdu. Dürbünle daha dikkatlice her tarafa baktı. Yolda içi asker dolu onlarca cemse suya doğru ilerliyordu. Aceleyle uyuyanları uyandırdı. Tümü uykulu gözlerle kalkıp mevzilenerек beklediler. Çok geçmeden suyun kıyısında karşılıklı silah sesleri gelmeye başladı.

Suya girmeyenler, çatışarak sudakileri korudular. Uzun süren bir çatışma sonunda ağırlıklarını geride bırakarak, Güney Kürdistan’ın içlerine doğru çekildiler. Tam o esnada helikopterler suyun kıyısında indirme yapıp etraflarını sardılar. Tümü ellerini kaldırıp teslim oldular. Delil elinde dürbün, dağ eteğindeki kayalıklar arasında gizlenmiş, olup bitenleri izliyordu. Tüm cephanelerine, kimliklerine baktılar. Tek tek ifadelerini aldıktan sonra onları serbest bırakıp operasyonu köylere doğru kaydıldılar.

“Arkadaşlar, tedbir için daha zirvelere çıkalım,” dedi Delil. Derken daha asi, daha sarp ve ormanlık bir alan doğru çekildiler. Orada Sinan ile Mustafa nöbet tutarken, diğerleri yeniden kayalıklar arasında uykuya daldılar. İkinci üzeri yeniden helikopter sesler gelmeye başladı.

“Arkadaşlar operasyon var,” diyerek bağırdı Mustafa.

Her biri uyuduğu kayanın dibinde silahını alıp panikle ayağa kalktı. Uzaklarda helikopter sesi geliyordu.

“Osman arkadaş yakalanmış olmasın mı,” dedi Sinan.

“Kaçakçılar da bu tarafa geleceğimizi tahmin ediyorlardı,” dedi Delil.

“Ya o peşmergeler? Askerler silahlarını cephanelerini geri verdi, anlaşmalı olmasalar geri verir miydi,” dedi Rüstem.

“Bir an önce burada uzaklaşalım,” dedi Delil.

Derken tek sıra halinde peş peşe vererek, daha zirvelere doğru yol aldılar. Yeni bir kayalık alanda yeniden mevzilendiler. Helikopter sesleri uzaklaştı, operasyon bir başka alana doğru kayıp gitti.

Gün batıya doğru evirildi. Gece kara örtüsünü dağların üzerine serdi. Grup hala aç ve susuz, köyde yemek getirmeye giden Osman’ı bekliyordu. Osman, bir türlü çıkıp gelmiyordu. Aç ve susuz saatlerce bekleyip durdular.

Osman gelmeyince kendi aralarında toplanıp konuştular. Tekrar Dicle kıyısına indiler. Kereşa köyün gitmek için gece karanlığında, kıyı boyu yürüyüp yol aldılar. Gabbar Dağı’ndan Dicle kıyısına doğru uzanan bir yüksek tepe karşlarına çıktı. Sırtın eteğinde, gece karanlığında ağaçlar görüldü. Ağaçlara bakıp, bunun bir köy olacağı sonucuna vardılar.

Derken, “grup burada kalsın. Ben ile Delil, köye gidelim,” dedi Rüstem. İkisi gruptan ayrılıp karanlıkta görünen ağaçlara doğru yöneldiler. Sırtın eteklerindeki ağaçlara iyice yakınlaşınca bir köy olduğunu anladılar.

Yaz mevsimiydi. Bütün köylüler dışarda uyuyordu. Rastgele bir eve yanaştılar. Evin önünde tahtadan yapılmış, kare biçiminde dört ayaklı, “text,” dedikleri büyük bir tahta ranza vardı. Üzerinde evin bütün gençleri ile çocukları iç içe uzanmış uyuyordu.

“Ev sahibi, ev sahibi,” diye bağırdı Rüstem.

“Kimsiniz, ne istiyorsun,” dedi ev sahibi uykulu bir sesle.

“Biz Kereşa köyüne gideceğiz, yolu şaşırırdık.”

“Hemen bu sırtı aşın, kıyı boyu yürüyün, köy karşınıza çıkar,” deyip tekrar yatağa girdi.

Sırttan aşağı su kıyısına indiler. Kıyı boyu patika yolu izlediler. Biraz yürüyünce köpek havlamalarını, horoz seslerini ve kaz tıslamalarını duydular. Seslere doğru hızlandılar. Köye vardıklarında sahur vaktiydi. Aylardan Ramazan’dı. Bütün köy ayakta idi. Rastgele bir kapıyı çalıp;

“Sofî İbrahim’in evi hangisidir,” dedi Rüstem.

“Aha şu karşıda, ışığı yanan avlulu evdir,” dedi ilgisiz bir sesle.

Gösterilen eve yöneldiler. Evde çoluk çocuk hepsi ayakta idi. Kapıya varınca hepsi durup onlara baktı.

“Sofî İbrahim’in evi burası mı,” dedi Rüstem..

“Evet, burasıdır,” dedi Sofî İbrahim. Sonra kapıya yönelerek; “Buyurun hoş geldiniz,” deyip kapıda ayaküstü tokalaşıp merhabalaştılar.

“Osman adında bir arkadaşımız buraya geldi mi,” dedi Rüstem.

“Evet, geldi.”

Burada mı?”

“Siz çatışmaya girmediniz mi?”

“Hayır...”

“Ya o silah sesleri neyin nesiydi?”

“Onlar bir başka gruptu?”

“Vallahi Osman tam bizim eve ulaştı, beş dakika oturdu, ardında hemen silah sesleri geldi. Osman; ‘arkadaşlarla askerler çatışmaya girdi,’ diyerek, köyde aranan gençler ve kaçakçılarla

birlikte dağın zirvesine doğru çıkıp köyden uzaklaştılar, daha dönmediler.”

“Peki, ona nasıl ulaşacağız,” dedi Delil.

“Vallahi ben de bilmiyorum.”

“Onu bulmamız gerekiyor,” dedi Delil.

“Tek çaresi siz şu dağa çıkacaksınız, buraya gelirse ben ona söylerim, yanınıza gelir,” dedi Sofi İbrahim.

“O zaman bize biraz yemek ver, arkadaşlarımız dünden beri aç ve susuzdurlar,” dedi Rüstem.

Sofi İbrahim biraz ekmek, yoğurt ve peynir hazırladı. Çıkın yapıp Rüstem’e verdi. Yemeği alıp grubun yanına döndüler. Olup bitenleri arkadaşlarına anlattılar. Ardında;

“Galiba ilk fireyi verdik,” diye ekledi Delil.

“Neden,” dedi Abdo Hançer.

“Osman’ın döneceğini sanmıyorum, kayıplara karıştı,” dedi Delil.

“Çok erken kayıp verdik,” dedi Rüstem.

Sonra oturup bir çırpıda getirdikleri yoğurt ve ekmeği yediler.

“Ne kadar cimri bir adammış, on bir kişiye dört kişilik yemek göndermiş,” dedi Sinan.

“Delil arkadaş on bir kişi olduğumuzu söylemediniz mi adama,” dedi Abdo.

“Söyledik, ama ancak bu kadar verdi, ne yapalım” dedi Delil.

“Sabah olacak nerede konaklayalım,” diyerek kendi aralarında konuşup tartıştılar. Yürümek istemeyenler; “burada kalalım, gündüz burada dinleniriz, zaten yorgunuz yürümeye

gerek yok,” diye düşünce belirtti. Diğerleri; “Burası güvenceli değil, zirvedeki kayalıklara çekilelim bir şey olursa hiç olmazsa kendimizi savunuruz,” dedi. Çoğunluk kararına uyarak zirveye doğru tırmanmaya başladılar.

Osman gittikten sonra daha dikkatli davranıyorlardı. Bir köyü, bir yolu birisinden sorup öğrenmek için on ayrı köyü ve yolu soruyor, öğrenmek istediklerini bunlar arasında öğrenip izlerini kaybettirmeye çalışıyorlardı. Gidecekleri köyü, güzergâh ve yolu hiç kimseye söylemiyor, gizli tutuyorlardı.

Doğu ufkunda yükselen ilk gün ışınları, siyah kayalıklara vurunca, gizlenebilecekleri kayalık bir tepeye ulaştılar. Orada uyuyup dinlendiler. Öğleye doğru yola çıkmak için hareketlendiler. Yola çıkmadan önce birbirlerine baktılar.

“Açız,” dedi Mustafa.

“Çok açız,” dedi Sinan.

“Yola çıktığımızdan beri doğru dürüst yemek yemedik,” dedi Rüstem.

“Ben çok yorgunum, açıktan adım atacak mecalim yok,” dedi Rızgar.

“Derik’ten çıktığımızdan beri daha banyo olma fırsatı bulamadık,” dedi Abdo.

“Bak hele senin üzerindeki elbiseler, terin bıraktığı beyaz çizgilerden Ortadoğu haritasına dönüşmüş,” diyerek güldü Biji.

“Senin çok mu temiz,” dedi Mustafa.

“Elbiseler defalar terden sıırıslıklam olup kurdular,” dedi Sinan gülerek.

Derken her biri bir tarafa dağılıp yenilebilecek bir şeyler bulmak amacıyla bitkileri ve ağaçları incelemeye başladılar. Hiç

biri bir şey bulamadı. Kayalıklar arasında uyumak için kendilerine uygun yer yapıp uyumaya hazırlandılar.

Rüstem son bir umutla dikkatini çeken bir ağaca bakıp yanaştı. Asırlık meşe ağacına, bir sarmaşık sarılmış ağacın dallarına kadar uzanmıştı. Sanki sarmaşık, meşe ağacını büyük bir aşk ve sevgiyle sarıp sarmalamıştı. Rüstem durup pür dikkat sarmaşık ile meşe ağacına bakınca;

“Rüstem arkadaş ne var o ağaçtan,” diye seslendi Biji. Merak edip o da oraya gitti. Diğerleri gelip sarmaşık ağaç ile sarmaşığın etrafında kümelediler

“Bu sarmaşığın yaprakları yenilir,” dedi Abdo kendinden emin bir sesle. Sonra gidip bir kaç yaprak koparıp yemeye başladı. “Tadı ekşimsi ama çok hoş,” diye ekledi.

“Biz keçi miyiz, hiç yaprak yenilir mi?” dedi Sinan.

“Biz gerillayız yenilebilecek her şeyi yeriz,” dedi Delil.

“Keçinin yediğini insan da yer, ne fark eder ha insan ha keçi,” deyip sarmaşığa yanaşıp yaprakları koparıp yedi Mustafa.

Onu gören Delil de yemeye başladı. Ötekisi de sarmaşığa yanaştı. Bir diğeri de yemeye başladı.

Tümü ağacın etrafında toplanıp yapraklarını koparıp yediler. Çok geçmeden sarmaşık yapraklardan arınıp çıplak kaldı. Sonra tek sıra halinde yokuş aşağı yola devam ettiler. Bir zirvenin alt eteklerine indiler. Aşağıda vadinin yamacına yaslanmış, birkaç ev gördüler. Evlere gitmek için adımlarını hızlandırdılar. Evlere varmadan bir kuyu önlerine çıktı. Kuyunun etrafında toplanıp sevindiler. Sofi İbrahim’in yoğurt doldurup verdiği kovaya bir şerit bağlayıp su çekmeye

başladılar. Rüstem lazım olur diye kovayı atmamış, kendisiyle birlikte getirmişti.

Suyu kuyudan çektikçe içtiler. İçtikçe bir daha içtiler. Su içince rahatladılar. Yeniden yoğurt kovasıyla su çektiler. Bu defa ellerini, yüzlerini yıkadılar.

“İki kişi köye gidip bize biraz yiyecek bulup getirsin,” dedi Delil. Durup birbirlerine baktılar.

“Biri benimle gelsin,” dedi Abdo.

“Tamam, ben seninle geleyim,” dedi Sinanê Sor.

Derken Sinan ile Abdo büyük silahları indirip yanlarına bir tabanca ile iki el bombası alıp yiyecek getirmek için köye indiler. Bir müddet sonra çıka geldiler. Bütün gözler onlara kilitlendi. Her biri içinde geçen güzel yemekler hayal ediyordu.

Sinan önde çok hızlı adımlarla yürüyüp geliyordu. Hızla kuyuya yanaştı. Kuyunun yanında; “hiç kimse yok,” diye bağırdı. Sonra olduğu yere yığılıp kaldı. Abdo, çok gerilerde hantal hantal geliyordu. Hepsi koşup kuyun başına vardılar. Su çekip Sinan’ın yüzüne serptiler. Suyla birlikte kendisine geldi. Abdo kuyunun başına ulaşınca;

“Arkadaşlar, köy bomboştı, in cin top oynuyordu,” dedi.

Ağır ve yorgun adımlarla, aç karınla yollarına devam ettiler. Son gün ışınları batı ufkunda yitip giderken, akşam karanlığında karşı tepeden ışıklar gözüktü. Sevindiler ve sevinçlerini dışa vurarak yorumlar yaptılar. Bin bir umutla yamaçtaki ışıklara yöneldiler.

Yamaçtaki ışıklara doğru giderken, bir meyve bahçesinin içine girdiler. Biraz ilerlediler, en önde yürüyen Delil karanlıktan birden bire derin bir çukurun içine girdi. Arkadan

gelenler de farkına varmadan sırayla aynı çukurun içine düştüler. Çukurun etrafı dikenli çalılıklarla çevriliydi. Sağına soluna baktılar, çevresi yüksek, karanlık ve sık dikenli çalılıklarla kaplıydı. Delil ne yana döndüyse hep dikenli çalılıklardı. İri, yarı fiziki güçlü olan Orhan silahıyla dikenleri sağa sola doğru vurarak eğdi. Sonra üzerine basa basa çıkarak diğerlerine de yol açtı. Diğerleri açılan yoldan çukurdan çıktılar.

Oradan bir tarlaya girdiler. Rüstem karanlıktan, eğilip baktı, “yeşil soğan tarlası,” dedi sevinerek.

Birkaç kişi eğilip biraz soğan yaprağı koparıp yediler. Birkaç kişi birden;

“Halkın malıdır toplamayın,” diye müdahale etti.

“Ali arkadaş, halkın malına zarar vermeyeceksiniz,” demişti dedi Delil.

“Arkadaş, açız, açlıktan mı ölelim,” diye itiraz etti Mustafa.

“Şu an açız, yiyeceğe ihtiyacımız var, halkın malına bilerek zarar vermiyoruz ki,” dedi Biji.

Derken Rüstem topladığı soğanları bir iple bağlayıp kemerine bağladı. Önlerine çıkan bir dereyi geçerken karanlıkta eğilip su içtiler.

“Sofi İbrahim’in yoğurt kovasına su doldurun getirin bize lazım olur,” dedi Mustafa.

“Tehlikeli olabilir, şafak da sökmek üzeredir, köye girmeyelim,” dedi Delil.

Birkaç kişiden mırıltılı itirazlar yükseldi. Delil itirazlara aldırmandan köyün etrafını dolanıp karşı yamaçlara yöneldi. İlk gün ışınlarıyla orada kayalıklar arasında kendilerine yer yaptılar.

Orada Rüstem’i “erzak sorumlusu,” olarak belirlediler. Rüstem toplanan soğanlar eşit olarak herkes dağıttı. Adam başı iki yeşil soğan düştü.

“Arkadaş, aç karınla soğan yenilmez, ben yemiyorum,” dedi Bijî tepkiyle.

“Bijî arkadaş yesen daha iyi olur ,” dedi Delil.

“Yemeyeceğim, aç karınla soğan yenilmez,” diyerek düşüncesini tekrarladı Bijî.

Erzak sorumlusu Rüstem, onun payını kimseye vermedi. Ondan habersiz sakladı. Yenilen soğanlardan sonra her birine yarımşar bardak su dağıttı. Sonra her biri, kendisine bir kayalığın dibinde yer bulup uykuya daldı.

Bijî’in bağırsakları guruldayarak gaz yapıyor, bir türlü uyuyamıyordu. Bir sağa, bir sola kıvrandı. Yeşil soğanlar gelip kafasına takıldı. “Neden soğanları yemedim ki acaba Rüstem onları dağıttı mı,” diye düşündü. Ayağa kalkıp Rüstem’in yanına giderek;

“Rüstem arkadaş, çok acım, o soğanlar bitti mi,” dedi.

“Bijî arkadaş sen; ‘ben yemiyorum,’ deyince ben de arkadaşlara dağıttım,” dedi gülümseyerek.

Bijî soğanı yemediğine pişman bir şekilde geri dönüp iri siyah kayanın dibinde uzandı. Rüstem, onun payına düşen iki yeşil soğan ile yarım bardak suyu götürüp ona uzatırken;

“Senin payını kaldırmıştım, artık bu tür şeylere alışman gerekir. Biz gerillayız günlerce aç kalabiliriz,” dedi gülererek.

Bijî, iki yeşil soğanı alıp yedi. Yarım bardak suyu üzerinde içti. Sonra kayasının dibinde gölgede uzanıp uykuya daldı. Gün batımıyla birlikte hareketlendiler, bir araya geldiler.

“Kim köye gidecek,” dedi Delil.

Tümü aç ve yorgundu. Hiç biri adım atacak gücü kendisinden bulamıyordu. Hiç birinden çıt çıkmayınca Rüstem;
“Gidecek kimse yoksa ben gidebilirim,” dedi.

“Ben de seninle geleyim,” dedi Sinan.

Derken ikisi boş yoğurt kovasını alıp akşam karanlığında köye doğru yola çıktılar.

Birkaç evden oluşan, küçük bir köydü. Önlerine çıkan ilk evin kapısını çaldılar. Aylardan Ramazan’dı. Ev sakinleri damın üzerine oturmuş, iftar açıyorlardı.

“Buyurun içeri,” dedi ev sahibi damın üzerinde bağırarak.

İçeri girdiler, ev sahibi damdan inip yanlarına geldi. Rüstem, yaşadıkları olayları, tüm detaylarıyla ona anlattıktan sonra;

“Yukarda arkadaşlarımız var, dünden beri susuz ve açız. Kuryemizi kaybettik, Irak’a LEK-1 Kampına gideceğiz, bize nasıl yardımcı olabilirsiniz,” diye konuşmasını bitirdi.

“Hele önce buyurun gelin sofraya, yemeğinizi yiyin, sonra Allah büyüktür,” dedi.

Sinan ile Rüstem gidip sofraya oturdular. Bağ yaprağı sarmasını tika basa yediler. Hem su, hem ayran içtiler. Ardında çay içtiler. Ev sahibi kovalarını sarma doldurdu yanına ekmek ve bir bidon da su verdi. Sinan suyu, Rüstem yemeği alıp evden ayrılırken;

“Siz bu mıntıkada olduğunuz sürece bizim köye gelin ihtiyaçlarınız karşılarız, sorun olmaz. Bu köyde, kötü kimse yok rahat olun. Sonra size yol ayarlar gidersiniz,” dedi ev sahibi.

“Amca bu köyün adı nedir?” dedi Sinan.

“Bu, Bertur köyüdür. Hepimiz yakın akrabayız. Yabancı kimse aramızda yoktur. Rahat gidip gelebilirsiniz,” dedi ev sahibi.

Yemeği alıp geri döndüler. Grup, sevinerek yemek sofrasının başında toplandı. Günlerden beri ilk defa karınlarını doyurdular. Yemeğin üzerine bol bol su içtiler.

O gece dinlenip uyudular. Ertesi gün yine aynı köye aynı eve gittiler, yemek getirip yediler.

Ev sahibi, onlara yol için su ve azık hazırladı. Rehberlik yapacak iki köylüyü de yanlarına verdi. O gece iki köylü kuryenin öncülüğünde, Güney Kürdistan’a doğru yola çıktılar.

İki köylü rehber, onları Gabbar Dağı’nın üstünde olan “Dešta Lalo” köyünden bir eve götürdü. Büyük bir köydü ve dükkânları vardı. Gittikleri evde karınlarını doyurdular. Yemekten sonra erzak sorumlusu Rüstem, bir rehberi yanına alarak dükkâna gidip yolda yemek için şeker ile bisküvi aldı.

Aynı gece dağ sırtlarında geçerek, Dêrşe köyüne yaklaştılar. Orada karakol vardı. Köyü gerilerde dolanarak, Berkeviri mıntikasına doğru yol aldılar. Şırnak’ın karşısında bir dağ yamacında molla verdiler. İki rehber köylü orada geri döneceklerdi. Delil ile Rüstem, gidecekleri Beytüşşebap ilçesine kadar yol üstünde yer alan bütün köylerin adlarını iki rehber kuryeden öğrenip yanlarına not ettiler. Yol güzergâhını detaylarıyla sorup öğrendiler.

Orada Şırnak’ın tüm ışıkları gözüküyordu. İki köylü kurye, onları o gece orada ışıkları gösterip yolu tarif ettikten sonra köylerine geri döndüler. O gece orada kayalıkların arasında yer yapıp dinlendiler. Sabah uyanınca, Rüstem her

birine bir lokum ile dört bisküvi dağıttı. Gün boyu kayalıkların arasında saklanıp dinlendiler. Gün batımıyla birlikte yeniden harekete geçtiler. “Berê Sipi,” denilen noktaya vardılar. Büyülenmiş gibi akan suya baktılar. Geniş, uzun, yekpare ve beyaz bir kayalığın tam ortasında sanki kazılmış gibi duran bir yerden berrak, buz gibi bir su fışkırıp aşağılara doğru hızla akıyordu. Oturup su içtiler. Yüzlerini yıkadılar. Biraz dinlendiler. Tekrar yollarına devam ettiler. Işıkları gözükken Berkeviri köyüne vardılar. Köy bomboştu. Bütün köylüler zozanlara çıkmışlardı. Boş köyde bir molla verdiler.

Erzak sorumlusu, bu defa adam başı iki lokum ile dört bisküvi dağıttı. Köyün kıyısında geçen patika yoldan, yollarına devam ettiler. Çok geçmeden yeni bir köyü geçip gittiler. Orada Gurdıla Vadisi’ne indiler. Vadiden Banê Botiyan köyüne ulaştılar. Köy bomboştu. Onlar da zozanlara çıkmışlardı. Bisküvi ile lokumları bitmiş, acıkmışlardı. Köyün içine dağılıp ev ev sorup insan aradılar. Sonunda kıyıda duran, kaba taştan yapılmış evde, bir adama rastladılar.

“Selamın aleyh küm amca,” dedi Delil.

“Aleyh küm selam yeğen,” dedi adam.

“Adın nedir amca?”

“Adım İbrahim, oğlumun adı da Hançer,” dedi, yanındaki çocuğu göstererek.

“Amca, biz yolcuyuz, hem aç hem de yorgunuz, misafir kabul ediyor musun,” dedi Delil.

“Misafir Allah’ın misafirdir, başım üstüne,” dedi adam.

Adam onları içeri aldı, yemek hazırladı, birlikte yiyip sohbet edip dinlendiler. Bazıları oturduğu yerde uyukladılar.

Adam gidip onlara bir kova incir getirdi. O gece, o evde, o adamın yanında incirler yiyerek gecelediler.

Şafakla birlikte adam onlara yol tarif etti. Tekrar, tek sıra halinde yollarına devam ettiler. Bir müddet yürüdükten sonra “Mala Gurdıla” denilen, tek başına kalan bir eve vardılar. Orada yemek yediler. Beklemeden yollarına devam ettiler. Sonra “Çiyayê Serxwbun’un karşındaki, “İstiyê Şikêr” denilen yerden, Kêver köyüne indiler. Şırnak-Eruh yolunun altındaki “Dola Şaro,” denilen vadiye indiler. Oradan da ilk gün ışınlarıyla birlikte, Turqız köyüne ulaştılar. Turqız köyü bomboştu, kimseyi bulamadılar. Köyün ağaçlarının arasına çekilip molla verdiler. Gün batımıyla birlikte yollarına yeniden devam ettiler. O gece, dolunay ışığında, Eruh-Şırnak kara yolunu geçtiler. Çok geçmeden, “Yekmal,” adında küçük bir köy ile karşılaştılar. Köyün çevresinde, etrafı kaba taş duvarlarla örülü bostanlar vardı. Biraz ilerlediler. “Bir ses geliyor,” dedi Mustafa. Durup dinlediler. Sesin geldiği yere yöneldiler. Gece dolunay ışığında bir adam elinde orak buğday biçiyordu.

Grup taş duvarın arkasında molla verdi. Rüstem ile Delil silahlarını bırakıp tabanca ile el bombalarını yanlarına alarak adamın yanına gittiler. Selamlaşp merhabalaştılar.

“Amca köyde kimse yok mu?”

“Yeğen, benim dışımda kimse yoktur. Köylüler Besta’da Çiyayê Piro’ya gittiler. Piro Boğazının oradalar,” dedi.

“Biz yolcuyuz, yorgun ve açız. Köyde yiyecek bir şeyler yok mu?”

“Ben zomlarda iftarımı açıyorum, gelip biraz çalışıyorum. Gidip orada sahur yemeği yiyorum, akşam iftarına kadar orada

kalıyorum. Onun için kendimle yemek getirmemişim. Siz de benimle zoma gelin, orada size yemek hazırlayayım. Nereye gidecekseniz sizi götüreyim,” dedi.

“Amca Zomlara gelemeyiz. Yolumuza ters yöne düşüyor, çok zaman alır,” dedi Rüstem.

“Birkaç yabancı elma ağacı var,” dedi. Biraz durdu, düşündü sonra ayağa kalkıp; “haydi, gelin,” diye ekledi.

Derken adam önlerine verdi. Onlar peşine düştü. Etrafı taş duvarla çevrili bir bahçeye girdiler. Adam ağacın üstüne çıktı var gücüyle salladı. Tüm elmalar birer birer yere düştü. Bir taraftan topladılar. Bir taraftan yediler. Adam indi, ikinci ve üçüncü ağacı da aynı şekilde salladı. Elmaları yediler geri kalanları da çanta ve ceplerine doldurdular. Adam onlara yol gösterirken;

“Yol üstündeki Şeyhlerin Nafiyan köyünde insan olabilir. Zozana çıkamayan yaşlı ve çocuklar belki köydedir,” dedi.

Adamla vedalaşıp yola devam ettiler. Erzak sorumlusu Rüstem, yolda bütün elmaları toplayıp merkezîleştirdi. Biraz yürüdükten sonra tümünün midesi bulandı. Kusmaya başladılar.

Alaca karanlıkta, Nafiyan köyüne ulaştılar. Yol tam köyün ortasında geçiyordu. Yol kenarındaki bir evde ışık yanıyordu. Grup eve yöneldi. Delil kapıyı çalıp bekledi. Çok geçmeden bir çocuk kapıyı açtı, içeri girdiler. İçerde yaşlı bir adam ile kadın, sahur yemeğine oturmuşlardı.

“Selamın aleyh küm,” dedi Delil.

“Aleyh küm selam,” deyip adam ayağa kalkmaya çalıştı.

“Otur amca, otur ayağa kalma,” dedi Delil. Sonra biz yolcuyuz, açız,” diye ekledi.

“Allah sizin burada geçeceğinizi biliyordu, ben de kısmetinize yemeği fazla yapmışım,” diyerek kadın onları sofraya buyur etti.

Kadın sarma yapmıştı. Kalan bütün yemeği sofraya getirdi. Birlikte oturup yediler. Kalan yemeği ve ekmeği de çıkın yapıp onlara verdi. Yemek sonrası beklemeden yola çıktılar. Gün doğana kadar molla vermeden yürüdüler.

Xırbıkê Beste köyüne gideceklerine yolu şaşırılmış köyün altında geçip gittiler. Güneş, bir insan boyu yükselmiş, hala yürüyorlardı. Kalacakları uygun bir yer arıyorlardı. Karşılına bir ziyaret çıktı. Etrafı taşla çevrilmiş, ziyaret mekânının içinde birkaç yabancı armut ağacı vardı. Ağaçların arasında akşama kadar oturup beklediler. Acıktıkça yabancı armut yediler.

Grup uyurken, nöbetçi olan Mustafa dürbünle çevreyi tarayıp gözlüyordu. Karşıdaki tepede bir ev ve bir insan gördü. “Oraya gidip yiyecek getirelim,” diye düşündü.

Delil’i kaldırdı. Derken diğerleri de kalktılar. Onlara tepedeki eve göstererek; “O evde biraz önce bir insan gördüm. Gidip o evde biraz yemek alıp getirelim,” dedi.

Derken konuşular, tartıştılar. Mustasaile Orhan gün batımına doğru, yoğurt kovalarını alıp eve gittiler. Hikâyelerini anlatıp yemek istediler. Adam eşine;

“Kalk onlara yemek yap,” dedi.

“Ben oruçluyum yemek yapamam,” dedi kadın.

“Tamam, evde yiyecek türü ne varsa biraz ver, biz kendimiz yaparız,” dedi Orhan.

“Verecek bir şeyim de yoktur,” dedi kadın.

“Yiyecek bir şeyler ver götürüp kendimiz pişirelim,” dedi Mustafa.

“Siz açlıkta ölseyiz de bir lokma vermem,” dedi kadın.

Adam yerinde oturmuş, iki de bir kadına “kalk ver,” diyor, ama ciddi söylemiyordu. Kadının neden, niçin öyle davrandığını anlamadan, çaresiz geri döndüler. Yolda kovaya su doldurup, ziyarete yöneldiler. Mustafa, elindeki su dolu kovayı yemek doluymuş gibi bir elden diğer ele aktarıyordu. Onlar oturmuş dürbünle gelişlerini izliyor, kova dolu yemek diye tartışıyorlardı. Tam ziyarete yaklaştılar, birden bire kovadaki suyu alıp boşalttı. Kahkaha ile gülmeye başladılar.

“Mustafa arkadaş, bütün psikolojimizi alt üst ettin,” diye bağırdı Bijî.

O gece, o ziyaretgâhta çıkıp, aç karınla, tekrar yola çıktılar. Gece yarısı incecik bir patikadan yokuş yukarı çıktılar. Abdo, “Xırbıkê Muhammedê Oso” denilen mıntıkada bir çoban sesi işitince;

“Durun bir çoban sesi geldi,” diye bağırdı.

Durup kulak kesildiler. Sonra sesi hedef alıp gittiler. Oraya yaklaşınca durup oturdular. İki kişi gidip çobanla konuştu. Çoban yanında bulunan iki ekmek ile birkaç dilim peyniri onlara verdi. Sonra yeniden yollarına devam ettiler. Bijî iyice arkadan kalmış, aralarında mesafe oluşmuştu.

“Biji arkadaş, çabuk gel sabah olmadan bu araziyi geçelim,” dedi Delil.

“Vallahi Alberto Bayer yalan söylüyor,” dedi Bijî.

“Neden yalan söylüyor,” dedi Abdo.

“Alberto Bayer yalan söylüyor,” diye tekrarladı Bijî.

Derken Bijî adımlarını hızlandırdı gelip onlara yetişti.

“Alberto Bayer neden yalan söylüyormuş?” dedi Abdo merakla.

“Alberto; ‘bir gerilla kırk kilo kaldıracak, dört saatten bir on dakika molla verecek,’ diyor. Vallahi hepsi yalan, mümkün değil bu, kırk kilo ile hiç bu dağlara çıkılır mı,” dedi Bijî. Sonra; “Kırk kiloyu, ancak bir katır taşır bu dağlarda,” diye ekleyince hep birlikte kahkahayla güldüler.

“Anlaşılan Bijî arkadaş çok yorulmuş, onun için Alberto’yu yalancılıkla suçluyor. En iyisi bir mola verelim,” dedi Delil gülerek.

Yol kıyısındaki, taşlık alanın içindeki Güviş ağacın altında oturdular. Erzak sorumlusu Rüstem, çobanın verdiği iki ekmek ile birkaç dilim peyniri on bir parçaya bölüp her birine bir parça verdi. Kilo, cüsseli Rızgar ekmeği alırken;

“Rüstem arkadaş tam İran hükümdarı, Noşi Rewan’ın adaletini uyguluyor,” diyerek güldü.

“Yoksulluk ve kıtlık adaleti,” dedi Mustafa.

“Kıtlıktan kurtulacağımız günler de gelecek,” dedi Sinan.

“Bu iki gün içinde ayak tabanlarım patladı, artık yürüyemiyorum,” dedi Bijî.

“Hele bir de Che gibi aylarca dinlenmeden aç, susuz yürüdükten sonra ayak tabanlarından şikâyet etmeye başla,” dedi Delil.

“Che Guevara, düşman askerleri için; ‘buraya beni öldürmeye geldiğini biliyorum, vur beni korkak, yalnızca bir adam öldürmüş olacaksın,’ demiş,” dedi Rüstem.

“Bir kitapta da; ‘her haksızlıkta öfkeyle titriyorsan, sen de benim yoldaşımın,’ diyor dedi Sinan.

“Che, öğrenciliği boyunca Latin Amerika’da uzun yolculuklar yapmış, tanık olduğu halkın yoksulluğundan çok etkilenmiş, devrimci olmuş,” dedi Mustafa.

“Bu geziler sırasında Latin Amerika’nın sömürülen köylülerini yakından tanımış,” dedi Orhan.

“Evet, bir doktor olarak, o korkunç yoksulluk manzaralarını görünce sosyalizme sempati duymaya başlamış,” dedi Rızgar.

“Arjantin’de Tıp Fakültesini bitirdikten sonra gezilerine devam edip yerli halklara yardım etmek için, Peru’ya uğruyor. Daha önce Peru yerlileri hakkında yazdığı yazıdan dolayı tutuklanıyor,” dedi Delil.

“Bu sömürgecilerin mantığı her yerde aynıdır. Cunta da binlerce insanı düşüncelerinden dolayı tutuklayıp zindanlara dolduruyor,” dedi Mustafa.

“Mazlum, Kemal, Ferhat, Hayri yoldaşlar da düşünceleri uğruna ölüme gittiler,” dedi Abdo.

“Che yoldaş; ‘gerçek devrimciyi yöneten büyük aşk duygularıdır,’ diyor. Bizim özgürlük için savaşıma duygularımız çok büyük olmalıdır,” dedi Delil.

“Bir yerde de; ‘arkamdan konuşmaya devam et çünkü karşıma çıkacak kadar büyük değilsin,’ diyor,” dedi Sinan.

“Che; ‘iki şeye hakkım var; özgürlük ve ölüm! Birine sahip olamazsam ötekini isterim, çünkü kimse beni canlı tutsak edemez,’ demiş,” dedi. Rüstem.

“Çok doğru demiş, bir gerilla bu dağlara çıktıktan sonra; ‘özgürlük ve ölüm’ dışında kalan her şeyi ret etmelidir,” Mustafa.

“Tabi şunu da ekliyor; ‘gerçekçi ol, imkânsızı iste,’ diyor. Bir gerilla her zaman Ali arkadaşın dediği gibi gerçekçi olmalıdır,” dedi Abdo.

Bu dinlenme ve sohbet molasından sonra tekrar yola devam ettiler. Sahura doğru bir vadiden yokuş yukarı çıkarken birden bire Çemkê Tahlo Zomu ile karşılaştılar.

Biraz uzakta bir kalabalık sesi geliyordu. Olup bitenleri anlamak için Zoma yakın bir yerde, asırlık bir dut ağacının altında oturup dinlediler. Sonra Rüstem ile Delil ayrık duran bir çadırın yanına gittiler. Yaşlı bir adam çadırda dışarı çıktı. Delil yaşadıkları serüvenin ilgili bölümünü yaşlı adama anlattıktan sonra;

“Yolcuyuz ve açız, bize biraz yiyecek ayarla,” dedi.

“Siz doğru söylemiyorsunuz,” dedi yaşlı adam.

“Amca neden yalan söyleyelim ki,” dedi Rüstem tepkiyle.

“Nasıl oluyor da bu kadar aç, susuz ve rehber olmadan bu kadar gün bu yolu yürüyüp gelmişsiniz, ben inanmıyorum.”

“Amca, vallahi billahi yalan söylemiyoruz,” diyerek Delil alttan aldı.

Onlar tartışırken grubun geri kalanı birden bire silahlarıyla ortaya çıkıp oraya geldi. Ayakkabıları paramparça olmuş, tabanları çatlamış, perişan olmuşlardı.

“Amca durumu sana anlattık. Bize yemek vereceksen ver, vermeyeceksen gidelim,” dedi Rüstem öfkeyle.

Adam sahur için yaptığı, kazan dolu makarnayı getirip ekmekle birlikte ortaya indirdi. Grubun tümü oturup hem makarnayı hem de ekmeği bitirdiler. Çadır sahibi, gelinine,

“Kızım hele git çadırlara bak biraz ekmek bul getir,” dedi.

Kadın gidip bir tomar ekmek ile büyük bir kova yoğurt alıp getirdi. Oturup onu da yediler. Sonra adam onlara yolu tarif etti. Rüstem yemek yiyince yumuşadı, adama bakıp;

“Amca, biz hiçbir yeri tanımıyoruz, bize yardımcı ol,” dedi gülererek.

Adam hallerine bakıp yol bilmediklerine ikna oldu. Bir genç yanına verip önlerine düştü. Bir yere kadar götürdükten sonra;

“Aha bu vadiye girin, sonra vadi badi ilerleyin, önünüze bizim köye ait yeni bir zom karşınıza çıkacak,” dedi.

Sonra vedalaşıp ayrıldılar.

Onalar vadiyi takip ede ede yürüdüler. Yokuş yukarı çıkınca birden bire bir zom karşlarına çıktı. Zom’u gözden geçirdiler. En büyük çadırın önüne gidip “zımk” diye durdular. Onlar durunca, biri çadırdan çıkıp yanlarına geldi. Gelen adama durumlarını anlatıp, isteklerini söyledikten sonra;

“Uygun bir yer bize göster biraz dinlenelim.” dedi Delil.

Adam itiraz etmeden, önlerine verip on dakikalık ötede ağaçlık bir alana götürüp;

“Siz şimdilik burada kalın, ben gidip size yemek hazırlayacağım,” diyerek geri gitti.

Abdo nöbet tutarken, diğerleri orada uyumaya başladılar. Öğleye doğru adam gelip onlara; “Gelin yemek hazır,” dedi.

Hep birlikte kalkıp adamın peşinde çadıra girdiler. Adam bulgur pilavı ile ayran sofraya indirmişti. Yemekten sonra çadır sahibi; “Akşam size yemek yapacağız, yemekten sonra sizi Zorava köyüne kadar götürürüz,” dedi.

Güneş batmadan önce yemek olarak sıcak süt çorbasını getirip indirirken; “Çorba sıcaktır, soğusun sonra yiyin, yoksa sizi hasta eder,” diye tembihledi. Bazıları sıcak sıcak yemeye başladılar. Birkaç kişi ise çorbayı bekletip soğuduktan sonra yedi.

Gün batımıyla yola çıktılar. Zorava’ya varmadan bir tepeye çıktılar. Tam tepe sırtını döneceklerdi ki sıcak çorbayı içenler yüklerini bırakıp tuvalette koştular. Tümü ishal olmuştu.

Biraz beklediler, sonra yine yola devam ettiler. Zorava köyünde Musa ve İsa kardeşlerin evine gittiler. Orada kalıp dinlendiler. Ev sahibi; “Bundan böyle gündüzleri de yürüebilirsiniz, artık karakol asker yoktur,” dedi.

Bu defa gündüz yola çıktılar. Biraz yürüdükten sonra karşıda bir katır ile bir adam gözüktü.

“Bu çerçi olabilir, belki ayakkabı vardır yanına gidelim,” dedi Rüstem.

Dört kişinin ayakkabıları parçalanmış, atmışlardı. Tabanları şişmiş ve çatlamıştı. Üstlerindeki kazakları ayaklarına sarıp yürüyorlardı.

“Bu zozanda bu dağda Attar ne arar,” dedi Bijî.

“Gelsin bakalım belki vardır,” dedi Rüstem.

Adam katın yularını tutmuş, geliyordu. Biraz yürüdüler, Attar ile karşılaştılar. Selamlaşıp merhabalaştıktan sonra;

“Amca senin yükün nedir, ne satıyorsun,” dedi Delil.

“Yeğen yüküm ayakkabıdır” dedi Attar.

“Bu dağda, bu yol güzergâhında ayakkabı ha,” diyerek bir çığlık attı Rüstem.

Derken, attar ayakkabıları yere indirdi. Tümü siyah lastik ayakkabılardı. Dört çift ayakkabı seçtiler. Parasını ödeyip yollarına devam ettiler. Bir tepeden, vadiye doğru inince karşularına bir köy çıktı. Köye girdiler. Köyde kadın ve çocuklardan başka hiç kimse yoktu.

“Çok ilginç, bu köyde hiç erkek yok,” dedi Sinan.

“Nerede erkekler, acaba hepsi şehre mi gitmişler,” dedi Rızgar.

“Belki de hepsi aranıyor, dağa çıkmışlar,” dedi Rüstem.

“Çok tuhaf bir durum,” dedi Mustafa.

Kadın ve çocuklarla konuştular, tartıştılar, sonunda kadınlar onların asker olmadıklarına ikna olunca erkekler birer, ikişer ortaya çıkıp yanlarına geldiler. O gece, o köyde, o köyün en varlıklı adamı olan Hacı Halife'nin evine gittiler. Gün boyu misafir odasında kalıp dinlendiler. Akşam bir rehber onları alıp Jirki aşiretinin ileri gelenlerinden olan, “Şahini Hüsên'in Zom'una götürdü. Grup dışarda kaldı. Köylü rehber ile Rüstem birlikte zoma gittiler. Rüstem yol maceralarını anlatıp destek istedi.

“Tamam, arkadaşlarınız gelsin,” dedi ev sahibi, Şahini Hüsên.

“Amca sen bize bir yer göster, biz gündüz orada dinlenelim, gece Irak'a geçip LEK-1'de Doktor Cergiz'in yanına gideceğiz,” dedi Delil.

“Yeğen ayıp değil mi sen bana bu lafları ediyorsun,” dedi Şahini Hüsên.

“Amca ne kusur işledim, yanlış bir şey mi söyledim,” dedi Delil.

“Aha şu zomu görüyorsun?”

Görüyorum amca.”

“Orada tam iki yüz silahlı adam var. Sizinle birlikte 211 olsun. Bizim şu iki yüz silahlı adamımız ölmeyene kadar, size bir zarar gelmez. Git arkadaşlarını çağır, buraya gelsinler.”

Derken tüm grup çıka geldi. Kara kıl büyük çadırda oturup sohbette başladılar. Orada akşam yemeği yediler. Çadırda bir dizi Kalaşnikof asılıydı. Ev sahibinin oğlu genç aniden çadıra girip;

“Siz Kemal Pir’i tanıyor musunuz,” dedi.

“Evet tanıyoruz, bizim arkadaşımızdır,” dedi birkaç kişi aynı anda.

“Şimdi nerededir?”

“Ceza evindedir.”

“Ya Kemal abiye çok yazık olmuş, dağlar ona daha çık yakışırdı,” dedi.

“Peki, sen Kemal’i nerede tanıyorsun?”

“Ben onunla aynı partideyim, onun düşüncelerini savunuyorum. Urfa ceza evinde beraberdik. Kemal çok yiğit cesur, korkusuz bir devrimciydi. Hep bize sahip çıkıyordu,” diyerek başladı Kemal’i anlatmaya. Onlara daha sıcak davranıp ilgilenmeye başladı. Kemal’e olan bağlılığıyla, onlara kuzular kesti, yemekler yaptı, tüm ihtiyaçlarını karşıladı.

İlk defa, güven içinde derin bir uykuya daldılar.

III

“Herkes gönlünce bir yol arıyor kendine./ Ama bir gün, bir ses haykıracak göklerden/ Herkesin yolu kendine varır, arama başka yerde.” Hayyam

O gece Jirkîli Şahînê Hüsên’in çadırında kalıp dinlendiler. Ertesi akşam gitmek için hazırlandılar. Jirkî aşiretinden on üç kaçakçı da aynı akşam güneye geçeceklerdi. Onlar da kaçakçılarla birlikte yola çıkmaya karar verdiler.

Derken vedalaşıp çadırdan çıktılar, kaçakçılarla birleşip dağ eteklerinde güneye doğru harekete geçtiler. Onlar yola çıkarken Jirkîli Şahînê Hüsên, kaçakçılara; “Siz, bu arkadaşları sağlam Doktor Cergiz’e teslim edeceksiniz, bir şey olursa sorumlusu sizsiniz,” diye tembihledi.

Yeniden kaldıkları yerden yol yürüyüşüne devam ettiler.

Rüzgâr kesilmiş, ay uykuya dalmış, henüz dağların koynuna inmemişti. Akşamın serinliğinde köyden çıkıp güneye doğru harekete geçtiler.

Çadırlardan uzaklaşıp dağ eteğinde yürürken, Rüstem başını kaldırıp gökyüzüne baktı. Mavi karanlık göğün derinliğinde yıldızlar ışıldıyordu. Çobanyıldızı, bütün yıldızlardan daha yakın, daha iri ve parlak görünüyordu.

Kendisini büyüleyen bu parlak cisme odaklanıp pür dikkat izleyince, onun etrafına yaydığı gizemli aydınlığı ve oluşturduğu gölgeleri hissederek fark edebildi. Çoban Yıldızı sanki gelip Zagrosların zirvesine konuk olacakmış gibi gökyüzündeki bütün cisimlerden daha yakın, alımlı ve parlak gözüküyordu.

Güneş, batı ufkunda daha yeni yitip gitmiş, Çobanyıldızı onunla vedalaşarak ortaya çıkmıştı. Eski Helenlerde tanrıça Afrodit, Romalılarda Venüs ile özdeşleştirilen Çobanyıldızı, kendi eksenini etrafında, sanki güneş sitemine inat etmiş, diğer tüm gezegenlerin aksine istikamette dönerek, seher sabah vakti güneşi karşılamaya hazırlanıyordu.

Rüstem hem yürüyor, hem Çoban yıldızını izliyordu. O an çocukken ninesinin kendisine söylediği o çok eski masal gelip düşlerine takıldı.

“Eskiden çok eskiden,” diye başlayan ninesinin sesini duyar gibi oldu. Köyü, çocukluğu ve ninesi bir anda kafasında hayal mayal canlandı.

Yaz mevsimiydi. Yaşlı ninesi evin önündeki toprak sekinin üstünde oturmuş, alını kırış kırış olmuş, ellerindeki yeşil mavi damarlar dışarıya fırlamıştı. Ninesi, saçlarını okşayarak;

“Oğlum Rüstem bu masal ya!

Doğruluğu, günahı sevabı söyleyenlerin başına,” dedi Biraz durdu. Başını kaldırıp gökyüzüne baktı.

“Oğlum, bak gökyüzünde şu parlak yıldızı görüyor musun?”

“Görüyorum nine.”

“Oğlum derler ki her insanın bir yıldızı, her yıldızın da bir hikâyesi varmış.

Eskiden çok eskiden bizim şu Bagok Dağı’nda çok yakışıklı, güçlü, iyi kalpli bir çoban varmış. Günlerden bir gün, çoban sürüyü otlatmak için Bagok’un zirvesine doğru sürükleyip götürmüştü. Sürüyü otlatıp götürürken kavalıyla, Mem ê Alan stranını çalmış hem söylemiş. Koyunlar, kuşlar, ağaçlar, taşlar,

sular durmuş onu dinlemiş. Derken gün batmış, gökyüzünü yıldızlar doldurmuş. Çoban öyle bir kaval çalıp, stranı söylüyormuş ki zamanı unutup gitmiş.

Göğün derinliğindeki yıldızlardan biri bu yakışıklı çobanı görmüş ona sevdalanmış. Derken çoban sürüyü önüne katıp Bagok Dağı'nın eteğindeki köyüne dönmüş. Yıldız üzülmüş ve onu izlemiş. Bir sonraki akşam çoban yine eve dönmüş ve yıldız yine onu izlemiş.

Yıldız günlerce onu sevdıyla izleyip durmuş, daha fazla dayanamamış, yeryüzüne inmiş.”

Biraz durdu, tekrar gökteki yıldıza baktı. Rüstem'in elini avuçlarına alarak;

“Oğlum bu bir masal ya!

Doğru mu yanlış mı bilmiyorum, günahı söyleyenlerin başına!

Yıldız yeryüzüne inince çok güzel bir peri kızına dönüşmüş. Çoban bir meşe ağacının gölgesinde dinlenirken, bu güzel peri kızı birden bire karşısına çıkmış. Çoban onu görünce ilkin ürkmüş, irkilmiş, ne yapacağını şaşırılmış. Onun güzelliğinden büyülenmiş, şaşkın şaşkın kendinden geçerek ona bakmış. Yıldız ona yanaşmış, hikâyesini olduğu gibi anlatmış.

Derler ki ikisi o meşe ağacının altında tanışmış, konuşmuş zaman geçirmişler. Artık her gece her gece, sabırsızlıkla Bagok Dağı'nın eteğindeki o asırlık meşe ağacının altında buluşuyorlarmış. Günlerden bir gün peri kızı çobana;

“Ben seni büyük bir aşkla seviyorum,” demiş. Çoban, o an evli olduğunu unutmuş;

“Ben de seni seviyorum,” demiş.

Çoban her gece, her gece o asırlık meşe ağacının altına gidip peri kızıyla muhabbet ediyormuş. Her gece eve geç gelince eşi şüphelenmiş, takip etmiş. Onu meşe ağacının altında çok güzel bir kızla konuşurken görmüş, çok kıskanmış.

Eşi, hiçbir şey demeden ertesi gün Derik'e gidip, 'o kadın kocamdan uzak dursun,' diye büyüler yaptırmış.

Oğlum Rüstem bu masal ya!

Günahı, vebali söyleyenlerin boynuna!

Derler ki o günden sonra yıldız yeniden gökyüzüne çıkıp gitmiş.

Çoban yine her gece, her gece Bagok Dağı'na çıkıp gökte o yıldızı seyrediyormuş.

İşte o günden sonra o yıldızın adı, 'Çoban Yıldızı' olmuş..."

Rüstem hala büyülenmiş gibi gökteki Çoban Yıldızı'na bakıp ninesini sesini duyar gibi oluyordu.

Tenin Dağı'nın eteğindeki köyün ışıkları görününce bir kaçakçı; "Bu gece şu köyde konaklar yarın sabah yolumuza devam ederiz," diyen sesiyle Rüstem, uykudan uyanır gibi kendine geldi. Karşıda gözükten ışıklara bakarak;

"Şu ışıkları görünen karşıdaki köyden mi kalacağız," dedi

"Evet, bu gece orada istirahat edelim, artık gündüz yürüyeceğiz, geceye gerek yok," dedi kaçakçı.

Köye vardılar, bir kıl çadıra misafir oldular. Yaz mevsimiydi. İçi y ışığı dışı som kızıl bakır bir kova su getirdiler. Tunç kulplu bir bakır tasla herkese sırayla su dağıttılar. Rüstem içi kalaylı, dışı som bakır tası, suya daldırıp içti. "Buz gibi su," diye söylendi. İçine baktı buza benzer bir şey vardı. Etrafına

baktı. Çadırın ağaç direğine asılmış, bir gaz lambası yanıyordu. Ev sahibine bakıp;

“Elektrik yok, siz bu buzı nereden getiriyorsunuz,” diye sordu.

“Buz değil kardır,” dedi ev sahibi gülerek.

“Bu yaz ortası, kar nerede var?”

“Gördüğün bu dağ Tenin Dağı’dır. Tenin Dağı, yaz kış kar ile doludur.”

“Biz yarın dağda karın içinde yürüyeceğiz,” dedi bir kaçakçı gülümseyerek.

Derken o gece, Tenin Dağı’nın eteğindeki o köyde dinlendiler. Sabah yeniden yola çıkıp güneye doğru yürümeye başladılar. Jirkîli rehber, akşam ki sohbeti unutmamış, Rüstem’ye bakıp, elindeki asanın keskin demir ucunu birkaç kez yere vurup çıkan karı göstererek; “Rüstem arkadaş bak işte bu kardır, üzerinde yürüyoruz,” diyerek güldü. “Biraz sonra Tenin Dağı’nın eteklerinde kar üzerinde yürüyeceğiz,” diye ekledi.

“Ben yaz ortası yerde ilk defa kar görüyorum,” dedi Rüstem şaşkınlığını belirterek.

“Kışın düşen çığ, bu köye kadar gelmiş. Daha sonra hayvanlar ve insanlar üzerinde gidip gele üzeri pislikle kaplanmış, görünmez olmuş,” dedi kaçakçı.

Gün boyu Tenin Dağı eteklerinde ve sırtlarında yürüdüler. Yaz ortası karlı kuytuluklarda yol aldılar. Sonra Guyilerin “Yekmal” köyünün yanında geçip bir tepeye ulaştılar. Aşağıda Irak köyleri gözüküyordu. Rehber kaçakçı gözükken yerleri tek tek onlar tanıttıktan sonra;

“Şu karşıdaki derme çatma yerleşim alanı da Peşmerge aileleridir. Üç yüz metre ilerde gözükene ise LEK-1 kampıdır. Peşmergeler nereye kamp kursa biraz ötesinde ise aileleri için yer yaparlar. Gittikleri her yerde ailelerini de kendileriyle birlikte götürürler.

“Meksika’da 1900’lerin başında Zapata diye bir köylü halk önderi ortaya çıkmış. Onlar da devlete karşı savaşırken gittikleri here yere kadınları kendileriyle birlikte götürüyorlarmış,” dedi Delil.

“Aile savaşan kişi için bir ağırlıktır,” dedi Bijî.

“Onların koşulları ve kültürleri farklıdır,” dedi Rüstem.

“Savaş ile aile bir arda olmaz,” dedi Mustafa.

“Bizde aile olsa devlet hepsini toptan imha eder,” dedi Delil.

Rehber, olduğu yerde durup karşıya baktı. O durunca diğerleri de durdu. Delil’e bakıp;

“Bu taraftaki köyde bir Türk karakolu var. Arada bir su geçiyor. Suyun hemen öte tarafı Irak’tır. Suyu geçerse tamamdır. Bu dağları içinde uzayıp giden de ana yoldur. Türk devriyeleri bazen bu yolda geziyorlar. Biz dört kişi inip yolun iki tarafını tutacağız, siz de gelip aramızda geçeceksiniz.” dedi.

“O zaman biz de iki kişi sizinle gelelim,” dedi Delil istekli bir sesle.

“Siz gelmeyin, araziyi bilmiyorsunuz, bir de reis amcanın ne söylediğini duydunuz. Bir şey olursa bizi evlerimize bile bırakmaz, kabul edemeyiz,” dedi kaçakçı rehber.

Derken gözü pek iki genç kaçakçı harekete geçip yolu tutular. Diğer iki kaçakçı koşarak ana yolu geçip bele kadar

gelen suya bir çırpıda vurup sınırın öte yakasına geçip mevziye yattılar. Diğerleri koşarak hem yolu, hem suyu geçtiler. Ardında yolu tutan kaçakçılar da suyu geçip onlara ulaştılar.

Onlar sınırdan biraz uzaklaştıktan sonra iki devriye arabası farlarını yakmış, arka arakaya vermiş ışıldaklarla sağı solu tarayarak yoldan geçip gittiler.

Derika Hemko'dan başlayan, haftalar süren zorlu yorucu, tehlikeli, korkulu, gerilimli, açlık ve susuzluk dolu yolculuktan sonra, Irak siyasi sınırları içinde Habur kıyısındaki LEK-1 Kampına ulaştılar.

Peşmerge ailelerinin köyünden sorumlu yaşlı bir adam onları ikişer ikişer evlere dağıttı. Evler, yontulmamış taşlardan yapılmış, üzeri kavak direkleri ve ağaç dallarıyla örtülmüş, derme çatma kulübelendi.

Geceyi peşmerge ailelerinde geçirdiler. Sabah kahvaltıdan sonra köy sorumlusu, onları bir araya getirip kampa götürdü. Kamp sorumlusu, kamp girişinde onları durdurdu. Kim olduklarını, nereden geldiklerini sordu. Delil, Doktor Cergiz'e yazılmış olan notu çıkarıp verirken;

“Biz PKK'liyiz, doktorun misafirleriyiz,” dedi.

Kampa giriş kontrol noktasının sorumlusu peşmerge yanındakilere Arapça;

“Bunlar PKK'lidir. Yolda KUK kampı var. Bunlar geçmişte çok çatışmış, birbirlerinden çok adam öldürmüşler. Kampa götürürken, yolda bir şey olmasın mı,” diye sordu. Arapça anlayan Rüstem;

“Yok, olumsuz bir şey olmaz, doğru geçmişte aramızda çatışmalar yaşandı, ama şimdi bir şey yok,” dedi.

“Ha Arapça anlıyor musun, iyi o zaman sorumluluğu alıyor musunuz?”

“Kendimizden doğru sorumluluğu alıyoruz,” dedi Rüstem.

“Habur Suyunun kıyısında yan yana gördüğünüz şu küçük kamplar sırasıyla; Rızgari, Ala Rızgari, KUK, Komünist Partisi kamplardır. Ötedeki büyük kamp ise peşmergelerindir,” dedi.

“Bizim açımızda sorun olmaz,” diye tekraralardı Rüstem.

İki peşmerge onları götürüp kamp yönetimine teslim etti. Kamp yönetimi, onlarla konuştuktan sonra götürüp Habur Suyunun kıyısında ağaç dallarıyla yapılmış, “Holık,” dedikleri bir yere yerleştirdi.

Grup sorumlusu Delil, Kürtçe bilmiyor, bütün görüşmeleri Rüstem üzerinde yürütüyordu. Doktor Cergiz’in yardımcısı yanlarına gelip merhabalaştı. Tümünü baştan aşağı tek tek gözden geçirip üzerlerindeki kirli, yırtık eski elbiselere bakarken; “Yazık, hepsinin yaşları daha yirmi bile değil. Bunlar nasıl Kürdistan’ı kuracaklar. Ayaklarında ayakkabı bile yok, çok yazık. Acaba nereye gidecekler, neden buraya gelmişler,” diye düşündü. Sonra Rüstem’e bakıp;

“Kimsiniz, nereye gideceksiniz?” dedi.

“Biz Doktor Cergiz’e not getirmişiz. Kendisine verip konuşmamız gerekiyor. Burada İran’a gideceğiz Bize nasıl yardımcı olabilirsiniz,” dedi Rüstem.

“Sizden önce de bir grubunuz daha buraya gelip İran’a geçti.”

“Kaç kişiydiler?”

“Beş kişiydiler. Birisinin adı Agit’ti.

“Evet, Agit bizim arkadaşımızdır,” dedi Rüstem.

“Agit sizin geldiğiniz yolda gelmedi. Kuzeye geçmeden, direk Zaho’ya geçmiş, oradan da Heftanın’e sonra yanımıza gelmişti. Biz de burada onları İran’a gönderdik.”

“Biz de Agit arkadaşın yanına gideceğiz. Bizi oraya ulaştırmanızı istiyoruz.”

“Sizin partinin amacı nedir, ne yapmak istiyor?”

“Biz Dört parça Kürdistan’ı kurtarıp birleştirmek istiyoruz. Bağımsız Birleşik Müreffeh Bir Kürdistan kurmak istiyoruz.”

“Yeğen ayağınızda ayakkabı, sırtınızda elbise, torbanızda ekmek, carcurunuzda mermi yoktur; siz bu halinizle nasıl ‘Bağımsız Birleşik Kürdistan’ı kuracaksınız? Bak burada binlerce peşmerge var. Her biri bir dağ gibidir. Gelin bize katılın, önce bizim Kürdistan’ımızı özgürleştirelim, sonra gidip sizinkini de özgürleştiririz,” dedi yaşlı peşmerge.

“Amca ayıp değil m? Biz daha buraya yeni adım attık. Haftalardan beri yürümekten, terlemekten ayağımızdan ayakkabı, sırtımızda elbise, torbamızda ekmek kalmadı. Sen daha bize dostluk, gelenek, görenek, misafirlik hatırına bir bardak çay, bir yudum su vermeden; ‘gel bize katıl,’ diyorsun. Hele önce ev sahibi olarak görevlerini yap, sonra kim kime katılacak, kim kimin Kürdistan’ını özgürleştirecek, onu zaman gösterecektir,” dedi Rüstem yaşlı peşmergenin gözlerinin içine bakarak.

“Yeğen, siz hiç de görüdüğünüz gibi değilmişsiniz ha! Maşallah her şeyi biliyorsunuz,” dedi yaşlı peşmerge hayretle.

“Amca sen daha bize bir çay ikram etmemişsin ‘gel bize katılın,’ diyorsun. Nasıl sana katılacağız ki,” dedi Rüstem.

“Tamam, ben gidiyorum, sonra tartışırız. Siz şimdi ihtiyaçlarınızı, yazın, bana gönderin,” deyip gitti.

Ardında 11 kişilik ihtiyaç listesini yazıp gönderiler. Çok geçmeden birkaç kişi bir torba şeker, biraz pirinç, mercimek, çay tencere, kaşık, tabak, dört ayakkabı alıp getirdiler.

Akşam doğru Delil ile Rüstem, Doktor Cergiz’in yanına gidip görüşüp tartıştılar. Birkaç gün kampta dinlendiler. Sonra yola çıkmak için yeniden hazırlıklarını yaptılar. Dört peşmergeyi kurye olarak yanlarına verdiler. Bu peşmergelerin evleri Doğu Kürdistan’daydı. İzin almış, evlerine gideceklerdi.

Derken, sabah Heftanın Habur kıyısındaki “LEK-1” Kampında yola çıktılar. Bu defa gece dinleniyor, gündüz yürüyorlardı. Yürüdükleri mıntıka peşmergenin denetimindeydi. Derken Zagros taraflarındaki, “LEK-Barzan Kampı’na yaklaştılar. Zagros üçgeninde Türkiye sınırı, küçük bir çıkıntı gibi Irak ve İran içine sokuluyordu. Çıkıntındaki tepede bir Türk karakolu vardı. Hemen altında ise su geçiyordu.

“Burada dikkatli yürümemiz gerekir. Türk askerleri bazen bu bahçelere inip pusu atıyorlar. Bu bahçenin içinde bir pınar var, orada su içelim sonra yolumuza devam edelim,” dedi kuryelik yapan peşmerge.

Derken iki gruba ayrıldılar. Bir grup etrafı taş duvarla çevrili bahçenin üstünde, diğer grup ise bahçenin altında yürüdü. Delil taş duvarı atlayıp bahçenin içine girince aniden bir grup asker ile karşı karşıya gelince;

“Arkadaşlar hiç kimse Türkçe konuşmayın, peşmerge onlarla konuşsun,” diye uyardı arkadaşlarını.

Askerler, silahlarını oraya atmış, yarı soyunuk durumda suyun başındaydılar. Diğer grup da aşağıda bahçeye girdi. Askerler, iki grup arasında kaldı. Silahlarını alma fırsatları olmadı.

“Selamın aleyh küm,” dedi kurye peşmerge.

“Aleyh küm selam,” dedi komutanları şaşkın şaşkın onlara bakarak.

“Biz peşmergeyiz, Lek-Barzan Kampına gideceğiz,” dedi.

O an çok susayan Abdo, yarı Türkçe yarı Kürtçe bozuk aksanıyla;

“Çeşme çeşme, li küderiye çeşme,” dedi.

“Ha çeşme mi,” dedi subay.

“Eri,” dedi Abdo.

“Yav Allah için içinizde hiç Türkçe bilen yok mu?”

“Na na kes Tırki nizane?” dedi Abdo.

“Oğlum asker, arkadaşları suyun başına götür,” dedi Subay.

Bir asker peşlerine düşüp suyun başına götürdü. Su içip yüzlerini yıkadılar. Beklemeden onlarla vedalaşıp yola çıktılar. Askerin biri arkalarında;

“Allah için aranızda Türkçe bilen yok mu biraz sohbet etmek istiyorum,” dedi.

“Na na,” dedi Abdo, arkasına bakıp yoluna devam ederken.

“Abdo arkadaş, sen çok açık veriyorsun. Madem Türkçe bilmiyorsun nasıl anladın da adama; ‘na na’ diyorsun,” dedi Delil uyarıcı bir sesle.

“O söylediğimi anlamıyor ki,” dedi Abdo gülererek.

O gece Xinerê bölgesindeki LEK-Barzan Kampı'nda kaldılar. Oradan Kelaşin de Sinê bölgesine geçip oradaki vadiye indiler. Oradaki Peşmergelerin merkezi kampına gittiler. Yorulmuş ve acıkmışlardı.

“Üç gündən beri burada ekmek yok,” dedi kamptaki bir sorumlu.

“Neden ekmek yok?” dedi Rüstem.

“İran devleti vermiyor.”

“Niçin vermiyormuş?”

“Qasımlo'ya karşı savaşmak için bizden üç bin peşmerge istemişler.”

“Üç bin peşmerge Qasımlo güçlerine karşı mı savaşacak,” dedi Rüstem hayretle.

“Evet, ama Kak Mesud kabul etmemiş.”

“Bunun için mi ekmeği kesmişler?”

“Evet, bunun için!”

“Hiçbir güce bağımlı olmadan, kendi öz gücünüze dayansaydınız bütün bunlar da olmazdı,” dedi Rüstem.

“Zaten yedi bin peşmerge Şino mıntıkasına göndermişiz.”

“Yedi bin peşmerge İran saflarından mı savaşıyor?”

“Evet, Qasımlo güçlerine karşı cepheye sürmüşler.”

“Kürt'ü Kürde karşı cepheye sürmek çok tehlikeli bir oyundur. Bütün Kürtler kardeş olmalıdır,” dedi Rüstem.

“Evet, Kürtlerin birliği,” deyip kesti konuşmayı peşmerge.

Derken, kampa sade pirinç pişirip getirdiler, oturup ekmeksiz yediler. Biraz dinlendikten sonra yola çıkmak için hazırlık yaparken Rüstem kamp sorumlusuna;

“Bir aydan beri durup dinlenmeden hep yürüyoruz. Hepimiz çok yorgunuz. Bizi bir arabayla gideceğimiz yere kadar gönderirseniz çok iyi olacak,” dedi.

“Burada araba yok, ilerde yol üstünde bir karakolumuz var. Sorumlusu Mulazım Ali’dir. Ona cihazla söylerim. Siz oraya kadar yayan gidin, orada sizi, arabayla göndersin. Bizim peşmergeler de sizinledir, onlar da ona söylerler,” dedi kamp sorumlusu.

Kamptan çıkıp, bir müddet Kelaşın kayalıklarından, yokuş yukarı, bir patikadan ter içinde yürüyüp gün batımına doğru Mülazım Ali’nin çadırına ulaştılar. Konuşup tartışlar, dertlerini anlattılar. “Araba yok,” dedi Mülazım Ali. Morali bozulan Abdo Türkçe;

“Şerefsizler biz kandırdılar,” dedi.

“Kardeş ayıp değil mi neden bize küfür ediyorsun,” dedi bir peşmerge.

“Ha sen Türkçe biliyor muydun,” dedi Abdo mahcup bir sesle gülererek.

“Neyse ama bir daha bize küfür etme,” dedi gülererek.

Dağın zirvesinde buz gibi bir hava esiyor, terli bedenlerine vuruyor, yaz ortası tir tir titriyorlardı. Soğuktan korunmak için tek tek çadıra girdiler.

“Kardeş, burada yer yok, siz yola çıkıp gidin, bu çadır bize yetmez, soğukta donarsınız,” dedi Mülazım Ali.

“Vallahi biz yolla çıkamayız, bizi araba ile götüreceğinize söz verdiniz. Biz, sizin misafiriniziz, bu çadırda kalacağız,” dedi Rüstem.

Derken aŖađıda bir araba çıka geldi. Çadırdan çıkıp arabaya bindiler. Araba son gün batımında homurdanarak harekete geçti. Mazot kokusu etrafa yayıldı.

BEŞİNCİ BÖLÜM

I

“Hata yapmak, hile yapmaktan çok daha onurluca bir eylemdir.” A. Lincoln

Onun siyaset hileleri hem saçma, hem korkunç, hem de tehlikeliydi. Sanki aklına, yüreğine, ruhuna, bedenine politikanın yalan ve hile tezgâhını kurmuştu. Yalan ve hileleri, gök gürültülü, karanlık gecede bazen saman alevi gibi yanıp sönüyor, dumanlar çıkartıyor, ama hiçbir militan bununla gerçeği ve hakikatin yolunu göremediği için ona inanmıyordu. Hile, kurnazlık ve yalana başvururken, aslında yaşamak için cesur biri değildi. Hep bir tilki gibi kurnaz ve hilebazdı. Sürünerek hile ve yalanla yol alıyordu, fakat yaptığı hileler ona oyunu kazandırmıyor; yaptığı bütün dalavereler kısa sürede açığa çıkıyor; kendi suçlarını kumarda hile ile zar gizler gibi gizliyordu.

Semir, kendinden geçmiş, bu açıklamalara bakarak harekete geçiyor, bütün gelişmeleri anı anına heyecanla takip ediyordu. İsrail’in Lübnan’daki Filistin güçlerine saldırması, Semir için yeni bir umut olmuştu. Militanları Avrupa’ya çekmek, önlerine mülteci bir yaşamı koymak, örgüttü ele geçirmek için bütün yol ve yöntemleri düşünüyordu. Bay Türkay ile bir araya gelmiş, Apo’yu devrede çıkarmanın yollarını arıyorlardı.

“Bay Türkay arkadaş, hele şu gazetesinin manşette bak,” dedi heyecanlı Semir.

“Ne manşet atmış,” dedi Bay Türkay ona bakarak.

“Bak hele; ‘KK, Lübnan’da bitti,’ diyor,” dedi.

“Evet bu defa gerçekten bitti, çünkü kimse kalmadı,” dedi Bay Türkay.

“Şu gazetede daha çarpıcı bir manşet var. ‘Apo, Beyrut’ta yakalandı,’ diyor,” dedi Semir.

“Semirciğim o haber çok daha önemlidir. Apo yakalanırsa esas bitme o zaman yaşanır. Hiç kimse döküntülerini bir daha toplayamaz,” dedi Bay Türkay elindeki gazeteyi bırakarak heyecanla o manşette baktı. Sonra; “Bir de şu gazete; ‘Türkiye Cumhuriyeti, İsrail’in tutukladığı PKK militanlarını almaya hazırlanıyor,’ diye manşet atmış,” diye ekledi.

“Biz buralara gelmekle çok akıllı davrandık, yoksa orada biz de şimdi ya ölmüş, ya İsrail’e esir düşmüştük,” dedi Semir.

“Semir arkadaş, işte politikada ön görü denilen şey budur. Biz devrimci politikacı olarak zamanında bu gelişmeleri gördük hesapladık, kendimizi zamanında Avrupa’ya attık,” dedi Bay Türkay.

“Apo gerçekten yakalanmış mı acaba?”

“Semir arkadaş, o ciddi bir gazetedir. Yakalanmazsa öyle manşet atmaz. Göreceksin önümüzdeki günlerde Türkiye’ye teslim ederler, hiç bekletmezler” dedi Bay Türkay.

“O zaman önümde hiçbir engel kalmaz,” dedi Semir sevinerek.

“Bu Apo çıldırmış olmalıdır, aklı hep tersinden çalışıyor. Bütün bölge cayır cayır yanarken, ‘ben Kürdistan’a gerilla göndereceğim,’ diye propaganda yapıyor.”

“Bay Türkay abi, Hakkâri’ye adım attıkları gibi tümünü imha ederler. İnsanlar imha etmek için gönderiyor.”

“Bu koşullarda silahlı m¼cadeleyi savunmak provokasyondan başka bir Şey değildir. Bu Apo kimin hesabına çalışıyor, bir t¼rl¼ çıkaramadım.”

“Bay T¼rkay abi seni onu benim kadar tanıyamazsın. Çok hırslı, çok hesaplı, çok hareketli, çok teki aslında o herkesi kendi çıkarları için kullanıyor,” dedi Semir. Sonra; “ben de kongreye gideceğim, ne tavsiye edersin,” diye ekledi.

“Bak Semirciğim bu çok ¼nemli bir meseledir. Kongrede çok iyi çalışır, delegeleri yanına çekersen bu dağa gitme macerasını ¼nleyebilirsin. Kongre ¼ncesi iyi bir kulis çalışması yap. Delegelerin rahatsız oldukları noktaları tek tek tespit et kongrede ¼ne çıkar,” dedi Bay T¼rkay.

“T¼rkay abi onların t¼m¼n¼ tespit etmişim, delegeler arasında Şimdiden yayıyorum.”

Semir aslında iyi bir hafızaya sahipti. Laf s¼ylemede ustalaşmıştı. Yalanı diline dolamış, bir t¼rl¼ çıkaramıyordu. Hile ve yalan konusunda çok becerikli ve c¼retliydi, ama hep yalan s¼yledięi için tedirgindi. Yalanla kendini korumaya çalışıyor, fakat bir hırsız gibi yakalanmaktan da korkuyordu. Başkalarının yanında belli bir amaçla hep Apo’nun dilinden yalanlar uydurup s¼yl¼yordu.

II

*Kızıl g¼l¼n gazabıdır
Yery¼z¼n¼ saran
Kentler ablukada
Sokaklar atışmada
Dağ ateşi
Eyl¼l h¼zn¼*

*Bir devrimci ölür
Bin güneş düşer karanlığa*

Kaos, kargaşa ve fırtına büyüyerek devam ediyordu. Apo bu kaos ortamında konferansın aldığı siyasi kararları güçlendirmek ve hayata geçirmek için kongre çalışmasını hızlandırıyordu. Bu Kaos ve fırtına ortamında sanki zamanla yarışıyor, ara vermeden gece, gündüz çalışıyordu.

Şam'daki evde masaya oturdu. Militanların gönderdiği bütün raporları tek tek okudu, inceledi. Sonra kâğıt kalem aldı, çözüm ve perspektif içerikli talimatlar yazdı. En sonunda; "Bager ve Se... Arkadaşlara," diye başladı. Ardında;

"Gönderdiğiniz değerlendirme ve önerilerinize katılıyorum, ama gerçekleştirmek için dikkatli ve zarar vermeyecek tarzda olmalıdır. Kadro alıp yollama talebi kesinlikle yanlış ve veremeyiz. Zaten çok değerli kadrolarımızın bir kısmını kaybettik. Daha fazla istemeleri insafsızlıktır. Bu kadrolar, partinin ayakta kalan varlığıdır. Ayrıca çoğu ileri düzey kadrolardır. Eğer yeni talepleri olursa bu temelde bir açıklama yaparsınız. Desteğimizin anlamının çok büyük, daha fazlasının anlamsız ve yanlış olduğunu belirtmekte sakınca yoktur. Özellikle parti merkez kadroları için uygunsuz, güvenlik tedbirleri istersiniz.

Savaş ve ateşkes yeni durumlar ortaya çıkarmıştır. Değişme ve gelişmelerin tüm Ortadoğu çapında olduğu açıktır. Dost ve düşman tüm güçler politikalarını bu yeni durumun tahlillerine dayandıracaklardır. Başta FKÖ olmak üzere Filistin direnmesi de tümüyle yeni bir dönemin içine girmiş bulunmaktadır. Savaşta çoğu olumsuz yönleri gerçeği olanca

açıklığıyla sergilemiştir. Politikalarını gözden geçirmeleri kaçınılmazdır. Her halde daha çok eleştirilen yönlerine ilişkin bunu yapacaklar,” diye yazdı.

Kalem ile kâğıdı masanın üzerine indirdi. Sait bir çay getirip masaya bıraktı. Çayı eline alıp ayakta gezerek içmeye başladı. Lübnan’da yaşanan ve hala devam eden savaşı düşündü. “Gerekli güç kaynaklarını, dayandığım sosyal temellerden aramalıyım. Eğer çıkış yaptığım, temellere dayanırsam zaferi er geç görebilirim. En başta parti şehitlerinin ve direnişçilerinin anısı, zaferin en büyük güç kaynağını oluşturmaktadır. Zayıflıkların en fazla, olanakların en az olduğu dönemde büyük bir inanç ve coşkuyla mücadeleye atılan ve hayatlarını bu uğurda vermekten çekinmeyen direniş şehitlerimiz, böylesine büyük bir cesareti mücadelenin haklılığına ve geleceğine duydukları inançla göstermişlerdir. Kemal Pir’in ‘bu harekette zaferi görüyorum,’ diyen sözleri, bu gerçeğin bir ürünüdür. Bu koşullarda Kürt ve Kürtlük adına, hatta devrimcilik adına ölüm-kalım günleri yaşıyoruz. Bir günü yaşamak bile büyük sorundur. Bir günü kurtarmak, büyük bir mucize... Bu günleri aşarsak büyük başaracağız,” diye düşündü. Sonra boş çay bardağını tepsiye bıraktı. Gidip yeniden masanın başında oturdu. Kaldığı yerde yazmaya başladı.

“Ayrıca Dev-Yol’un bir grubu, yeni El-Fetih’e alınmıştı. Gelen Dev-Yol’cuyu bulup, uygun bir yerleşime almaya yardımcı olursunuz. Varsa başka Türkiyeli örgütlere de yardımcı olunabilir. Kendinizi en iyi bir tarzda korumanız lazım. Araziden en iyi yararlanmayı Suriye’nin çekiliş düzenine göre bir çekilme uygulanmalı, zaten olacağı da buna benziyor.

Mümkün olduğu ölçüde tüm örgütlerin kamplarındaki arkadaşlarla ilişki kurup korumaya almalısınız. Elbette ki anlamsız çatışma biçimlerine göre hareket etmeniz doğru olamaz. Kısaca belirlemelerimiz ışığında tüm tedbirleri alma ve korunmanızı sağlama, en önemli işimiz olacak bu arada. Burada ve Kuzey’de barınma olanakları vardır. Yeni bir durum ortaya çıkarsa ayrıca değerlendiririz. İran’daki arkadaşlar da hemen kadro istiyorlar, durumun uygun olduğu belirtilmiş.

Durumları en iyi sizler bildiğiniz için fazla belirleme yapma durumunda değilim. Göndereceğiniz ileri düzeyde korunması gerekenlerden olmalıdır. Ayrıca İran’a gönderme hususu dikkate alınmalıdır.

Ebu Leyla ile görüştük. Kalede bizden de bir grup arkadaşın altmış dört saat direndiği ve bunun tarihi nitelikte olduğunu bizzat söyledi. Düşündüğünüz gibi bir mesajı parti merkezi adına yollayabilirsiniz. Devrimci selamlar, Ali,” diye yazdığı talimatı bitirdi. Evdeki bir militana verip gönderdi.

Apo, 1. Konferans’tan sonra geçen bir yıl içinde, birçok kitap okumuş; araştırma, inceleme ve teorik çalışmalar yapmış, bir halk savaşı için ideolojik, felsefi, politik ve askeri açıdan düşüncelerini sistematik hale getirmiş, kongreye sunulmak üzere kitaplar haline dönüştürmüştü.

Günlerden beri kongre için güvenli, uygun bir yer arıyordu. Gece boyunca düşündü. Kendi kendisiyle konuştu, tartıştı, elindeki mevcut yerlerin tümünü tek tek gözden geçirdi. Hiç birini güvenlik açısından uygun bulmadı. Dostlarını bir bir düşündü, durumlarını değerlendirdi. En sonunda Filistin Halk Kurtuluş Cephesi lideri George Habaş ile görüşmeyi

kararlaştırdı. Habbaş, Sovyetler birliğini; “revizyonist,” diye eleştiriyor, bu konuda ona yakın bir çizgide duruyordu. “Milliyetçi Arap Hareketi,” “Filistin Kurtuluş Cephesi” ise diğer bazı direniş örgütlerini bir araya getirerek, 1967’de ideolojik, politik, pratik ve askeri amaçlı Marksist Leninist bir çizgide; “Filistin Halk Kurtuluş Cephesini” kurmuştu. Dr. Habbaş; “Filistin topraklarının bölünmesine şiddetle karşı çıkıyor, Arap ve Yahudi halklarının barış içinde bir arada yaşayacağı, tek bir Filistin devletini ana hedefi olarak benimseyordu...”

Onunla görüşmek için randevu isterken, onun çok ağır hasta olduğunu öğrendi. Ona geçmiş olsun dileklerini gönderdi. Onun yerine yardımcısı Ali Ebu Mustafa ile görüştü. Ebu Mustafa da onun iyi, dürüst ve devrimci bir dostuydu. Onunla görüşürken;

“Kapsamlı, iki hafta kadar sürecek, bir toplantı yapacağız, deşifre olmamış, güvenliklı bir yer bize lazım,” dedi Apo.

“Güvenlikli bir yer,” deyip durdu Ali Ebu Mustafa. Biraz düşündü. Bütün kampları tek tek gözden geçirdi. Sonra;

“Apo kardeşim, biliyorsun, her taraf tehdit altındadır. İsrail saldırıları aralıksız sürüyor, ama bene sana güvenliklı bir yer temin edeceğim,” deyip durdu.

“Toplantı yapacağımız yerin güvenliği esas olmalıdır, diğer sorunları kendimiz çözeriz yeter ki deşifre olmayan bir yer olsun,” dedi Apo.

“Ürdün sınırına çok yakın, ama Suriye toprakları içinde, Sahra’nın devamı olan çölün bir yerinde gizli tuttuğumuz bir kampımız var. Orasını bazı özel durumlar için kullanıyoruz.

Deşifre olmamış, çok az kişi tarafında bilinen, kimsenin uğramadığı, güvenli bir çöl kampıdır. Orada toplantınızı yapabilirsiniz. Toplantı için ne gerekiyorsa her türlü imkânı size sunarız,” dedi Ali Ebu Mustafa.

“Yeri güvenliyse çöl olması önemli değil,” dedi Apo.

Derken Ali Ebu Mustafa ile Apo tokalaşıp ayrıldılar.

Apo, kongrenin yapılacağı, o çöldeki güvenli yere bakıp düzenlemesi için Karasungur ile konuşup görevlendirdi.

O gün, Adar ile bir grup kadın ile birlikte Şam’da Demokratik Halk Cephesinin bürosunda beklerken, Karasungur de oraya gitti. Onlarla tokalaşıp merhabalaştı.

“Arkadaşlar içinizde İngilizce bilen var mı,” diye sordu.

“Ben biliyorum,” dedi Adar.

“O zaman benimle birlikte gel, yapacağım bir görüşme için tercümanlık yap,” dedi Hüseyin.

Derken ikisi birlikte arabaya binip, Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi Genelkurmay Başkanı Memduh’un yanına gittiler. Kongre yeri ve yapılacak destek için konuşup tartıştılar. Karasungur iki militan yanına alarak, kongre yeri için Ürdün sınırındaki kampa gitti. Gerekli hazırlık ve düzenlemeleri yaptı. Sonra yeniden Şam’daki eve dönüp hazırlıklar için Apo’ya bilgi sundu.

Karasungur duruşuyla, konuşmasıyla çok mütevazı, insancıl, etkileyici ve kişiler üzerinde saygı bırakıyordu.

Güvenlik açısından Şam Mezebilcebel Mahallesiindeki evi değiştirdiler. Aynı mahallede bir ana caddenin üstünde iki katlı bir ev tuttular. Apo, bir grup erkek ve kadın militanla birlikte yeni eve yerleşmişti. Burada sürekli okuyor, hazırlık yapıyor,

araştırıyordu. Kürdistan Devriminin temel sorunları üzerinde yoğunlaşıyor, el yazması ile kitap taslakları hazırlıyordu. Planlamasını önceden yapıyordu. Bu taslaklara göre araştırma, inceleme yapıyor; yeni kaynaklar üzerinde tüm savaşıçılarla tartışmalar yürütüyordu. Bazen kamplara gidiyor, bazen de grup grup savaşıçılarını eve çağırıyor, onlarla konuşuyor, tartışmalar yürütüyordu. Bütün kongre hazırlıklarını ve diğere tüm çalışmalarını bu evde yürütüyordu. Araştırması bitince evdekileri çağırıyor, teybi açıp konuşuyordu. Sonra Adar, Zarife, Mizgin onları çözüyor, yazı haline getiriyordu.

Bager, Apo'nun okuduğı kitapları okuyor, üzerinde çalışıyor, Apo'nun belirlediğı alıntılarını, kitapların ilgili yerlerine yerleştiriyor, kitap halinde düzenliyordu.

Kongre, Sahra Çölündeki Kamp Okulu'nun salonunda yapılacaktı. Apo, kongre için temel stratejik kitapları hazırlamış; kongreye katılacak olan delegeleri belirlemiştir.

Savaş, çatışma, göç, sürgün, tutuklama, ölme öldürme kaos ve fırtına sürüp gidiyor. Böylesi bir ortamda kongreye hazırlanıyordu. Ankara'da ilk grubu oluştururken, ilk yol arkadaşı Çirusk'u düşündü. O gece telefon ile onu aradı konuştu, kongreye katılması için Şam'a çağırıldı.

III

“Okuyarak öğreneceksin, ama severek anlayacaksın! Boş zaman yoktur, boşa geçen zaman vardır.” Tagore

Aylardan Temmuzdu. Gölgeler kısalmış, ait oldukları nesnelerin dibine çekilmişti. Öğle sıcağı her tarafı kasıp

kavuruyordu. Çirusk, Avrupa'dan uçağa bindi. Uçaktaki görevliler anonslar yaptı, iki hostes yolculuk ile ilgili uyarı ve açıklamalarda bulundular. Yolcular kemerlerini bağladılar.

Çok geçmeden uçak harekete geçti, pistin sonuna gelince havalandı. Hava alanının etrafında pike yaparak dönüş aldı, sonra yönünü güneşin doğuşuna vererek göklere yükseldi.

Yükseldikçe kent küçülerek gözden yitip gitti. Dağlar, vadiler, ırmaklar birer birer küçülerek gerilerde kalıyordu. Ekilmiş, sürülmüş tarlalar, yan yana dizilmiş renkli, desenli birer kilim gibi duruyordu. Irmaklar eğri büğrü bir çizgiye, ormanlar dağların yamacına serilmiş düzensiz yeşil bir örtüye benziyordu.

Çirusk uçağa binmiş, güneşe doğru yol alırken, kafası Seher'de kalmıştı. Derken Uçak anons yaptı, pike yaparak inişe geçti. Hava alanının etrafında bir iki tür attıktan sonra inişe geçip piste indi.

Uçak kapısı açılır açılmaz, sıcak hava dalgası içeriye hücum etti. Hava öylesine sıcak, öylesine bunaltıcı, öylesine etkiliydi ki uçaktan aşağıya inene kadar alnında yüzlerce ter damlacıkları dökülmeye başladı. Sıcaktan dolayı ortalıkta ne bir kuş, ne bir kelebek, ne de bir sinek vardı. Ne dal, ne yaprak kıpırdamıyordu. Uçaktan inip adımlarını hızlandırdı, koşar adımlarla binaya girdi. İşlemlerini yaptıktan sonra hızla binadan dışarı çıktı.

Bunaltıcı temmuz sıcığı her yere sinmişti. Her yer tutuşmuş gibi sıcaktan kasıp kavruluyordu. Sıcak hava dalgası kızgın bir ırmak gibi günlük yaşamın içine iniyor, insanı bunaltıyordu. Sanki Şam şehri tutuşmuş alev alev yanıyordu. Sarı azgın sıcakla karşılaşınca Dersim Dağlarını düşündü.

“Şu Şam şehrinin bütün kapılarını, pencerelerini açsam, şu karşı dağlarda serin rüzgârlar esip gelse... Açsam kapıları bütün sokaklar, caddeler, evler serin rüzgârla dolsa... Ben kendime serin, تنها bir köşe bulsam,” diye şairce mırıldandı. Sonra; “Bunca hüzünden, kaygıdan, kaostan, koşuşturmadan dertten, acı ve hüzünden kurtulsam, sığınsam bir başıma تنها bir yalnızlık kıyısına... Yüreğimin cayır cayır yanan toprağına döksem bütün bu hüznüleri, hep bu hüznüleriyle oyalansam... Varsam Dersim’in ulu dağlarına sere sepe uzansam bir meşe ağacının serin gölgesine. Gülfidanlarının dibinde akan bir pınardan doya doya su içsem, ancak böylelikle bu kaostan kurtulabilirim. Yensem kendimdeki kendimi, varsam özgürlük dağlarına savaşısam... Kendimi bütün şiirler, öyküler ve romanlar dışı tutsam, bir tek kavga türküleriyle yanıp kül olsam,” diye düşündü.

“Tragedya,” dedi kendi kendine. “Ne tuhaf, şu insana ait her tragedyanın sonu bir bilinmezliktir. Her geçen gün kafam daha da karışıyor. Her gün kaosun bir birinden beter dipsiz kuyularına düşüyorum. Hangi kritere vursam vurayım, yine de doğru ile yanlış arasında gidip geliyorum,” diye mırıldandı.

Apo’yu düşününce, duyguları özgürlükten ve kavgadan yana hareketleniyordu. Seher’i düşününce hüzünleniyordu. Semir’i düşününce öfkelenip kinleniyordu. Fatma, onu etkiliyor, duygusallaşıyordu. “Bu Semir hep gelip en zayıf noktalarımı bulup hitap ediyor. Duygularımla oynuyor, bir daha ona asla taviz vermeyeceğim,” diye düşündü.

Düşüne düşünce Hava Alanında dışarı çıktı. Kapıda onu almaya gelmeye gelen Sait bekliyordu. Arabaya binip Apo’un

olduğu eve gitti. Apo, onu kapıda kucaklayarak sıcak karşıladı. Sonra Avrupa'daki örgüt çalışmalarına ilişkin peş peşe sorular sordu. Çirusk, ona Avrupa çalışmaları hakkında sözlü rapor sundu. Bilgilendirme yaptı. Apo ile konuşunca rahatladı, güç destek topladı.

Ağır hala Beyrut'ta bir grup militanla birlikte İsrail kuşatmasındaydı, kongreye katılamıyordu.

Bager ile Abuzêr Apo'un talimatları çerçevesinde kongrenin pratik hazırlıklarını yapıyorlardı.

Kör bir yumak ve sorun haline gelen Avrupa yönetiminde yer alan Fatma, Semir, Süleyman ve diğerleri de gelmişlerdi.

Apo, kongreye sunulacak raporun örgütsel-pratik bölümünü yazmak üzere Bager ile birlikte bir grup delege görevlendirmişti. Raporun siyasi bölümü Apo'nun Abdülkadir Çubukçu'nun cenaze töreninde yaptığı 1 Mayıs konuşmasının düzenlenmesinden oluşuyordu. Çirusk da kongre hazırlık çalışmalarında yer alıyor, Apo'nun hazırladığı raporun bir bölümünü okuyup redakte ediyordu.

Semir de çalışmalara kendi cephesinde müdahale etmeye çalışıyordu. Kendisine yakın gördüğü kişilerle konuşuyor, kafa karışıklığı yaratıyordu. Bazı delegelerle ikili ilişkilerde;

“Bu pratik çalışma faaliyet raporunu neden Bager onlar yazıyor ki, Çirusk arkadaş yazsın daha iyi olur,” diyordu.

Sonunda Politik rapora bir de “çalışma raporu,” diye bir bölüm eklediler. Yazılanların çoğu Lübnan-Filistin alanındaki teorik eğitimsel çalışmaların sonuçları ile Avrupa çalışmalarını içeriyordu.

Apo'nun Merkez Komiteye ve Avrupa çalışmalarına dönük eleştirisi ve değerlendirmeleri vardı. Bu durum raporda; "Merkez komite kolektif yönetim olamamış; Avrupa'daki çalışmalar planlı, örgütlü yürütülmemiş, hep sorun yaratılmış," diyerek eleştiriliyordu.

Avrupa çalışmaları eleştirisi konusu yapınca, Semir gidip Avrupa'dan gelen delegelerle tek tek sohbet edip konuşuyor, kendi düşüncelerini hakim kılmaya çalışıyordu. Bir delegeyle konuşurken;

"Bu raporda Avrupa'ya ilişkin yazılanlar gerçeği ifade etmiyor. Biz Avrupa'da sabahtan akşama kadar çalışıyoruz. Emiğimizi inkâr ediyorlar. Beni özel olarak hedefleyip teşhir ediyorlar. Beni hedefliyorlar," dedi.

"Raporda ne yazıldığını bilmiyorum, ama senin konuştuğun şeylerin yeri kongre ortamıdır," diyerek ona ters cevap verdi. Semir, istediği sonucu alamayınca, durumu düzeltmek için;

"Arkadaş, beni yanlış anladın, elbette hunun yeri kongre ortamıdır, ama ben sadece seninle paylaşmak istedim," dedi Semir.

"Kongre ortamında bu düşüncelerini açıklarsan her delege duyar ve ona göre tutum takınır, doğru olan yöntem budur. Bu tür düşüncelerini resmi olmayan ortamlarda, dar, ikili ilişkilerde gündeme getirmen doğru değildir," dedi militan tepki göstererek.

Semir, resmi olmayan ortamlarda ikili ilişkilerde yazılanlara karşı çıkıyor, sorun haline getiriyor, ortalıkta

dedikodu yapıyordu, ama resmi toplantılarda sessiz kalıyor, düşüncelerini başkaları aracılığıyla dile getiriyordu.

Apo, evde kalan Çirusk'e okuması için kongreye sunulacak raporu verirken, "Hem redakte et, hem de tümünü oku düşünce ve değerlendirmelerini söyle," dedi. Çirusk raporu aldı. Okumak için bir odaya çekildi. Okudu, üzerinde çalıştı. Raporu bitirince ertesi gün yeniden Apo ile bir araya geldiler.

"Çirusk arkadaş, raporu okudun mu," dedi Apo.

"Evet, dün gece okuyup bitirdim," dedi Çirusk.

"Peki, raporu nasıl buldun?"

"Belirttiğiniz ilk bölümü redakte ettim. Raporda geçen, 'Kişilik Sorunu' yeni bir konudur. Biraz daha açılsaydı iyi olurdu. Rapor bütünlüklü ve etkileyicidir," dedi.

"Kürt toplumu gerçekliğinde kişilik sorunu çok önemlidir. Üzerinde yoğunlaşıyorum, onu ayrı bir kitap olarak tasarlıyorum," dedi Apo.

"Kadrolar için ciddi bir ihtiyaçtır."

"Davut ile ilgili daha önce söylediklerin dışında söyleyeceğin bir şey var mı?"

"Hayır," dedi Çirusk.

"Davut'un tüm ilişkileri donduruldu. Bilinen suçu işlemiş, soruşturma komisyonunun raporunu bekliyoruz."

"O artık iflâh olmaz."

"Düzeltilmek ve içimizde tutmak için sonuna kadar güç destek sunacağız," dedi. Sonra Çirusk'e bakıp; "Avrupa'da ne gelişmeler var," diye ekledi.

“Diyarbakır’daki Zindan direnişini desteklemek için Avrupa’da kırk civarında arkadaş, açlık grevine başlamış. Halktan büyük bir ilgi ve destek var.”

“Her örgüt zindana girdi, ama hiçbir örgüt zindanda direniş destanını geliştirmede. Parti bunu başardı. Tüm örgütler Ortadoğu’ya çıktı, ama hiç biri ülkeye dönemedi. Biz bunu başaracağız. Burada temel sorun ideolojiktir. Örgütlerin amaç, hedef ve önderlik sorunlarıyla ilgilidir. Kimi güçler bizi de reformist bir çizgiye çekmeye çalışıyorlar.”

“Avrupa’da bunun zemini güçlüdür.”

“Çirusk, sen bu zemine ne kadar yattın?”

“Pratik olarak eksikliklerim oldu, ama çizgi sorunum hiç olmadı.”

“Doğru, çizgi sorunun yok, baştan beri benimle birliktesin, ama çizgiyi uygulamada sorunun var.”

“Doğrudur, üzerinde duracağım.”

“Bu anlayışı detaylı olarak çözümlerim, yaz ve Serxwebûn gazetesinde yayınla.”

“Çok uzun olur.”

“Uzun olsun, öğretici ve aydınlatıcı olur.”

“Avrupa örgütü, hiç sorup araştırmadan, Beyrut kuşatmasında beni öldürmüş, bir de oturup partiyi sahiplenme bildirisini yazmış, buna ne diyorsun?” dedi Apo gülererek.

“Ben de duydum,” dedi Brusk.

Birçok sorunu ele alıp konuştular, tartıştılar. Örgütsel sorunlar giderek çoğalıyor, dal budak salıyor, daha da karmaşık hale geliyor, kaos ve fırtına hem dışta hem içte sürüyordu.

IV

Yazık sana ey kadim halk

Çok yazık yitip gitmiş

O ırmak yeşilli

O özgürlük mavisi

O çocuk gülüşü düşlerin

Yer, gök, deniz sığağa kesilmişti. Ormanlar yanıyor, hayvanlar göçüyor, kentler yıkılıyor, taş üstünde taş kalmıyordu. Sam Sıcakları gazaba gelmiş, kaos ve fırtına bütün hızıyla sürüyordu. Yaprak kımıldamıyor, hava insanı çıldırtıyor, bunalıyordu.

Gökyüzü yağmursuz, toprak susuzluktan çatlamıştı. Gölgesiz yerlerde sıcak şiddetini iki katına çıkartmıştı. O yıl, hiçbir yerde, hiçbir mevsimde görülmeyen bir cehennem sıcaklığı, her tarafı kasıp kavuruyordu. Beyrut'ta durmadan bombalar patlıyor; tanklar, toplar düelloya tutuşmuş gibi aralıksız çalışıyordu. İnsanlar ölüyor; silahlar sıkılıyor, komplolar, tuzaklar kuruluyor, uçaklar havada ölüm yağdırıyordu. Halk ölümden kurtulmak için her şeyini bırakıp menzili belirsiz yollara düşmüş kaçıyordu.

Apo, bu kaos ortamında, Lübnan işgaliyle birlikte belli güçlerini güneye çekmiş, tedbirler almış, kendisi de Şam'a çekilmişti. O zaman kadar Şam ile ilişkileri çok zayıf ve sınırlıydı. Bir yıl içinde militanların eğitimlerini tamamlamak istiyordu. Sonra Şam'ı terk edip; uçurum yüzlü, asi, baş eğmez, Doğu ve Güney'in özgürlük mekânı o sarp dağlarına yerleşmeyi düşünüyordu. Karasungur bunun için orada çalışıyor, zemin hazırlıyordu.

Ancak, Lübnan işgali, beklenmedik şekilde her şeyi kaos haline dönüştürdü. Kaos neyi doğuracaktı, herkes onu bekliyordu. PKK savaşçılarının Arnon-Sikif Kalesindeki direnişleri ve savaştaki kahramanlıkları bölgedeki herkesi etkilemiş, tutumlarının değişmesine yol açmıştı. Cesaret ve savaşçılıklarıyla seslerini bir anda herkese duyurmuşlardı.

Aynı süreçte, Suriye’de Müslüman Kardeşler Örgütü’nün ayaklanması vardı. Bu Esat rejimi için büyük tehlikeydi. O kaos, o fırtına ortamında Rıfat Esat’ın birlikleri, hem İsrail savaşına katılıyor, hem de içteki isyanını bastırıyordu. İhvan karşısında Suriye Kürtlerine ve Kürt Hareketine ihtiyacı vardı. Kürtlerin ve Kürt Hareketinin de o kaos ortamında desteğe ihtiyacı vardı.

Derken Güney Kürtlerinden ve bir devlet kurumunda çalışan, Apo’nun dostu, Ali Sincar adındaki Kürt aracı oldu. Önce Esat ile görüştü. Sonra Apo’yu onunla görüştürdü. İlk ilişki böyle kuruldu. Yapılan görüşmeler sonunda, Apo orada kalma koşullarını yarattı.

Şam’ın Mezebilcebel Mahallesinde kiraladığı ve yerleştiği iki katlı yeni evde, bu bunaltıcı yaz sıcağında çalışmalarını aralıksız yürütüyordu. Bu yeni ev, eski eve göre daha güvenli ve çalışmaya daha elverişliydi. Evde kongre ile ilgili hazırlıklar yaparken, kapı çalındı. Bir militan gidip kapıyı açtı. Karasungur, kapıyı açanı selamlayarak içeri girdi. Apo, onun sesini duyunca, yerinden kalktı, onu ayakta karşıladı. Merhabalaşıp karşılıklı oturdular. Apo, ona bakıp gülümseyerek;

“Artık tarihin çalar saatinin vakti geldi,” dedi.

Karasungur oturduğu yerde toparlandı, “Evet,” demekle yetindi.

“Tarih yapılan hatayı af etmez, işlenen suçu bağışlamaz. Gerillayı ülkeye taşıma ve savaşı başlatma konusunda hiçbir ertelemeyi, hiçbir girişimi, hiçbir hatayı kabul etmem, yapana da af etmem. Bundan böyle bütün yollar o asi, o özgürlük kibleli dağlara uzanacaktır,” dedi Apo.

“Lolan, bir üs görevini görebilir,” dedi Hüseyin.

“Arkadaşlar, bir yıldan fazladır kamplarda askeri ve siyasî eğitim görüyorlar. Bu arada kampları gezdin, arkadaşlarla konuştun, ülkeye dönüş için hazırlar mı,” dedi Apo.

“Arkadaşların çoğunluğu hazırdirler.”

“Biliyorsun birkaç grup gönderdik, yerlerine ulaştılar. Bunlar içinde Agit arkadaş da vardı. Geri kalan arkadaşları da grup grup göndereceğiz.”

“Bu eğitimlerden sonra fazla bekletmek bir gevşemeye yol açabilir.”

“Semir ile Süleyman her fırsatta sorun yaratıyorlar. Avrupa mülteciliğini açıktan savunuyorlar. Davut’u bildiğin konudan dolayı çağırdık, soruşturmaya alacağız.”

“Bay Türkay, Bay Taner ve Avrupa’nın sosyal demokratları da onları körüklüyor.”

“Kongre onları netleştirir.”

“Onlarda etkilenen kadrolar da var.”

“Evet etkiledikleri kişiler var,” dedi Apo. Sonra; “Zindanların durumu iyi değil. Çok büyük bir baskı, zulüm ve işkenceler var,” diye ekledi.

“Doğrudur,” dedi Hüseyin.

“Hayri, Kemal ve bir grup arkadaş ölüm orucuna başlamışlar. Baskılar çok ağır, teslim olmanın da ötesi, ihaneti kendilerine dayatıyorlar.”

“Bazı arkadaşlara idam cezası mı vermişler?”

“Vermişler, ama örgütlü gücümüz olduğu sürece arkadaşlarımızı idam edemezler. Farklı yol ve yöntemlerle önder kadroları öldürebilirler,” dedi Apo.

“Avrupa’da bazıları Kahin Döner’in tutumunu normal görüyormuş.”

“Hatta bazılarının bu ihanetçilerle ilişki içinde olduğu duyumunu aldık, araştırıyoruz,” dedi Apo.

Onlar konuşurken, bir militan kapıyı çalıp içeri girdi. Çaydanlığı, bardakları, şekeri sehpanın üzerine indirdi. “Tamam ben doldururum,” deyince Hüseyin. Militan çayları bırakıp dışarı çıktı.

Karasungur demliği aldı, bardaklara çay doldurdu. Apo, çayını alıp bir yudum içtikten sonra;

“Bu koşullarda Doğu ve Güney Kürdistan’da yaratacağımız her mevzii, her ilişki, her kazanım Kuzey Kürdistan’da başlatacağımız gerilla savaşı için çok önemlidir,” dedi.

“Doğrudur!”

“Sen üç yıla yakındır o alandasın. Agit arkadaş şimdi oraya gitti. Kongreden sonra Bager ile diğer bazı arkadaşları da göndereceğiz. Hazırlıkları iyi yaparsanız, halkla güçlü ilişkiler geliştirirseniz, önümüzdeki yıl gerilla savaşını başlatabiliriz.

“Bazı hazırlıklar yaptık ama yetersizdir.”

“İran yetkileri ile ilişki kur, orada kalmak ve eğitim için destek istediğimizi kendilerine ilet tavır ve tutumlarını öğren,” dedi Apo.

“Alt düzeyde bir ilişki var, ama...”

“Alt düzeyde ilişki ile olmaz, güvence için devlet düzeyinde ilişkiler olmalıdır, diğer ilişkilerin güvencesi olmaz.”

“Doğrudur.”

“İdris Barzani ile ortak bir protokol imzaladık. O protokol çerçevesinde ilişkileri geliştirirsiniz, ama TC’nin emrinde olan, aile çıkarlarını, her zaman ulusal çıkarların önünde tutan biri olduğunu düşünerek, ilişkiler geliştireceksiniz. Çok hassas bir protokoldür. Koşullar oluşursa ayrıca Qasımlo ile de görüşeceğim,” dedi Apo.

“KDP; ‘sınırdaki çalışmayın,’ diye bize dayatmada bulunuyor. Biz sınırdaki çalışmazsak kuzey ile irtibatlarımız kesilir, zorlanırız. Bütün çalışmalarını, sınırdaki istihbarat elemanı Türk subaylarının istemlerine göre hazırlıyorlar,” dedi Hüseyin.

“Bunlar geçmişten beri bunu meslek edinmişler. Çalışmalarınızda ‘Ulusal Kongre’yi sürekli gündemde tutun. ‘Ulusal Kongre’nin yapılması için sürekli dayatıcı olun, ama bunu yaparken her türlü hile, oyun, tuzak, entrika ve komplonun günlük siyaseti ve ilişkileri belirlediği bir alanda görev yaptığını da unutma. Bu kaygan zeminde ilişki kurmadan önce bin kere düşün, bütün tedbirlerini al, bütün olasılıkları düşün öyle hareket et. O asi üçgende çalışıyorsun. Orası hem bir ölüm üçgeni, hem de bir kurtuluş ve özgürlük kapısı olabilir. Bu bizim orayı kullanmamıza bağlıdır,” dedi Apo.

“O üçgende dört düşman devlet bizi izliyor. Onlar arasında yaşanan çelişkilerden yararlanmaya çalışıyoruz, ama son noktada bize karşı birleşirler.”

“Anti kürtlük her dört devletin de temel politikasıdır. Çelişkileri vara ama kendileri birbirleriyle çatışmazlar. Her devletin denetiminde birkaç işbirlikçi güç var. Daha çok onların eliyle işlerini yürütüyorlar. Bu kaos, kargaşa ve savaş ortamında; ‘at izi, it izine karışmış. Ortadoğu coğrafyasında, dost ve düşman kavramları, üzerinde en fazla oynanan sözcüklerdir,” dedi Apo.

Uzun uzun konuşular, tartışılar. Akşam yemeği hazırды, militanlar onları bekliyordu. Derken hep birlikte yemeğe oturdular.

O gece, o iki katlı evde, ikisi o asi üçgende yapılması gerekenler konusunda geç saatlere kadar konuşup tartışılar. Sonra aynı evde uyudular.

Sabah kalktıklarında evdekiler birlikte masaya oturup kahvaltı yaptılar. Kahvaltıdan sonra, Karasungur evde ayrılacağı zaman, Apo ona bakıp;

“Karasungur arkadaş, unutma 12 Eylül Kürtlerin Ermenileştirilmesidir!” deyip durdu. Söz, Hüseyin’in dikkatini çekti; pür dikkat ona bakıp sözünü devamını bekledi.

“Sömürgeci güçler ülkemizi insansızlaştırmak istiyorlar. Biz, bu zor koşullarda, kıt imkânlarla bu büyük tehlikeyi bertaraf etmeye çalışıyoruz. Bu kaos, fırtına ve şiddet ortamında bu kadar amansız baskıya dayanabilirsek büyük işler başarabiliriz. Bu süreçte tarihin sesi olmak gerekir. Bunun için çok büyük bir inançla büyük fedakârlık, büyük çaba ve

performans göstermeliyiz,” dedi. Biraz durdu. Gözlerini bir an kapattı; sonra Hüseyin’e bakıp; “Ermenileştirmek ne demektir biliyor musun?” dedi. Sorduğu sorunun yanıtını beklemeden yine kendisi;

“Büyük kıyıma ve zulme uğramaktır. Terk ettiği topraklara bir daha geri dönmemektir. Ermenileşmek yok olmaktır. Halk olarak imha olmaktır. Tarihten silinmektir. Karasungur arkadaş, Kürtler açısından hesaplayamayacağın kadar tehlike büyük, çok büyüktür. Bunu yerinde zamanında görmek ve tedbir almak gerekiyor. Bunun tek tedbiri ve çaresi ülkeye dönüş yapmak, gerilla savaşını başlatıp düşmana tarihi yanıtı vermektir,” dedi.

V

*“Yüreğim sızlıyor bu roman iyi bitmeyecek
Beterin beteri var diyenlere inanmıyorum
Hep böyle havalar besler fırtınaları
Korkarım bu mavi ışık çabuk sönecek.”*

Hasan Hüseyin

Ağustos ki yarısı yaz, yarısı sonbahardı. Bekaa Vadisi’nin etrafını saran dağ yamaçlarındaki ağustos çeşmeleri hiç bir şeye aldırmandan akmaya devam ediyordu. Beyrut Sokaklarında kuşatma hala sürüyordu. Halk ağustosta savaştan çıkmış, sefil ve perişandı. Ayrılık, kıyım, ölüm ve sürgün lafları tüm sokaklara ve evlerin eşiklerine sinmişti.

Sıcak, rüzgârsız bir sabahtı. Kalktı, balkona çıktı. Doğu ufku, kanlı bir mendil gibi gözücüyordu. O an Şam gökleri ve caddeleri savaşa, kaosa ve fırtınaya aldırmandan ılık, değişmeyen

bir sessizliği yaşıyordu. Kumruların sesi, ağustos aydınlığı ve yaz kokusu her tarafı doldurmuştu.

Güneşten önce uyanan kuşlar; derin, sade, saf, mavi gökyüzünde yumuşak, helezonik, estetik daireler çizerek dönüyorlardı. Kuşlara bakınca, uzaklarda kalan çocukluğunu ve Amara göklerinde dolanan güvercinlerini anımsadı. Sokakta birkaç çocuk arka arkaya vermiş, bağırıp çağırarak koşuyordu. Çocuklara baktı, çocukluğunun masum, saf birer anısı olarak belliğinde kalan Sedef, Hasan, Mızo ve Şevket'i düşündü. Çocukluk anıları, birer beyaz akasya salkımı gibi gelip düşlerine takılıp kaldı. O an duygulandı. Güz yaprağı gibi titrek bir hasret gelip yüreğine oturdu.

Geçmişini düşününce, çocukluk saflığını kaybetmeyen gözleri ışıldadı. Geçip giden bütün yıllar, anılar, olaylar gözlerinde canlandı. “Çocukluk anılarıma asla ihanet etmeyeceğim, şayet günün birinde yolumu kaybedersem, bir çocuğun gözlerinin içine bakıp yolumu yeniden bulacağım,” diye mırıldandı.

Çocuklar koşup gidiyor, o balkonda durmuş onlara bakıyordu. O an bir garip sarı hüzün gelip yüreğine kuruldu. “Bana ait olan geçmiş geride kaldı, şimdi herkese ait olan başka bir şey başlamalı,” diye düşündü.

O an çocuklar sokakta uzaklaşıp gözden kaybolup gitti.

Güneş biraz daha yükseldi. Işıklar biraz daha değiştii. Değişmelere bağlı olarak onun da heyecanı ve ruh hali değiştii.

Kuşlar, karışık siyah birer yumak gibi maviliğin içinde gözden yitip gitti.

Çocuklar ve kuşlar gittikten sonra bir an boş kalan mavi gökyüzüne ve sokağa baktı. O an kendini yalnız hissetti. Kuşlar, anılar, sokak ve çocuklar arasında, mavi derin, gökyüzü gibi yalnız ve hüzünlü bir boşluk gelip içini doldurdu.

O an, o balkonda, o boşlukta, o hüzünle bulutlarını, yıldızlarını ve kuşlarını yitirmiş bir gökyüzü gibiydi.

Sonra birden bire o kuş sürüsü dönüp dolaşıp yeniden ortaya çıktı. Çocuklar daha çoğalmış, aynı sokakta geri döndüler. Sevindi. Umutlandı. Yüreği coşkuyla doldu.

Kongreyi, dağları, gerilla ordusunu düşününce yüreğini mavi yeşil bir umut dalgası kapladı. “Elbette gitmenin, dağlara yerleşmenin, savaşmanın, adım adım özgürlüğe yürümenin de bir mevsimi, bir zamanı vardır. Artık o mevsim çok yakındır,” diye söylendi.

“Ali arkadaş, kahvaltı hazır,” diyen militanın sesiyle uykudan uyanır gibi irkildi. İçeri geçti. Salonda masanın başında oturup kahvaltı yaptılar.

Sonra gitmek için hazırlandılar. Tümünün gözlerinde umut, heyecan ve coşku vardı. Tüm hazırlıklar tamamlanmıştı.

Kongreye giderken, Diyarbakır zindanında 14 Temmuz’da başlayan Büyük Ölüm Orucu Direnişinin devam ettiği bilgisi Apo’ya ulaşıyordu. Mazlum ve Dörtlerin direniş, eylem ve ölüm haberleri daha önce gelmiş, onlara ilişkin geniş değerlendirmeler yapmıştı.

Apo, 2. kongreye gitmek için bir grup militanla, Şam’da Mezzê’deki evden, çıkarken;

“Zarife biz sana güveniyoruz. Aha bütün bunlar bizim arşivimizdir. Bunlar da altınlarımızdır. Ev sana emanettir. Biz

sana sonuna kadar güveniyoruz. Burada Türk konsoloslugu da var. Hamza arkadaş, sana gstersin, istiyorsan her şeyi al git, onlara ver, ama biz sana güveniyoruz. Buradaki her şeye sahip ık, oku, arşivleri iyi dzenle, akvaryumdaki balıklara iyi bak,” dedi gmlerek.

Zarife, slylenenlerden byylenmiş, etkilenmiş, mermerden bir heykele dnyşmüş gibiydi. Heyecanlandı sevindi, umutlandı.

Onlar gidince, kapıyı kapattı, arkadan sürgüledi. Bir başına kaldığını görünce korkuyla karışık bir hüznün dalgası gelip yüreğine oturdu. Bedeni, ruhu, yüreği, düşü ve düşüncesi safi hüznün kesildi. Evde bir başınydı. O an çocukluğuna, o küçük kasabaya gitti. Anılar ırmağına girip andan uzaklaşıp gitti. O küçük kasabadan, ilk yolculuk yaptığı Urfa’ya vardı. Her buluşma ve her yolculuk, hasret örölü bir yaşam durağıydı. Zifiri karanlıkta da olsa özlem, her yerde bir gölge gibi yanında değil yüreğinin içindeydi. Hiç ondan ayrılmıyordu. Aradığı şey neydi kendisi de çok kestiremiyordu. Urfa’dan, Hilvan’a gidecekti. Şehir içi bir yol durağında dolmuş bekliyordu.

“Burada ne yapıyorsun Zarife arkadaş,” diyen sese baktı.

“Hilvan’a gideceğim,” dedi gülümseyerek.

“Yolculuk ha! O zaman beraber gidelim,” dedi karşısındaki.

“Tamam, beraber gidelim.”

“Benim Hayri arkadaşı görmem lazım,” dedi Zarife.

“Benim de arkadaşları görmem gerekiyor,” dedi diğeri.

“Burada Abide’ye kadar yürüyelim, orada dolmuşa biner Hilvan’a gideriz.”

Dolmuş durağına doğru yürürken, havada bir güvercin sürüsü dönüp dolaşıyor, kumrular dem çekiyordu. Güvercinlere bakıp; “Hayri abi ile konuşayım, yarın akşam yola çıkar, bu kentten ayrılıyorum. Kasabama yolcuyum, anamın kokusu kardeşimin sevgisi beni oraya çekiyor. Ya buradaki yoldaşlardan nasıl ayrılacağım. Yorulsam da, acı çeksem de, hasretten yüreğim çatlasa da hiç bırakmayacağım bu yolculuğu. Beni oraya, o kasabaya gizliden çeken çocukluk anılarımdır. Şimdi bütün anılarım, rüzgâra savrulmuş bir avuç köle dönüştü. Söyle ey genç ömrüm, bu toprakların aynasında hiç kendine baktın mı,” diye mırıldandı kendi kendine.

Karşısındaki genç adam sanki kendisini yollara, yolculuklara ve eylemlere adamıştı. O da ona bakıp yeni eylemler ve yeni derin ve uzak yolculuklar düşündü. Yollar bazen yüzüne gülüyor, seviniyordu. Yollarda aradığı şey kendisiydi, ama kendini aradığının farkında değildi. Yalnızcığa örülmüş hasretin parmak izleri peşini bırakmıyordu. O yine de düşlediği sabaha yürüyordu. O an bir kırlangıç, bir evin avlusundaki küçük su birikintisine daldı. Kırlangıca baktı, çocukluğunu anımsadı. Karlı bir kışın soldurduğu babasız geçen çocukluğunu düşündü. Daha çok annesini ve kardeşini özledi. Geçmişi düşündü. “Hiçbir çarem yok bu yolculuğu, bu arayışı sonuna dek götürmeliyim. Bu arayışı ömrümün karşılığı olsa da tamamlamalıyım. Anılarım, aşklarım ve çocukluğum buruk bir acı olarak geride kalsa da kendimi Hayri abi gibi daha büyük yolculuklara korkusuzca hazırlamalıyım,” diye düşündü.

Tam o esnada dolmuş durağına vardılar. Orada birkaç çocukla iki kadın ve bir adam bekliyordu.

Karşıya baktı, tanıdığı bir militan geliyordu. Yanında civa gibi hareketli görünen bir genç daha vardı. İlk bakışta hareketliliği dikkatini çekti. Yumrukları hafif sıkılı, her an bir yerlere saldıracakmış gibi hareketli duran, güleç yüzlü, sempatik, orta boylu genç dikkatini çekti. Yanlarına gelip merhabalaştılar. Düzgün bir Türkçe ve kendine güvenen bir sesle, Zarife'ye bakıp;

“Hemşerim o nedir bot, kot giymiş böyle nereye gidiyorsunuz,” dedi gülerek.

Zarife, ne diye diyeceğini, nasıl yanıt vereceğini şaşırıldı. “Bunu ilk defa görüyorum, arkadaş olmalı, ama sana ne nereye gittiğimden, ne giydiğimden,” diye düşündü kendi kendine.

“Hilvan'a gideceğiz,” dedi yanındaki.

“Biz de şehir merkezine,” dedi diğeri.

Sonra vedalaşıp ayrıldılar. Onlar uzaklaşınca;

“O gelen arkadaş kimdi,” dedi Zarife yanındaki arkadaşına merakla.

“Tanımadın mı?”

“Yok ilk defa görüyorum.”

“Kemal PİR arkadaştı.”

“Ya niye bana söylemedin?”

“Tanıdığımı sanıyordum.”

“Keşke söyleseydin, adını çok duydum, ama ilk defa kendisini görüyorum.”

Bir dolmuş gelip önlerinde durdu. “Hilvan yolcuları binsin,” diye biri bağırdı. Arkadaşıyla birlikte dolmuşa bindi. Biraz beklediler sonra hareket edip yola düştüler. Dolmuş Hilvan çarşısında durdu. İnip Karacurun Mahallesiine doğru

daracak, eğri, büğrü toz duman içindeki sokaklardan yürüyerek Hayri'nin yanına gittiler. Gittikleri evde Hayri bir toplantı yapıyordu. Toplantı bitince, onu gürdü gülümsedi yanına giderek;

“Abisi neden geldin bir sorun mu var?”

“Ben bir rüya gördüm.”

“Ne rüyası abisi,” dedi Hayri gülerek.

Ağlıyordu, beni istiyordu.

“Kim ağlıyordu?”

“Küçük kız kardeşim. Çocuklar sokakta kavga ederken, birisini ona benzetip onun tarafını tutuyorum. Kardeşimi çok özledim. Kasabamı evimi annemi özledim. Bir kere gidip görmek istiyorum.” dedi Zarife.

Hayri, Zarife'yi tanıyordu. “Babasız büyümüş küçük kardeşlerini kendisi büyüttmüş,” diye düşündü. Ona bakıp;

“Tamam, abisi git, ama erken dön, fazla orada kalma geri gel,” dedi Sonra çıkarıp yol parası verdi.

“Tamam, Hayri abi erken dönerim, kardeşimi çok özlemişim,” deyip kalktı.

Tam o esnada kapı çalındı. Birden bire irkildi. Daldığı tatlı, derin düşten uyandı. Evde yapayalnız olduğunu görünce ürktü. Bir kapıya, bir de eve baktı. Korktu. Yerinde kalktı. Evdeki silahı eline aldı. Kedi sessizliğiyle kapıya yanaştı. Gözetleme deliğinden dışarıya baktı. Kapıda postacı bekliyordu. Postacıyı görünce sakinleşti. Kapıyı açtı. Postacı Arapça günaydın,” dedi sonra elindeki mektubu ona uzatıp gitti.

Zarife gece uyumuyor, korkuyor, hep tetikte bekliyordu. Düşlere, hep düşlere dalıp geçmişe gidiyordu.

Akvaryumdaki balıklarla konuşuyor, tartışıyor, zaman geçiriyordu.

VI

“İnsanın yalnızca gerçeğin ne olduğunu bilmesi yeterli değildir; doğruyu istemesi ve yapması da gereklidir.” Goethe

Apo, kongreyi; Anka kuşu misali kendi küllerinden yeniden diriliş, direniş ve kuzey dağlarına dönüş kararlaşması olarak düşünmüş, bütün hazırlıklarını ona göre yapmıştı. Daha önce Helwê Kampı’nda yapılan konferansta bunun düşünsel, felsefi, politik ve pratik hazırlıklarını başlatmıştı. Kongre bu hazırlıkların zirvesi ve karara dönüşmesi olacaktı.

Kuzey dağlarına dönme, gerilla savaşını başlatma uzun bir süreden beri militanlar arasında tartışılıyordu. Bunun için Kılavuzsuzlar grubu ile birçok küçük keşif birimlerini göndermişti.

Semir, Bay Türkay, Bay Taner ve Avrupa sosyal demokratlarından destek alarak sürekli buna karşı çıkıyor, bütün örgütü Avrupa’ya çekmeye çalışıyordu. İki anlayış, iki yaklaşım ve tutum birbiriyle çatışıyordu. Semir açıktan düşüncelerini dile getirmiyor, sürekli kaçak dövüşüyordu. Düşüncelerini daha çok dar, bireysel ilişkilerde dile getiriyordu. Uygun yer, kişi ve zemin bulduğunda; “Hakkâri’yi aşmak, ülkeye dönmek ölümdür. Sınırı geçen her grup imha olur. Yaşamak varken neden ölümü seçelim. Ülkede mücadele etmenin koşulları yoktur. Cunta kuş uçurtmuyor. Şimdilik

Avrupa'da kalalım, koşullar oluşursa yine mücadele edelim,” diye propaganda yapıyordu.

Günlerden cumartesiydi! Takvim yaprakları, 21 Ağustos 1982'yi gösteriyordu. Gökyüzünde ay incecik hilal dönemine girmişti. Rastlantı mı bilinmez, ama çok yoğun hareketli, fırtınalı ve kaosu anlardı. Doğa ve toplum derin bir kaosu yaşıyordu. Gökyüzünde yeryüzüne ölüm saçan ateş yağıyordu.

O gün Beyrut acı, hüzün, kaos ve karmaşa kuşanmış; belirsizlik, muğlaklık, çözüm, çözümsüzlük ve arayış bir oğul arısı gibi iç içe geçmişti.

Bütün dünya güçleri oraya kilitlenmiş, Filistin Kurtuluş Örgütü Beyrut'u boşaltmaya başlamış, merkezini Lübnan'dan Tunus'a taşıyordu.

FKÖ'nun Beyrut'tan çıkması için; “İsrail zorluyor, ABD hazırlıyor, Sovyetler ve Araplar razı oluyordu.” Beyrut'tan, Suriye'ye kara yoluyla gidecek olanların dışında kalan Filistinli gerillalar, boşaltma işlemlerinin ilk aşamasını başlatıyordu.

Kıbrıs'ın, Rum kesimine götürülerek buradan kendilerini kabul eden Arap ülkelerine gitmek üzere bekleyeceklerdi. İlk üç günde, üç bin gerilla çeşitli Arap ülkelerine gönderilmek üzere Kıbrıs Rum kesiminin Larnaka Hava Limanına ulaşıyordu.

Avrupa Parlamentosu'ndaki muhafazakâr gruplardan birinin lideri, Yahudi aleyhtarı eylemler üzerine, AET bakanlarının toplanmasını talep ediyordu.

Türkiye Dış İşleri Bakanı, “Lübnan'da bundan böyle Ermeni faaliyetlerine izin verilmemesi gerektiğini,” açıklıyordu.

Her şey iç içe geçmiş, belirsizlik, kaos ve fırtına tüm şiddetiyle sürüyordu.

Avrupa'dan, Güney'den, Doğu'dan kongreye katılacak delegeler alana ulaşmıştı. Kuzey ile Rojava'yı temsil edecek delegeler de hazırды. Kongre'ye Kürdistan'ın dört parçasını temsil edecek, yetmiş civarında delege kongreye katılmak üzere hazır bekliyordu.

Kuruluş Kongresine, 2 kadın katılırken, 2. kongreye 8 militan kadın katılıyor, kadının rengi giderek belirginleşiyordu.

Kaos ve fırtınanın yaşandığı karanlık zamanlardı. İşte Apo o karanlıkta bir tel ışık olmak için yanındaki militanlarla birlikte kongre yerine vardı. Bütün delegeler, kampta bulunan okulun önünde toplanmış, onu bekliyordu.

Kongre yeri Ürdün sınırına yakın, Sahra'nın devamı olan, Suriye sınırları içindeki çöldeydi. Çadırlar kurulmuş, delegeler çadırlarda kalıyordu. Apo okula yakınlaşınca bir hareketlenme oldu. Ayağa kalkan bütün delegelerle tek tek tokalaştı, hal hatır sordu, şakalar yaptı. Yanındaki delegelere bakıp; "Artık Bedeviler gibi çadırlarda kalıyoruz," dedi gülerek.

"Biz de çöl Bedevileri gibi olmuşuz," dedi bir delege.

"İşte çöl, işte Bedevi," dedi bir diğeri çadırları göstererek.

"Bedeviler asi ve asil savaşçılardır," dedi öteki.

"İnsanı, insan doğasını, kültürünü, doğanın kendisini çölleştiren bir devirdemiz. Nice insanlar yeşillikler içinde kalıyor, ama yüreği, vicdanı, ruhu hep kup kuru bir çölü yaşıyor. İşin gerçeğine bakarsanız, Bedevi, sadece çölde yaşayan göçebe değildir. Asıl Bedevi, yüreğinde, ruhunda beyninden, vicdanında, iç dünyasında kurak çölü yaşıyandır.

Asıl Bedevi, savaşa tapan, durmadan kan döken, insan öldüren, açlığı, sefaletti, yoksulluğu yaratan emperyalist güçlerdir. Şimdi anladınız mı Bedevi kimmiş,” dedi Apo.

Derken konferans için hazırlanan salona geçtiler. Salon mütevazı bir şekilde hazırlanmıştı. Ölen militanların afişleri, bayraklar ve bezlere yazılmış sloganlar duvarlara asılmıştı.

Kongre salonu, bir ilkokuldan getirilen sıra ve banklarla doldurulmuştu. Önce üç kişilik divan için öneriler alındı, ardında seçimler yapıldı. Apo, İbrahim Bilgin ile Selim “Kongre Divanı” olarak seçildiler. Divan kendi arasında ayaküstü toplandı, Apo’yu “Kongre Divan Başkanı” olarak belirledi. Üçü divana geçip yerlerini aldılar.

Apo, açık renkli, kolsuz, çift cepli bir keten gömlek ile aynı tonda bir keten pantolon ve spor ayakkabı giymişti. Tıraş olmuş, saçlarını arkaya taramıştı. Siyah, kalın, devrimci tipi bıyıkları, etine dolgun dudaklarının üzerine sarkmış, beyni alınında fırlayacakmış gibi duruyordu. Oturduğu yerde, her an dövüş ve savunmaya hazır bir görünümü vardı.

Divan masasının solunda Apo, sağında Selim, ortada İbrahim Hoca oturuyordu. Masanın üstünde içi su dolu, sarı renkli naylon bir sürahiye duruyordu. Yanında beyaz renkli kulplu bir fincan vardı. Apo konuşurken bir yudum su alıyor sonra yeniden konuşmasına devam ediyordu. Elinde not tuttuğu defter, kalem, önünde kongreye sunduğu rapor ile kitaplar vardı. O konuşuyor, süreci anlatıyor, yetmiş kişi onu dinliyor not alıyordu. Kadınlar yan yana oturuyor, onlar da not tutuyordu.

Divan masasının arkasındaki duvarın sağ tarafında Marks, Engels ve Lenin portreleri asılmıştı. Sol tarafta ise Haki Karer,

Halil Çavgun ve Mazlum Doğan portreleri vardı. Ortada; kızıl yıldız, çekiç ve orak simgelerinden oluşan parti bayrağı duruyordu. Kızıl yıldızın hemen altında, büyük harflerle; “PKK 2. KONGRESİ, 20 Ağustos... 1982” diye yazıyordu. Yan duvarda büyük harflerle; . “PKK’NİN YENİDEN İNŞASI İÇİN GÖREV BAŞINA” pankartı asılmıştı. Onun yanında ise Salih Kandal, Cuma Tak ve Abdurrahman Manap’ın yan yana posterleri duruyordu. Haki Karer, Halil Çavgun, Müslüm Barin afişleri de bir başka yere asılmıştı. Delil Doğan ve Dersim’de çatışmalarda ölen savaşçıları resimleri bir tek afişte yer alıyordu. Ayrıca duvarlar, ölen onlarca militanın afişleri ve sloganlarla süslenmişti.

Divan’da oturan Selim, Ankara’da üniversitede okurken taraftar konumundaydı. Sonra Üniversiteyi bitirmiş, memur olmuş, aranır duruma düşünce, zorunlu olarak yurt dışına kaçmıştı. “Önü açılsın, daha aktif olsun,” diye Apo sürekli destek sunuyor önünü açıyordu.

Apo, Kongre Divan Başkanı olarak, önce divan işleyişi, kongre disiplini ve gündemlerle ilgili bazı genel uyarılar yaptı. Ardında;

“Sizleri bir dakikalık devrim şehitleri adına saygı duruşuna davet ediyorum,” dedi. Tüm delegeler ayağa kalktı. Yumruklar hafif sıkılı, başlar hafif saygıyla öne eğilmiş, herkes nefesini tutmuş, sinek vızıltısı dışında salonda çıktı yoktu. O an Çirusk gür, dokunaklı sesiyle;

“Ben insandım

Zulüm ve işkence dert ve kahır unutulur belki de ben unutulmam

Çünkü ben dilden dile dolaşan bir destandım
Dağlardan, barikatlardan
Düşmana kurşun sallayan
Gerillanın göğsündeki nişandım
Ben insandım
Ben bitmeyen kavga
Ben bağımsızlığa susamış ülke
Ben kurtuluşun gübrelenmiş toprağı
Ben KÜRDİSTANDIM!” diyerek kendisinin yazdığı;
“Ben İnsandım” adlı uzun şiirden iki dördlük okudu. Sonra Apo’nun; “Anıları yolumuzu aydınlatan meşale olacaktır,” demesiyle delegeleri yerlerine oturdular. Apo ayağa kalktı,

“Arkadaşlar, ilkin PKK–MK’nin hazırladığı Çalışma Raporunu okuyacağız,” diyerek açıklama yaptı. Ardında, okuması için “Çalışma Raporu’nu İbrahim Hoca’ya verdi. İbrahim raporu alıp okumaya başladı.

“Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesinin gelişimi sürecinde tarihi bir dönemeçte bulunuyoruz. Bu mücadelenin örgütleyici ve yönetici gücü olarak Partimiz, bu dönemeçte geleceği doğru belirleme ve bu yolda kararlı yürüme görevi ile karşı karşıyadır.

İçinde bulunduğumuz dönem, emperyalist-kapitalist sistemin bunalımının daha da ağırlattığı, emperyalist saldırganlığın daha da arttığı, bazı hata ve eksikliklerine rağmen dünya sosyalizm ve devrim güçlerinin daha da geliştiği, dünya ölçüsünde devrim ve karşı-devrim güçleri arasındaki çelişkilerin keskinleştiği, gerginliğin ve çatışmaların arttığı bir dönemdir.

Bu çelişki ve çatışmaların derinden etkilediği bir alan olan Ortadoğu'da, emperyalizm ve işbirlikçi gericilik, her türlü devrimci-ilerici gelişmeyi ezme amacıyla karşı-devrimci saldırılarını çatışma ve savaş düzeyinde yoğunlaştırmıştır. Bu gerici saldırılara karşı bölge halkları ve devrimci-ilerici güçleri, varlıklarını korumak ve kurtuluş mücadelelerini geliştirmek için, aralarındaki dayanışmayı daha da güçlendirerek direnmekte ve bölgede yeni direniş merkezleri ortaya çıkmaktadır. Önümüzdeki dönemin, devrim ve karşı-devrim güçleri arasında çatışmaların daha da yoğunlaşarak yayıldığı bir dönem olacağı açıktır,” diyerek okumaya başladığı Çalışma Raporunu öğleye doğru;

“Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesini yükseltmek için, ulusal kurtuluş devrimimizi geliştirmek için. Partimizi Leninist ilkeler doğrultusunda geliştirip çelikleştirmek için, Partimizin doğru Marksist Leninist çizgisinde bilinçle ve kararlılıkla ileri yürüyelim!

Yaşasın Partimizin Doğru Marksist-Leninist Çizgisi!

Yaşasın Halkımızın Ulusal Kurtuluş Mücadelesi!” diyerek bitirdi.

Ardında, Apo'nun kasetlere konuşup hazırladığı Bager ile bir grup delegenin kasetleri çözüp redakte ettiği kitaplar ve belgeler daha önce bütün delegeler tarafından okunmuş, düşünce alış verişi yapılmıştı. “Kürdistan'da Zorun Rolü,” Örgütlenme Üzerine,” “Kürdistan Ulusal Kurtuluş Problemi ve Çözüm Yolu,” gibi kitaplar, partinin resmi belgeleri olarak kabul edildi.

Öğle zamanı yemek mollası verdiler. Ortalık birden bire hareketlendi. İkili kulisler gelişti.

Semir, Avrupa'dan yola çıkıp gelirken, kendine göre bir merkez yönetim oluşturabileceğini hayal etmiş, bütün planlarını ona göre hazırlamıştı. Bunun için bireylerle konuşuyor, zaaflarını tespit ediyor, duygularını okşuyor, en zayıf noktada yükleniyordu. Kendi düşüncelerini bu zayıf militanlar aracılığıyla sağda solda dile getiriyordu. Düşünüyor, hayal ediyor, Apo'yu alt ediyor, dışlıyor, bütün partiyi ele geçiriyor, Avrupa'da yeni bir yaşama başlıyordu. Ancak hangi militanın kapısını çaldıysa hep ters tepiyordu. Militanların tümü Apo'ya inanmış, çözümü ve geleceği ondan görüyordu.

Apo, bir yıldan beri durmadan çalışmış, hazırlanmış ve hazırlıklı kongreye gelmişti. "Kürdistan'da Zorun Rolü," Örgütlenme Üzerine," "Kürdistan Ulusal Kurtuluş Problemi ve Çözüm Yolu," adlı kitapları hazırlamıştı. Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesini oluşturmak için bütün gruplarla diyalog kurmuş, tartışmıştı. Bunun için program ve tüzük oluşturmuştu. Gerilla ordulaşması, Silahlı Propaganda Birlikleri için bütün hazırlıkları yapmış, bunun yönetmenlik ve tüzüğünü hazırlamıştı. Bu çalışmaları yaparken düzenli olarak bütün militanlarla ilişkililmiş, düşüncelerini almış, eğitimlerine katılmış, her birine güven vermişti. Artık bütün militanlar kendi sevinçlerini, umutlarını, düşlerini, geleceklerini ondan görüyordu. Apo onlarla bütünleşmişti.

Semir, kadro ve militanlardan uzak kalmış, Avrupa'dan kendini yaşamak için her türlü imkânı değerlendirmiş, diğer

kadrolarla hep çatışmış, yalnız ve etkisiz kalmıştı. Gerilla savaşı için hazırlanan militan yapıya iyice yabancılaşmıştı.

Semir, Apo'nun düşüncelerini öğrenmek, ona göre tavır geliştirmek istiyordu. O gün çalışmalar bitince, akşam Çirûsk'un yanına gitti. Onunla sohbet edip gezdikten sonra;

“Seninle beraber Ali arkadaşın yanına gidip biraz konuşalım mı,” dedi.

“Hangi konuyu konuşalım,” dedi Çirusk.

“Kongre, ülkeye dönüş, gerilla savaşı gibi konuları konuşup tartışalım.”

“Doğru olur mu sence?”

“Neden olmasın ki biraz karşılıklı tartışacağız.”

Semir, “Çirusk, onun en eski arkadaşdır, onu kırmaz,” diye düşünüyor, Çirusk aracılığıyla Apo'nun ne düşündüğünü, ne yapmak istediğini öğrenip ona göre tavır geliştirmek istiyordu.

Apo, kongrenin yapıldığı binaya bitişik bir odada kalıyordu. Birden bire Semir ile Çirûsk'u karşısında bulunca biraz şaşırды. Ayağa kalktı, onları karşıladı. Sonra üçü karşılıklı oturdular.

“Sizi dinliyorum,” dedi Apo.

“Bazı konularda konuşmak istiyoruz,” dedi Çirusk.

“Kimi konularda düşüncelerimizi paylaşmak istiyoruz.” dedi Semir.

“Hangi konularda?”

“Kongre ile ilgili.”

Apo biraz durdu. Karşında duran Semir'e baktı. Bütün geçmişini göz önüne getirdi. “Semir, bir zamanlar sosyal şoven

bir hareketin aktif elemanıydı. Ulusal inkârcı bir zihniyette sahipti. Rayber Döner, onu yerellik ve hemşericilik ilişkileriyle yarım saat içinde ikna edip bize katılmasını sağlamıştı. Yarım saat içinde ikna olup gelen biri, yarım saat içinde de bizi terk edip gidebilir. Ya bu Çirusk? Bu kadar yıllık arkadaşım, bu kadar yıllık parti militanı olmasına rağmen neden Semir'in etkisinden kalıyor,” diye düşündü. Sonra Semir'e bakıp;

“Biz neden Kongre yapıyoruz? Konuşmak, tartışmak, ortak kararlar almak için kongre yapıyoruz. Bütün sorunlarımızı kadrolarla birlikte tartışıp çözüm bulmak için kongre yapıyoruz. Sizi de bunun için Avrupa'dan çağırdım. Kongre, partinin en üst düzey karar organıdır. Kim konuşacaksa, kimin ne düşünce ve önerileri varsa kongrede bütün delegelerin önünde açıklıkla dile getirsin. Orada ortak karara dönüştürelim,” dedi Apo.

“Biz bazı sorunların ikili ilişkilerde baş başa konuşmanın daha iyi olabileceğini, düşündük,” dedi Semir.

“Partide açıklık politikası esastır. Ne düşünce ve önerileriniz varsa bütün delege arkadaşların hazır bulunduğu kongre ortamında, parti resmiyetti içinde dile getirmeniz daha doğru ve uygun olur,” dedi Apo.

Semir'in kongreye dair düşünce, proje ve oynamak istediği senaryo Apo'nun tutumuyla bir anda boşa çıkmıştı. Avrupa'dan geldiğinden beri düşünüp kurduğu plan boşa çıktığı için ne yapacağını, nasıl hareket edeceğini şaşırılmış durumdaydı. Oturduğu yerde duramıyor, kıvranıyor, sıkılıyor, terliyor, ellerini koyacak yer bulamıyordu. Bir anda, ayağa kalktı,

“Tamam,” dedi. Ardında; “Çirûsk arkadaş biz çıkalım,” deyip dışarı çıktı. Apo onun bu huzursuz ruh haline bakıp; “bu

kongrede ülkeye dönüşü engellemek, kongreyi kendi çizgisine çekmek için her yol ve yönteme başvurabilir, ama korkaklığından dolayı hiçbir sonuç elde edemez,” diye düşündü.

“Çirusk arkadaş, böyle olur mu, işte kendin de tanık oldun, bizimle konuşmaya bile tenezzül etmiyor. Biz de bu kongrenin delegesiyiz,” dedi Semir öfkeyle dışarı çıkar çıkmaz.

“Bence Ali arkadaş doğru olanı yaptı. Biz neden kongre yapıyoruz? Ne düşüncen varsa kongrede delegelerin önünde dile getirmen daha gerçekçi olur. Böylece bütün delegeler de senin düşünceni öğrenmiş olurlar,” dedi Çirusk.

Semir, Çirûsk’un bu tepkisini görünce, birden bire irkildi. Bir anda kendini yalnız ve büyük bir boşlukta hissetti. Kin ve öfkeyle Çirusk’a baktı. “Bunu önceden tahmin etmeliydim. Nasıl bunu göremedim. Çirusk onunla yola çıkan ilk kişidir. Bu güne kadar hep onunla hareket etti. Bazı sorunları olsa da onun en has adamıdır. Daha fazla ileri geri konuşmamalıyım,” diye düşündü, Apo’nun aleyhinde konuşmayı kesti.

“Çirusk arkadaş, doğru diyorsun. Düşüncelerimizi kongrede dile getirmek en doğrusudur,” diyerek onu onayladığını belirtti. Semir, Çirusk’u bırakıp hemşerisi olan “Sağır” lakaplı delegeye yaklaşıp;

“Arkadaş, biz kongreye gidiyoruz, tarihi sorumluluklarını yerine getirmelisin. Bazı yanlışlar var, merkezde olduğum için benim dile getirmem doğru olmaz. Sen dillendirirsen ben de destek çıkarım,” dedi.

“Ne gibi eksikliler var,” dedi Sağır merakla.

“Bak hemşerim, ben sana anlatayım, ama aramızda kalsın sonra ikimizin de başı belaya girer,” dedi Semir.

“Ayıp ediyorsun Semir abi, biz hemşeriyiz, ağzımda laf çıkmaz,” dedi Sağır.

“Biliyorum, sana güveniyorum, yoksa gelip seninle paylaşmam bunları. Bütün alanlar buraya zamanında geldiler. Dersimli arkadaşlar neden bu kadar geciktiler? Zamanında çağrılmadıkları için birçok arkadaş şehit düştü. Öyle değil mi?”

“Evet, birçok kişi şehit düştü.”

“Peki, kim bunun hesabını verecek?”

“Tabi ki onları buraya zamanında çağırmayanlar,” dedi Sağır.

“Doğru, işte bütün mesele budur. Bu Dersimli arkadaşlara dönük özel bir politikadır.”

“Semir abi, doğru diyorsun ben bunu hiç düşünmemiştim.”

“Bunları görmek gerekir. Bir de Avrupa deyip duruyorlar. Dersimli olduğum için her şeyi bana yüklemeye çalışıyorlar. Hâlbuki ben Avrupa’da çok iyi bir çalışma yürüttüm. Emeğimi görmezlikten geliyorlar.”

“Abi, ben biliyorum sen yıllardır çalışıyorsun bu partide.”

“Kongreye sunulacak rapor hazırlamışlar, içlerinde hiç bir Dersimli arkadaş yok, bu olacak iş mi? Çalışan biz, ölen biz ama rapora gelince hiçbirimize yer vermiyorlar. Ben Çirusk arkadaşı önerdim.”

“Evet hiç yer vermiyorlar.”

“Gerilla dağ deyip tutturmuş gidiyorlar. Hâlbuki bu koşullarda arkadaşları ülkeye göndermek ölüme göndermektir. Biz kadroları Avrupa’ya çekelim, ilerde koşullar oluşursa yine mücadele edelim. Bay Taner abi, Bay Türkay abi hepsi öyle

yapıyorlar. Şimdi dağa çıkıp ne yapacaklar? Hepsi aç ve çıplak kalacak.”

“Halk sindirilmiş destek vermez. Cunta her şeyi denetime almış,” dedi Sağır.

Derken yemekten sonra yeniden oturup tartıştılar. Kongreye katılan delegelerin tümü ideolojik, askeri eğitim görmüş ve hazırlıklıydılar. Okunan “Çalışma Raporu” üzerinde tartışma yürüttüler.

Kafalar hala muğlaktı. Kongre salonu bir kulis alanına dönüşmüştü. Merkez yapıda birlik yoktu. Fatma, Semir, Süleyman her biri, ayrı bir ekol, her biri ayrı bir çizgiydi. Onlar bir taraftan birbiriyle çatışıyor gibi görünürken her biri bir taraftan delegelerin kafasını karıştırıyor, ülkeye gidişi engellemeye çalışıyorlardı. Semir; “Lübnan savaşında neden Dersimli arkadaşlar öldü,” diye propaganda yapıyor, Dersimlileri çevresinde toparlamaya çalışıyor, inançsızlığı geliştiriyordu. Fatma, Çirusk ile kendi aralarındaki sorunları tartışıyor, havasını verip Apo’yu hedefliyordu. Bütün çabalarına rağmen, Semir etkili olamıyor, delegeler tarafında sevilmiyordu.

Semir, Süleyman ve Fatma birbirlerine karşıymışlar gibi dar, kısır bir çekişme içine girmişlerdi. Çatışmaları ideolojik, düşünsel değil, günlük yaşam, kariyer, bireysel çıkar ve görev alanlarıyla ilgiliydi.

Süleyman ile Fatma karşılıklı olarak birbirini kışkırtarak, zıtlaşarak, suçlayarak, ortamı gerginleştirip, muğlaklaştırarak Apo’ya karşı savaş yürütüyorlardı.

Avrupa yönetimine ciddi yoğun eleştiriler vardı. Semir burada çıkış yaparak çizgiyi ve Apo’yu eleştirmek istiyor, ancak

birçok delege şiddetle onun bu tutumuna karşı çıkıp eleştiriyordu. Semir'in örgütlediği bir delege;

“Dersimliler neden çekilmedi saldırıda öldüler,” dedi.

“Olduğumuz her yerde saldırılar, her yerde şehadetler var. En çok saldırı, en çok şehadet Urfa, Batman ve Mardin’de bölgesinde yaşandı. Neden bunları görmek istemiyor. Yerellik, hemşericilik yaparak kafa karışıklığı yaratmaya çalışıyor,” dedi Hüseyin.

“Dersim’deki güçlerin çekilişi tartışmalıdır,” dedi Semir.

“12 Eylül koşullarını görmezlikten geliyor. Bütün bölgelerde benzer gelişmeler yaşandı,” dedi Adar.

“Bize uçağa bin deniliyor, ama bilet verilmiyor! İnisiyatif verilmiyor,” dedi Semir.

“Lafazanlık yapma, sana bilet alındı, uçağa bindin, Avrupa’ya da gittin. Peki, orada ne yaptın? Nasıl bir çalışma yürüttün? Sen önce bunun hesabını ver,” dedi Bedran.

“Kapitalizm hızla çöküşe gidiyor...” dedi Semir.

“Hop hop ne oluyor? Ne hızla çöküşü? Çöküşe gidiyor demek daha doğru olur,” diyerek Apo onu düzeltti.

Semir, sürekli kendini güç yapmaya, delegeleri etkilemeye çalışıyordu. Yönünü dağa verme yerine Avrupa’ya çeviriyordu. Avrupa’da Bay Türkay ve Bay Taner ile yakın ilişki içindeydi. Semir ve Avrupa yönetimine ciddi yoğun eleştiriler vardı. Semir burada çıkış yaparak çizgiyi ve Apo’yu eleştirmek istiyor, ama cesaret edemiyor, açık davranmıyor, geride duruyor, düşüncelerini başka delegeler aracılığıyla dillendiriyordu. Bunu fark eden bazı delegeler;

“Semir, hep kaçak güreşiyor. Bu bizim tarzımız değildir. Parti ortamı açıklık ortamıdır. Ne düşünüyorsa kongre resmiyeti ve açıklık politikası temelinde ortaya koymalı ve sahiplenmelidir,” dedi Abuzêr.

“Arkadaş iki ayrı kişiliğe, iki ayrı düşünceye sahiptir. Resmi ve gayri resmi düşünceleri var. İkili ilişkilerde dedikodu yapıyor, partiyi, kadroları çekiştiriyor, kafaları karıştırıyor, ama resmi olarak suya sabuna dokunmayan düşünceler ortaya atıyor,” dedi Bedran.

“Arkadaş her şeyiyle Avrupa mülteciliğine soyunmuş, devrim mücadelesi Avrupa’da değil ülkede yürütülür,” dedi Hüseyin.

“Semir arkadaş silahlı mücadeleyi provakasyon olarak değerlendiriyor, o zaman biz neden burada bu kadar askeri eğitim gördük, arkadaşlarımızı dağa gönderiyoruz,” dedi Adar.

“Semir; ‘gençleri dağa göndermekle, ölüme gönderiyorlar,’ demiş. Bu kabul edilemez,” dedi Abuzêr.

“Semir, devrimcilik yapmak istemiyor, ama bunu açıkça dile getirme yerine bin bir gerekçe üreterek partiyi kendisiyle uğraştırıyor,” dedi Hüseyin.

“Semir hemşericilik üzerinde politika yapıyor, önce kendi pratiğine dönük öz eleştiri versin,” dedi Abuzêr.

Her söz hakkı alan delege, Semir’in, yönetim eleştirisini eleştirdi. Avrupa örgütü ve yönetiminin öz eleştiri vermesini istedi.

Bager, Hüseyin, Abuzêr, Bedran, Adar ile birçok delege Semir’e karşı çıktı. İleri sürdüğü düşünceleri; “liberal, oportünist,” diye eleştirip mahkum ettiler. Kongre bir anda

gerginleşti. Fatma dolaylı olarak onu kışkırtarak harekete geçirmeye çalıştı, ama açıktan onu destekler bir tutum içine girmede. Ortam gerginleşince, Apo divanda müdahale etti. Ayağa kalkıp konuştu. Yaşanan anlayışları ortaya koydu, daha kapsamlı, derinlikli ve toparlayıcı davrandı. Hem Yanlış anlayışları mahkûm etti, hem de gerginliği yatıştırdı. Sonra; “on beş dakika ara veriyoruz,” dedi. Kongre binasının bitişiğindeki odasına geçti. Çirûsk’u yanın çağırdı.

“Dün gece Semir ile birlikte neden yanıma geldin? Ne yapmayı düşünüyorsun,” dedi

“Bir şey düşündüğüm yok, belki sorunları kongreye yansıtmadan çözersiniz, diye düşünmüştüm,” dedi Çirusk.

“Çirusk arkadaş, bu kongreyi bir yıldan beri çok zor koşullarda titizlikle, büyük bir emek ve çabayla hazırlayan benim, bana inanmıyor musun?”

“Ali arkadaş, Ankara’da seninle yola çıktığım ilk günden beri inandığım ve güvendiğim tek kişi sensin.”

“Biliyorum, ama bazen insanların niyetini zamanında göremiyorsun. Semir baştan beri senin üzerinde oynuyor, Seher ile Kesire’nin de bütün didişmesi kavgası bununla bağlantılıdır.”

“Bazı şeylerin ortada döndüğünün farkındayım.”

“O zaman dikkatli davran hiç kimsenin oyununa gelme. Kıyım, şiddet ve zor yoluyla Kürtler, korkutulmuş, sindirilmiş, dil, kimlik, kültür hakkı elinden alınmış, eleştiri ve düşünce gücü kırılmış, köleleştirilmiş bir toplum haline getirilmiştir. Gerçeğinden korkan bir toplum ve iradesi lime lime edilen bir kişilik yaratılmıştır. İşte gördüğün kişilikler, bu toplumun bir ürünü ve gerçeğidir. Bunları görerek hareket etmelisin,” dedi.

Apo, Çin Seddi gibi yükselen bu korku duvarını yıkmaya çalışıyordu. Bunun yıkılmasının ideolojik, politik, örgütsel ve askeri temelini atıyordu. Çirusk konuştuktan sonra rahatlamış olarak Apo'nun yanında kalkıp dışarı çıktı.

Artık kongre sona doğru gidiyordu. Son gündemi seçimlerdi. Semir kongrede oy pusulasına isim yazılmaması gerektiğini savunuyordu. Bazı delegelerle konuşup ikili ilişkilerde ikna etmeye çalışıyordu. Kongre ara verirken, Semir, Çirusk'e yanaşıp;

“Seher neden kongreye çağırılmadı mı,” dedi.

“Bilmiyorum, ama Avrupa'da kaldı.”

“Daha yeni evlenmişsiniz ama yan yana gelemiyorsunuz, güzel bir evde birlikte kalmak yaşamak sizin de hakkınız değil mi?” dedi Semir.

“Şartlar ve koşullar,” deyip durdu Çirusk.

“Seçimler için ne düşünüyorsun?”

“Kongre sonrası yönetim için seçimler yapılacak” dedi Çirusk.

“Oy pusulasının altına isim yazılması doğru mu sence?”

“Bütün komünist partilerde bu yöntem kullanılıyor.”

“İsim yazıldığı zaman insanlar gerçek tercihlerini yazmaktan çekiniyorlar.”

“Kim, kimi seçmek isterse seçsin.”

“Pusulaların altına isim yazılmaması için divana öneri yapsan, Abdullah arkadaş seni dinler dikkate alır,” dedi Semir.

“Öneri yapma gündemi gelsin bakayım hele,” dedi Çirusk ikircikli bir sesle.

Derken seçim gündemi başladı. Çirusk el kaldırdı.

“Evet Çirusk arkadaş bir şey mi diyecektin,” dedi Apo.

“Seçimde oy pusulalarının altına isim yazılmazsa daha uygun olmaz mı?”

“Bu öneri parti tüzüğüne aykırıdır. Açıklık ilkesi ve politikası esastır. Kime oy vereceğini savunacak kadar cesaretin yok mudur?” dedi Apo divanda.

“Ali arkadaş haklısın,” deyip yerine oturdu Çirusk.

Sonra seçimler yapıldı. Oylar sayıldı. Apo; Bager, Agir, Çirusk, Selim, Fatma, Süleyman, Semir, Cafer, Karasungur, Apo toplam olarak 11 kişi kongre delegeleri tarafında Merkez Yönetim Kuruluna seçilmişlerdir,” dedi. Sonra Agir arkadaşımız, Beyrut’ta kuşatma altında olduğu için kongreye katılamamış gıyabında merkeze seçilmiştir. Ceza evindeki arkadaşlarımız ise buldukları esaret koşullarından dolayı yönetime aday gösterilmediler,” dedi.

Kongre bitiminden sonra Apo görev verdi, Bager, 2. Kongre kararlarını hazırladı, yazılı hale getirdi.

Kongre olumlu bir havada bitince, kongreye katılmayan diğer tüm militanlar da gelip etkinliklere ve kutlamalara katıldılar. Sonra sahada voleybol oynamaya başladılar. Top oynarken, Avrupa’da gelen kızlar, yeni eşofman giymiş, havai hareketler yapıyorlardı. Apo bunu fark edince; “Bravo Zarife arkadaş da gelmiş, haydi bakayım alkış,” dedi ve kendisi alkış çaldı. O alkış çalınca herkes alkışladı. “Haydi, al servis at” dedi. Zarife topu alıp servis attı. “Haydi, geç arkama bakayım,” dedi. Apo, onu arkasında koruyor, gelen topları karşılıyordu. En sonunda; “Zarife oynayacaksan doğru oyna, ben hep seni koruyamam kendi toplarını kendin karşıla,” dedi.

Erkekler kazanmak için Zarife'nin önüne geçti, Zarife müdahale etti, kendi topunu kendisi karşıladı.

"Tamam işte şimdi oyuna girdin," dedi Apo. Sonra; "Unutma diğer sette rakibin ben olacağım," diye ekledi.

Bir sonraki sette karşı karşıya geldiler. Zarife'nin ekibi güçlüydü. Oyun oynarken;

"Zarife senin elin fileye değdi." dedi Apo.

"Hayır, Ali arkadaş değmedi."

"Ben gördüm değdi, ben gücüm bana mı inanacaksın kendine mi? İstersen hakeme sor o da benim dediğimi diyecek," dedi Apo.

"Hayır, başkanım elim değmedi, siz güçsünüz ama bu oyundur," dedi Zarife.

"Zarife sen politik dili öğrenene kadar bu böyle sürecek," dedi Apo gülererek.

Topu alıp ona fırlatmak için hazırlandı, Zarife uzağa kaçtı.

"Gel bakayım, politik olmayı öğreneceksin. Ben gücüm bana karşı da mücadele edeceksin, ama politik olacaksın. 'Görmedim elim değmiş olabilir,' deseysin belki biraz yumuşatırdın, ama sen hep direkt cepheden saldırıyorsun. Bu doğru bir gerilla savaş tarzı değil," dedi Apo.

Apo, militanlarla top oynarken, yemek yerken, yürürken, tartışırken, şaka yaparken, hep onlara taktikler öğretiyor, yol yöntem öğretiyor, öz güven aşıyor, enerji veriyordu.

Derken kongreden birkaç gün sonra Merkez komite toplantısı yapıldı. Agir; Beyrut'a kuşatmadaydı, toplantıya katılamadı. Diğer yönetim üyelerinin tümü toplantıda hazır bulunuyordu.

Toplantı çok gergin bir havada başladı. Seçilen MK üyeleri ikircikli ve iddiasızdı. Bu görevi yürütecek güç ve kapasitede değillerdi. İşin içine ülkeye dönme, savaşa ve savaşa komuta etme girince seçilen yönetimin buna hazır olmadığı açığa çıktı.

Yönetim üyeleri kendilerini savaşa göre değil Avrupa, siyasi çalışma ve diplomasiye göre hazırlamıştı. Savaş, ülkeye dönüş, gerilla hareketini başlatma ile ilgili görevlere sahip çıkmıyordu. Süleyman ile Fatma çelişkili ve çatışma halindeydi. Sürekli sorun olarak gündeme geliyordu.

Fatma ile Süleyman düşman olmuş, kıran kırana çatışıyordu. Apo ikisini bir arada tutmada zorlanıyordu. Fatma, Apo'nun kendisini desteklemesini ve tavır takınmasını bekliyor, bunu göremeyince içten içe tepki duyuyor, ateş püskürüyordu.

“Bu çatışma iki birey arasındaki geri bir çekişmedir, kabul edilir bir tarafı yoktur,” dedi Bager.

“Ben Süleyman ile Fatma arkadaş arasındaki çatışmayı, dar, geriye çeken, enerjiyi boşa tüketen ve bireysel bir çelişki ve çatışma olarak görüyorum, tasvip etmiyorum,” dedi Çirusk.

“Bu çatışma güçlendirici değil tüketicidir, bireysel bir çatışmadır,” dedi Hüseyin.

İki arkadaş arasındaki çatışma örgütsel değil bireysel kaygılara dayanıyor,” dedi Bager.

“Süleyman olursa o toplantıya o çalışmaya katılmam,” dedi Fatma.

“Fatma olursa ben de o toplantıya katılmam,” dedi Süleyman.

“Bu iki arkadaş, danışıklı dövüş gibi hep birbiriyle çatışıyor, sürekli bizi uğraştırıyorlar,” dedi Apo.

Yapılan tartışmaların ardında, Fatma öfkeyle bağırıp toplantıyı terk etti.

Fatma hep gergin ve çatışmaya hazırdı. Süleyman, kırıcı, dışlayıcı ve sekter davranıyordu. İkiricikli ve kararsızdı. Dağa gitmek istemiyordu.

Fatma, bütün bunlardan hareketle Süleyman ile olan çatışmada haklı çıktığı sonucuna ulaşıyor, Apo'nun kendinden yana tutum takınmadığı için dilendirip yakınıyor, tepki gösteriyordu. Apo'ya karşı savaş açmış, hep somurtkan davranıyordu.

Apo bu kargaşa, dar, bireysel, bencil tavır ve tutumlara bakarak; “Cafer, Selim, Süleyman, Semir, Fatma, hiç biri savaşı yürütemez. Bu yönetim iddiasızdır. Çelişki ve çatışmalıdır,” diye düşündü. Sonra karşısındakileri tek tek süzüp gözden geçirdi. Semir'in bedeni oradaydı. Düşüncesi ve düşleri Bay Türkay ile Bay Taner'in yanındaydı. Onlarla projeler yapıyor, Avrupa'da onlarla neler yapabileceğini kurguluyordu. Süleyman, Fatma'ya ateş püskürüyor, Avrupa'ya yeniden nasıl gideceğinin planlarını düşünüyordu. Fatma, nasıl güç olacağını, Apo'yu alt edeceğini hesaplıyordu. Çoğunun ülkeye dönüş, gerilla savaşını başlatma, ona öncülük etme projesi yoktu. Apo onların kafasındakileri okumuş gibi;

“Seçilen bu yönetim, bu kongrenin aldığı kararları yürütemez. Savaşa göre bir yönetim değildir. Devrim yapma ve gerilla savaşını başlatmada iddiasız ve sorunlu bir yönetimdir. Yoğunlaşması, kararlaşması savaşa göre değil, bireysel olarak

kendini yaşatmaya dönüktür. Bu nedenle hiçbir sorunu çözemez. Yönetme, yönlendirme, öncülük yapma kapasitesi ve gücü zayıftır. Savaşma ve savaşırma yeteneği yoktur. Pratikte gerillaya öncülük yapamaz. Gerilla savaşına öncülük yapabilecek arkadaşlar vardı, ama seçilmedi. Bu merkez gerilla komutasının dışındadır. Bu savaşı yürütme güç ve yeteneğinden yoksundur. Savaş kaldıracak bir yönetim değildir,” dedi.

Apo durumlarını netleştirmek için toplantıya ara verdi ve yönetim üyeleriyle tek tek konuştu.

“Sen savaşa var mısın?”

“Dağa gidip gerilla savaşını başlata bilir misin?”

“Komutanlık yapabilir misin?”

“Sen nerede görev almak istiyorsun?”

Onlarla bu sorular temelinde tartışırken, bir dizi soru soruyor, düşünce ve önerilerini sabırla dinliyordu. Yapılan bu konuşma ve tartışmalardan sonra yönetim yeniden toplantıya otururken, Apo; “Bu yönetim, ‘Merkez Komitesi’ değil de; ‘Aday Komite’ ya da ‘Hazırlık Komitesi’ olmalıdır,” diye öneri yaptı.

Önerisi kabul gördü. Seçilen merkez bütün yetkileri bir yıllığına Apo’ya devretti. Apo, kendisine devredilen yetkiye dayanarak;

“Merkeze seçilen arkadaşlara bir yıl şans tanıyorum. Bu süre boyunca Bager arkadaş, benim yardımcılığımı yapsın. Kongrede seçilen arkadaşlar, bu bir yıl boyunca ‘Hazırlık’ ya da ‘Aday Komitesi’ olarak görev yapsınlar. Bir yıl böyle çalışalım. Başarılı olanlar komite olurlar, başarılı olamayanlar zaten erir

giderler,” diye kararını açıkladı. Yaptığı yeni görev bölümü ve düzenlemeye göre;

Semir’i yeniden Avrupa’ya görevlendirirdi.

Çirusk Suriye, Şam’da kalıp görev yapacaktı.

Agir, kongreye katılmamış, Beyrut kuşatmasındaydı, gelince Apo’nun yanında ve çevresinde bir tür yoğunlaşmada kalacaktı.

Karasungur, Doğu ve Güney Kürdistan’daki görevini sürdürecekti.

Davut psikoloji iyice bozulmuş, ne yapacağı belli olmayan ikircikli, karamsar biri olmuştu. Ailesi aracılığıyla geleneksel temelde, çocuk yaşta bir ev kızıyla evlenmek istiyordu. Bunun için kafayı oynatmış, kongreye katılmamış, hakkında soruşturma başlatılmıştı.

Böylece bir yıllığına görev almış bir komite vardı. Apo böyle ara bir çözüm bulmuştu. Kongrede alınan kararlar da çok geneldi.

Agit, Karasungur üç yıldan beri Doğu ve Güney Kürdistan’da çalışmalar yürüyordu. Agit de onun yardımcısı olarak orada çalışıyordu. On iki kişilik “Kılavuzsuzlar Grubu” de gerilla gruplarının alt yapısını oluşturmak için Agit’in yanına gitmişti. Birçok militan Kuzey’e geçmiş, Suriye sınır hattında görev yapıyorlardı.

Bu tartışmaların ardında Apo, Bager ile Karasungur bir araya geldi.

“Yaşanan anlayışları kongrede ortaya koyup mahkûm ettik. Konferansta aldığımız kararların tümü kabul edildi. Ülkeye dönüş ve silahlı mücadeleyi başlatma; altı ay silahlı

propaganda, yetmezse bir yıl içinde gerillâ savaşını başlatma kararı alındı. Suriye Kürtleri arasında kitle çalışması yapmak ve gençleri gerillaya katmayı da karar altına aldık. Kongre’de tasfiye eğiliminin önüne geçtik. Tasfiyeci zihniyeti mahkum ettik.

Kongrede birçok şeyi birlikte konuştuk, tartıştık. Ben ile Bager arkadaş şimdilik burada kalacağız. Karasungur en yakın zamanda yola çıkıp eski görevinin başına geçsin. Yılsonuna kadar birçok kadroyu Güney ve Doğu Kürdistan sahasına göndereceğiz. Daha sonra Bager arkadaş da oraya gelecek. Hüseyin, Bager ve Agit arkadaşla birlikte taktik önderlik görevini üstlenirsiniz. Zamanla başka arkadaşlar da katılabilir,” dedi.

“Bir alt yapı oluşturmuşuz, geri kalan eksiklikleri de tamamlarız. Daha sonra Bager arkadaş da oraya gelince, tüm hazırlıkları tamamlarız,” dedi Karasungur.

“Hüseyin, sen yarından itibaren hazırlığını yap. İki üç gün içinde İbrahim Hoca il birlikte gitmeye çalış. Şunu da belirtmek istiyorum. Birçok arkadaşın bu kararıma karşı çıkacak ama Semir’i tekrar Avrupa’ya göndermeyi düşünüyorum,” dedi Apo.

“Avrupa’da denetleyemeyiz,” dedi Bager.

“Tasfiye eğiliminde olanların hepsini bir arada tutmak tehlikeli ve risklidir,” dedi Hüseyin.

“Onların durumunu ayrıca değerlendireceğiz. Botan bölgesi, gerillâyı Kuzeye taşırmada esas rolü oynayacaktır.

Adıyaman, Urfa ve Mardin bölgelerine de burada küçük ama etkili öncü gruplar göndereceğiz. Fakat gerillânın esas çıkış yapacağı alan Botan olacaktır. Orada üstlenmesini yapacaktır.

Hem coğrafik olarak arazisi gerilla savaşına uygunudur, hem de dört parça ile ilişki kurma açısında elverişli bir alandır. Asimilasyon politikasının en az etkili olduğu bir alandır. Yurtseverlik daha canlıdır.

“Bu bölgede şimdiye kadar saflarımıza katılan kadro arkadaş yok denilecek düzeydedir, bu bir dezavantajdır,” dedi Hüseyin.

“Bu zamanla gelişir,” dedi Bager.

“KUK-UDG ile yaşanan çatışma ve çelişkiler, Botan’a yayılmasını engelledi,” dedi Apo.

“KDP’ye nasıl yaklaşalım,” dedi Hüseyin

“KDP ile bir ittifak anlaşması yaptık. Bizim de onların da böyle bir ittifaka ihtiyaı vardı. KDP, sol çevrelerde tecrit edilmiş, yalnız kalmıştı. 1975 yenilgisi onlara çok şey kaybettirdi. Bu ittifak bize biraz nefes alma ve açılım yapma imkânı verecek. İttifakın her iki taraf için önemli sayılabilecek bazı yararları vardır. Onlar bizi Güney’de denetim altında tutmaya çalışacaklardı. Filistinli örgütlerin bize yaptıkları katkı da çok önemlidir. Bu süreçte Filistin sahasını kullanıp Kuzey’e açılmak, geride askeri s yaratmak önümüzde duran ciddi bir görevdir. Biz bir savaş rgtyz. Buna göre hazırlıklarımızı yapıyoruz. Savaş başlarsa KDP yönetimi bu ilişkileri taşıyamaz. Bizi Bizi kontrol altında alırlarsa hareket alanımızı da daraltırlar,” dedi Apo.

“Türk devleti bizimle kalıcı ilişki kurmalarına izin vermez,” dedi Bager.

“O halde bunları görerek yaklaşın. Aile ve aşiret ilişkileri güçlüdür. Her zaman karanlık bir yüzleri vardır,” dedi Apo.

Derken Karasungur ile İbrahim Hoca hazırlıklarını tamamlayıp, Şam-Tahran üzerinde doğu Kürdistan'a geçtiler.

VII

“Herkes kolayca çöker. Önemli olan direnebilmektir.” John Steinbeck

Kongre sonrası işleri daha da hızlandırmıştı. Mezzê'deki evde oturmuş konferans sonrası Urfa Bölgesini gönderdiği Şervan ile Hıdır'ı düşündü.

Kampta bir tiyatro hazırlamışlardı. . İbrahim Hoca patron rolündeydi O “İşçi Şervan” adıyla işçi rolündeydi. İşçi patron çelişmesini işliyordu. O tiyatrodan sonra adı; “Şervan” olarak kalmıştı.

Şervan İle Hıdır'a dair basına düşen küçük bir haberi okumuş, kesin sonucu bilmiyordu. O küçük haberi okuyunca bıçak keskinliğinde bir sızı gelip içine oturdu, yüreği içten içe kanamaya başladı. Konferans sonrası ikisiyle konuşup gönderdiği günü anımsadı. Apo, talimatı üzerine Cesur, bir gece yarısı, Şervan ile Hıdır'ı sınırdan Suruç topraklarına geçirmişti.

O güne kadar periyodik aralıklarla onlardan yaptıkları çalışmalar hakkında rapor alıyordu. Raporların kesilmesi basında çıkan o haber üzerine rahatsız olmuştu. Bir hafta önce Sait'i yanına çağırması;

“Sait Urfa'ya geç, hemşerim olan Şervan ile Hıdır arkadaşlara ilişkin bir araştırma yap, kesin sonucu bana getir,” demişti.

Sait, gittiği Suruç ile Bozova'da onlar hakkında bilgileri toplamış geri dönmüştü. O gün, o köyde, Şervan'nın olayına

baştan sonra tanık olan, Yüzbaşı ile birlikte gezen köy öğretmeni, Şervan'ın olayından çok etkilenmişti. Sait Onun yanına gidince, olayı bütün detaylarıyla yazmış, rapor haline getirip ona vermişti. Sait Şam'a dönüp Apo'nun yanına gitti. Topladığı sözlü bilgileri ona aktardıktan sonra o köy öğretmenin yazdığı yazılı raporu da çıkarıp Apo'ya verirken;

“Bu raporu olaya tanık olan bir köy öğretmeni yazıp bana verdi, ne yazdığı bilmiyorum,” dedi.

Apo verilen notu alıp açtı, okumaya başladı.

“Ben bu mektubu vicdanımın sesini dinleyerek yazıyorum. Yaşananların gün ışığına çıkmasını, bilinmesini ve kaybolmasına istemiyorum. Ben o köyde öğretmenlik yapıyordum ve tüm gelişmelere tanık oldum. Günlerce düşünüp taşındım, sonunda bu mektubu yazmaya karar verdim.

Mevsim sonbahar, Eylül ayının başlarıydı.

Köyde biri gizlice ihbar etmişti, ama kim olduğunu bilmiyorum. Şervan daha önce birkaç kez gizlice kaldığım köydeki lojmana, yanı evime gelmiş, ona yardım etmişim.

Yüzbaşı, alaca şafakta bir tabur asker ile Narsi köyünün etrafını sardı. Ani bir baskınla Şervan'ı kaldığı evde yakaladı. Sonra kadın, erkek, genç, yaşlı, çoluk-çocuk bütün köylüleri meydana topladı. Köylüler ona; “Şervan” diye hitap ediyorlardı. Onu toplanan köylülerin önünde çırılçıplak soydular. Önce meydan dayağı çektiler. Ardında falakaya yatırdılar. Ölümle tehdit ettiler. Ellerini arkada bağlayıp, bir dut ağacına astılar. Ölesiye dövdüler, dövdüler, yine dövdüler. Askerler, onu gün batımına dek dövüp durdular. Bedeni kan içine kalmış, ayakta duramıyordu. Gün batımıyla birlikte,

Yüzbaşı onu dövmekten yoruldu, pes etti. ‘Ulan o... çocuğu sen konuşmazsan ben de seni burada geberteceğim,’ diye bağırdı.

Kolları kelepçeliydi. Yüzbaşı, onu arabaya bindirip Narsi köyünün yakınındaki Ferat Nehrinin uçurum yüzlü dik kıyasına götürdü. Güneş son kanat vuruşlarıyla bir ateş küresi gibi batı ufkunda yitip gidiyordu. Kızıllığı asi, sarp kayalıklara düşüyordu. Aşağıda Ferat Nehri hırçın ve öfkeli akıyordu.

‘Şervan, bak gün boyu konuşmamakta inat ediyorsun. Ben de seni konuşturmak için gün boyu dövüp duruyorum. Ben dövmekten, sen dayak yemekten yoruldun. Ben senin bu cesaretine, bu inancına saygı duymaya başladım. Elimde olsa seni götürüp mahkemeye çıkartır, ne cezan varsa versinler, ama ben de emir almışım. Burada seni konuşturmak zorundayım. Beni de anla! Emir verilmiş ya konuşturacağım ya öldüreceğim. En iyisi gel güzellikle anlaşalım. Sen konuş, her şeyi ikrar et, ben de seni götürüp mahkemeye teslim edeyim. Bu askerler önünde şeref sözü veriyorum. Hiç kimsenin sana dokunmasına izin vermeyeceğim. Konuşmazsan aldığım emir gereği seni öldürmek zorundayım,’ dedi.

‘Yüzbaşı sen görevini yapıyorsun. Ben de kendi görevimi yapıyorum. Ben mazlum Kürt halkının fedaisiyim. Görevim direnmektir. Sana soruyorum, ölüm dediğin ne ki? Bu yol ölümden korkanların yolu değildir,’ dedi Şervan kızıl gün ışınlarına bakarak.

‘Sen böyle inat edersen ben de seni şu uçurumdan aşağıya atarım,’ dedi Yüzbaşı.

‘Ben uçurumlardan korkmam,’ dedi Şervan gülerek.

Tüm askerler yerinde durmuş pür dikkat onları dinliyordu. Ben de onlarla birlikte olup bitenleri izliyordum. Şervan kan içindeydi. Susuzluktan dudakları kurumuş, besbelli ki içi yanıyor, dışı kanıyordu.

‘Yüzbaşı, senin anlamadığın bir şey var,’ dedi Şervan.

‘Nedir benim anlamadığım,’ dedi yüzbaşı.

‘Ben Kürt halkının özgürlük savaşçısıyım. Gönüllü ve büyük bir aşkla bu yola girdim. Özgürlük sevdası ve militanlığı zaten derin yarlardan düşmek gibi bir şeydir. Biliyorsun bu yüzden sevgiliye yar derler,’ dedi Şervan.

‘Uçurumu seven, ölümü de göze almalıdır,’ dedi Yüzbaşı.

‘Ben bu kavgaya başlarken, zaten ölümü öldürüp öyle başladım,’ dedi Şervan.

Yüzbaşı, onun cesareti ve direnişi karşısında adeta büyülenmişti. ‘Bu genç adamda sanki mistik bir güç var. Bu kadar işkence yaptım, hiç yılmadı, pes etmedi. İnandığı düşünceler sanki uçurumların karanlığını aydınlatıyor,’ diye seslice söylendi kendi kendine. Sonra ona bakıp;

‘Senin gerçek adını bilmiyorum, ama halk arasında; Şervan adını kullandığını biliyorum. Sen şimdi uçurumun kenarındasın. Ne imdat isteyebileceğin, ne konuşup dertleşebileceğin hiç kimse yoktur. İlk adımı sen at, önce adını söyle, sonra bildiklerini anlat, çünkü karanlık uçurumun kenarında olan sensin. Bak güneş batıyor, alta Ferat suları akıyor. Konuşmazsan seni bu uçurumdan aşağıya atacağım. Konuşursan af edeceğim,’ dedi Yüzbaşı.

‘Yüzbaşı, özgürlük kavgası, yabancı bir çiçek gibidir, zaten hep uçurumlarda açar. Bu açıdan senin affına ihtiyacım yoktur.

Zaten tarih, dibinde daima af bulunan bir uçurumdur. Sen değil tarih beni af edecektir,’ dedi Şervan.

‘Daha çok gençsin, çok da yakışıklısın! Yaşayacağın uzun yıllar var. Gel bildiklerini anlat, bu gördüğün uçurumun kenarında dönelim,’ dedi Yüzbaşı.

Şervan o an Yüzbaşıya bakıp; ‘İhanet, en büyük karanlık uçurumdur. Ondan daha karanlık, daha derin uçurumlar yoktur. Bizim partide Rayber Döner diye biri vardı. O ihanet edince, herkes tarafında lanetlendi. Lanetli yaşamaktansa onurlu ölmeyi yeğlerim. Kürdistan’da Hakikat arayışı ve özgürlük kavgası zaten bir uçurumdur. Ben uçurumlardan korksaydım, bu yola girmezdim,’ dedi Şervan.

‘Bana kalsaydı seni mahkemeye gönderirdim, ama paşaların kesin emri var. Biraz sonra sen ölüme gideceksin,’ dedi Yüzbaşı.

‘Çocukluğum aha gördüğün şu Ferat Irmağının kıyısındaki uçurumlarda geçti. Ben dağlı bir halkın çocuğuyum. Dağı da tanıyorum, uçurumu da. Biz hep zirve ile uçurum gibiyiz. Ölümü göze almadan tepeme asla çıkamazsın,’ dedi Şervan.

‘Sen, biraz sonra karanlık uçurumun dibinde akan karanlık suları boylayacaksın. Ben de evime döneceğim,’ dedi Yüzbaşı.

‘Özgürlük kavgasını verirken ben hep uçurumların kıyısında ve zirvelerde yürüdüm, ölüm dediğin ne ki,’ dedi Şervan.

‘Bir bak aşağıya da öyle kararını ver,’ dedi Yüzbaşı.

Güneş batıyor, uçurumun dibinde sular öfkeli ve hırçınca akıyordu. Bir uçurumun dibindeki sulara bir de Yüzbaşıya bakıp;

‘Ben kararımı şimdi değil, bu yola girerken vermiştim. Bizi bu yola düşüren büyük sevdanın bir yanı hep uçurum, bir yanı hep zirvedir. Biz en derin uçurumlarda düşerken kanatlanıp öğrendik uçmayı,’ dedi Şervan.

‘Sen hala uçmaktan söz ediyorsun. Senin kanatlarını yoldum, artık uçamazsın. Benden günah gitti, sen konuşmayacaksın, adını bile söylemedin,’ dedi Yüzbaşı.

Şervan’ın kolları kelepçeliydi. Güneş batmış, uzaklarda batı ufkunda kan rengi bir kızılık oluşmuştu. Bütün askerler durmuş onları dinliyordu. Yüzbaşı uçuruma yanaştı, aşağıya baktı. Uçurumun dibindeki sular hırçınca akıyordu.

‘Son sözünü söyle, adını bile söylemedin, artık uçurumun dibini boylayacaksın,’ dedi Yüzbaşı.

Ve o an iki askere, göz işaretiyle; ‘işini bitirin,’ dedi Yüzbaşı.

Günlerden cumartesi, Eylül ayının ilk haftasıydı. Batı ufkunda ay kızıl som bir sini gibi doğu ufkunda doğuyordu.

Şervan, dolunay ışığına bakarken, Yüzbaşının verdiği işareti fark etti. Bir doğu ufkunda yükselen ay ışığına, bir de uçurumun dibindeki hırçın, asi akan sulara, bir de karşısında duran Yüzbaşıya baktı.

‘Yüzbaşı, sen, benim adımı öğrenmek istiyorsun, değil mi?’ dedi Şervan.

‘Evet, adını söyle,’ dedi Yüzbaşı umutlanarak.

‘Benim adım; Adnan Zincirkırandır. Urfa’nın Bozova İlçesi’ne bağlı Koçhisar köyündenim. Bu toprakların çocuğuyum. Burada doğdum, burada büyüdüm. Babam da burada doğdu, burada yaşadı, burada öldü. Babamın babası da

burada doğup öldü. Onun da babasının babası da burada doğup öldü. Biz hep buradaydık, hep burada olacağız. Ben de burada kendi toprağında öleceğim. Oysa sen buraya dışarda gelmiş, işgalci bir ordunun askerisin. Ölürsen yabancı bir diyarda öleceksin. Uçurumun dibini kimin boylayacağı meselesine gelince,' deyip durdu Şervan.

Yüzbaşı pür dikkat ona baktı. Elleri kelepçeliydi. Bir bölük silahlı asker, eli tetikte namluları ona uzatmış bekliyordu. Son bir kez doğu ufkundaki doluna ışığına, batı ufkundaki kan rengi kızılığa bakıp;

'Yüzbaşı, unuttuğun bir şey var, bu kutsal topraklar oldukça, fedailer de asla tükenmeyecektir,' dedi Şervan.

Şervan, beklenmeyen ani, atak bir hareketle Yüzbaşının üzerine atladı. Kendisiyle birlikte karanlık uçurumun dibine sürüklerken; 'Adnaan,' diye bağırdı Yüzbaşı. Sesi kayalıklara çarpıp eko yaptı.

Adnan'ın tavrında etkilenen Narsi köyündeki bir grup cesur, korkusuz genç, her gece her gece ay ışığında gizlice Ferat'ın kıyısına inip cesedini aradılar. Her gece her gece asi uçurumların dibinde onu bulmaya çıktılar. Bir hafta sonra asi sular, onu büyük bir salkım söğüttün dibine sürükledi.

O cesur gençler, o gece, o ay ışığında, o dalları suya eğen salkım söğüt ağacın dibinde onu buldular. Bulup, o salkım söğüt ağacının dalları arasına koydular. Gizlice Koçhisar köyüne taşıdılar.

O gece, o ay ışığında bir mezar kazıp gizlice içine koydular.

O günden sonra bir daha hiç kimse o yüzbaşının ne ölüsüne ne dirisine rastlamadı...

Ben bu olay karanlıkta kalmasın, gerçek gün ışığına çıksın diye bu mektubu, vicdanımın sesini dinleyerek yaşanan hakikati olduğu gibi kaleme akıp yazdım..."

Apo, mektubu okuduktan sonra duygulandı, hüzünlendi, boğazı düğümlendi, gözleri doldu.

"Ben hemşerim Adnan'ın bu tavrını, bu kahramanca direnişini kendime bir talimat olarak algılayacağım, özgürlük kavgasını daha da hızlandıracam," diye mırıldandı kendi kendine.

ALTINCI BÖLÜM

I

*Ey bu toprağa
Akasya başağı gülfıdanı
Milıtan yıldızlar adayın gökyüzü
Bir seyri seferdir sevdamız
Ve kavga ve hakikat
Ve uğrunda öldüğüm
Sevgilim olur özgürlük*

O kentte, o dişe diş süren savaşta bazıları, acı yenilgi ile yıkılmış, umudunu yitirmiş; bazıları yengiyle sarhoş olmuş iyice küçülmüşü. Onlar ise direnirken, dost düşmanı tanımış, hem yengiyi, hem yenilgiyi görmüş, kabullenmiş, güçlü kişilik ile güzel düşüncelerini birleştirmiş, onurlarında taviz vermeden, bir çocuk saflığıyla ayakta kalmayı başarmışlardı. Bütün küçük, basit kafalar, o savaş arenasında yenilince, yenilgiye boyun eğmiş, kul köle olmuş; onlar ise yaşadıkları bu trajik savaşın enkazı üstünde, güçlü kişilikleriyle özgürlüğe yürümeyi esas almışlardı.

Bütün Beyrut hala kuşatma altındaydı. O ufak tefek, o yüreği göğüs kafesine sığmayan, cesur militan kız o anı unutmamıştı. Bir başına hazırlandı. Susturucu takılmış tabancasını aldı. Gece geç saatte kapıcının bodrum katındaki evine gitti. Kapıyı çaldı. Açılan kapıda karşısında kapıcı duruyordu. Kapıcı, onu görünce ürktü, titredi.

“Kızım ben yaptım sen yapma,” diye kekeledi. Kız hiç tereddüt etmeden kafasına bir tek kurşun sıkarken;

“Hiçbir ihanet cezasız kalmamalıdır,” dedi.

Tabancasını beline yerleştirip orada hızla uzaklaştı.

Agir, bir daha o eve uğramadı. İki genç militan gidip içerdeki birkaç parça eşyayı, bir kamyonete bindirip yeni tutukları eve taşıdılar. Artık daha dikkatli davranıyor, düzenli nöbet tutuyorlardı. Yeni silahlar eve getirmiş, bir baskına karşı hazırlıklıydılar.

İsrail Beyrut’u kuşatmıştı. Öne sürdüğü ilk şart: Filistinlilerin, Lübnan’ı terk etmeleriydi. Savaş her tarafı, her kesi ve kesimi vurmuş, büyük bir kaos yaşanıyordu.

FKÖ, saldırı ve savunma sanatını iyi kullanamamış, ilk İsrail saldırısında yenilmiş, pes etmiş, her şeyi bırakıp geri çekiliyor, yenilgiyi hiç kimse üstlenmiyordu. Yenilgi onları daha güçlü bir savaşa iteceğine, eğiteceğine, kendilerini çaresizliğin kucağına atmışlardı. FKÖ, yenilip geriye çekince, bütün zayıflıklarına rağmen zafer ve başarıya ne kadar yakın olduklarını çok sonradan görebilmişti.

Beyrut’ta sadece fedailer kalmıştı. Gerisi ilk günlerde şehri bırakıp kaçmıştı. Suriye, Ürdün, Irak askerleri çatışmadan, direnmeden kuşatma başladığında geri çekilmişlerdi. Bir kamp komutanı; “düşman eline geçmesin, ağır silahları imha edin,” diye emir vermişti. Bir savaşçı ona silahı doğrultup; “bunu bize yapamazsınız,” diye tehdit etmişti.

Beyrut’ta kalan bir avuç fedai güç, oradaki halkla birlikte üç ay boyunca kıran kırana direndiler. Agir’in komutasındaki Apocu savaşçı grup da sonuna kadar şehide kalıp İsrail güçlerine karşı onlarla birlikte direndiler.

İsrail güçleri, Beyrut’a giremeyince, kuşatmayı daha da sıkı hale getirdi. Bütün elektrik ve su şebeklerini yok etti.

Savaşçıların elinde sadece balık konserveleri kalmıştı. İsrail sürekli havada, karada şehri ateş altında tutuyordu. Her taraf kokuyor, sokaklar insan ve hayvan ölüleriyle doluydu.

Derken “Birleşmiş Milletler” devreye girdi. 26 Ağustos’ta anlaşma sağladılar. Yapılan görüşme, tartışma ve toplantılar sonucunda, İsrail’in istemleri doğrultusunda; “Filistin güçleri bütün silahlarını bırakıp, BM gözetiminde alanda çıkacaktı.

1974’te Filistin’in elinde bulunan yedi İsrail askerinin kemikleri İsrail’e teslim edilecek, buna karşı binlerce Filistinli tutuklu serbest bırakılacaktı. Bütün Filistin gücü gemileri binip giderken, İsrail onlara karışmayacak,” temelinde anlaşmaya vardılar.

Gemiler sıralanmış, Birleşmiş Milletler denetiminde iskelede bekliyordu. Agir ve arkadaşları Suriye’ye geçmek için hazırlıklarını yapıyorlardı. Olup bitenleri öğrenmek için bir militanı keşif yapmaya gönderdi. Giden militan, gemiye binenleri uzun süre izledi, inceledi. İskeleyle giden militan “nasıl bir kontrol var, aramalar nasıl yapılıyor, güvenlik tedbirleri ne düzeydedir,” gibi hususları öğrendikten sonra beklemeden geri Agir’in yanına döndü. Yapılan kontrolleri anlattıktan sonra; “yanımızdaki silahları götürebiliriz,” diye ekledi.

Her bir savaşçı, silahını sarıp sarmalayıp eşyaların içinde sakladı. Yüklerini omuzlayıp İskelede soluğu aldılar. Agir, üzerinde ütüsü bozulmuş, kirlenmiş, bir gri keten pantolon ve düz hâkî gömlek duruyordu. Yeni tıraş olmuş, saçları dağılmış, kaygı ve yorgunluk yüzüne sinmişti.

Kıyıda durup etrafı izledi. Binlerce mülteci, sırtlarında çantaları, torbaları itiş kalkış gemilere biniyordu. Kirlenmiş,

üstü boş pet şişeleri ve naylon poşetlerle dolmuş olan deniz hafif dalgalanıyordu. Yüzlerce martı çığlık çığlığa gemilerin ardı sıra uçuyordu.

Agir, yerinden durmuş, öylece bu trajik, can sıkıcı manzarayı izliyor, içten içe üzü­lüp öfkeleniyordu. Bedeni, yüreği, vicdanı ve ruhu olup bitenleri kaldıramıyordu. Yaşadığı ağır süreç omuzlarına çökmüş, zayıflamıştı. Gemiyi izlerken yüreğine bir hü­zün dalgası çöktü. Gerilere çocukluğuna dek gitti.

Çocukluk yıllarından çalışan, emekçi bir duruşu vardı. Emeğin ne olduğunu biliyordu. Geçmişte yoksulluk içinde bin bir zorluğu yaşamış, emekçi yön bir kişilik karakteri haline gelmişti.

Martı çığlıklarıyla, insan bağırışları birbirine karışuyordu. Yola çıkan bir vapurun uzun uzun öten düdüğu bütün sesleri bastırdı.

İnsanlar yırtık, yamalı, kirli elbiseler, kan ve ter içinde sağa sola koşuyor, bağırıyor, çağırıyor, birbirlerine sımsıkı sarılıyor, gemilere binmek için çabalıyordu. Bazıları, hiçbir şeye aldırmadan, her şeye boş vermiş gibi çoluk ocuk yerde sere sepe uzanmış, bekliyordu.

Saatler süren bir bekleyişin ardında onlar da bir gemiye bindiler. Gemi bir iki sallandı, geri geri gitti, sonra dönüş olarak Suriye'ye doğru yola ıktı. Yüzlerce martı çığlık çığlığa peşine takıldı. Kısa bir yolculuğun ardında gemi Suriye limanına vardı. Suriye, askeri bir törenle sıcak ve dostça gemidekileri karşıladı. "Hoş geldiniz," diye bir bildiri dağıttı. Yetkililer, önce Filistinli olanların kimliğini istediler. Gemidekiler daha önce Şam'a

gitme hayali kurarken, bir kampa götürüleceklerini öğrenince moralleri bir anda bozuldu.

Kimlik istenince Agir huzursuz oldu. Kimliksizdiler. Adsızdılar. Yaşadıkları öz vatanlarında vatansızdılar. Kimlikleri, ülkeleri, düşleri istila ve işgalle uğramıştı. Her gelen işgalci güç kimliklerini inkar etmişti. Her biri, kendi öz toprağında kimliksiz, adsız ve inkârın çocuğu olarak büyümüşü. Kimlikleri dikenli tellerde, mayınlı tarlalarında yitip gitmişti. Kimlik ve özgürlük kavgasına çıkmış gönüllü savaşçılardı. Kendi kimliklerini yüreklerinde taşıyor, gittikleri her yere kendileriyle birlikte götürüyorlardı. Kimlik istenince, Agir'in kafasında yüzlerce soru işareti üşüşü. Bunun bir oyun olabileceğini düşündü. Bir militanı gönderip sıraya girenleri geri getirmek için gönderdi. Militan oraya gidene kadar sıraya girenler kimliksiz oldukları için tutuklanmışlardı. Genç militan geri dönüp olup bitenleri kendisine anlatınca, Agir öfkeleni. Bu haksız uygulamaya; “Biz İsrail’e esir düşmemek için bu kadar direndik, bu defa dostluk adı altında bizi tutuklamaya kalkıyorlar,” diye bağırıp çağırdı. Geri kalan arkadaşlarını aldı. Gemide tanıdığı Filistinli doktorun yanına gitti. Olup bitenleri doktora aktardıktan sonra;

“Bizi ‘hasta’ diye hastaneye sevk et, arkadaşlarımızın hiçbir Arapça bilmiyor, sıraya girerlerse tümü tutuklanır,” dedi Agir tercüman aracılığıyla.

“Suriye istihbaratı gelir, arkadaşlarınıza sorular sorar. Hiç biri Arapça bilmediği için Filistinli olmadıkları açığa çıkar, hem sizin hem de benim başım belaya girer,” dedi Doktor.

“Biz yıllardan beri Filistin halkı ile omuz omuza savaştık. Bu kadar yaralı ve şehit verdik. Bize yardımcı olmanız gerekir,” dedi Agir.

Sonunda doktor riski göze alarak ika oldu. Geri kalan bütün Apocu militanları; ‘hasta’ diye acilen hastaneye sevklerini yaptırdı. Suriye istihbaratı geldi, militanlara sorular sordu. Doktor aracı oldu, tercümanlık yaptı. Agir sorulara yanıt verdi. İstihbaratta gelenlere biraz para verdi. Sonra eşyalarıyla birlikte bir arabaya binip hastaneye gitmek için yola çıktılar. Yolda Agir, şoföre;

“Bizi Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi’nin bürosuna götür,” dedi.

Şoför önce yanaşmak istemedi. Agir ısrar edince onları alıp FDHKC bürosunun önünde bıraktı. Agir, Bager’e telefon açtı. Durumu izah etti. Bager, apar topar bir grup militanı yanına alıp arkadaşlarını kaçırmaya geldi. Bager geldiğinde, Agir içerde yetkililerle görüşmeler yapıyordu. Dışarıda olan militanları alıp kamplara götürdü. Agir görüşmeden çıkıp arkadaşlarını göremeyince, onların kampa gittiğini anladı.

Şoför, hala kapı önünde onları bekliyordu. Agir, Şoföre; “Haydi artık fazla bekleme, sen git,” diyerek gönderdi. Kendisi de bir başka arabaya bini Apo’nun yanına gitti.

Sıraya girenler kimlikleri olmadığı için tutuklandılar. Üç ay zindanda kaldıktan sonra Lübnan’a geri gönderildiler.

Lübnan’a gidenler yeni arayışlara girdiler. Aylar sonra kaçak dağ yollarında Apo’nun yanına ulaştılar...

II

*“Eğer bir tanrı varsa onu affetmem için yalvarmak zorunda...”
Nazi kamplarından bir hücre duvarına yazılmış yazı.*

Kampa gidince herkes onlara; “Arnon adamları,” diyor, saygıyla yaklaşıyorlardı. Kampta tutsakların işkencede yükselen çığlığı, gök küreyi dolduruyor, yıldızlara ulaşıyordu. Her biri elleriyle toprağı avuçluyor, söküyordu. Her birinin avazı dağlara düşüyor, ırmakların akışına karışıyordu. Ellerinde ne bir silah, ne bir bıçak ne de barut vardı. Doğup büyüdüleri o kızıl topraktan, bir ana kucacağı kadar sıcak olan, o güzel topraktan taşları söküp alıyorlardı. O kadınlar, o çocuklar, o yaşılar, o mazlum, yetim halk; o kızıl, o verimli, o kadim toprakta taşları söküp aldıkça özgürlük kavgası sürüp gidiyordu.

Nebatiye’de açık arazide, sınıra sıfır noktada, futbol sahası büyüklüğünde bir alanda kurulmuştu. Etrafı tel örgülerle çevrilmiş ve birbirinden tel örgülerle ayrılmış, bölümlerden oluşuyordu. Bölümler arasında kuleler ve kulelerde silahlı İsrail askerleri bekliyordu. Her bölümde 500 kişi kalıyordu. Toplam on sekiz bin tutsak kalıyordu. Oda, mutfak, banyo tuvalet hiçbir şey yoktu. Tüm esirler çadırlarda ve açık arazide kalıyordu. Kumların üzerinde yatıp kalkıyorlardı. Botlar ve ayakkabılar yastık olarak kullanılıyordu. Kişi başı birer battaniye verilmişti. Yatak olmadığı için ikişer kişi birleşiyor, bir battaniyeyi yere seriyor, birini üstlerine atıyorlardı.

En küçük disiplin suçunun cezası ağır işkencelerdir. Suçluyu demir bidonun içine sokup taşlar üzerinde yuvarlamak,

gün boyu kızgın güneşin altında ayakta bekletmek, aç ve susuz bırakmak, meydan dayağı çekmek, falakaya yatırmak, aç susuz bırakmak günlük cezalar arasındaydı.

Dışarda yemek hazır geliyor, içerde aşçılar dağıtıyordu. Daha sonra çaydanlık edindiler. Ahşaptan banyo ve tuvalet yaptılar.

Esirlerin hepsi Filistinli savaşçılar ve yüksek rütbeli subaylardı. Kampın tam ortasında bir kum tepesi vardı. Kumları düzeltip yatak gibi yapıp orada yatıyorlardı.

Seyfettin ile Sabri, “El Ensar Kampı’na vardıklarında arkadaşlarını sorup araştırdılar. Birbirlerini buldular. Günlerce süren zorlu uğraşlardan sonra yan yana geldiler. Toplam on beş kişi tutsak düşmüş, El Ensar Kampına getirilmişlerdi. Esaretten nasıl kurtulacaklarını konuşup tartıştılar.

“Arkadaşlar, Duman Kara, esir düştüğümüzden beri bizler işkence yapıyor. Kuzeyli Kürtlerden olduğumuzu bize kabul ettirip, bizi Türkiye’ye götürmek istiyor. Tavrımız şimdiye kadar olduğu gibi bundan böyle de tavizsiz direniş olmalıdır,” dedi Seyfettin.

“Bu zülüm kamplarında direniş dışında hiçbir şey bizleri kurtarmaz,” dedi Sabri Büyükgöz.

“Son sözü direnenler söyler,” dedi bir tutsak.

“Bir Kürt çocuğunun yılmak nedir bilmeyen inadıyla direneceğiz,” dedi Sabri.

“Özgürlük için tek seçeneğimiz direnmektir,” dedi bir başka tutsak.

“Ölüme inat, Duman Kara’ya inat son nefesinize dek direneceğiz,” dedi bir diğeri.

“Arkadaşlar biz direndiğimiz sürece kurtulma ve özgür olma şansımız artacaktır. Asıl tutsaklık teslimiyetle başar,” dedi Seyfettin.

“Mazlum yoldaş ve Dörtler gibi direneceğiz,” dedi genç biri.

“Bizim bu zulüm cenderesinde direnmek dışında hiçbir şansımız yoktur. Bu ölüm ve zulüm kamplarında direnerek yaşayacağız ve er geç partimize yoldaşlarımıza ulaşacağız,” dedi yaralı biri.

“Cesaret, zulme ve korkuya, direneceğiz,” dedi bir diğeri.

“Diyarbakır Zindanından da yoldaşlarımız direniyor, biz de burada direneceğiz,” dedi bir başkası.

El Ensar Kampı, cehenneme açılan karanlık kirli bir kapıydı. Binlerce kişi, yıkıntı halindeki barakalarda üst üste balık istifi yatıyorlardı. Her an, her yer işkence, açık, susuzluk ve zorbalıktı. Her yer, her şey kir, pas içindeydi. Bütün tutsaklar bitlenmiş, açlıktan bir deri, bir kemik kalmışlardı. Verilen yemekler azdı. İçinde insan sağlığına zararlı bir sürü yabancı nesne çıkıyordu. Temizlik için su bulunmuyordu. Elbiselerini aylarca yıkayamıyorlardı.

İsrail ile Türkiye arasında gizli anlaşma yapılmıştı. Duman Kara ile İsrail polisiyle birlikte Apocu militanları özel sorguya alıyor, sorgudan hepsine tek tek Apo'nun nerede olduğunu soruyor, ağır işkencelerden geçiriyordu. Duman Kara aylardan beri ardı ardına sorgu ve işkencelere devam ediyordu. “Yeniden sorgu, yeniden işkence ve hücre,” zinciri sürüp gidiyordu.

Vahşet düzeyinde işkence ve uygulamalar sürüp gidiyordu. Duman Kara, Diyarbakır Zindanında ekipler getirmiş,

oradaki uygulamaları El Ensar Kampı'nda tutsaklara karşı uyguluyordu. Gün boyu fiziki ve psikolojik işkenceler, açlık, susuzluk ve küfürlü hakaretler sürüyordu.

Bütün bunlara karşı öfke ve tepkiler birikiyor, gün geçtikçe büyüyordu. Derken bir bayram günü, esir aileleri kadın, çocuk, yaşlı gelip kampın karşısındaki bir tepede birikip el salladılar. El salladıkça çoğaldılar. Çoğaldıkça güçlendiler. Güçlendikçe birleştiler, sonra hep birlikte esirlere el salladılar

El Ensar Kampı'nda binlerce Filistinli, Lübnanlı savaştının yanı sıra yüzlerce enternasyonal devrimci militan bulunuyordu. Tümü asker, tümü savaşıydı. Kampta, esirlerin en yüksek rütbelisi, El Fetih'ten, Abu Mahmut'tu. Bir bayram günüydü. Nebatiye Tepesi'nde birleşip esirlere el salladılar.

Derken tutsaklardan biri yüksek sesle; "Allah ü Ekber" diye bağırdı. Ses dalga dalga yayıldı. Ses, bütün esirlere ve tepede bekleyen ziyaretçilere ulaştı. Seyfettin, Sabri ve diğer Apocu tutsaklar isyanın başını çekiyor, yönlendiriyorlardı.

Esirlerin öfkeleri büyüdü, bir deniz dalgası gibi yüreklerinde dışarıya taşıdı. Kapıların ve tel örgülerin önünde biriktiler. Derken bir hareketlenme oldu. En genç olan esir askerler, en öne geçtiler. Kapılara saldırdılar. Ne buldularsa orada kulelerde nöbet bekleyen askerlere fırlattılar. İsrail askerleri onlara mermilerle yanıt verdiler. Günlerce süren isyan, daha sonra binlerce asker, kaba dayak, işkence, açlık ve susuzluk yöntemlerini kullanarak bastırdılar. İsyân boyunca üç ölü ve yüzlerce yaralı verdiler. Seyfettin ile Sabri yaralananlar arasındaydı.

İsyandan üç gün sonra, üç tutsak daha getirdiler. Bunlardan biri; “Eş Ensar aslanı,” lakaplı Saleh Tamer’di. İri yarı yapılı, heybetli, ajitatör, kendisini ispatlamış, herkes tarafında sevilen bir komutandı. Saleh, gece gündüz çalıştı, herkesle ilişki kurdu, kampıta komutayı ele aldı. Komiteler, alt komiteler oluşurdu. İsyan hakkında bilgi aldı. Saleh; “sloganlarımız bundan böyle siyasi olacak,” diye bir karar çıkardı. Komitede El Fetih, Demokratik Cephe, FHKC yerini aldı. Enternasyonaller adına da iki kişi komiteye dâhil ettiler. Seyfettin de Kürt tutsaklar adına yer alıyordu. Saleh, günlerce esirlerle konuştu, tartıştı, hazırlandı. Bu defa bilinçli, örgütlü, hedefli bir isyan başlattı. Temel sloganı; “El Enar Auschwitz’dir,” olarak belirledi.

18.000 kişi hep bir ağızdan aynı sloganı haykırıyordu. Battaniyeler, eski giysileri yakılıyor, dumanlar havaya yükseliyor sloganlar yeri göğü inletiyordu. Sesleri dalga dalga yayılıyordu. Derken Filistinli, Lübnanlı esir aileleri ile yurtseverler grup grup gelip kampın çevresindeki tepelere yerleştiler. Tepeler, tepelerin yamaçları insanlarla dolup taşı. Sayıları binlere, on binlere, yüz binlere ulaştı. İsrail binlerce asker getirip oraya yığıdı. Ağır silahlar getirdi. Tepelerde konuşlananlar sloganlarla esirlere eşlik edip güç destek verdiler. İsrail resmi olarak bu komiteyi tanımak zorunda kaldı. Sonunda İsraili kamp komutanı tuğgeneral içeri girip görüşmek istedi. Askerler “linç ederler, korkusuyla bırakmadılar. Sonra “Saleh Tamer gelsin görüşelim,” dedi. Karşılıklı masaya oturup tartıştılar. “El Enar Auschwitz’dir...” sloganını atmama

karşılığında anlaştılar. O Tuğ Generalin bütün ailesi, Auschwitz Kampı'nda Hitler tarafında katledilmişti.

Anlaşmaya göre; işkence, bidonda adam dövmek, sıra dayağı, uygulaması sona erecekti. Doktorlar düzenli gelecek, sağlık taramaları yapılacaktı. Esirlerin bütün iç işlerinden Saleh sorumlu olacaktı. Dış güvenlik İsrail'e ait olacaktı. Bölümler arasında izinli ziyaretler yapılacaktı. Üç kişilik komite dışarı çıkma hakkına sahip oldu. Bunlar İsraili yetkililerle Cenevre'ye görüşmeye gidip gelecek, esir değiş tokuş işlerini görüşeceklerdi. Bir sonraki isyanda aradaki tel örgüler parçalandı. Esir değiş tokuşu devam ediyordu. Saleh uçakla Cenevre'ye gidip geliyordu. Bir gelişinde küçük bir radyo getirmişti. Kulaklık takıp gizlice dinliyordu. Günlerce süren satranç turnuvaları düzenliyordu.

Komutan Ebu Ahmed battaniyelerden bir büyük çadır yapmış orada gece gündüz tünel kazıyor, çok gizli tutuyordu.

Kampta, Lübnan'lı işgal karşıtı bir tiyatro grubu vardı. Onlar da tutuklanmıştı. Kampta müzikal bir oyun sergiliyorlardı. Kızılhaç onlara 60 gitar getirmişti. Tahtadan platform yapmışlardı.

Voleybol ve satranç turnuvaları düzenliyorlardı.

Zaman zaman esirler arasında sürtüşme ve kavgalar yaşanıyor, sorunlar kendileri çözüyordu.

Salih Tamer'in eşi, Ürdün kralının eski eşiydi. Ona; "Prenses Dina," diyorlardı. Esas adı, Fatma'ydı. Arap edebiyat profesörüydü.

Derken, Abu Ahmed, firar için tüneli tamamladı. Kendisi dışarı çıktıktan bir saat sonra durumu Ebu Mahmut ile Saleh'e

bildirdi. Örgüt olağanüstü toplandı. Kimlerin kaçacağını belirlediler. Tünel arka tarafta ormana çıkıyordu. Bin kişinin çıkabileceği hesaplanıyordu. Derken grup grup çıkmaya başladılar. Yüz kişi çıkmadan kargaşa başladı. Haber kulaktan kulağa yayıldı. Bütün esirler çılgınca oraya koşup yığıldı. Herkes sağa sola koşup tüneli arıyordu.

İsrail askerleri alarma geçtiler. Komiteyi çağırdı, ama kimse görüşmedi. Tünel ormanın içine varmadan askeri kulenin görüş alanına girmiş ve görülüyordu. Uçaklar alçaktan uçarak kampı ablukaya aldılar. Ebu Ahmed, yüz adamıyla gizli yollardan Nebatiye'ye doğru giderken Dürzilerden yardım istemiş, onların yardımıyla kalabalık bir grupla yola çıkmıştı. İhbar sonucu bir arama noktasında arabayı durdurdular. Kimlik sormadan Abu Ahmed'i orada yol kontrol noktasında kurşuna dizdiler. Haber kampa gelince isyana başladılar. İsraili yetkililer gelip özür dilediler.

Derken BM gözetiminde anlaşmaya vardılar. Sonra esir değiş, tokuşu süreci başladı. Önce Filistinli erleri bıraktılar. Ardında Lübnanlıları salıverdiler. Sonra komutanları, Türkleri ve en sonunda Kürtleri bıraktılar.

Binlerce tutsak, on binlerce savaşçı gemilerle Tunus, Fas, Cezayir, Libya, Yunanistan vb. ülkelere gönderildiler. Binlerce esire karşılık, yedi İsrail askerinin kemikleri teslim edildi. Apocu esirler de bu binlerce esi içindeydi.

Beyrut dışında kalan Filistin kuvvetleri yerlerinde kaldılar.

İki yüz elli kişilik bir grup, dev bir uçakla Cezayir'e gitti. Orada Arafat onları karşıladı.

Kalabalık bir grup da gemilerle Akdeniz'den, Süveyş Kanalı'ndan, Kızıldeniz'e orada Güney Yemen'e başkenti Aden'e vardı. Onları orada devlet töreniyle karşıladılar.

On beş kişilik Apocu grup Avrupa'ya varduktan sonra Kıbrıs, Yunanistan hattı üzerinde aylar süren maceralı bir yolculuğun ardında tekrar Beka Vadisi'ndeki Hewlê Kampı'na döndüler. Apo, onları törenle karşıladı.

İsrail birlikleri, Beyrut'a ağustos ayının sonunda vardı. Yapılan ateşkes anlaşması uyarınca, FKÖ milisleri çekildi ve Filistin mülteci kampları savunmasız kaldı. Komplolar, tuzaklar, kanlı pusular birbirini izliyordu. Filistinlilere en büyük kaybı ateşkes sürecinde yaşadılar.

Yenilgi kötü sonuçlar doğuruyordu. Suriye yanlısı ve Arafat yanlısı diye, FKÖ da iç bölünme başlamıştı.

İsrail güçleri, 14 Eylül'de Beyrut etrafında birikirken, Hıristiyan Falanj milislerin lideri Beşir Cemayel, başkentteki karargâhında bir bombanın patlamasıyla öldü. Ertesi gün İsrail ordusu bunu gerekçe yaparak, Batı Beyrut'u işgal etti.

16 Eylül'den 18 Eylül'e kadar, İsrail ile ittifak yapan Falanjistler, Sabra ve Şatilla kamplarında yüzlerce Filistinliyi katletti. Neredeyse bir asrı bulan Ortadoğu tarihi ve mücadelesindeki en kanlı katliamlardan biri yaşandı.

Onlar için yenilgi bir ölümden beterdi. Savaşın yarattığı korku atmosferi içinde evlerini, mallarını, toprağını, ölümlerini kadim düşlerini, mezarlarını terk edenler, göç katarları oluşturmuş, bir parça ekmeğe muhtaç yollara düşmüşlerdi. Halk hem umudunu, hem malını, hem de geleceğini kaybetmişti.

YEDİNCİ BÖLÜM

I

“Devrimden başka bir hayat yoktur.” Che.

Köln’de, bodrum katında ki dernekte, yüz kişiyle, iki gün boyunca toplantı yapıyor, kongre kararlarını aktarıyordu. Toplantıyı bitirirken; “Parti bir yıl hazırlık yapacak, 1983’te gerilla savaşını başlatacak,” dedi Semir. Kongre kararlarının aktarımı bitince, Şengali heyecanlandı, ayağa kalktı;

“Yaşasın PKK,” diye slogan attı. Orada bulunan bütün kitle birlikte slogan atmaya başladı. Sonra çoğunluğu işçi olan kitle gruplar halinde dernekten çıkıp dağıldı.

Avrupa’da “Bir Kom” adında bir dernek kurmuşlardı. Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephe oluşunca, “Bir Kom,” feshedilmişti.

Diğer gün “Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi” toplantısı düzenlediler. Büyük bir kitle katılmıştı. Semir, Bay Taner, Bay Türkay ve cepheye katılan her siyasetti temsilen birer kişi divanda oturuyordu.

“Bu toplantıya katılan herkes konuşurken; gerçek adını soyadını da söylemelidir,” dedi Bay Taner. Birden bire salonda homurtular yükseldi, bir dalgalanma oldu.

“Bu polise liste sunmadır,” diye bağırdı Şengali oturduğu yerde. Semir ses çıkarmadı. Şengali söz hakkı alarak;

“Burası tüm örgüt yöneticilerinin katıldığı politik bir platformdur. Burada faşizme ve faşist cuntaya karşı politik kararlar alacağız. Herkesten ricam burada içki içmesin,” dedi.

“Vayyy bunu kabul etmiyoruz, bireysel yaşamımıza müdahalede bulunuyorlar,” diye bir ses yükseldi.

“Burası içki yeri değil, git ya meyhanede ya evinde iç.”

“İçme özgürlüğü var.”

“Biz kimsenin içmesine karışmıyoruz, ama burada halklar adına ciddi politik kararlar alacağız, içki içip düşünce belirtenlerin düşünce ve kararlarına katılmayacağız,” dedi Şengali.

“Ben her zaman, her yerde içerim.”

“Senden ülkeye dönme, faşizme karşı mücadele etme düşüncesi yoktur. Onun için çareyi içmekten buluyorsun.”

O gün toplantıda bir karar almadan dağılıp gittiler. Daha sonraki günlerde tekrar oturup konuştular. Sonunda 12 Eylül Faşizmini protesto etmek için eylemlere başladılar. Eylemler serisinden sonra kendi aralarında toplantı yapıp eylemleri değerlendirdiler.

“Ben bu işten bir şey anlamadım. Biz bu sol ile birlikte karar alıyor, eyleme çıkıyoruz. Eylem daha başlamadan bizi bırakıp kaçıyorlar. Polis gelip bizi dayaktan geçirip göz altına alıyor. Onlardan hiç kimse yakalanmıyor, bu işte bir kurnazlık, hile ve aldatma var. Her seferinde sol bizi bırakıp kaçıyor,” dedi biri.

“Daha eylem başlamadan köşeden kıyıdan birer ikişer sıvışıp gidiyorlar. Eylem yerine varınca bir de bakıyoruz ki bizden başka hiç kimse kalmamış,” dedi Şengali.

“Eylem planlaması yapılırken, en çok onlar konuşuyor, sanki her şeyin sahibi onlardır gibi davranıyorlar, ama iş pratiğe gelince ortada gözüküyorlar,” dedi Mizgin.

“İş söze gelince mangal da kül bırakmıyorlar, pratikte karanlığa karışıp kayboluyorlar,” dedi bir militan öfkeyle.

“Bunlar, kendi akıllarınca bizi kandırıp kullanıyorlar, hâlbuki kendi kendilerini kandırıyorlar,” dedi bir diğeri.

“Bu defa eyleme gidince, onları takip edelim, her kaçanın yakasında tutup hesap soralım.”

“Eylem kaçkınlığına izin vermeyelim.”

Derken faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi toplantısı düzenlediler. Her örgüt adına bir kişi çıkıp kürsüde konuşmaya başladı.

“Bu süreçte, Türkiye’de örgütlenme ve mücadele koşulları yoktur, en doğrusu Avrupa’da örgütlenmektir,” dedi bir örgüt temsilcisi.

“Cuntayı fazla karşıya almadan mücadele edelim ki halka fazla baskı olmasın,” dedi bir diğeri

“Ülkede mücadele etme ve direnme koşulları yoktur,” dedi öteki.

“Bu koşullarda, dağa çıkma, silahlı mücadele başlatma fikri bir provokasyona neden olur, halk katliamına yol açar,” dedi Bay Taner.

“Biz Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi’ni oluşturduk. Bu tarihi bir adımdır. Peki, bu cepheyi neden ve niçin kurduk? Açık ki faşist cuntaya karşı güçlerimizi birleştirip ortak mücadele yürütmek için...”

Şimdi söz değil eylem zamanıdır!

Ceza evlerinin direnişi ve yaşam bize şu gerçeği bize öğretti. Silahlı mücadele olmadan, bu faşist baskıları durdurmanın imkânı yoktur. Doğru çözüm faşist şiddete karşı

devrimci şiddeti hayata geçirmektir. Zindanlarda direnerek ölümü göğüsleyenler de bunun böyle olması gerektiğini bize gösterdiler. Avrupa ile sınırlı salt yasal bir mücadele ile hiçbir sonuç alınmaz ve cuntayı güçlendirir.

Arkadaşlar, biz hareket olarak, 12 Eylül Faşizmine karşı her yerde mücadeleyi yükseltiyoruz. Faşizme karşı temel görevimiz direnmektir. Biz faşizme boyun eğmeyeceğiz. Dağlarda gerilla savaşını geliştireceğiz. Silahlı mücadele olmadan faşizme, bir adım geri attıramayız,” diyerek Mizgin konuşmasını bitirdi.

Bir dalgalanma ve hareketlenme oldu. Bağırmlar çağırmlar ve uğultulu sesler yükseldi.

“Bu bir provokasyondur!”

“Silahlı mücadelenin zamanı değildir.”

“Halk katliamına yol açar.”

“Zindanlardaki idamları hızlandırır.”

Her kafadan bir ses çıkıyordu. Öfkeyle bağırıp çağırmlar vardı. Sessiz kalıp düşünenler çoğunlukta idi. Toplantı hiçbir bağlayıcı sonuç almadan dağıldı.

Apo talimatlar gönderiyor, Avrupa’da yürüyüşler, protestolar, mitingler yapılıyor, cunta teşhir ediliyordu. Militanlar, Fransa’daki bir yürüyüş düzenlemiş, her örgütten katılmışlardı. Yürüyüş bitince bir grup genç; “Kahrolsun Faşizm,” diyerek, korsan eylem geliştirdi. Polis müdahale edince gençler slogan ata ata sokaklar arasında kaçıp giderken, olup bitenleri izleyen Bay Taner ile Bay Türkay yan yana durmuş konuşuyorlardı.

“Bay Türkay kardeşim, bu Apocuların olduğu her yerde hareket ve eylem var. İnsan asla raht vermezler,” dedi Bay Taner.

“Bay Taner kardeşim, burası kalmıştı, burayı da bize yaşanmaz hale getirdiler.”

“Burada kafamız biraz sakindi, burayı da savaş alanına çevirdiler.”

“Bunlarla eylem birliği yapılmaz.”

“Bunlar kelleyi koltuğa almış, direniş ve eylem dışında hiçbir şey düşünmüyorlar.”

“Apo, bizi de kendisine yedekleyip direniş adı altında sürüklemek istiyor.”

“Görmedin mi kardeşim Bay Taner, bir militan toplantıda; ‘Biz neden Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesini kurduk? Siz direnerek mi yaşayacaksınız, yoksa yaşayarak mı direneceksiniz,’ diyordu öfkeli bir sesle.”

“Evet, bunlar bizi bir kaos ve anarşi ortamına çekmek istiyorlar.”

Bay Türkay ile Bay Taner konuşa konuşa bir kafeye girerken uzaklarda;

“Kahrolsun faşizm, direnmek yaşamaktır,” sesleri geliyordu.

II

“Yoksula gülmedim, zenginliğe özenmedim, faşistleri sevmedim, ezilenleri dövmedim, ben devrimci doğdum, devrimci ölürüm.” Che.

Apo sürekli Avrupa'ya müdahale ediyor, takviye kadrolar gönderiyordu. Kültür çalışmaları için Mizgin ile Sefkan'ı da Avrupa'da görevlendirmişti. Mizgin, kültür ve müzik çalışmalarının yanı sıra kadın çalışmasını da yürütüyordu. Bir kadın grubunu örgütlemiş, bir ay boyunca onlara eğitim vermişti. "Ezidi kadınları" arasında seviliyor, saygı görüyordu. Her geçen gün kitleler Apo çizgisi etrafında toplanıyor, sayıları giderek kalabalıklaşıyordu. İşçi, esnaf, sanatçı, öğrenci ele ele vermiş saflara akıyor maddi ve manevi destek sunuyordu.

27 Kasım günüydü. Parti kuruluş yıl dönümü nedeniyle Köln ve Mülhaim'de "parti gecesi," adı altında müzik etkinlikleri düzenlendiler. Mizgin ile Sefkan hazırlanmış, sahneye çıktılar.

Şengali bir grup işçi militanı görevlendirdi. Dernek makbuzlarıyla halk arasına karışıp bir saat içinde 2800 mark yardım toplayıp Süleyman'a teslim ettiler. Gözleri fal taşı gibi açılan Süleyman hayretler içinde;

"Şengali arkadaş bu çok fedakâr yurtsever bir halktır. Bir daha toplasan," dedi.

"Süleyman arkadaş, daha yeni topladık, bir daha olmaz ters teper," dedi Şengali.

"Keşke bir daha toplayabilseydik," dedi Semir hayıflanarak.

Derken Şengali hazırlıklarını tamamladı. Biletini kesti, toplayıp biriktirdikleri paraları, Apo'nun istediği kitapları ile çıkardıkları dergilerin bir kısmını valizine yerleştirdi.

Bir öğle vakti uçakla Şam'a geçti. Orada bir otele yerleşti. Ertesi gün Haseki'li MYK yedek üyesi Arap Yusuf ile bir

militan gelip onu otelde aldılar. Şengali'nin getirdiklerini rapor edip Apo'ya sundular.

Apo Şengali'yi çağırdı konuştu, Avrupa hakkında bilgi aldı. Bir ay boyunca orada kaldı, etkilendi ve döndükten sonra iyice aktifleşmiş militan olmuştu.

Semir, Fatma ve Süleyman piramidin başında kişisel çıkar ve kaygılarla birbirleriyle uğraşırken; Apo kendi çizgisini, mücadelenin kazanımlarını güvenceye almak ve geniş kitlelerle buluşmak için tedbirler alıyordu. Çizgiye bağlı cesur militanlar gönderiyor, piramidin altın güçlendiriyor, tepedekileri kuşatmaya alıyordu. Onlarca militan Apo'nun perspektifleri doğrultusunda tepedekilere aldırmadan halk arasında çalışıyordu.

Bir hareket serbestisi ve zorunlu durumda yedek bir üstlenme mevziisi olsun diye tedbirler geliştiriyordu. Mahmut Baksi aracılığıyla İsviçre parlamentosuna iltica başvurusunda bulunuyordu. O günlerde idam cezası alan Orhan Aydın'ın idam öncesi yazdığı mektup gelmiş, Avrupa'da kitlelere okutuluyor propagandası yapılıyordu. Mizgin, Avrupa'ya gidince telefonla Apo'yu arayarak;

“Ali arkadaş, Kürtler hangi semte kalıyorlar,” dedi.

“Ne semti Mizgin? Nerede dağlık, yüksek yer varsa Kürtler oradadırlar,” dedi gülererek.

“Tamam Ali arkadaş anladım,” dedi Mizgin.

“Halkın bize yaklaşımı nedir?”

“Avrupa'da halk arasında büyük bir gelişme var. Halk ülkedeki gelişmelerden etkilenmiş, âdeta kendiliğinde harekete

geçmiş. Birçok yurtsever, bir militan kadar aktif çalışıyor, hareketi savunuyor.”

“Örgüttekiler ne yapıyor?”

“Örgütün tepesi kaynıyor, her şey karmakarışık, hep birbirleriyle uğraşılıyor, boşuna zaman tüketiyorlar.” dedi Mizgin.

“Örgütsel çalışmalar hangi düzeydedir?”

“Diploması çalışmaları ya hiç yok ya da çok zayıftı. Laf çoktur, ama pratik hiç yoktur. Oluşan kitlenin geliştirdiği protesto eylemleri ve maddi destek biraz var.”

“Ülkeye dönüş kararımız oraya nasıl yansıyor?”

“Kimse Kürtleri tanımıyor. Avrupa halkları daha yeni yeni Kürtlerin adını duymaya başlıyor. Soldan belli bir kesim özellikle Bay Türkay ile Bay Taner ülkeye dönüşü engellemek için Avrupa’da özel bir kampanya başlatmışlar. Semir de bu işin içindedir diye düşünüyorum.”

“Bütün bunları dikkate alarak çalışmaları dikkatlice yürüt,” diyerek Apo telefonu kapattı.

Zindan dışarıya, dışarı zindan direnişine dayanıyordu. Karşılıklı birbirini besliyordu. Duman Kara ekibi, MİT ve bağlantılı sol unsurlar zindan direnişinin dışarı ayağını kesmeye çalışıyordu.

Apo, zindan direnişini bir talimat olarak algılıyor, dağ direnişini başlatmak için gün yirmi dört saat çalışıyor, yoğunlaşıyor, planlar kuruyordu.

Avrupa onları kendi sahasına çekip legal alan ile sınırlandırmak istiyordu. Dağın önünü kesmek için tüm yolları deniyordu. Dernek kurmaya teşvik ediyor, yasal çalışma koşullarını yaratıyor, dağ direnişini engellemeye çalışıyordu.

Avrupa'daki örgüt içten içe kaynıyordu. Semir Avrupa'da kalınması gerektiğini ileri sürüyor; "Hakkâri'de öte adım atanı imha ederler koşulları yok," diye dayatıyordu.

Mizgin, Mahmut Baksi ile birlikte, Afrika Ulusal Kongresi, İsveç Sosyal Demokrat Parti milletvekilleri ve aydınlar ile ilişkiye geçmiş, güç destek arıyorlardı. Üniversite okuyan Lamia Baksi yanına gelerek;

"Mizgin arkadaş ben ne yapayım," dedi.

"Önce okulu bitir, doktor ol sonra karar ver," dedi Mizgin yavaş yavaş örgüt içine çekmek gerektiğini düşünerek.

"Doktor olayım da ne yapayım, gidip ren geyiklerini mi tedavi edeyim," dedi Lamia tepkiyle.

"Tabi ki doğru karar senin, hazır olmayabilirsin diye düşündüm," dedi Mizgin.

Apo, örgüt içinde ve dışında kendisine karşı oynanan oyunu zamanında fark etmiş, tedbirler alıyordu. Direnişten yana olan örgütlerle sıkı ilişkiler geliştiriyor, mücadeleden yana olan militan kadroları kritik noktalarda görevlendiriyordu. "Tasfiyecileri tasfiye etmeden kafaları netleştiremem, büyük savaşı başlatamam," diye düşünüyor, her yerde tasfiyecileri netleştirmeye çalışıyordu.

Apo'nun gönderdiği militanlar, Kürtler arasında Kürtçe ve Türkçe seminerler veriyordu. Fransa Komünist Partisi ve Sosyalist Parti temsilcileriyle bir araya gelmiş görüşmeler yapıyorlardı.

"Türkiye'de faşist bir cunta rejimi var. Biz ona karşı mücadele ediyoruz. Faşizme karşı, devrimci dayanışma temelinde biz güç destek vermenizi istiyoruz," dedi Sefkan.

“Biz Fransız Komünist Partisi olarak, ikinci dünya savaşı koşullarında Hitler Faşizmine karşı büyük bir mücadele yürüttük,” dedi Komünist Parti temsilcisi.

“Biz de faşizme karşıyız,” dedi Sosyalist Parti temsilcisi.

“Generaller Cuntasını teşhir etmek için bizimle devrimci dayanışma içinde olmanızı istiyoruz,” dedi Sefkan.

“Doğru, ama dayanışmanın bin bir çeşidi var,” deyip durdu Sosyalist Parti temsilcisi.

“Size açık söyleyeyim. Biz hem Fransa devleti hem de Komünist partisi olarak Kürtlerin haklarının verilmesinden yanayız, ama” deyip durdu Komünist Parti temsilcisi.

“Evet, aması nedir,” dedi Sefkan.

“Mesela Bay Qasımlo dediğimiz şekilde hareket etseydi sonuç hiç de böyle olmayacaktı,” dedi Komünist Parti temsilcisi.

“Qasımlo ile aranızda nasıl bir sorun yaşanmış bilmiyorum, ama biz sizinle faşizme karşı devrimci dayanışma içinde olmak istiyoruz,” dedi Sefkan.

“Bizim politikalarımızı esas alır, silaha başvurmazsanız, yasalar çerçevesinde hareket ederseniz, Kürtlere güç destek sunarız,” dedi Komünist Parti temsilcisi.

“Mevcut durumda faşist generaller cuntası, anayasa ve yasaları rafa kaldırmış, halka büyük bir baskı ve zulüm uyguluyor. Yaslar yok ki yasal mücadele verelim,” dedi Sefkan.

“Yasal mücadele verirseniz, biz de Kürtlerin haklarını savunuruz,” dedi Sosyalist Parti temsilcisi.

“Siz, Komünist Parti olarak, Hitler faşizmine karşı partizan savaşı verdiniz, biz de aynısını uyguluyoruz,” dedi Sefkan.

“O koşullar farklıydı, ama...”

“Mevcut durumda bizim ülkemizde de koşulları farklıdır. Partizan savaşı dışında hiçbir açık kapı bırakılmamış bize,” dedi Sefkan.

“Biz Yılmaz Bey’in öncülük yaptığı Kürt Enstitüsü çalışmalarına da destek sunuyoruz. İsterseniz onlarla da bir görüşün. Yine 1974 yılında kurulan, ‘Fransız-Kürdistan Derneği’ne de katkılarımız olmuştur.”

Derken hiçbir sonuca ulaşmadan görüşmeyi bitirip kalktılar. Sefkan, Mizgin’i de yanına alarak görüşmek için orada çıkıp Kürt Enstitüsünün kuruluş çakışmalarını yürüten kişinin yanına gittiler. Merhabalaşıp tanıştılar.

“Bu gün Komünist Parti yetkilileriyle görüştük. Onun aktardığına göre siz bir ‘Kürt Enstitüsü’ kurmak için çalışma yürütüymüşsünüz,” dedi Sefkan.

“Burada Kürtlerin haklarını savunmak, Kürt sorununu, kimliğini ve kültürünü Avrupa’da tanıtmak için böyle bir enstitünün yararlı olacağını düşündük, Ben ile Yılmaz Bey, Fransız makamlarına resmi başvuruda bulunduk. Yaklaşımları olumludur. Bize güç ve destek sunuyorlar,” dedi Kürt Enstitüsü yetkilisi.

“Bizce de olumlu bir çalışmadır,” dedi Mizgin.

“Evet ‘Paris Kürt Enstitüsü,’ adıyla bir oluşuma gideceğiz. Kürt Kültürünü tanıtmada önemli bir rol oynayacağına inanıyorum.”

“Kimler içinde yer alacak,” dedi Sefkan.

“Cegerxwîn, Ordîxanê Celil, Heciyê Cindî, Hêjar, Kendal Nezan, Qanadê Kurdo, Yılmaz Güney, Remzî Bucak, Osman

Sebrî, Tewfik Wehbî, Î. Şerîf Vanlı ve Nurettin Zaza gibi önemli Kürd aydın ve sanatçıları içinde yere alacak...”

“Enstitü neyi amaçlıyor,” dedi Mizgin.

“Genel olarak, Kürtlerin dilini, kimliğini, tarihini, kültürel mirasını muhafaza etmeyi amaçlıyoruz.”

“Bunu hangi pratik çalışmalarla yürütmeyi düşünüyorsunuz,” dedi Sefkan.

“Kürt çocukları için okuma, edebiyat, coğrafya ve Kürdistan tarihi kitaplarının; Kürt hikâye, türkü ve fıkra derlemelerinin; Kürtçe-Kürtçe, Kürtçe yabancı diller sözlüklerinin; Çağdaş ve klasik Kürt şair ve yazarlarının eserlerinin; Kürtler hakkında yabancı dillerde yayınlanmış eserlerin Kürtçeye çevrilmesi, basım ve yayımını yapmayı düşünüyoruz.”

“Kürt örgütü olarak biz de bu oluşumun içinde yer almak istiyoruz, Dört parçadaki Kürt örgütlerinin tümü demokratik bir şekilde içinde yer alırsa, daha güçlü bir kuruluş haline gelir,” dedi Sefkan.

“Siz savaşımlığa soyunuyorsunuz, yasal demokratik mücadele yürütelim,” dedi Kürt Enstitüsü temsilcisi.

“Söyler misiniz hangi sömürge ülke silahlı mücadele vermeden kurtuluşunu gerçekleştirmiş? Bunun bir tek örneği var mıdır,” dedi Mizgin.

“Biz silahlı mücadeleyi doğru bulmuyoruz. Silahlı mücadele cinayettir, yanlış yapıyorsunuz,” dedi Kürt Enstitüsü temsilcisi.

“Biz köle bir halkın en meşru hakkı olan gerilla halk savaşını savunuyoruz, çünkü sömürgeci güçler demokratik

mücadeleyle değil, kanlı bir savaşla ülkemizi ele geçirip halkımızı köleleştirdiler. Şimdi soruyorum sana; Vietnam, Mozambik, Gine, Angola, Cezayir, Çin, Küba, Filistin halkları gerilla savaşını verince, adı; ‘özgürlük savaşı’ oluyor da Kürtler verince neden cinayet sayılıyor? Sen böyle pervasız konuşmakla diyalog sınırlarını zorluyorsun? Böyle sürdürürsen diplomasiyi de senin elinden alırız, haberin olsun,” dedi Mizgin, Sonra çıkıp gittiler.

Kürt Enstitüsü çalışmasını yürüten temsilciden olumlu yanıt almayınca bu defa Yılmaz’ın peşine düştüler. Sefkan ile Mizgin, aylardan beri uğraşıyor, görüşmek istiyor bir türlü randevu alamıyordu. Aylar sonra, A. İnce ile Yılmaz bir barda içki içerken görüşmeyi gerçekleştirdiler. A. İnce, onu yalnız bırakmıyor, etkide tutuyordu.

“Yılmaz abi, biz Kürt halkının kurtuluşu ve özgürlüğü için gerilla savaşını başlatacağız. Zindanlarda arkadaşlarımız ölüm oruçlarında direnerek yaşamlarını yitirdiler. Gerilla güçlerimiz Kürdistan dağlarına konuşlanmış, önümüzdeki süreçte Faşist Generaller Cuntasına karşı savaşı başlatacak. Avrupa’daki sol devrimci, demokratik güçleri Kürt halkının haklı davasına destek vermeye çağırıyoruz. Belki bizim de hatalarımız olmuştur, ama sen de isteğimiz, Kürt halkının haklı özgürlük mücadelesine destek vermendir. Bu güne kadar bizi bizden değil de hep başkalarında dinledin. Senden ricamızı bizi bizim yayınlarımızdan tanımandır. Belki bugüne kadar sana ulaşamadık, ama bundan böyle diyalogumuz sürdürürsek bizi, başkalarının anlatımlarından değil, bizim kaynaklardan tanımanı

itiyoruz. Ayrıca biz de Kürt Enstitüsü'nün kuruluşunda yer almak istiyoruz,” dedi Mizgin.

“Kurtuluş ve özgürlük, her halk gibi Kürt halkının da doğal hakkıdır. Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkından yanayım, fakat bu koşullarda silahlı mücadeleye karşıyım. Silahlı mücadele halk üzerindeki baskıların artmasına, ceza evlerinde idamların çoğalmasına neden olacaktır,” dedi Yılmaz.

“Silahlı Mücadele, sosyal emperyalizme hizmet edecektir,” dedi A. İnce.

“Cunta her gün idamları yapıyor. Halk üzerindeki baskılar ise tarihte eşi benzeri görülmemiş bir düzeydedir. Ceza evlerini işkencehanelere çevirmiş, cuntaya anladığı dilde yanıt vermek gerekir. Faşist generaller, demokrasiden, demokratik mücadeleden anlamaz, bu vahşeti durdurmanın tek yolu silahlı mücadeleden geçiyor. Gerilla savaşı, bir tek ezilen sömürülen halkın davasına hizmet eder,” dedi Sefkan.

Çantasında; “Kürdistan'da zorun rolü, Örgütlenme üzerine, Kürdistan Devrimin Yolu, Kürt Kişiliği ve Militanın Özellikleri, Politik rapor,” gibi bir dizi kitap çıkarıp verdi.

Tokalaşıp, ayrılırken; “Bu kitapları okuduktan sonra tekrar görüşmek istiyoruz,” dedi Mizgin. Sonra tokalaşıp ayrıldılar.

Arada iki ay geçmişti. Yılmaz verilen kitapları okudu. Onları kendi bürosuna çağırdı. Bu defa Fatma ile Sefkan görüşmek için bürosuna gittiler. Yılmaz, Fatoş, oğlu ve film seti çalışanları oradaydı. Yılmaz ayağa kalktı, Sefkan ile Fatma'yı karşıladı. Onları bürosuna alıp otururken;

“Fatma arkadaş, göreceksiniz, onlara film nasıl çekilir göstereceğim. İç yüzlerini açığa çıkartıp bütün dünyaya teşhir edeceğim,” dedi Yılmaz.

“Bu, Kürt mücadelesine büyük destek olur,” dedi Fatma.

“Yayınlarınız okudum, çok iyi oldu. Sizin kaynaklarınızdan sizi tanımak en doğrusudur. Şimdiye kadar hep başkalarının ağzında dinledim. Bundan sonra çıkan yeni yayınları mutlaka bana getirin. Apo’nun düşüncelerini daha iyi okuyup tanımak istiyorum. Kürt Enstitüsünde ben de yer alacağım. Sizi resmi olarak kabul etmezlerse bile ben oradaki faaliyetleri sizinle ortak hale getiririm. Fransa bize gerekli desteği sunacak,” dedi Yılmaz.

“Size parti yayınlarını düzenli olarak getireceğim. Yayınları inceledikçe bizi daha iyi tanıyacağınızdan eminim,” dedi Sefkan.

“Getirirsen yayınları takip ederim,” dedi Yılmaz.

Yeni yayınları verip orada ayrıldılar Sefkan ile Fatma.

Arada iki ay geçtikten sonra Sefkan ile Fatma görüşmek için tekrar randevu alıp görüşmeye gittiler. Yılmaz, Fatoş, Fatma ve Sekan bir araya geldiler. Sefkan getirdiği yeni yayınları çıkarıp verdi. Ardında;

“Fatma arkadaş, Abdullah arkadaşın eşidir,” diye tanıttı.

“Aaa çok memnun oldum çok sevindim tanıştığımıza,” dedi Fatoş.

“Yılmaz abi, birlikte Şam’a gidip Abdullah arkadaş ile görüşelim, onun düşüncelerini, bizzat ondan dinleyin daha iyi olur,” dedi Fatma.

“Ben halkların demokratik birlikteliğinden yanayım. Anadolu Federasyonunu savunuyorum. Kürt mücadelesine elimde gelen desteği sunacağım. Şu an film çeviriyorum, zamanım yoktur. İlerde biraz işlerimi toparlayayım, eğer Apo bu taraflara gelirse görüşürüm, ama sosyal emperyalizmin etkisinde olan bir ülkeye gitmek istemiyorum” dedi Yılmaz.

Görüşmeden sonra Sefkan ile Fatma kalkıp giderken Yılmaz ile Fatoş da film setine indiler.

Birkaç gün arada geçti, bir Bulgar istihbarat ekibi görüşmek için devreye girdi. Şefkan, Şengali’yi yanına alarak görüşmeye gitti. İstihbarat ekibi görüşme masasına oturdu. Elindeki siyah Bond Çantadan bir paket çıkarıp uzatırken;

“Size hediye getirdik,” dedi.

Sefkan, getirilen hediyeyi açıp baktı. İçinde pırlıl pırlıl yepyeni bir Smith Wesson tabanca duruyordu. Bir silaha bir karşısındakilere baktı.

“Başka bir hediye bulamadınız mı bunu getirdiniz,” dedi Sefkan.

“Mesela ne gibi,” dedi Bulgar istihbarat elamanı, şaşırmış bir şekilde.

“Ne bileyim, mesela Dimitrof’un savunması gibi,” dedi Sefkan alaylı alaylı gülerek.

“Kusura bakmayın sizi yanlış tanımışız,” dedi İstihbarat elemanı.

“TKP mi bizi böyle tanıttı size?”

“Doğrusu evet.”

“Biz, sizinle siyasi ve diplomatik ilişkiler geliştirmek istiyoruz,” dedi Sefkan.

“Evet, Diplomatik ilişki,” deyip durdu Bulgar istihbarat elemanı.

“Partide birinci derecede yetkili arkadaşımızın nerede olduğunu biliyorsunuz. Gidin onunla ilişkilenin olması gereken budur. Bilmiyorsanız biz size yol gösterelim,” dedi Sefkan.

“Yok, biz nasıl ilişki kuracağımızı biliyoruz,” deyip ayrıldılar. Ayrılırken getirdikleri hediye çantalarına koyup geri götürdüler.

Arada aylar geçmişti. Yılmaz, Sefkan ile Fatma’yı film galasına davet etti. İkisi film galasına giderken Yılmaz ile ayaküstü konuşup sohbet ettiler. Yılmaz zayıflamış, çökmüş, hastalığını herkesten gizliyor, söylemiyordu. Fatma onu böyle zayıflamış olarak görünce;

“Yav Yılmaz abi, seni bu halde mi görecektik, kendine iyi bak çabuk iyileş,” dedi gülerek.

“İyileşeceğim Fatma arkadaş,” dedi Yılmaz gülerek.

“Yılmaz abi, bu filmin konusu ne ile ilgilidir?” dedi Fatma.

“Bir ceza evinde geçenleri konu ediniyor,” dedi Yılmaz.

“Filmin adı neydi” dedi Sefkan.

“Filmin adı; ‘Duvar!’ Bu filmi Fransa’da çekerken gerçekten birçok duvarı aşmak zorunda kaldım,” dedi Yılmaz gülerek.

“Faşist cunta her tarafa kanlı, kirli dikenli duvarlar oluşturmuş,” dedi Sefkan.

“Mazlum, Hayri, Kemal, Ferhat, arkadaşlarımız ölümü göğüsleyerek faşizmin duvarlarını aştılar,” dedi Fatma.

“Dörtlerin eylemini duydum, çok etkilendim üzüldüm. Olağanüstü bir irade ve zor rastlanır bir kahramanlık örneğidir. Ömrüm yeterse onların da filmini çekmek istiyorum,” dedi Yılmaz.

“Üzerlerine petrol dökerek, bedenlerini ateşe verip faşist uygulamaları protesto ediyorlar,” dedi Fatma.

“Ben, ‘Duvar’ filminde Türkiye ceza evlerindeki baskıyı, zulmü, insanlık onurunu hiçe sayan uygulamaları ele alarak, yaşanan gerçekliğin ürkütücü tarafını bütün çıplaklığıyla ortaya koydum,” dedi Yılmaz.

“Yılmaz abi, bu kadar mücadele var, Kürdistan davasına bir katkı olmayacak mı? Hep böyle seyirci kalıp geri planda mı takip edeceksin,” dedi Fatma.

“Ben Kürt’üm halkıma karşı ilgisiz kalamam. Duvar; Kürdistan’daki ceza evleri üzerine çekilmiş çok iyi bir film. İnanın bu film düşmanı çok iyi teşhir ediyor,” dedi Yılmaz.

Bu onların son görüşmeleri olmuştu...

SEKİZİNCİ BÖLÜM

I

“Hepimiz kutsal dağın zirvesine koşuyoruz. Geçmiş bir rehber değil de, bir harita olarak kabul etsek yolumuz daha kısa olmaz mı?” Halil Cibran

Bu asi üçgende, bu dere kenarındaki dört çadır, dört Kürdistan parçasını temsil ediyordu. Dört çadır; Kürdistan devrimin ve gerilla hareketinin merkez karargâhıydı. Karasungur ile Agit birlikte bu karargâhı hazırlamış, Apo'nun ideolojik, politik ve askeri olarak eğitip donattığı gerilla güçlerini bekliyorlardı.

Şino'nun Şeyhan köyünün yanı başında geçen derenin berrak suları çağlayarak akıyor, suyun içindeki taşların etrafında beyaz köpekler oluşuyordu. Derenin her iki kıyısından sık salkım söğütler, başlarını eğmiş dalları suya değiyor, içinde alabalıklar dolaşıyordu.

Derenin yanı başında uçsuz bucaksız bir elma bahçesi uzanıyordu. Karasungur, Kongreden daha yeni dönmüştü. Kaldıkları mıntıka, daha önce Qasımlı güçlerinin elindeydi. Barzani ile İran güçleri birleşmiş, çatışmayla alanı Qasımlı güçlerinin elinden almışlardı. Irak, İran, Türkiye ve Suriye kendi çıkarlarına göre Kürtleri birbiriyle çatıştırıyordu.

Agit ile Karasungur bu kaos ve ölüm üçgenine yerleşmiş, gelecekteki büyük gerilla savaşı için Apo'dan aldıkları perspektif ve talimatlar doğrultusunda Kuzey ile ilişkiler kuruyor, hazırlık yapıyorlardı.

Kurye, aldığı haber üzerine hiç beklemeden gece yarısı yola düşüp yanına geldi. Tokalaşıp merhabalaştılar. Kurye; orta boylu, atletik, hareketli, enerji dolu, korkusuz kuzeyli bir gençti. Aylardan beri kuzeyde gelmiş, Agit ile birlikte çalışıyor, Kuzey, Güney ve Doğu Kürdistan arasında günlerce süren yürüyüşler yaparak gidip geliyordu. Gittiği yerlerde arabalara binmiyor, yaya olarak gidip geliyordu. Dere kenarındaki çadırda lamba ışığında ona bakıp;

“Sen acilen Batman’a gidebilir misin,” dedi Agit.

“Gide bilirim aranmam yok,” dedi kurye.

“Çok iyi! O zaman yapacağın işi hiç kimseye söylemeyeceksin. Yolda hiç kimseye görünmeyeceksin, rastgele köylere uğramayacaksın, yakalanmayacaksın, şehit düşmeyeceksin,” dedi.

“Tamam, Agit arkadaş, hiç kimseye bir şey söylemem,” dedi kurye.

“Hiç kimseye söylememen yetmez. Dediğim bütün hususlara dikkat edeceksin ve başarıyla görevini getireceksin.”

“Hepsine dikkat edeceğim.”

Sigara kâğıdına özenle yazılmış, bir düğme kadar olan elindeki küçük notu ona uzatıp;

“O zaman al bunu, çok iyi sakla” dedi Agit. Kurye alışık bir tavırla notu aldı, cebine koyarken;

“Agit abi, hiç merak etme sağlam yerine ulaştırırım,” dedi kendine güvenen bir sesle.

“Onların sana vereceği emaneti de aynı şekilde sağlam bana ulaştıracaksın.”

“Ulaştırım Agit abi.”

“Artık abi yok, artık yoldaş ve mücadele arkadaşımız.”

“Tamam,” diye tekrarladı kurye.

“Zaman kaybetmeden hemen yola çık ve çok dikkatli ol,” diyerek Agit onu tekrar uyardı.

Aynı gece, aynı çadırdaki kurye onunla tokalaşmış ayrıldı. Avucunun içi gibi dağ yollarını biliyordu. Yola çıkarken aldığı notu, kütlotunun lastiğinde daha önce yaptırdığı zulaya sıkıştırdı.

Günlerce hiç kimseye görünmeden, bir tazı gibi hiç yorulmadan aç ve susuz yol alıp yürüdü. Köyleri aşmış bir kasabaya ulaştı. Orada minibüs terminaline gitti. Arabaya binip Batman’a vardı. Yolda üç kez aramadan geçti. Terminalde indi. Vakit, öğeye geliyordu. Kent abluka altındaydı. Tüm köşe başlarını ve merkezi noktaları polis ve asker tutmuş, muhbirler kol geziyordu.

Mahalle aralarında önce akrabasının evine gitti. Orada Edip Solmaz’ın annesinin evinin yerini öğrendi. Arka sokaklarda oraya gitti. Sokaktaki kapı numaralarına baktı, aradığı evi buldu. Sağına soluna baktı, ardında eve yanaşmış kapıyı çaldı.

Biraz bekledi yedi-sekiz yaşlarında bir çocuk kapıyı araladı. Hiçbir şey demeden aralanan kapıdan aceleyle avluya girdi. Bir kadın avluda bekliyordu. Eğilip kadının elini öperken, sanki birileri etrafta onu gözetliyormuş gibi gizli davranarak; “Hacı ana, bu notu Agit arkadaş gönderdi,” deyip eline sıkıştırdı.

Kadın durumu önceden biliyor, kuryeyi bekliyordu. Kadın notu alıp içeri girerken; “Oğlum sen şu sehpanın üzerine otur biraz nefeslen, ben beş dakika sonra geliyorum,” dedi.

İçerde aceleyle notu okudu, sonra çakmakla yakıp külünü lavaboya atıp suyu üzerine bıraktı. Bir kara çarşafa büründü, beklemeden avluya çıktı. Gelen gence bakıp;

“Oğlum hiç zaman kaybetmeyelim, “dedi kadın.

“Etmesek iyi olur ana.”

“Oğlum yalnız sen beni tanıyorsun, ben de seni tanımıyorum. Bu dinsiz imansızlar bize kan kusturuyorlar. Her taraf polis kaynıyor. Muhbirler, beni fark ederse takibe alabilirler. Sana bir zarar gelmesini istemem. Onun için sen, beni dikkatle ve biraz geride izle, hiç yanıma yanaşma. Ben nereye gittiysem sen de arkada oraya gel,” dedi.

“Tamam, Hacı ana, sen hiç merak etme, ben seni takip ederim,” dedi kurye.

Kara çarşafı kadın sokak aralarına düştü. Kurye onu geride adım adım izledi. Kadın terminale girdi. Gidip Bismil minibüsüne bindi.

Kurye de gidip arkasındaki koltuğa oturdu. Yolcular tamamlanınca minibüs garajdan çıkarak Bismil’e doğru hareket etti. Yol boyu üç kontrolden geçip Bismil’e girdi. Minibüs Bismil terminaline varmadan, kadın arabayı durdurup indi. O inerken aceleyle kurye de arkasında indi.

Kadın, biraz yol boyu yürüdüktan sonra dar bir sokağa saptı. Kurye biraz bekledi, etrafını kontrol edip sonra ardı sıra yürüdü. Birkaç sokak ötede gidip bir evin kapısı önünde durdu. Sağına, soluna baktı. Sokakta oynayan çocuklar dışında kimse yoktu. Beklemeden, avlu kapısında içeri girdi. Girerken kapıyı yarı aralık bıraktı. Kurye beklemeden hızlı adımlarla aynı eve girdi.

Girdikleri evde iki genç bekliyordu. Kurye akşam yemeğini yedikten sonra akşam karanlığında, melül sokak lambaları altında evden çıkıp giderken, evdeki iki genç de onu arkada izlemeye başladı. Derken bir kenar mahalleden çıkıp Bismil'den hızla uzaklaştılar.

Düz ovadaki köyleri aşarak, dağın eteklerine ulaştılar. Dağ patikalarında günlerce yol alarak iki kişiyi götürüp Agit'e teslim etti.

Agit, gece yarısı yanına ulaşan kurye ve iki genç ile konuşurken, Delil de grubuyla birlikte arabayla Agit'in kurduğu kampa ulaştı. Nöbetçiler arabayı durdurdu. Araba sesini duyan Agit, dışarı çıktı. Arabada inenleri tanıdı. "Nihayet beklediğim grup geldi," diye kendi kendine söylendi.

Gidip arabada inenleri karşıladı. Tek tek kucaklaşıp hal hatır sordu. Sonra kendi çadırına götürdü. Böylece "Kılavuzsuzlar Grubu," ana karargâha ulaşmış, ülkenin dört parçasına gerilla gruplarını taşımanın ilk adımı başarıyla gerçekleşmişti. Derik mıntıkasında çıkıp Kelaşın mıntıkasına ulaşmışlardı.

Rüstem, LEK-1'e gelirken üzerindeki elbiseler paramparça olmuş, bir peşmerge ona eski elbisesini vermişti. Üzerine giydiği elbise kir ve pas içindeydi. Kendileriyle birlikte gelen dört peşmerge de yanlarındaydı. Delil notu çıkarıp Agite verdi. Agit karşısında peşmerge elbisesiyle nizami oturan Rüstem'e baktı. Onu peşmerge sanarak;

"Kardeş rahat otur, öyle ezilip büzülme, burasını kendi evin bil," dedi.

“O da bizim arkadaşımızdır,” deyince Delil, hep birlikte güldüler.

“Ya ben de onu peşmerge sandım,” dedi Agit gülerek.

Dört peşmerge, o gece orada kaldılar. Sabah, Rüstem onları yolcularken;

“Biz artık buradayız, ne zaman yolunuz düşerse burası sizin evinizdir, bir ihtiyacımız olursa elimizde geleni yaparız,” dedi Rüstem.

“Valla bir şeye ihtiyacımız yok, ama merak ettiğim bir şeyi sormak istiyorum,” dedi içlerinden biri.

“Sor tabî,” dedi Rüstem.

“Bu on bir gündür birlikte yürüyoruz, Allah için sorumlunuz kimdi anlayamadık bir türlü,” dedi.

“Bizim sorumlumuzu tanımadınız mı?”

“Yok vallahi.”

“Bizim sorumlumuz Delil arkadaşştır.”

“Hiç anlayamadım, Yol boyunca sizde kim ne dediyse diğerleri itiraz etmeden onun dediğini yaptılar. Her defasında biri sorumlu oluyordu. Bunun için de buraya kadar kimin sorumlu olduğunu çıkaramadık vallahi. Bizimki gibi ‘kalk, otur, yürü,’ diye her şeyi bir tek kişi söylemiyordu,” dedi peşmerge.

“Biz de sorumluluk emir ve talimatla vermekle değil, emek verme, iş yapma, çalışma ve sorumluluk duyma ile ilgilidir,” dedi Agit.

“Keşke bizde de bu sorumluluk anlayışı olsa,” deyip dört peşmerge ayrılıp evlerine gitmek için yola çıktılar.

Artık Karasungur ile Agit’in yaptığı ana karargâhta üç gün boyunca dinlendiler.

O sıralar İran ile Irak savaşıydı. Uçaklar karşılıklı birbirlerini bombalıyorlardı. Kampın yakınlarına her gün bombalar düşüyor, kaos sürüp gidiyordu. Yapılan savaşta, Irak'taki Kürt örgütleri, İran'ın, İran'daki Kürt örgütleri de Irak'ın yanında yer alıyorlardı. Hiçbir örgüt Kürtler adına öz gücüne dayanarak hareket edemiyordu.

Karasungur ile Agit onlarla toplantı yaptı. Yol boyunca yaşadıkları sorunları dinledi, düşünce ve önerilerini aldı. Sonra “silahlı propaganda gruplar nasıl olmalı, temel görevleri nelerdir, çalışma alanı asıl olacak, hangi alanlarda üstlenecek,” gibi sorunları üzerinde bir gün boyunca konuşup tartıştılar. Birlikte bir eğitim programı hazırladılar. Toplantıyı bitirirken;

“Sizin grup çok geç buraya ulaştı. Daha erken bekliyorduk. Biri gidip Ali arkadaş; ‘kurye örgütlemesi için gönderdiğiniz o on iki kişilik grup yerine ulaşmamış, kayıp olmuş,’ demiş. O da çok kaygılanmış ve öfkelenmiş. Sizi getiren o kaçakçı kuryeyi yanına çağırıp; ‘bu gruba bir şey olursa hesabını sen vereceksin, nasıl grubu bırakıp gitmişsin,’ diye uyarmış,” dedi Agit.

“Kurye olmadığı için çok dolaştık temkinli hareket ettik onun için geç kaldık,” dedi Delil.

“Agit arkadaş, bu köydeki görkemli konak kimindir,” dedi Abdo merak dolu bir bakışla. Agit durup ona baktı, sonra gülümseyerek;

“O beyaz görkemli konak bir ağanınmış. Ağa, Qasımlo'nun dostuymuş. Qasımlo, bu alanı bırakıp gidince o da evini bırakıp kaçmış. Evde şimdi peşmergeler kalıyor. Şato gibi bir evdir. Görüyorsun bu coğrafyada hiçbir şey kalıcı değil, her

şey her gün el değiştiriyor, yarın ne olacağını insan kestiremiyor. Her tarafta savaş ve kaos yaşanıyor,” dedi Agit.

Derken eğitim yapmak için bütün hazırlıklarını tamamladılar. İlk eğitim materyali 1. konferansa sunulan, “Politik Rapor”du. Raporu okuyup üzerinde günlerce konuşup tartıştılar. Her gün, sabah erken kalkıp spor yapıyorlardı. Spordan sonra gidip dere suyunda yıkanıyorlardı.

O şato gibi görkemli konakta kalan peşmergeler onlara bakıp;

“Bu Apocular kafayı oynatmış, buz gibi havada, buz gibi suya girilir mi?” diye kakhaha atarak tartışıyor, dalga geçiyorlardı. Agit’ten etkilenen bir peşmerge, tartışılanları götürüp ona aktarınca;

“Bunların kafası çalışmıyor, çalışsaydı ‘neden spor yapıp suya giriyorlar,’ demezlerdi,” dedi.

“Agit arkadaş, bunlar bir kere pusulasını şaşırmış, yanlış yola girmişler, ne desen de boştur,” dedi Rüstem.

“Evet, çünkü bunlar günü birlik yaşıyorlar, söz ve eylem çizgisi birbirinden çok farklıdır,” dedi Agit.

“Parti kurmuşlar, ama bir parti teorileri yoktur, onun için Kürtler arasında birliği sağlama diye bir dertleri de yoktur. Bu çağda hala kabile ve aşiret kafasıyla hareket ediyorlar,” dedi Rüstem.

“Bunlar ilke diye bir şey bilmiyorlar ki, devrimci yaşamda ilke olmadı mı her türlü savurmayı yaşarsın,” dedi Agit.

“Anam hala sağdır, hep; ‘oğlum lafla peynir gemisi yürümez,’ derdi bana,” dedi Rüstem.

“Rüstem arkadaş şunu unutma, pratik ile buluşmayan sözler ve düşünceler insanın sırtında ağır bir yük olur. Sadece konuşularak, yazılarak bir yere varılıyorsa, şimdiye kadar varılmamış bir yer, ulaşılmamış bir amaç kalmazdı şu yeryüzünde,” dedi Agit.

“Bunların belirlenmiş bir amaç ve hedefleri yoktur ki,” dedi Rüstem.

“Peşmerge ile militanlık birbirinden çok uzaktır. Militan; çok yüksek amaca ve ütopyağa bağlanmış kişi demektir.” Agit.

“Agit arkadaş o halde bunlar gibi olmamak için boş kaldığımız zamanlarda bile yorulmaya devam edeceğiz,” dedi Rüstem.

“Amaçsız ve hedefsiz tekrarlar, insana vakit kaybetmekten başka bir işe yaramaz.” dedi Agit.

Agit, günlük yaşamdaki sade, samimi, ciddi, mütevazı duruşuyla, insanlara güven veriyor, etrafında topluyordu. Söyledikleriyle, yaptıkları birbirini tamamlıyor, herkese güven veriyordu. Bir çekim merkeziydi. İnsanların seviyesine iniyor, yaşamda kendisi ile insanlar arasına farklılık koymuyordu.

Üç kişi mutfakta çalışıyor, yemek hazırlıyorlardı. Rüstem mutfakta yüksek sesle kahkaha attı. Agit mutfağa yakın olan çadırında çalışıyordu. Kahkaha sesini duyunca koşup geldi, mutfak kapısında;

“Ben seni daha yeni tanıdım, sen Mardinlisin,” dedi gülerek.

“Sen nereden anladın Mardinli olduğumu?”

“Mardinli arkadaşlar hep yüksek sesle gülerler,” dedi.

“Gülmek devrimci bir eylemdir,” dedi Rüstem gülerek.

“Haydi size kolay gelsin,” deyip Agit tekrar çadırına çekildi.

“Agit arkadaş, hem komutan hem de her savaşçıyla iyi bir arkadaş oluyor,” dedi biri.

“Agit arkadaş komutan olarak bana; ‘git kendini şu uçurumda at’ dese hiç sorgulamadan atarım,” dedi diğeri.

“O metafizik bir yaklaşımdır,” dedi biri itiraz ederek.

“Hayır, burada mesele metafizik değil ki mesele; komutan ile savaşçı arasındaki güven bağıdır. Agit arkadaş diyorsa mutlaka devrim yararına bir şey görmüştür.”

Yeni gelen grup bir buçuk aylık eğitimi bitirdikten sonra Agit ile Karasungur bir araya gelip onlarla bir toplantı yaptılar.

2. Kongre sonrasında, bütün pratik düzenlemeleri Karasungur ile Agit yapıyordu. Bager daha gelmemişti. Karasungur Soran bölgesinde; Agit, Gabbar-Botan tarafında üstlenmişti. Bager ise Lolan’a gelip üstlenecekti.

“Arkadaşlar, biz örgütsel ihtiyaçlar temelinde yeni düzenlemeler yaptık. Bir grup arkadaş LEK-1’e gidecek orada kendine üstlenme alanı yapacak, gelecek grupları sınırda geçirme faaliyetlerini yürütecek. LEK-1’den Dicle kıyısındaki köylere gideceksiniz, Suriye’deki arkadaşlarla bağlantı kurup, gelecek gruplar sınırı geçtikten sonra alıp geldiğiniz yolda buraya getireceksiniz,” dedi Hüseyin.

Gelen grubu küçük birimlere ayırdı. Bir birliği Zap alanına; bir birliği; “Şemdinli-Xakurki Xinere,” bölgesine; bir birliği de Habur kıyısında, “Lek-1,” kampının mıntukasına gönderdiler. Gönderirken her bir gruba On Irak dinarı para verdiler.

“Arkadaşlar bu yedi kişilik birimin görevi; Derika Hemko’dan, Kelaşine’e kadar geldikleri dağ yolunu ulaşımaya açmak, Suriye-Lübnan sahasında gelecek olan silahlı propaganda gruplarını, bu dağ hattında sağlam geçirip merkez karargâha ulaştırmak, dağ hattı boyunca çevre köylerde ilişkiler yaratmak, örgütlemek ve grupların ihtiyaçlarını bu temelde karşılamaktır,” dedi Hüseyin.

Bu grup, hazırlıklarını tamamlayıp, Serdar’ın sorumluluğunda, Habur kıyısındaki LEK-1 mıntikasına doğru yola çıktılar. Altı gün sonra LEK-1’e ulaştılar. LEK-1 kampında kerpiçle kendilerine birkaç günde iki oda yapıp içine yerleştiler.

Bu pratik düzenlemelerden sonra Agit de Botan Besta ve Şırnak bölgesine geçip faaliyetleri koordine etmeye başladı.

Sinanê Sor ile Abdo, Rüstem’n sorumluluğunda geldikleri yoldan Gabbar Dağı ve Dicle kıyısına doğru yola çıktılar.

Aylarca süren bir çalışma ve yolculuk soncunda, yol boyunca bütün köylerle ilişki kurup örgütlediler. Her köyde birkaç aile ile ilişkilendiler. Yirmi dokuz günlük o yürüyüş hattının tümünü bir dağ koridoru biçiminde örgütlediler. Köylerde coğrafyaya hâkim birçok genç, bağlı, kurye oluşturdular.

Suriye’de ilk grup çıktığında, kurye onları alıp Çiyaye Bizênan Dağı’na götürecekti. Sonrası kuryeler grupları birbirine aktararak merkez karargâha kadar götürecekti.

Aynı yolda, aynı ilişkiler aracılığıyla Kereş Köyüne vardılar. Orada Dicle kıyısına kadar gidip Suriye’deki örgüt ile

ilişki kurdular. Orada bir grup sınırı geçince alıp aynı yol güzergâhında Metinan bölgesine kadar getirdiler.

Güzergâhta iki kalıcı konaklama noktası oluşturdular. Bir küçük birlik Gabbar Dağı'nda; diğer birlik ise Besta alanında üstlendi.

Metinan bölgesinde yolda Agit ile karşılaştılar. Agit bir grubu alıp İran tarafına götürüyordu. İki grup birleşip LEK-1 kampına gittiler.

Agit orada onlarla toplantı yaptı. Yol güzergâhı boyunca hangi köylerde, hangi ilişkileri kullanacaklarını, hangi yol güzergâhında geçeceklerini konuşup tartıştılar.

Onlar oradayken, nefes nefese bir kurye çıka geldi. Hiç beklemeden söze girerek;

“Agit arkadaş çok önemli ve ciddi bir haber var,” dedi kekeleyerek.

“Biraz sakin ol, nefes al hele neymiş, bu çok önemli haber,” dedi Agit.

“Şahin Kılavuz arkadaşın grubu,” deyip durdu. Gözleri doldu, boğazı düğümlendi. Gözlerinde ardı ardına yaşlar döküldü. Bir bardak su getirip verdiler. Kurye suyu içti, biraz soluklandı.

Agit, Şahin adını duyunca tedirgin oldu. Şahin, Ankara'da kaldığı dönemde Kemal Pir tarafından gruba kazandırılmıştı. Serhat bölgesinde hem öğretmenlik yapmış, hem örgütsel faaliyetler içinde bulunmuştu. Gözü pek, inanmış, kavrama, algılama düzeyi yüksek, sürekli okuyan, araştıran bir militandı. Hilvan-Siverek mücadelesinde aktif rol oynamıştı.

“Ne olmuş Şahin Kılavuz arkadaşın grubuna, sakın sakın detaylarıyla anlat,” dedi Agit onu rahatlatarak.

“Agit arkadaş, duyduğum kadarıyla ve halk arasında söylenenlere bakılırsa, Şahin Kılavuz arkadaşın grubu bir kazaya uğramış.”

“Ne kazasıymış sen onu anlat,” dedi Agit.

“Söylenenlere bakılırsa arkadaşlar onları, Derik’te bir peşmerge grubuna teslim etmişler.”

“Peki, kimmiş bu peşmerge grubunun komutanı?”

“Ömerê Lalê’ymiş. Ben de onu tanıyorum.”

“Arkadaşlar kaç kişiymiş?”

“Şahin Kılavuz ile birlikte toplam dokuz kişiymiş.”

“Olay nasıl olmuş?”

“Bılıka’dan, Hezil suyunun kıyısına gelmişler. Bir de o yakınlarda bir karakol varmış.”

“Doğru o mıntıkada bir karakol var,” dedi Agit.

“O gün çok yağmur yağıyormuş. Durmadan yağıyormuş, her taraf suya boğulmuş. Halkın dediğine göre, Ömerê Lalê; ‘benim köye gidip ihtiyaçları temin edip geleyim,’ demiş. Onlardan ayrılıp o köyde bulunan karakola gitmiş. O giderken arkadaşlar yağmurdan korunmak için bir kayanın duldasına sığınmışlar.”

“Bütün bu bilgileri kimden öğrendin?”

“Bunları o karakolun olduğu köyün halkı anlatıyor.”

“Peki sonra ne olmuş?”

“İşte, Ömerê Lalê köye gittikten hemen sonra bir grup asker arkadaşları aniden taramaya başlıyor. Arkadaşlar orada, o yağmur altında çok şiddetli bir çatışmaya giriyorlar. Dediklerine

göre gruptan biri yaralanıyor. Arkadaşlar, yaralıyı dalıp çatışma çemberini yarıp kurtuluyorlar.”

“Sonra nereye gidiyorlar?”

“Köylülerin anlattığına göre arkadaşların grubunda bir de dört peşmerge varmış.”

“Peşmergelerle birlikte mi askere karşı çatışmaya girmişler?”

“Dediklerine göre birlikte çatışmışlar.”

“Çatışmadan sonra arkadaşlar nereye gitmişler?”

“Onlar çemberi yararken yağmurdan göz gözü görmüyormuş. Orada Hezil Çayı’nın kıyısına varmışlar. O gün, Hezil Çayı çıldırmış gibi deli dolu çılgınca akıyormuş. Çok heybetli akıyormuş. Bütün vadilerden akan sular gelip Hezil suyuna karışıyormuş. Önüne gelen her şeyi alıp götürüyormuş.

İçlerinden Ömerê Lalê dışında kimse geçit yerini bilmiyormuş. Gerilla ile peşmergeler çatışma alanının dışına çıktıktan sonra bir geçit yeri bulmak için kıyı boyunca ilerliyorlar. Sonra peşmergeler şutiklerini bir birine bağlıyorlar. ‘Biz geçtikten sonra size seslenip şutikleri vereceğiz siz de arkamızda geçersiniz,’ demişler.

Gece karanlık, yağmur yağıyor ve göz gözü görmüyormuş. Önce dört peşmerge şutiklere tutunup suyun içine giriyorlar. İlk peşmerge suyun ortasında girdaba kapılıyor can havlıyla ‘gelmeyin,’ diye bağıyor. Sesi işitiyor, ama ne dediğini anlamıyorlar.

Derken dört peşmerge ile dokuz arkadaş arka arkaya suya vuruyor ve tümü girdaba kapılıp gidiyor...”

“Hiç kurtulan olmamış mı?”

“Ben görmedim, ama kulaktan kulağa bir fısıltı dolaşıyor. Bu fısıltıya bakılırsa bir arkadaş bayılmış, sular onu yaralı olarak kıyıya atmış, köylüler onu saklıyormuş.”

Derken, Agit harekete geçti. Apo’ya olup bitenleri rapor ederek gönderdi. Arada günler geçti, derken grupta yaralı kurtulan militan da tek başına LEK-1 kampına ulaştı. O da hikâyeyi aynı şekilde kamptakilere aktardı.

Sonra ölen Peşmergelerin aileleri gelip Agit ile konuştular. “Bu işi para karşılığında Ömerê Lalê yapmış,” diye düşünce belirtiler. “Ardında bir peşmergenin yaşlı, yaşlı anası;

“Oğlum Agit, şu peşmergelerden hiçbir şey çıkmaz. Bütün umudumuz sendedir. Çocuklarımızın kanı yerde kalmasın intikamını alın,” diye ekledi.

Agit, gözyaşı döken, o ananın ve sekiz arkadaşının acısını yüreğine gömdü. Defterinin bir köşesine, kırmızı tükenmez kalemle şöyle bir kayıt düştü;

“Ömerê Lalê’yi unutma!”

Bager, uçakla İran’a geçmiş, orada Şino’da bulunan Karasungur ve Agit ile buluşmuş, toplantı yapıp Apo’dan getirdiği yeni perspektif ve kararları onlara aktarmıştı.

Onlar, LEK-1 kampındayken, Bager ile Abuzêr üç militanla birlikte gelip oradakilerle toplantı yaptılar. Yaptıkları toplantı sonunda; Rüstem, Orhan ve Abdo’yu Beytüşşebap’tan Dicle suyuna kadar olan mıntıkadan sorumlu olmak üzere tekrar Botan’a gönderdiler.

Bu grup sınırdan geçişleri sağlayacak ve Botan’da örgütlenme yapacaktı. Rüstem’in üç kişilik grubu yeniden yola

çıktı. Filistin sahasında Apo'nun göndereceği grupların geçiş güzergâhı boyunca köy kanallarını genişletip çoğalttılar.

Sinanê Sor komutasında üç kişilik bir birliği keşif ve ilişki için Garisan Cudi, Çatak-Zozanları, Gevaş, Pervari, Van Goran mıntıkasına görevlendirdiler. Birlik dağlık alanlara silahlı olarak gidip dolaştı. Ova ve kent alanlarına ise yöreye uygun sivil giyinerek tabancayla gidip çalışmalarını yürüttü. Bazen de birer tüccar kıyafetine büründüler, yeni ilişkiler oluşturdular. Aşiretlerle diyaloga geçtiler, kuryeler örgütlediler ve gerilla için alt yapı oluşturdular.

Coğrafyayı tanımaya, sosyal yapıyı tahlil etmek için bütün bilgileri topladılar. Gerilla nerede barınabilir, arazi yapısı nasıldır, bitki örtüsü nedir, hangi aşiretler var, devletle ilişkiler var mı, yurtseverlik düzeyleri, tarihleri, diğer aşiretlerle olan çelişki ve çatışmaları nedir, bütün bunları araştırıp bilgileri toplayıp Bager, Karasungur ve Agit'e aktardılar. Her tarafa kalıcı küçük birimler yerleştirdiler. Cudi'de Sinan üç ay boyunca, bir süre tek başına faaliyetleri yürüttü.

KDP tüm yere halkını paraya alıştırmıştı. Yemek yiyecek her şeyi parayla vermeye alıştırmışlardı. Sinan ihtiyaçlarını halktan karşılıyor, köylülerden destek alıyor, elbise ve yiyeceğe para vermiyor, her şeyi parasız halkın gönüllülüğün dayanarak yaptırıyordu. Halkın mücadeleye maddi ve manevi desteğini bir kültüre dönüştürüyordu.

İlişkiler fazlalaşıp örgütlenme genişleyince Gabbar alanını bir başka birime teslim ettiler. Derken her alana bir birim yerleştirdiler. Örgütlenme ağı giderek çoğalıyordu. Bager, Agit ve Abuzêr Apo'nun Filistin'de eğitip hazırlayıp gönderdiği her

grubun düzenlemesini yapıyor, onları dağların ve vadilerin derinliklerine konuşlandırıyorlardı. Küçük savaşıçtı timler halinde Kürdistan dağlarına yerleşiyorlardı.

Agit, Botan bölgesine sorumlu olarak atanmıştı. Agit'e bağılı çalışan Rüstem, Sısto ve Orhan yeni gelecek savaşıçılara yer oluşturmak için Beytüşşebap mıntıkasına geçtiler. Agit orada onlarla bir toplantı yaptı. Orhan ile iki kişiyi Pervari mıntıkasına gönderdi. Sısto ile iki kişiyi de Uludere'ye gönderdi. Rüstem iki kişiyile Beytüşşebap bölgesinde kaldı. Daha önce bir grubu da Besta mıntıkasında görevlendirmişti. Örgütlenmeyi bir ağ gibi her taraf yayıyordu. Bu küçük birimlerin tümü ön keşif timleriydi. Tümü coğrafyayı tanımış, halkla bütünleşmişlerdi.

Bu küçük gruplar kendi mıntıklarında bir müddet gezip alt yapı çalışmalarını yaptıktan sonra tümü geri dönmüş LEK-1 kampında kalıyorlardı. Kampın mutfağına eski, yaşlı bir peşmerge bakıyordu. Bin civarında peşmerge burada yemek yiyordu. Emeğı yaşlı adamdan alıyorlardı. Yemek zamanı biri gidip kişi sayısı kadar yemek alıp getiriyordu. Misafir gelince, bilinmesin diye, onlara söylemiyor, onlar için yemek almıyorlardı.

O gün oradakiler Rızgari Kampına misafir olmuş, Serdar tek başına kampta kalmıştı. Serdar gidip kampta kalan altı kişi ve bir de iki misafir için yemek alıp götürmüştü. Geri döndükleri zaman fazla yemek orada bekliyordu. Ertesi gün Rüstem yemek almaya gidince,

“Kaç kişisiniz,” dedi yaşlı adam.

“Altı kişiyiz,” dedi Rüstem.

“Doğru mudur?”

“Ne demek doğrudur, ne zaman yalan söyledik?”

“Bazen doğru söylemiyorsunuz,” dedi yaşlı adam.

Rüstem tepki göstererek kampa döndü, Yaşlı adamın yaklaşımını grubu açtı, durumu ele alıp tartıştılar. Serdar’ın aldığı fazla yemek isteme tavrını açığa çıkarıp mahkûm ettiler.

Kampta kaldıkları sürece hep aç kalıyor, ama sorun yapmıyorlardı. Açtılar, kimse görmesin diye geceleri gidip palamut topluyor, yine gece ateşte közleyip yiyorlardı.

Nöbet tutuklarını peşmergelerin görmesini istemiyorlardı. Gördüklerinde; “Siz bizim kampta kalıyorsunuz, güvenliğinizi biz sağlıyoruz, bize güvenmiyor musunuz, biz hain miyiz,” diyerek sorun çıkartıyorlardı. Gece çadırda yatarken, yatağın içinde birbirlerini uyandırarak, gizlice nöbet tutuyorlardı.

O kış, her taraf kar altındaydı. Hava buz ayazdı. Elbise yıkama, banyo olma imkânları yoktu. Tümü bitlenmişti. Sıcak bir ortama gittiklerinde bitler hareketleniyor, ev sahipler bunu fark ediyordu. Dışarda kaldıklarında evlere gitmiyorlardı, dışarı gidince yollarda daha çok mağaralarda, hayvan gomlarında kalıyor, kendilerini savunuyorlardı.

Sinan bir ilişkiye; “Kente git bize iç çamaşır, tıraş takımı ile gazeteleri al gel,” dedi. Köylü kentte gidince sürekli alışveriş yaptığı dükkâna gidip;

“Bana altı takım iç çamaşır,” dedi.

“Ne yapacaksın altı takım iç çamaşır,” dedi dükkâncı.

“Giyeceğiz,” dedi.

“Şırnaklılar kısa külot giymiyorlar.”

“Denemek için giyeceğim.”

“Sen aklını mı yitirdin, bu uzun pijamaları götürüp, giyin hiç olmasa ısınırsınız.” deyip altı pijama alıp verdi ona. Sonra elbise satan tanık dükkâncıya gidip;

“Bana gazete ver,” dedi

“Hangi gazeteyi?”

“Okumak için gazete ver.”

“Sizin evde okuma yazma bilen yoktur, ne yapacaksın gazeteyi?”

“Biz de okula giden biri var ona götüreceğim.”

“Çok kafama yatmadı, ama aha bunlar hepsi gazetedir, al götür,” dedi dükkâncı. Sonra içine eşya koymak için getirdiği eski gazetelerden bir tomar alıp ona verdi. Adam köye dönünce, eşyaları götürüp Sinan’a verirken;

“İşte istediğiniz eşyaları getirdim,” dedi. Getirdiği eşyaları çıkarıp verdi. Sinan gazeteler merakla baktı. Tüm gazeteler bir yıl öncesine ve aynı güne aitti. Getirdiği pijamalar hiç birine olmadı.

Sinan, Cudi mıntıkası sorumlusuydu. Silopi ova köylerinde çalışma yapmaya gitmişti. Dönüşte Cudi’ye giderken “Lawike Xerib Ziyareti’nin bulunduğu tepede bir bayrak dalgalandığını gördü. Yanındaki genç militana;

“Oradaki kırmızı bayrak neyin nesidir,” diye sordu.

“Orası Şeyhin türbesidir, Lawike Xerib Ziyaretidir,” dedi genç militan.

“Ziyaretse o kırmızı bez neyin nesidir?”

“Türk bayrağıdır.”

“Bu dağ başında Türk bayrağının ne işi var? Eğer ziyaretse yeşil bayrak olmalıdır, Türk bayrağını burada kabul edemeyiz,” dedi Sinan.

“Şimdiye kadar hiç bilmiyordum,” dedi genç militan.

“Sen şimdi tek başına yola devam et, seni görmesinler. Ben sonra sana yetişirim,” dedi Sinan. Yanındaki genç militan geçip giderken Sinan ziyarette vardı.

“Burada kim var?”

“Ben buranın bekçisiyim.” diyerek biri çıktı ortaya.

“Burası nedir?”

“Ziyarettir!”

“Ziyaretse yeşil bayrak olmalıdır, bu bayrağın ziyarette ne işi var?”

“Devlet bana maaş veriyor, ben burada bekçiyim.”

“Sen ziyaretti bekliyorsan bekle, ama biz burada bayrak kabul etmeyeceğiz,” deyip bayrağı indirip götürdü.

Kampta Serdar sorumluydu ve daimi olarak orada kalıyordu. Serdar KDP komutanlarından etkileniyor, onlar gibi davranıyor, her şeyi talimat, emir ve komuta ile yürütmeye çalışıyordu. Günlük yaşamda elini sıcak sudan soğuk suya vurmuyor hep emir veriyordu. Bu da aralarında ciddi sorunlara yol açıyordu. Bir günlük tekmil toplantısından;

“Benim dışımda, buraya gelenlere hiç kimse selam vermeyecek ve konuşmayacak,” dedi Serdar.

“Ne demek benim dışımda kimse selam vermeyecek? Partimizde böyle bir anlayış yoktur,” diyerek tepki gösterdi Rüstem.

“Burada ben komutanım, benim dediğim olacak,” dedi Serdar.

“Komutan olabilirsin, ama KDP değil PKK komutanı gibi davranmak zorundasın,” dedi Rüstem.

“Bu temelde tartışmayı doğru bulmuyorum, ama Serdar arkadaşın tazı da çok zorlayıcıdır,” dedi Sinanê Sor.

“Serdar arkadaş KDP komutanları gibi davranıyor, bu kabul edilemez,” dedi Orhan.

“Arkadaş KDP komutanlarını görünce kılıktan kılığa giriyor, ne yapacağını şaşırıyor, bizi onların nezdinde küçük düşürüyor,” dedi Rüstem.

“Ben burada komutanım, emir komuta bendendir, ben ne talimat verirsem o olacak,” dedi Serdar.

“Serdar arkadaş, eğer burada KDP olmasaydı senin elini ayağını bağlar, Agit arkadaşına yollardık. Senin ellerini bağlarsam, sen bağırır çağırırsın, KDP diyecek; ‘ aralarında sorun çıkmış, ’ onların kampında kalıyoruz, hoş olmaz,” dedi Rüstem.

“Eğer ben seni bir biçimiyle öldürmesem bana da Serdar denmesinler,” dedi öfkelenerek Serdar.

“Kim kimi öldürecek belli olmaz,” dedi Rüstem.

Derken diğer militanlar tartışmaya müdahale edip toplantıyı sonuçlandırdılar.

O akşam, Rüstem oturup, Serdar’a ilişkin üç sayfalık bir rapor yazıp, Agite gönderdi. Günlerce bekledi yanıt gelmedi.

Derken Abuzêr iki militan ile Lolan tarafına giderken, yolda kampa uğradı. Abuzêr, kampı hastalandı, iyileşene kadar orada kaldı. Ağır hastaydı, yatakta yatıyordu. Oradaki gerginliği ve Serdar’ın yaklaşımları fark edince;

“Rüstem arkadaş, siz bu Serdar ile nasıl idare ediyorsunuz, nasıl birlikte kalıyorsunuz,” dedi.

“Neden?”

“Siz bunun yaptıklarını, parti uygulaması adı altında nasıl kabul ediyorsunuz?”

“Hele şükür!”

“Neden şükür?”

“En sonunda bir arkadaş gördü ve bize inandı. Biz bunun böyle olduğunu o kadar yazıp rapor ettik, ama hiç kimse bize inanmadı. Söylemediğimiz kimse kalmadı.” dedi Rüstem yakınlıkla.

Abuzêr, iyileşince çıkıp gitti. Durumu Bager ile Agit’e aktardı. Ardında Agit hemen çıka geldi. Onları tek tek çağırıp konuştu. En sonunda Rüstem’i çağırıp;

“Senin hakkın nedir biliyor musun,” dedi.

“Nedir benim hakkım,” dedi Rüstem tepkiyle.

“Seni kurşuna dizmek gerekir.” dedi Agit.

“Neden beni kurşuna dizeceksin, ben ne suç işlemişim?”

“Siz, neden Serdar’ın elini, kolunu bağlayıp yanıma getirmediniz,” dedi.

“Agit arkadaş, biz size o kadar rapor yazdık, yolladık bize inanmadınız?”

Derken Agit, Serdar’ı görevden alıp oradan bir başka kampa gönderdi. Rüstem ile bir kişi çağırıp;

“Siz Heftanın Keşan tarafına gidin, orada KDP sorumlusu var. Onunla konuşun size bir arazi versin, bir kamp yeri hazırlayın,” dedi.

Derken Rüstem iki militanla yeniden yola çıktılar. Gidip KDP sorumlusunu bulup konuştular, durumu izah ettiler.

“Gidin gezin, nereyi uygun gördüyseniz, orada kamp kurun” dedi.

Onunla vedalaşıp ayrıldılar. Üç gün boyunca araziye dolaşp durdular. Sonunda uygun bir buldular. Orada taşlarla bir kamp yeri yaptılar...

Ceza evinde Kâhin Döner, ihanettin başını çekiyordu. Avrupa Semir ve ekibi harekete geçmişti. Dışarda TC dağlara operasyon yapıyordu. Her üçü de birbiriyle koordineliydi.

Agit, dağların derinliklerine yerleşiyor, Apo’dan gelen talimatları uyguluyordu. Dağlara operasyon yapılacağıının istihbaratını aldı. Operasyon yapılacağıının bilgisini önceden tüm gruplara iletti. Rüstem’i çağırıp, küçük keşif birimlerini koordineli olarak Botan sahasının derinliklerinde keşifler yaptırmaya gönderirken; “Onlar buraya saldırır, bizimle savaşırırlarsa biz de içerde onların karakollarını vuracağız.” dedi.

Karakol baskınlarını yapmak için gizli eylem birimlerini Botan’a yönlendirdi. Ardında gidip KDP ile konuştu, operasyon bilgisini iletti.

“TC, sınırı aşp buraya gelirse bırakmayalım, onlara karşı savaşalım,” diye önerdi.

“Biz güçlerimizi geri çekeceğiz, kendileriyle görüşeceğiz,” dedi KDP yetkilisi.

Bunun üzerine Agit de tedbir olarak sınırdaki güçlerini geri çekti, deşifre olabilecek tüm yerleri boşalttı.

Xinere ve Zagros keşif birlikleri de Zaogros’ta toplandılar. Toplanan bilgiler üzerinde konuşup tartıştılar.

Bager Lolan'da kamp kurmuş, merkez yapmış, yiyecek temini için bostan ekmişti. Bazı militanları bostanda çalıştırıyordu. Apo, bu gerçeği duymuş, kıyametti koparmış, onu eleştirmişti.

II

“Hedefi; zincirlerinden kurtulmak olma yan bir tutsak, bin yıl yaşasa neye yarar.” G.Rollenhage

Rüstem, Sisto ve Orhan, Uludere ile Mijin köyü arasındaki dağa ulaşınca gün aydınlandı. Gün batımına kadar bir mağarada saklandılar. Her taraf kar altındaydı. Dağların yamaçlarında ve sırtlarda geniş kara parçaları görünüyordu. Orada Keşan bölgesinde üstlenen Agit'in yanına gitmek için tekrar yola devam ettiler. Gece yarısına doğru Nireh köyüne ulaştılar. Köy dışında bulunan ve ışıkları yanan bir eve gittiler. İki günden beri karlı dağ patikalarında yol alıyorlardı. Uykusuz, yorgun ve açtılar.

Gittikleri ev sahibi kumaş ticareti yapıyordu. Gruptan sorumlu Sisto, onu tanıyordu. Derin bir sohbetle daldılar. O arada Orhan ile Rüstem uyuya kaldılar. Ev sahibi ile birlikte sınırı geçme kararı aldılar. Ev sahibi uyumaya giderken, yorgun olan Sisto, arkadaşlarını uyandırmadan, gözleri kapandı ve uyuya kaldı. Gün aydınlanınca, ev sahibi kadın, uyudukları odaya girip; “Aman hawar, çabuk kalkın evimizi yaktınız,” diye bağırdı.

Kadının sesiyle, üçü panik içinde uyandı. Pencereden dışarıya baktılar. Kaldıkların evin etrafını asker sarmıştı. Çok geçmeden asker kapıyı çalarak;

“Evde kim var,” diye bağırdı.

Rüstem aniden kapıyı açtı. Bir subay içeri girdi. Subayın boynunda tutup içeri çekti, kapıyı kapattı. Birkaç kurşun pencerede sıkınca, askerler geriye kaçtılar. Subay titredi, kekeledi. Ağzı kilitlendi. Bir tek sözcük ağzında çıkmadı. Biraz korkutup tehdit ettiler. Sonra bir sıcak çay getirip verdiler. Sonunda komutan konuşmaya başladı.

“Bu operasyonun en yetkilisi sen misin?”

“Hayır, yetkili komutan yüzbaşidir.”

“Dışarda kaç kişi var?”

“Bir Tabur!”

“Bu evi kim size ihbar etti?”

“Bu köyden biri etmiş, ama ben bilmiyorum.”

Ev iki katlıydı. Komşu ev ile bitişik nizamdı. Onları şikâyet eden, o eve gittiğini söylemiş, ama hangi ev olduğunu tam olarak tespit edememişti. Yüzbaşı bitişik eve, başçavuş ise onların kaldığı eve girmişti.

Başçavuşun elini kolunu bir iple bağlayıp bir köşede oturtular. Ev sahibini ve çocukları dışarı çıkardılar. Evin altındaki gomda hayvanları da dışarı salıverdiler. Evde başçavuş ile onlar kaldı. O arada yüzbaşının istediği iki panzer, bir helikopter, iki dozer ile bin asker takviye gücü alana ulaştı. İçerde gaz ocağını yakıp, bir çay yaptılar. Üzerlerindeki bütün yazı ve dokümanları yaktılar.

Dışarda askerler bütün köyü çoluk çocuk toplayıp karşılarındaki meydanda topladılar. Gece boyunca orada ak soğuklar içinde kendilerine siper yapıp beklettiler. Askerler de onların arkalarına geçip mevzilendiler.

Köyde ne kadar yakacak varsa evin etrafında bir daire biçiminde dizip yaktılar. Panzerler de sabaha kadar ışıldaklarla evi aydınlattılar. Ablukayı sabaha kadar sürdürdüler. Teslim olmaları için Muhtarını getirip aracı yaptılar.

“Sizden rica ediyoruz, bizi çoluk çocuk süründürecekler birçok kişi öldürecekler, katledecekler,” dedi Muhtar sızlayan yalvaran bir sesle.

“Teslim olalım,” dedi Sısto.

Diğer ikisi ters ters ona baktılar.

“Teslim olursak işkence var, ölmek var,” dedi Rüstem.

“Teslim olmak ihanettir, sonu belirsizdir,” dedi diğeri

“Teslim olursak asla çözülmeyeceğiz, kimseye zarar vermeyeceğiz. Yoksa buradaki, herkesi bizimle birlikte öldürecekler,” dedi Sısto.

“Öldürürlerse öldürsünler, biz de isimsiz olarak kayıtlara geçeriz,” dedi biri.

Uzun süren bir tartışmanın ardında derken silahları ve rextleri pencerede attılar. Ellerini havaya kaldırıp dışarı çıktılar.

Ellerini arkadan çelik bileziklerle bukağıladılar.

Gözlerini, simsiyah bir bandajla kapattılar.

Her yer, her şey ürkütücü ve kapkaranlıktı. Bir tek tel ışık yoktu. Her şey karanlığın kirli evinde yalnızlığa bürünmüştü, Yüreği, hızlı hızlı çarpıyor geçmişi düşünüyordu. Şimdi sonu, başı ve dibi belli olmayan bir karanlık deryasına gömülmüştü. O, ulu, o güzel, o heybetli, ana gibi şefkatli, mor alımlı dağlar gerilerde kalmıştı. Sanki evrenin bütün karanlığı gelip onun başında kümelenmiş, kavgaya tutuşmuştu.

O an, o korkunç karanlıkta, gölgesi bile onu yapayalnız bıraktı. Yeryüzü ve gökyüzü bir anda karanlıklaştı, en derin gölgeler gelip etrafını sardı. “İşte sona geldim, bu sonu yeni bir başlangıca çevirmeliyim,” diye düşündü. Bütün sokaklar, caddeler, köyler kasabalar, kentler sönük; ülke kapkaranlıktı. Sevdalı kara kış gecesinin çıkardığı sesler, dağardaki ak karlar altında yitip gitmiş; evrenin bütün karanlıkları bütünleşmişti. Karanlığı aydınlatan gülüşler bile geride kalmıştı. Karanlık bedenini rehin almış, o bir tek yüreğindeki umutla ışıklı günleri düşünüyordu.

Arabalar farlarını yaktılar. Önce Beytüşşebap, sonra Hakkâri’ye doğru yola düştüler. Orada ışığın yasaklandığı, karanlıklar diyarına yol aldılar.

O an, yaşadığı bütün güzel günler, anılar ve yıldızlar karanlıkta yitip gitti. Kuşların mavi göğü görünmez oldu. Dolunay boynunda haresi, gümüşü ışıklarını örtünüp ortadan kayboldu.

Karanlığın erleri, beklenmedik bir yer ve anda saldırmış ve her şeyi mahvetmişti. O an karanlık, ona sonsuz gibi geliyordu. Demir bukağı, bileklerini acıtıyor, ışık sızdırmayan siyah bandaj gözlerini kör edercesine sıkıyordu. Yıllar sürecek olan kör hücre, taş duvar ve demir kapı gelip düşlerine takıldı.

Rüstem, bir an çocukluğuna gitti. Eşini, oğlunu düşündü. Şemsi Tebriz-i’nin bir sözü gelip düşlerine takıldı; “Geceye dedim ki uzan uzanabildiğin kadar, şimdi o dolunay uykudadır.” Sonra kendi kendisiyle konuşur gibi; “Bu karanlık ana inat, göğün mavisine kuşların uçuşunu, dağların zirvesine gün ışınlarını düşürebilirim. Direnmek Yaşamaktır,” diye mırıldandı.

Kavgayla geçen hareketli yılları ve Apo’yu düşündü. “O, özgürlük ve hakikat arayışında, bu kapkaranlık deryada bize mürşit olmuş, sönmeyen bir tel ışıktır. Direnmeden, ne yaşam, ne aşk ne de özgürlük olabilir. Direnmeliyim, direnmeliyim, direnmeliyim! Her taraf karanlık da olsa bir tutam ışık olup ses çıkartarak direnmeliyim. Faşizm sestten korkar. Hakikat ateşinde yanıp, gerçek aşkı tatmayanlar, suskunluğumu korkaklık olarak sanabilirler.

Ben, aradığın şeyi kitaplardan bulamam. Aradığım her şeyi anın içindedir. Verdiğim bu kavgayı başka yerde ve zamanda değil, yaşadığım anda vermeliyim. Direnmeyi önce yüreğimde, vicdanımda başlatmalıyım. Okuyarak öğreneceğim şeyler oldu, ama yaşayarak her şeyi daha iyi anladım. Şimdi Mazlum gibi, Kemal gibi, Hayri ve Dörtler gibi ateşten yanarak direnme zamanıdır,” diye söylendi Rüstem.

O an, özgürlük ve kavga özlemi bir burgaç gibi gelip düşlerine vurdu. Bütün özgürlük şarkıları keskin bir hançer gibi gelip yüreğine saplandı. İçi kandı. Yüreği kanadı. İp ince bir sızı atar damarlarına doldu. Bilinmez, sarı bir hasret tümcesi gelip bütün bedenini dolunay ışığı gibi sardı sarmaladı. “Şu demir bukağı, şu kara bandaj, şu kapkaranlık zaman esir alsa da bedenimi, hiçbir karanlık güç, hiçbir tiran, hiçbir işkenceci kirletemeyecek özgürlük düşlerimi,” diye söylendi.

Yanı başında oturan Sisto’yu düşündü. “Bu adam kendini hep yanıltıcı bir ay gibi bize gösterdi. Karanlık tarafını hiç fark edemedim,” diye düşündü. Sonra Apo gelip düşlerine takıldı. Gittiği her yerde başarmak için ona verdiği sözü anımsayınca yüreğinde büyük bir acı hissetti.

“Mazlum’u, Hayri’yi ve Dörtleri düşünün. Direnmek ve kazanmak dışında hiçbir alternatifimiz yoktur. Attığımız her adımı direniş ve kazanma bilinciyle atacaksınız,” diyen Apo’nun sesi kulaklarında çınlayıp durdu.

“Bu kapkaranlık zamanda özgürlük, kavga ve direniş ışığını düşünerek geleceği umut etmeliyim. Gittiğim her yerde karanlığa karşı bir tel ışık olmayı başarmalıyım. Günü gelince güneşle birlikte yeniden doğmalıyım,” diye söylendi. Sonra kendi kendine mırıldandı;

“Ah özgürlük!”

DOKUZUNCU BÖLÜM

SONUÇ

I

“Bana okuduğum kitapların en güzelinin hangisi olduğunu sorarsanız, söyleyeyim; Annemdir.”

A. Lincoln

Kebire, her şeye tanık olmasa da her şeyi yüreğiyle görüyor, hissediyordu. Her şey geçip gidiyordu, ama iki oğul acısı kanayan bir yara gibi hep yüreğinde duruyordu. Attığı her adımda yara kanıyor, içi sızlıyordu.

Delil’in ardında, zindandan gelen Mazlum’un ölüm haberi onu derinden sarsmış, erkenden yaşlandırmıştı. Her gün kendi kendine gizlice ağlamaktan gözlerinin altında mor halklar oluşmuş, alınına ve yüzüne kırışıklıklar düşmüş, saçları iyice aklaşmış, güçten ve takatten düşmüş, elinde eğri büğrü bir baston ile yürüyordu.

Öğle sonrası sopasını eline aldı. Tek başına evden çıktı. Yaprak dökmüş, çıplak dallı asırlık meşe ağaçları, kurumuş otlar arasında, yokuş aşağı Peri Çayı’na inerken geçmişe dalıp gitti. Delil’i düşündü. Daha yedi yaşlarındaydı. Elinde tutmuş, birlikte Peri Çayına iniyordu. Kavgacı, cesur bir çocuktu. Yukarda vadinin dibinde Peri Çayı görünür, görünmez, elini bırakıp suya doğru koşmaya başladı. “Oğlum Delil öyle hızlı koşma düşersin,” diye arkasında bağırdı. Delil, onun bağırmalarına aldırmadan koşup bir solukta suya vardı. Suyun kenarı söğüt dallarıyla kaplıydı. Delil koşunca o da hızla adımlarla yürümeye başladı. O varana kadar Delil soyunmuş suya girmişti. “Oğlum

niye tek başına suya giriyorsun, Allah korusun, suyun şakası yoktur,” dedi tepkiyle. “Delil, suyun içinde eliyle ona su fırlatıp; “Anne haydi sende gel,” diye bağırıyordu. “Kenarda kal uzağa gitme,” demiş, kıyıdaaki taşlar üzerinde evde getirdiği çamaşırları yıkamıştı.

O yıl, Teman köyünde bahar geç, kış ise çok erken yüzünü göstermişti. Kısa ömürlü güz mevsimi hala sürüyordu. Sarı renkler bütün dağ yamaçlarına, yol kıyılarına ve Peri vadisine düşmüştü. Ağaçlar yaprak döküyor, kuşların göç katarı güneye doğru yol alıyor, bulutlar beklenmeyen bir misafir gibi gelip zirvelere kuruluyordu.

Kışın habercisi olan, dağ zirvelerinden aşağılara doğru, görünmeyen gizemli bir güç gibi tepelere, yamaçlara, vadilere ve Peri suyuna uğuldayarak yayılan soğuk rüzgâr; meşe ağaçlarına, kayalıklara, kurmuş otlara, çalılıklara dokunup geçiyor, ağaç dalları sağa sola sallanıyor, sarı yaprakları peri vadisine doğru sürüklüyor, karşı kayalıklarda keklik sesleri rüzgârın uğultusuna karışıyor.

Doğadaki devinim, Kerime'nin yüreğini, ruhunu, düşlerini alt üst ediyor, oğul acısı bir kaosa dönüşüyordu. Doğa kar, yağmur ve fırtınaya hazırlanıyordu.

Köylüler, doğal ortamda yetişen otları tırpanla toplamış, patosla samana dönüştürmüştü, kerpiç yapılı samanlıklara erkenden taşımış, kış hazırlıkları sürüyordu.

Kerime bir başına, yapayalnız, üzerinde fistan, başında tülbent, ayağında yeşil renkli lastik ayakkabı, meşe ağaçları arasında ağır adımlarla yokuş aşağı Peri çayına indi. Yapayalnızdı. Düşleriyle baş başıydı. Yanında hiç kimsecikler

yoktu. İn cin top oynuyordu. Patika yolda Delil ve Mazlum ile birlikte yıllarca inip çıkmıştı. Dereye her çamaşır yıkamaya giderken, birisini yanına alırdı.

Şimdi yanında hiç kimse yoktu. Andan uzaklaşıp, geçmişe gitti. Köyün bütün kadınları, genç kızları, gelinleri ve çocuklar kabile oluşturmuş, hep birlikte Peri suyunun kıyısında kazanlarda sular kaynıyor, çamaşır yıkıyorlardı. Peri kıyısı bir panayır yeri gibiydi. Kızlar, gelinler şen şakrak kahkahalar atarak aşk türküleri söylüyor, çocuklar bağıra çağıra hep birlikte suya giriyorlardı. Çocuklar kendi aralarında güreş tutuyor, birbirilerini suya batırıyorlardı. Delil, gülererek bütün yaşlılarını alt ediyordu. Kara, kuru, zayıf ama çok zeki olan Mazlum kenarda durmuş, hayranlıkla kardeşi Delil'e bakıyordu.

Havada uçan bir turna sürüsünün çingiraklı sesi, Kebire'yi uykudan uyanır gibi, düşlerinde uyandırdı. Etrafına baktı. Hiç kimsecikler yanında yoktu. Bir başınaydı. Sararmış yapraklara, kurumuş otlara baktı, bir hüzün ırmağına dönüştü.

Derken ağır adımlarla Suyun başına indi. Sular, taşlar arasında ak köpükler bırakarak hiçbir şeye aldırmadan ilerliyordu. Bir taşın üzerinde oturdu. Derin derin nefes aldı. Feri sönmüş göz bebekleri içe kaçmıştı. Uzun uzun akan sulara, meşe ağaçlarına, salkım söğütler, gökte biriken bulutlara, Peri Vadisine baktı.

“Ey Peri Çayı, sen derdime bir çare bul, acılarımı dindirdi. Mazlum ile Delil'imın acısı bir köz ateş gibi hep yüreğimi yakıyor,” diye söylendi.

Taşın üstüne oturup sulara bakarken, yeniden geçmişe dalıp gitti. Delil gelip düşlerine takıldı. Delil, o zamanlar daha

on altı yaşındaydı. Birlikte evden çıkıp Elazığ'a gittiler. Oraya varınca; "Oğlum Delil beni kardeşimin evine götür," dedi.

"Anne, orası faşistlerin yeridir, giremeyiz," dedi Delil gülerek.

"Oğlum kimse bizi tanımıyor, sen daha çocuksun kimse bir şey demez," dedi.

İkisi birlikte mahalleye girdiler. Yolda bir inşaata çalışan Teman'lı işçiler ile karşılaştılar. Aşağıda onlara el sallayıp merhabalaştılar. Tam o esnada yedi sekiz faşist Delil'in etrafını sardı. Kebire korktu, bağırp çağırdı; "imdat," diye yardım istedi.

"Sus anne ne bağırp duruyorsun," diye kızdı Delil.

Tek başına onlara karşı dövüştü. Kendini ele vermiyor, hepsine karşı koyuyor, tek tek vurarak yere seriyordu. İşçilerden biri;

"Hele gelin bakın, hele gelin bakın, bu Kazo'nun oğlu Delil, tek başına on kişiyi dövdü yere serdi," diye bağırdı.

Gökte uçan bir turna süsünün sesiyle Kebir daldığı düştü uyardı. Etrafına baktı ne Delil ne de faşistler vardı. Başını kaldırıp gökyüzünü seyretti. Güz bulutları kat kat olmuş, geç kalmış bir turna sürüsü, güneşe uçup gidiyordu. "Keşke bitmeseydi o güzel günler," diye kendi kendine söylendi. Peri Çayına baktı, hüznünlendi. Oturduğu taşın üstünde kalktı, sopasını eline aldı, yokuş yukarı yavaş yavaş yürüdü. Yokuş yukarı çıkarken Yeniden Delil'i düşündü.

Bir yaz mevsimiydi. Delil Elazığ'dan eve gelmiş, eli yaralı ve sarılıydı.

"Aaa oğlum kurban ne oldu eline böyle," dedi kaygıyla.

“Ana hiç sorma,” dedi Delil gülerek

“Ne oldu oğlum, elin çok mu kötü,” dedi üzülererek.

“Ana bir arkadaşım var, Elâzığ’da onu gördüm. ‘Gel Gazi Caddesi’ni bir gezelim, çoktan görmemişim,’ dedi.”

“Oğlum O faşist memlekette hiç Gazi Caddesine gidilir mi? Faşistler, sürekli orada nöbet tutuyorlar, Allah korusun,” dedi Kebire.

“Kalabalık bir grup etrafımızı sardı, beni oraya götüren arkadaş faşistleri görünce kaçtı, tek başıma kaldım,” dedi Delil.

“Oğlum, onun seni bilerek oraya götürüp tuzağa düşürmediği ne malum,” dedi kızarak.

“Anne tek başıma onlara karşı dövüştüm. Yumruk atarken elim duvara geldi, işte böyle oldu. Sonra baktım çok kalabalıktırlar, çemberi yarıp ben de kaçtım,” dedi Delil gülerek.

“Oğlum bir daha o tür tehlikeli yerlere gitme,” dedi.

Sonra elindeki sopa bir taşa takıldı, Kebire sendeledi, Düşmedi. Derin düşten uyandı. Yokuş yukarı mezarın başına gitti. Delil ile Mazlum’un mezarı yan yana duruyordu. Mezarın başında durup ikisine ayrı ayrı dualar okudu. Sonra belini ağacın gövdesine dayadı oturdu.

Köylülerin kendi aralarında konuşurken; “hiç kimsenin oğlu, Mazlum ile tartışmazdı.” “Hiç kimse onun kadar bilgili değildi,” diyen sözlerini anımsayınca gururlandı. “Benim oğlum çok akıllıydı. Haklı bir dava için yaşamını verdi,” diye mırıldandı.

“O güzel, o cesur, o yiğit, o dürüst gençlerin bir kısmı çatışmada öldürüldü. Bir kısmı zindana düştü. Geri kalanlar da dağlara ve yurt dışına kaçtılar. Eskiden bu dağlarda, bu köylerde

grup grup o korkusuz gençler dolaşır, siyasi fikirlerinden dolayı kıran kırana tartışırlardı. Şimdi, her evde, her yürekte, her ocakta gizli kara bir yas var. Anaların yüreği benimki gibi kan ağlıyor,” diye düşündü.

Kebire, oturduğu yerde etrafına baktı, çalılıklarda, meşe ağaçlarının dallarında serçeler ötüp duruyordu. Otlar kurumuş, yaprakların altı sarı yapraklarla dolmuştu. Rüzgâr estikçe sağa sola savuruyordu. Güneş batmak üzereydi. Saatlerden beri mezarın başında oturmuş, geçmişini düşünüyordu.

Kebire oğlu Mazlum ile Delil’i düşününce kalp vuruşları hızlandı. Gözlerinde arka arkaya yaşlar boşaldı. İki mezarın üzerinde ve etrafında yüzlerce pespembe sonbahar çiçekleri boy vermişti. Mezarların üzerindeki toprağın içindeki küçük çakıl taşlarını ve kurumuş otları ayıklayıp attı. Mazlum’un mezarında bir avuç toprağı kaldırıp Delil’in mezarı üzerine serpti. Delil’in mezarı üzerinde bir avuç toprağı kaldırıp, Mazlum’un mezarı üzerine serpti.

Gün son kanat vuruşlarıyla uzaklarda dağların ardında kıvılcık bir top gibi yitip gitti. O an kızı Asya’nın; “Anne haydi kalk eve gidelim,” diyen sesiyle uykuda uyanır gibi uyandı. Mezar taşının başında bekleyen kızına baktı. Asya, onun bu hallerine alışmıştı. Her eve geldiğinde onu bulamayınca mezarlığı gittiğini, saatlerce orada kalıp ağladığını biliyordu.

Asya elinde tutup ayağa kaldırırken;

“Anne yeter ağladığın, kendini öldüreceksin, ağlamakla gidenler geri gelmez,” diyerek eve götürdü.

“Kızım söylemesi kolay, sen gel onu bana sor. Mazlum ile Delil’imin acısı bir köz ateş gibi hep aha şuramda yanıp duruyor,” diyerek eliyle yüreğini gösterdi.

“Ana bu gece Mazlum ile Delil’in arkadaşları seni görmeye gelecekler,” dedi Asya havayı dağıtmak için.

“Kızım Asya söyle gelmesinler. Bu dinsiz, bu imansız zalimler görürse onları da Delil’im gibi katlederler,” dedi.

“Ana bir şey olmaz, gece gelip seni görüp gidecekler,” dedi.

“Kızım öyle deme, her yer ihbarcı, her yer Rayberlerle dolmuş, kimin nerede, ne zaman, ne yapacağı belli olmaz,” dedi.

“Ben onlara biraz yemek hazırlamışım, yemeklerini yiyip giderler,” dedi Asya.

Derken ana ve kız eve vardılar. Kebire, gelen misafirleri görünce yaraları kandı. Her zaman ona rehberlik yapan geniş yüreği titredi; bir dolunay gibi tutuldu. Boğazı düğümlendi. Gözleri nemlendi. Gelenlere tek tek sarıldı. “Delil ile Mazlum’un kokusu sizden geliyor,” diyerek gelenlere tek tek sarılıp öptü. O gece, Teman köyünde, o evde birlikte yemek yediler, sohbet ettiler. Sonra gelenler silahlarını kuşanıp, Kebire’nin ellerini öptüler. Gecenin içine dalıp o mor alımlı dağların zirvelerine doğru yola çıktılar.

Kebire kapıdan durmuş, belini duvara dayamış, gözden yitip gidene kadar, geçmişi düşünüp onları izledi.

II

“Kötüler kendilerine tahammül edildikçe daha çok azarlar.” Tolstoy

O yıl, savaşı kaybeden o kentte, hem doğa hem insanların yüreği buz ayaz kışı yaşıyordu. Buz ayaz soğuklar hem doğayı hem de insanların yüreğini işgal etmişti. Mevsim; her satırı acı, ayrılık, hüznün ve burukluk kokan bir kış mektubu gibiydi. O yakılan, yıkılan kadim kentte insanlar baharı ve gül mevsimini artık hayal edemiyorlardı. Sanki ak soğuklar, bütün ağıtları, acıları toplamış, insanların yüzüne yüzüne vuruyor, yüreklerinde kış kıyameti daha da çoğaltıyordu.

Apo, bütün bunlara aldırmadan, bu ak soğuklarda en hareketli en yoğun günlerini yaşıyordu. Çok az uyuyor, çok fazla çalışıyordu. Gruplar hazırlıyor, ilişkileri kuruyor, giden her gruptaki militanlarla tek tek ilgilenip perspektif ve moral veriyordu. O genç, cesur, yüreği hakikat inancıyla çarpan gençlerle vedalaşarak; özgürlük dergâhı, mor alımlı dağlara gönderiyordu.

O buz ayaz havalarda, Şam'da kar aydınlığında uyanmış, özgürlük için dağlara çıkan o cesur, o inançlı, o yürekli savaşçı arkadaşlarını düşünüyordu. "Bekle, sabret, elbette bu kaos, bu fırtına, bu buz ayaz havalar geçecek; o görkemli muhteşem dağlara güneş doğacak; bahar gelecek ve özgürlük gerillaları kölelikten hesap soracak," diye mırıldandı kendi kendine.

Güneş başlı çocuklar dağlarda çoğalıyor, özgürlük kavgasına hazırlanıyorlardı. Demirci Kawa, büyük intikam için öerste demiri dövüyordu. Dünyanın dört bir yandan Apo'nun yanına savaşçılar geliyor, büyük kavgaya, büyük hazırlık sürüyordu.

Fatma Avrupa'dan gelmiş, kongreye katılmış, Avrupa'dakilerle kavgalar yürütmüş, şimdi Apo ile olan

amansız kavgasını bin bir yöntemle sürdürüyordu. Fatma aristokrat bir aile geleneğinden gelmenin verdiği kof gururuna yeniliyor, kariyer duygular şahlanıyor, Apo ile savaşı derinleştiriyordu. Kadının öz gücüne inanmıyor, dikkate almıyordu. Onun kaprisli, çatışmalı, yenilgili ruh hali ve pratiği bütün kadınları zorluyordu. Kadınlar için; “soyu tükenen kelaynak kuşları,” diyordu. Hedefi belirsiz, yol yürüyüşü ikircikliydi. İçinde bulunduğu çıkmazın bütün suçunu Apo’dan görüyor, ondan intikam alma duygularıyla hareket ediyordu.

O gün Fatma, bir grup militanla birlikte Mezze’deki evde oturmuş, öğle yemeğinde Apo ile tartışıyordu.

“Ben burada boğuluyorum, nefes alamıyorum. Beni tam tecride almışlar, nefesiz kalmışım. İstihbarat örgütleri bizi kısıp almış, imha etmek için fırsat kolluyorlar. Anlık bir boşluk, bize çok pahalıya mal olur,” dedi Apo.

“İsrail saldırısı ve işgali çalışma alanımızı iyice daralttı,” dedi Fatma.

“Ne daraltması, Fatma kendine gel! 12 Eylül koşullarından daha zor koşullardayız. Kuzeyde halkla ilişkiler çok zayıflamış, katılımları sağlayamıyoruz, elimizdeki gücü tarihi bir sorumlulukla değerlendirmek zorundayız,” dedi Apo.

“Suriyeli Kürtleri alıp eğitelim,” dedi bir militan ürkek, çekingen bir sesle.

“Çok iyi olur,” dedi Fatma yeni bir çözüm bulmuş gibi.

“Nasıl iyi olur?” dedi Apo Fatma’ya bakarak.

“Biz dört parçadan örgütleniyoruz, burada da örgütlenelim,” dedi Fatma.

“Evet, ama halkı örgütlemeyen böyle bir adım atarsak Suriye devleti bütün gücüyle üzerimize gelir,” dedi Apo.

Derken Kobanê, Qamişlo, Derik, Afrin, Halep ve Şam’da bir grup genç örgütleyip eğitime aldılar. Çok geçmeden, Duman Kara’nın örgütlediği ve onların eğitime aldığı iki kişi kaçtı, gidip Suriye istihbaratına bilgi verdiler. Türkiye’nin baskısıyla Suriye istihbaratı harekete geçti, Apo’yu ablukaya aldı.

“Bizim Kürt örgütleri içinde hiçbir etkinliğimiz yok. İstihbaratımız yok. Para topluyorsunuz, insan eğitiyorsunuz, dağa savaşçı gönderiyorsunuz. Bizim eve misafir geldiniz evimizi ele geçirdiniz,” dedi Apo ile görüşen bir Suriye yetkilisi. Ardında tutuklamalar gelişti. Apo’nun telefonunu kestiler, arabasını denetime aldılar.

Tam bu süreçte Duman büyük bir arayış içine girmiş, ayrı ayrı Suriye istihbaratıyla ilişkiye geçmiş, Apo’ya ulaşma planları yapıyordu. Duman yaralı, kan kaybeden bir yılan gibi intikam duygularıyla harekete geçmişti.

İnsan, Duman ile yüz yüze, göz göze geldiğinde onda hiçbir duygu, hiçbir sıcaklık, hiçbir insani bakış göremiyordu. Ne düşündüğünü, ne hissettiğini anlamıyordu. Ondaki acıma hissi ve acıma belirten bütün mimikler yok olup gitmişti.

Kadınlarla ilişkisi çapkın ve sapkındı. Duyguları, ruhu düşleri şiddette yatkındı. Pratik işlerde zeki genel kültürel birikim dar ve sınırlıydı. Milliyetçi, ırkçı ve şoven duygulara sahipti. Kritik durumlarda risk göze alabilen biriydi, ama tehlike anında dizlerinin bağı çözülen korkunun esiriydi. Başarısızlığın temel nedenlerinden biri de bu korkuydu. Cesaret dışında bir profesyonel ajanda bulunması gereken birçok özelliğe sahipti.

Her türlü kirli işlerin ehliydi. Amerika’da titiz bir eğitimden geçmiş, yılların deneyim ve birikimine hâkimdi. Ankara’nın ve teşkilatın en gözde elemanlarından biriydi.

Duman, Agir ve arkadaşlarına yaptığı operasyon boşa çıkınca, bütün hayalleri suya düşmüş, geleceği ve kariyeri belirsiz hale gelmişti. Konsolos ile günlerce tartışmış, birbirlerini suçlamışlardı. Agir ile arkadaşlarının ellerinde kaçmasına hiçbir gerekçe Ankara’ya sunamıyorlardı. Bu olaydaki hatalarını telafî etmek ve yeni bir operasyonun zeminini hazırlamak için ikisi de arayışa geçmişti.

Duman, Suriye istihbaratının bazı elemanlarıyla ilişki kurmuş, para karşılığında Suriyeli bir Kürt’ü Apo’nun yanına gizliden şoför olarak yerleştirmişti. Şoför Suriye istihbaratına bağlı çalışan bir elemandı. Önce bilgileri kendi teşkilatına veriyor, teşkilat bazı bilgileri ayıkladıktan sonra gerisini Duman’a sunuyordu.

Duman, bütün umudunu, düşlerini bu şoföre bağlamıştı. Şoför aracılığıyla Apo’nun yanına kadar sokulmayı başarmış, ondan günlük olarak haber ve bilgi alıyordu. Duman yaptığı bu başarılı adım için Ankara’ya rapor sunuyor, “bu defa mutlaka başaracağım,” diye düşünce belirtiyordu. Şoföre sürekli para veriyor, geleceğe dönük büyük vaatlerde bulunuyordu.

O böyle bir çalışmayı yaparken, apar topar Ankara’ya çağırıldılar. Hiç beklemeden gece uçağa binerek soluğu Ankara’da aldı.

Ankara’da da havalar buz ayazdı. Kara kış bütün heybetiyle kentin üstüne çökmüştü. Günlerden beri Ankara’da yetkililerle görüşüp tartışıyordu. Artık eski karizması, saygınlığı

kalmamıştı. Agir ile arkadaşlarını kaçırma olayında başarısız olunca, bütün geçmişi gündem gelmiş, gözden düşmüştü. Günlerce yapılan tartışmaların ardında;

“Sana son bir şans veriyorum. Bu defa mutlaka kendini ispatlamalısın,” dedi teşkilat yetkilisi.

“Amirim diğer defa aksilik oldu, hesaplamadığımız bazı gelişmeler oldu. O ufak tefek terörist kız, bütün eylemimizi boşa çıkardı. Bu defa Apo'nun yanına, Suriyeli bir meslektaşım aracılığıyla bir şoför yerleştirmişim, düzenli bilgi alıyorum,” dedi Duman.

“Kritik durumlarda inisiyatif kullanabilirsin. O zaman Agir'in yanındaki tüm bölücü teröristlerin hesabını anında görecektin.”

“Amirim bu defa hatta yapmayacağım,” dedi Duman.

Derken yapılan konuşmaların ardında Duman, yeni görev ve emirler alarak hazırlıklarını yaptıktan sonra hava alanına gitti. Bileti önceden kesilmişti. Bir öğle sonrası uçağa bindi. Uçak sisli gri bulutların üstüne yükselerek Şam'a doğru harekete geçti. Cam kenarında oturmuş, hep Apo'yu düşünüyordu. Ne kadar uzaklaşmak istese de Apo bir karabasan gibi gelip düşlerinin ortasına oturuyordu. Onu düşündükçe, bu defa da başaramayacağından korkuyordu. Canı sıkılmış, dışarı bakmak istemiyordu. Gözlerini kapattı, uyuyormuş gibi yaptı. Uyuyamadı. Sıkıntılar içinde kıvranıp durdu. “Sayın yolcular uçağımız inişe geçiyor,” diyen sesle gözlerini açtı. Uçak Şam Hava Alanında indi. Bavulunu alıp yolcu çıkışı kapısından dışarı çıkarken kapıda Batukan onu karşıladı.

“Hoş geldin komiserim, bavulu ben alayım,” dedi Batukan.

“Teşekkür ederim, ben taşıyım,” dedi Duman sıkılmış bir sesle.

“Komiserim Vallahi özlettin kendini, Ankara’da durumlar nasıl, teşkilatta her şey yolunda mı?”

“Hiç sorma Batukan. Bütün faturayı bana kestiler. O ufak tefek kız var ya o şeytan gibi fah... kız, bütün geleceğimi karartı.”

“Komiserim bu senin suçun değil ki, o kız hiç hesapta yoktu, nerede nasıl ortaya çıkmış, hala anlamış değilim.”

“Gel de bunu onlara anlat,” dedi Duman öfkeyle.

“Komiserim çok öfkeliyim umarım kötü bir şey yoktur.”

“Bilmiyorum, ama gelişmeler hiç iç açıcı değil, bu Apo meselesi zor bir meselledir. Gün geçtikçe daha iyi anlıyorum, düşündüğümüz gibi basit bir polisiye vakası değildir. Bir sistem sorunudur. Apo, tek başına, her tarafa dal budak salmış, bir sistemdir. Hem bizim teşkilat, hem Ankara ciddi bir yanlış içindedir. İlerde bunun acısını çok çekecek, ama iş işten geçecek. Apo tek başına bir kişi olarak gözükebilir, ama işin gerçeği öyle değildir. Adam tek başına bir ordu, bir teşkilat, bir parti, bir halk, bir coğrafya, bir tarih gibidir. Bütün halk arkasındadır. Bak sana kendisi Şam, Halep arasında mekik dokurken adamları Diyarbakır’da Kenan Paşa’ya başkaldırmış zor durumda bırakıyorlar. Düşünebiliyor musun, adamlar Kenan Paşayı protesto etmek için ceza evinde kendilerini diri diri yaktılar. Ölüm orucunda öldüler. Sen de gördün, Beyrut’ta esir alınan adamlarına o kadar işkence yaptım, bir tek sözcük

ağızlarında alamadım. Nuh deyip peygamber demediler. Tutukla tutukla bitmiyor. Öldürdükçe sanki daha da çoğalıyorlar.”

“Komiserim, ne oldu size, eskiden böyle düşünmüyordunuz, vallahi ben de ürkmeye başladım.”

“Batukan kardeşim, kaderimiz aynı ipe bağlanmış. Kader deyip geçme, ben kadere inanıyorum,” dedi Duman.

“Kader ha! Ben de kadere inanıyorum, ama her insanın kaderi kendi elindedir,” dedi Batukan.

“İşte bazen insan ipi kaçırıyor, galiba kader bize karşı iplerini örüyor. Her halde son sözü alın yazımız söyleyecek!”

“Kaderimiz, bizim verdiğimiz karar anındadır. Bence kader aptallıktır. Kendi geleceğimizi, kendimiz hazırlıyoruz. Neyi hak etmişsek, o olacak. Benim düşünceme göre kader yolun tamamı değil de sadece yol ayrımlarıdır. Doğrultu ve ana güzergâh bellidir, fakat dönemeç ve sapaklar yola düşen kişiye aittir.”

“Batukan ben şu senin felsefenden anlamam, ama kaderin tuhaf cilvesi değil mi? En çok Apo’nun peşinde koşan, denetime aldım, hep onunla olan kişinin ona kurban gitmesi ilginç değil mi?”

“Komiserim kimi kast ediyorsun?”

“Hani şu Pilot varı ya meseleyi biliyorsun.”

“Evet, Pilotu görmedim, ama meseleyi birçok arkadaştan duymuşumdur.”

“Ben sana öğrendiğim şeyleri anlatayım.”

“Çok merak ediyorum amirim.”

“Pilot Ağrılı bir Kürt’tür. Ailesi çok yoksulmuş. Babası aşiret ve kan davasından dolayı bir süre mahkûm olmuş. Pilot

liseyi okurken bizim teşkilat ona el atmış. Liseyi bitirdikten sonra da onu Ankara'ya gönderip bir üniversiteye kaydını yaptırmış. Daha sonra Apo'yu izleme, takip etme ve denetime alma görevi vermiş. O da hemşerisi 'Ağrılı Abdurrahman,' diye birisinin aracılığıyla örgüttün içine sızmış. Uzun dönem Apo'nun yanında kalmış, bütün çalışmalarına katılmış. Pilot, teşkilatta; 'kuş kafeste' diye rapor ederken, meğer Apo her şeyi biliyor, ona göre davranıyor, Pilotu bir kalkan olarak kullanıyormuş. Zamanı gelince Apo, Pilot'a çaktırmadan Suriye'ye kaçmış. Pilot peşine düşmüş, ama iş işten geçmiş. Tıpkı, Ağır ve arkadaşlarının bize yaptıkları gibi işte..."

"Ağır nasıl kurtuldu hala bilmiyorum, ama ben de duydum Apo, baştan beri her şeyin farkındaymış, ona göre davranıyormuş."

"Teşkilat, onu çok sıkıştırınca, akıbetinin ne olacağını tahmin etmiş. Diyolar ki Pilot, eşini Antalya'dan Ankara'ya gönderirken; 'Biz çocuk yapmakla hatta yaptık galiba,' demiş. Bir de kayınına; 'Oğlum sana emanettir, ona çok iyi bakmanı istiyorum,' demiş. Bir teşkilat üyesi olarak sen bu sözlerden ne sonuç çıkarıyorsun?"

"Ne çıkarayım komiserim, sonucu açık ya intihar, ya infaz!"

"Özel Savaş Dairesi'ne bağlı bir kontrgerilla elamanı olan Pilot, Apo ortalıkta kaybolduktan sonra; 'nasıl elimizden kurtuldu' diyerek kendini yerden yere vuruyormuş. Apo'yu; 'kafesteki kuş olarak yolup, kavurup, tuzlayıp bir lokmada yiyeceği,' biri olarak görüyormuş. Sonra da; 'bu yüzde yüz kucağımızdaydı, biz bunu nasıl kaçırdık' diye dövünüyormuş."

Teşkilat ondan Apo'yu bulmasını isteyince; 'nerededir?' diye dört dönüyor, peşine düşüyor. Önce Diyarbakır'a sonra Urfa'da Apo'nun köyü Amara'ya kadar gidiyor. Pilot onun yurt dışına çıktığını öğrenince deliye dönüyor, saçını başını yoluyor, ama artık iş işten geçmiş. İşte büyük yanlış buraya ortaya çıkıyor. Bizim mesele de biraz buna benzemiyor mu?"

"Biz, bu işte sonuç alacağız," dedi Batukan.

"Bu defa Ankara'da Pilot'un nasıl öldüğünü öğrendim."

"Komiserim nasıl ölmüş, bende merak etmeye başladım."

"İşte bizim de kaderimiz onunla aynı olacak galiba."

"Öyle deme komiserim."

"Pilot, ilâçlama yapmak için uçakla havalanırken, uçağı boş arazide gerilim hattına takılmış, ciddi bir zarar görmeden yere düşmüş. Pilot, kimsenin yardımını olmadan uçaktan çıkmış, birkaç kilometre ötedeki sağlık ocağının olduğu köye yürüyerek gitmiş. Giderken bütün köylüler görmüş. Hiçbir şeyi yokmuş, ama sonra; 'hastanede ölmüş,' diye rapor yazıp ilan etmişler. Ben, o sağlık ocağındaki doktoru tanıyorum. Muhtemelen o da teşkilat elemanıdır. Verilen rapora göre; 'uçağın düşmesi, yanması ve Pilot'un öldüğü,' şeklindedir. Fakat ne uçak yanmış, ne de Pilot içinde ölmüş," dedi Duman.

Batukan gözleri fal taşı gibi açılmış, hikâyeyi dinledikçe tedirgin oluyor, yaşadığı başarısızlığı Pilot'un kiyle karşılaştırıyor, ürküyordu.

"Peki, ailesi Pilot'un öldüğünü biliyor mu?"

"Aile cenazeyi almaya gitmiş, ancak vermemişler. Teşkilat kendisi cenazeyi getirip aileye göstermeden Ankara'da gömmüş. Aile gidip tabutta bakmak istemiş, teşkilat elemanları

ailesinin tabuta yaklaşmasına izin vermemişler. İşte şimdi Ankara teşkilatı alttan altta bu haber ile çalkalanıyor.”

“Çok ilginç.”

“Anlayacağın iki ihtimal var. Ya Pilot başarısız olduğu için sırlarıyla birlikte toprağa gömüldü ya da etkisiz kılınarak yaşayan bir ölü haline getirildi.”

“Pilotun mezarı var mı?”

“Merak ettim ben de mezarlığa gittim. Mezarlıkta bulunan altı Necati Kaya’dan biri olan Pilot Necati’nin 1956 doğumlu, Ferzende oğlu olduğu, 9 Eylül 1982’de öldüğü anlaşılıyor.”

Derken eve vardılar. Bir çay demleyip içerken Duman;

“Neyse şu Pilot meselesini geçelim de asıl bizim meseleye gelelim. Bizim Apo’nun yanına yerleştirdiğimiz şoför bu arada ne bilgiler getirdi. Bütün umudumu on bağlamışım,” dedi Duman.

“Çok üzgünüm komiserim.”

“Ne oldu ki?” dedi Duman.

“Tam işler rayına girecek diye düşünürken, bir de baktım ki Apo şoförden kuşkullanmış, tedbir olarak yanında uzaklaştırmış,” dedi Batukan.

O an Duman’ın gözleri karardı. Düşleri paramparça oldu. Korku, bir cellat gibi gelip başucuna dikildi. Her şey karanlık, kapkaranlık bir deryaya dönüştü. Yerinde dondu, kaldı. Dili lal oldu. Bedeni taş kesildi. Korku iliklerine sindi. Her şey karanlığa gömüldü. Karanlıkta kendi kendine;

“Apo, bir şahıs değil, tek başına dev yapılı bir sistemdir,” diye söylendi.

Duman, artık geri kalan ömrünü hep korkuyla karanlıkta geçirecek olan yaşayan bir ölüydü...

III

“Kötülüklerin ilki ve en büyüğü, haksızlıkların cezasız kalmasıdır.” Eflatun

Militanlar, bir aydan beri, Avrupa’da bir apartmanın bodrum katındaki işçi derneğinde toplanmış, eğitim yapıyorlardı. Tartışıyor, konuşuyor, yeni şeyler öğreniyorlardı. “Özgürlük, Parti, Sosyalizm, Kürdistan ve Devrim” sözcüklerinden heyecanla söz ediyorlardı.

“Bir aylık eğitim devresi” bitince, Semir gidip eğitime katılanlarla bir toplantı düzenledi. Gün boyu yapılan eğitim ile ilgili konuşup tartışılar. Yaşadıkları eksiklikleri ortaya koydular. Düşüncelerini dile getirdiler.

“Silah, eylem, hareket, parti olmadan önce başkan Apo eğitim ile devrime başladı,” dedi biri.

“Kendimizi savunmanın, iyi bir militan olmanın yolu eğitimden geçiyor,” dedi bir diğeri.

“İnsan eğitimle doğmaz, ama biz Kürtlerin en büyük eksikliği eğitimsizliktir. Eğitim olmadan, bilinçlenmeden Kürtler özgürlük ve kurtuluş için hiçbir şey başaramazlar. Onun için bundan böyle eğitim süreklileştirip eğitimle yaşayabiliriz,” dedi başkası.

“Eğitim bir parti kadrosunun bilinçli militan olmasını sağlar,” dedi bir başkası.

“Ülkemizde sömürgeciliği defetmek, köleliği yıkmak ve kurtuluşu gerçekleştirmek için önce eğitim,” dedi öteki.”

“Kürt halkının işten, aştan, ekmekten, sudan önce eğitim ihtiyacı var,” dedi diğer ötekisi.

“Doğru bir eğitim olmadan yeterli bir eylem hattı da gelişmez.”

“Devrimci teori olmadan devrimci pratik gelişmez.”

“Doğru düşünüp doğru yapmak için aklın doğru eğitilmesi gerekir.”

“Eğitim gücü her şeyden daha güçlüdür.”

Toplantı bittiğinde Semir; “Biz yine emperyalizme bir kazık attık,” diyerek ortalığı velveleye verdi. Eğitimin çok önemli olmadığını esprilerle ortaya koydu. Bir militan ona ters ters bakıp; “Ne kazığı Semir arkadaş,” deyip seslice tepkisini dile getirdi. Bir diğeri onu ciddi olmamakla suçlayıp eleştirdi.

Derken aradan aylar geçip gitti, mevsimler döndü. Avrupa’da; “Esen Konferansı” yapıldı.

Semir Konferansa gitmeden bir gün önce Semir, Bay Türkay ve Bay Taner ile bir barda buluştu. İçki masasında üçü saatler konuşup tartıştı. Semir onlarla vedalaşıp kalkacağı zaman Bay Taner;

“Semirciğim artık bu işin zamanı çoktan geldi, artık daha fazla beklemenin bir anlamı yoktur,” dedi.

“Semir arkadaş biz örgüt olarak maddi ve manevi gücümüzle senin arkadayız,” dedi Bay Türkay.

Semir sabah uyandı, tıraş oldu, giyindi. Bir defter ile kalem eline alıp konferans yerine gitti. Konferans bir divan seçti. Saygı duruşuyla açıldı. Sonra hazırlanan çalışma raporu ve

belgeler okundu, ardında, tartışmalar başladı. Semir, gece barda Bay Taner ve Bay Türkay ile yaptıkları tartışmayı anımsadı. El kaldırıp, söz hakkı istedi. Divan söz hakkını verine ayağa kalktı. Elindeki defteri açıp konuşması için hazırladığı notlara baktı. Bir iki öksürdü, boğazını temizledi.

“Biz halk ve parti olarak çok tarihi bir süreçten geçiyoruz. Generaller ülkede darbe yaptı, baskılar çoğaldı. Bütün sol örgütleri kısa sürede dağıttı. Biz burada sabahtan beri gerilla ve ülkeye dönüş üzerine konuşuyoruz,” diyerek başladığı konuşmasına. Sonra; “Bu koşullarda, ülkeye dönüş, intihardır! Ben şiddetle buna karşıyım. Daha öncede birçok toplantı ve sohbetle dile getirmiştım. Burada bir kez daha tekrar ediyorum. Hiçbir gerilla grubu Hakkari’yi geçemez öldürülür. Gerillayı dağlara taşımak maceracılık ve ölüme davetiyedir. Bütün arkadaşlarımızı Avrupa’ya getirelim. Cunta gider, koşullar oluşursa demokratik mücadeleyi başlatalım,” diye bitirdi.

Ortalık birden dalgalandı. Hareketlendi. Gerginleşti. Gözü kara bir militan hesap sormak için söz hakkı istemeden yerinde kalktı;

“Semir arkadaş, sen ne kadar çok konuşuyorsun,” dedi öfkeyle. Semir, gemç militanın espri yaptığını sanarak;

“Doğru ben öyleyim! Çenem açılırsa kimse tutamaz,” dedi.

“Ben çeneden meneden anlamam! Gerekirse o çeneyi dağıtırım. Partimiz ülkeye dönüş için hazırlıklar yapıyor, gerilla savaşını başlatmak istiyor. Kim buna karşı çıkarsa hiç düşünmeden hesap sorarım,” dedi hiç beklenmeyen bir şekilde.

Hava birden bire değişti, gerginleşti, buz kesildi. Bir kaç genç militan, konuşan genç militanı desteklemek için ayağa kalktı. Konferans divanı tartişmaların önünü kesmek için hiç kimseye söz hakkı vermedi. Derken, toplantı sessiz ve sonuçsuz dağıldı.

Semir konferanstan sonra ayrı bir grup gibi hareket etmeye, açıktan saldırmaya başladı. Her tarafta toplantılar yapıyor, Apo'ya savaş açmış karşı propaganda yapıyordu. Apo, bütün gelişmeleri militanlardan gelen raporlardan öğreniyor, tedbirler alıyordu. Derken Semir'e haber göndererek;

“Gel hesaplaşalım! Avrupa konferansı yapalım. Düşüncelerini açıkça yapı önünde söyle. Parti ortamında her kadro, her militan, her birey düşüncesini açıkça dile getirme hakkına sahiptir. Kafada saklı kalan her düşünce l düşüncedir. Hiç kimseye yararı olmaz.” dedi.

Semir kararını vermiş, ayrılırken; “mevcut örgütlülüğü daha çok nasıl dağıtabilirim, dağa çıkışı nasıl nleyebilirim,” diyerek sürekli anti propaganda yapıyordu. Her gün Bay Türkay ile Bay Taner ile bir araya geliyor, rakı sofraları kuruyor, birlikte Apo çizgisini nasıl tasfiye edeceklerinin plan ve hesabını yapıyorlardı. Birkaç genç yanına çekti, Apo'ya karşı bir bildiri yazıp dağıttı. Bildirinin son cümlesinde;

“Apo düşüncesi, Virjinya vebası gibidir! Çok kısa sürede toplumun tüm gözeneklerine kadar yayılıyor, yer ediniyor, önlemek için tedbir almak gerekiyor,” diyerek bitiriyordu.

Avrupa örgüttü içten içe kaynıyor, çelişki çatışmalar sürüyor, kaos ve fırtına orada da devam ediyordu. Duman Kara,

ekibini oraya kadar göndermiş, Semir ile ilişkilendirilmiş, olayları durmadan körüklüyor, tasfiye çabalarını yoğunlaştırıyordu.

Semir'in çıkışı, Avrupa'da çalışan kadroları da zan altında bıraktı. Apo yeni kadroları müdahale gücü olarak Avrupa'ya gönderdi. Avrupa'da tasfiyecileri, tasfiye etmek için hamle başlattı.

Bu defa bazı militanlar, keskin kılıcı eline almış, "Semir yanlısı," diyerek her önüne gelene sallıyordu. Bu ortamı geriyor, kafaları karıştırıyor, yeni kırılmalara neden oluyordu. Müdahalenin bir parçası olarak bir dizi konferanslar yapılıyordu.

Müdahaleye giden sorumlu bir militan gelişmeler karşısında daralmış, yanlıkların önüne geçmek için güç getiremiyor, olayların peşinde sürükleniyordu. Apo'ya;

"Ali arkadaş, ben burada faaliyetleri yürütemiyorum, üvey evlat muamelesi görüyorum, beni burada almanızı istiyorum," diye not yazıp gönderdi.

"Yazın çivi yazsısı gibidir, okunur hale getir yazını. Üslubun çok keskin ve kulak tırmalayıcıdır. Buna dikkat etmelisin. Bu kadar kendini hiçleştirmene de gerek yoktur. Kimin nerede, ne zaman alınacağına da ben karar veririm. Oradaki çalışmalarına devam et, konferanslar yapın, örgütlenmeyi güçlendirin, tasfiyecilerden etkilenenlerle tek tek konuşup ikna edin. Tasfiyecilere aman vermeyin. Uygun yol ve yöntemlerle onları tasfiye edin. İkna olabilecek olan herkesi ikna edin kazanın," diye yanıt gönderdi. Bunun üzerine O sorumlu militan İsviçre'ye gidip Seher ile görüştü.

"Seher arkadaş, Semir partiyi tasfiye ediyor, bu kabul edilir bir durum değildir," dedi.

“Semir arkadaş çok doğru söylüyor. Bu süreçte silahlı mücadele intihar anlamına gelir,” dedi Seher.

“Gel ben seni Ali arkadaş ile görüştüreyim. Onunla konuş tartış, ikna olmasan yine yoluna devam edersin.”

“Konuşmak istemiyorum, silahlı mücadele bizi bitirir, intihara götürür,” dedi Seher.

“Ali arkadaşla konuş, ikna olursun, ciddi bir suçun da olsa bir sorun olmaz, Ali arkadaş bu konuda çok kapsayıcı ve kazanımcıdır, benden daha iyi tanıyorsun.”

“Tamam, Ali arkadaşla konuşayım,” dedi Seher.

Bir telefon kulübesine gittiler, telefon açıp bağlantı kurdular.

“Ali arkadaş, Seher arkadaş yanımdadır, konuşmak istiyor,” dedi.

“Tamam, ver kendisine,” dedi Apo.

Seher heyecanlandı. Titreyen elleriyle telefon ahizesini tutup kulağına götürürken karşıdaki ses;

“Seher arkadaş nasılsın,” dedi.

“Sağ ol Ali arkadaş,” dedi Seher.

“Seher arkadaş, bu dava için birlikte yola çıktık. Onlarca arkadaşın şahadeti var. Dörtler kendilerini yaktılar. Hayriler ölüm orucunda gün gün eriyerek şahadette ulaştılar. Mazlum yaşamını ortaya koydu. Halkımız ve partimiz çok zor bir dönemde geçiyor. Arkadaşların anısına direnişi yükseltme zamanıdır. Gel öz eleştirini ver, kaldığın yerde mücadelene devam et,” diyerek Apo konuşmasını bitirdi.

Telefon kapanınca, Seher yere çömeldi. Başını iki eli arasına aldı, hüngür hüngür ağladı.

“Seher arkadaş neden ağlıyorsun, gerçekler ortada,” dedi onu görüştüren militan.

“Ben Ali arkadaşın sesini duyunca kendime geldim, dayanamadım, eski günlere gittim duygulandım, ağladım.”

“İşte görüyorsun, Ali arkadaş kazanımcı davranıyor, gelip özeleştirini vereceksin, kaldığın yerde mücadeleye devam edeceksin!”

“Benim artık devam etme, geriye dönüş koşullarım kalmadı.”

“Hayır, senin geriye dönüş koşulların her zaman var.”

“Çok gelmek istiyorum, ama sen bazı şeyleri bilmiyorsun.”

“Bazı şeyleri bilmesem de senin geriye dönüş koşulların var.” dedi ısrarla.

“Arkadaş sen bazı şeyleri bilmiyorsun. Benimle çok oynadılar. Hangi yüzle geleceğim. Hangi yüzle Çirusk ile yüzleşeceğim. Gelmek istiyorum, ama artık geriye dönüşün tüm kapılarını kapattılar,” dedi Seher.

Gözlerinde yaşlar boşandı. Hıçkırığa hıçkırığa ağladı. Gün batmış, gece kapkara örtüsünü kentine üzerine sermişti. Seher dar, uzun ve kapkaranlık bir çıkmaz sokağa dalıp hızlı adımlarla yürüdü uzaklaştı. Gecenin içinde karanlık bir nokta olup gözden irayıp gitti.

merkez adına Avrupa’ya müdahaleye gelen Ziyad, Lifekösün kasabasında kalan Semir’i soruşturmaya aldı. Bir eve götürüp yerleştirirken; “Semir arkadaş soruşturman bitene kadar burada kalacaksın,” dedi.

“Tamam, soruşturma bitene kadar burada kalırım,” deyip Semir içten içe gülüp geçti.

Semir, Kemalizm düşüncesi ve felsefesiyle yetişmişti. Babası bütün ömrünü devlette hizmet etmekle geçirmişti. O da aile içinde ve okulda öyle şekillenmişti. Sol gençliğin rüzgârında etkilemiş, bir sol gruba katılmıştı. Kâhin Döner, onunla yarım saat konuşmuş, ikna olmuş, bu defa Apocu harekete katılmıştı.

Şimdi pişmandı. Devrimci olduğu için pişmandı. Kürt hareketine katıldığı için pişmandı. Her şeyi bırakıp kaçmak uzaklaşmak istiyordu. Her gece, her gece Bay Taner ile gizlice buluşuyor, içiyor, pişmanlığını dile getiriyordu. Bay Türkay ile Bay Taner kopması için yol yöntem önüne koyuyor, Apo’ya karşı mücadele etmesi için tetikliyordu.

Gece sessizce kalktı, giyindi. Etrafına baktı kimse yoktu. Zeyad ile diğer militan derin bir uykuya dalmış, uyuyorlardı. Çıt çıkarmadan ürkek adımlarla korka korka banyoya gitti. Kapıyı üstünde arkada kilitledi.

Banyonun penceresini açtı, kafasını dışarı uzatıp sağa sola baktı. Her yer sessizlik içindeydi. Banyodaki oturağın üzerine çıktı. Bir daha dönüp arkasına baktı. Banyonun kapısı arkada sürgülüydü. Pencereden dışarı çıktı. Çıkarken etrafını gözetledi. Sonra aniden koşar adımlarla oradan uzaklaştı. Giderken birileri arkadan kovalıyormuş gibi iki de bir dönüp korkuyla arkasına bakıyordu. Önüne gelen ilk ticari taksiye bindi, Bay Taner’in yanında soluğu aldı. Olup biteni ona anlattı. Sonra rakı masası kurup içmeye başladılar.

Sabah Ziyad kalktı. etrafına baktı, Semir’i göremedi. Diğer odalara baktı, bulamayınca panikledi. Banyoya gitti, kapı

arkada kilitliydi. Birkaç sefer seslendi. Yanıt veren olmayınca kapıyı kırıp içeri girdi. Banyo penceresi açık duruyordu.

“Bu Semir beni kandırıp kaçtı. Ben şimdi nasıl hesap vereceğim,” dedi kendi kendine. Sabaha her tarafa haber yayıldı; “Semir kaçmış!”

Militanlar, onun kaçışına aldırmadan, çalışmalarına ara vermeden daha da hızlandırıp derinleştirdiler. Her şehirde bir dernek açıp örgütlemeyi genişlettiler. Her eve girmeye başladılar. Yüzlerce kişi bu derneklere üye olmuş, çalışma yürütüyordu. Her şehirde yürüyüşler, toplantılar, gösteriler yapıyor, bildiriler dağıtıyor, Kürt özgürlük davasına herkese tanıtıyorlardı.

Bazen polisle kıran kırana çatışıyorlardı. Bazen sol gruplarla sözcükler üzerinde tartışarak fırtınalar koparıyorlardı. İnanırları düşüncüyü, her yerde ölümüne savunuyor, onun taviz vermez birer yaman militanı kesiliyorlardı. Özgürlük adını duyan her genç, yaşlı, çocuk, kadın, erkek kutsal bir dergâha akar gibi özgürlük saflarına koşuyordu.

O zamana kadar yapılan tüm çalışmalar bir alt yapı oluşturmuş, kitlesel bir niceliğe ulaşmış, bir eylemsel hamleye dönüşüyordu. Kürtlerin özgürlük mücadelesini herkese duyurmak için yaygın eylemler geliştiriyorlardı.

Bütün Avrupa kentlerinde yürüyüşler, mitingler ve protesto eylemleri düzenliyorlardı. Eylemlerde yüzlerce kişi zılgıtlarla, sloganlarla eylemi renklendiriyor Avrupa’daki kitlelerin dikkatini çekiyorlardı. Yürüyüşlerine, mitinglerine katılan her topluluk kendi rengiyle, kendi diliyle türküler söyleyip, sloganlar atıyordu.

O yıl Köln’de büyük bir Kürt sanat kültür şöleni düzenlediler. Şengal ile Berivan bu etkinlikte Folklor ekibinin başında yer alıyordu. Şengali, Berivan, Lamia ve Mizgin, Sefkan aktif rol oynuyorlardı. Bütün bu etkinliklerle, Avrupa’ya Kürt halkının haklı özgürlük davasını tanıtıyorlardı.

Her eylem, her yürüyüş, izli bir mermi gibi karanlığı aydınlatıyordu. Gençler bu gelişmelerden etkileniyor, Apo’nun dağlarda başlattığı özgürlük yürüyüşüne katılmak için dağlara doğru uzun, çağlar kadar uzun ve serüvenli yeni bir yürüyüşe başlıyordu.

Orada hakikat, orada özgürlük, orada direniş ve kavga ateşi yakılmıştı. Ateşe doğru karanlıkları yara yara gidiyorlardı. Dört bir yanda dağlarda yanan ateşe koşuyorlardı.

Dağlara koşanlar; Semir, Süleyman, Davut ve Fatma’nın amansız, bireysel, küçük didişmelerini karanlıklarda bırakarak Apo’nun dağlarda yaktığı ağustosun beyaz aydınlığına koşuyorlardı.

O gün Hannover’de bir üniversite salonunda, tüm çalışanlarla bir toplantı düzenlediler. Apo’dan gelen talimatı okudular. Toplantı bitince bir militan ayağa kalkıp;

“Biji Serok Apo,” diye bağırdı. Orada bulunanların tümü;

“Biji Serok Apo,” diye bağırp slogan attılar. Ses duvarları aşp dalga dalga yayıldı.

Bu slogan bir ilkti...

Kitleler ayağa kalkmış, “Kürdistan, Özgürlük ve Devrim” diyerek sokaklara çıkmış sloganlar atıyordu.

Semir açıktan tutum takındı. Militanlar her tarafta onu teşhir ediyorlardı. Bay Taner Apo’ya bir mektup yazarak;

“Semir’i güncelleştirme! Onu gncelleştirmen mttefikiniz olan Türk solunu gncelleştirmeniz demektir,” diyordu. Semir’e sahip cıkıyor, Apo’yu tehdit ediyordu.

Semir, o hareketli, o cesur, o özgürlük sevdalısı gençlerin protestoları karşısında köşesine ckilmif, karanlıklara karifmif yitip gitmişti.

Derler ki, o gençlerin protestosundan sonra hiç kimse, bir daha onun ne dirisine, ne ölüsüne rastlamadı!

IV

şam Mezebilcebel Mahallesiindeki evi değiştirmif aynı mahallede ana caddenin üstünde iki katlı bir ev kiralamiflardı. Bager, Apo Sait ile bir grup kadın oraya yerleşmişti. Halfeti’nin Cibin Köyünde olan bir militan da aynı evde kalıyordu. Hem Apo’nun dışardaki işleriyle uğraşıyor, hem de şoförlüğünü yapıyordu.

Apo, birçok militanı gruplar halinde bu eve cağırıyor, konuşuyor, perspektif verip kuzeye gönderiyordu. Diyarbakır’da direnişler başlamış, Mazlum, Ferhat, Hayri Kemal ve birçok militanın ölüm haberleri gelmiş; onların direnişlerinin anısına devrim calışmalarını daha da hızlandırmıştı.

Kaldığı evde sürekli okuyor, araştırıyor, hazırlık yapıyor, Kürdistan Devriminin temel sorunları üzerinde yoğunlaşıyor, el yazması ile kitap taslakları hazırlıyordu. Bu taslaklara göre araştırma inceleme yapıp yoğunlaşıyordu. Planlamasını önceden yapıyordu. Araştırması bitince evdekileri cağırıyor, teybi açıp konuşuyordu. Sonra Adar, Sait, Zarife onları czyor yazı haline getiriyordu. Bager üzerinde calışıp düzeltiyor, kitap haline

getiriyordu. Bu yoğunlaşmanın ardında “Kürdistan’da Kişilik Sorunu,” adlı bir kitap hazırlamıştı.

Büyük bir heyecan ve coşkuyla “Kürdistan’da Kişilik Sorunu” adlı kitabı hazırlamış, bitirmişti. Bu kitabın hazırlanmasında büyük zevk alıyordu. Bu kitabın devrim militanlarında ve Kürt kişiliğinde büyük gelişmelere, patlamalara yol açacağını düşünüyor, heyecanlanıyordu. Kitabı eline almış görüşmelere gidecekti.

Şoför, gece gündüz çalışıyor Apo’nun temposuna ayak uyduramıyor, yoruluyordu. İki günden beri uyuyamamış, ayakta duracak takatti kalmamıştı. Uyumak, günlerce uyumak istiyordu. Uyku, ağır bir yük gibi üzerine çökmüş, gözlerini açamıyordu. Sağına soluna baktı. “Hiç kimsenin beni görmeyeceği, çağırmayacağı, rahat bir yer bulup uyumalıyım. Nereye gitsem acaba? Hiç kimsenin beni rahatsız etmeyeceği bir yer,” diye düşündü şoför.

Görüşme saatine az kalmıştı. Ayağa kalktı hazırlandı. Sonra; “Şoför arkadaş hazır mısın, haydi çıkıyoruz,” diye seslendi. Ses veren olmadı. “Şoför nerede,” diye seslendi. Evdekiler harekette geçti. Evin her bir tarafını didik didik aradılar. Şoför ortalıkta yoktu. Görüşme saati yaklaşıyor, Apo iki de bir kolundaki saatine bakıp; “Bu şoför nereye kayboldu, nereye gitti habersiz,” deyip öfkeleniyordu.

Aradılar, taradılar. Bu arkadaş nereye kayboldu,” diye telaşlandılar. O ara Rahime odada bir horlama sesi duydu. Dikkatle dinledi. Eğilip sesin geldiği yere baktı. Şoför ranzanın altına girmiş uyuyordu.

“Aha burada uyuyor,” dedi Rahime.

Apo, sağ elinin işaret parmağını dudağına götürüp, Rahime'ye sus işareti yaparak; "gürültü yapmayın, karışmayın yorgundur, uyusun," diyerek uyardı.

Bir başka şoförü çağırđı. Adar ile bir grup savaşçıyı da yanına alarak Dev-Yol kampına gittiler. Bir kitabını heyecanla çıkarıp karşısındaki bir kadın militana uzatarak;

"Bu son olarak hazırladığım kitaptır. Kürdistan'da Kişilik Sorununu işledim," dedi.

"Teşekkür ederim," dedi karşıdaki Dev Yol kadın militan lakayt ilgisiz bir tavırla kitabı aldı.

Kitap, çalışmalarının yanında yoğun görüşmeler yapıyordu. Orada Bay Taner ile konuşup Faşizme Karşı Birleşik Direniş cephesi, ülkeye dönüş, İttifak ve dayanışma üzerine konuşup tartıştı. Onları Ortadoğu sahasına çekmeye orada tutmaya çalışıyordu.

Aynı gün orada çıkıp Mihri Belli, Teslim Tre ve Ala Rızgar'da Hatice Yaşar ile ittifaklarla ilgili görüşmeler yaptı.

Daha sonraki günlerde Talabani ile görüştü. O gün gece eve dönünce evdeki militanlara bakıp;

"Adam kendisini Kürdistan'ın sahibi olarak görüyor, o çerçevede bize yaklaşıyor. Kürdistan sanki babasının iftliğidir. Aşiret reisi gibi Kürdistan devrimine yaklaşıyor," dedi.

Bunlarla birlikte rejimle de zaman zaman görüşüyor, devrim için yeni alanlar açıyordu. Halktan kişilerle ilişkileniyor, yeni dostlar ediniyordu. Her gün yoğun bir tempo ile alışıyor, Kürt yerleşim alanlarında çalışan militanlara perspektif ve talimatlar veriyordu.

O bu çalışmalarını yaparken, Duman Kara Şam, Beyrut ve Ankara arasında mekik dokuyor, yeni planlar, yeni oyunlar ve saldırılar hazırlıyordu. Diyarbakır Cezaevini dikkatle izliyor, bazı tutsak ailelerine baskılar yapıyor, kendi yanına çekiyordu. Cezaevinde gerçekleşen Dörtlerin eylemini sıradanlaştırmak için “Kör Kadın” lakaplı bir kadını örgütleyip devreye koymuştu.

Bir gözü olmadığı için ona; “Kör Kadın,” diye hitap ediyorlardı. Diyarbakır Ceza evinde yatan bir tutuklunun annesiydi. Duman Kara, ekibinden iki kişiyi ona göndermiş, kendileriyle çalışması için tehdit edip ikna etmişlerdi. Duman, onu Apo’ya karşı bir şantaj olarak kullanıyor, kafa karıştırmaya çalışıyordu.

Aradan birkaç hafta geçmişti. Kaynağı belirsiz bir kaset gelmişti. Kaset kimin tarafında gönderilmiş, nerede, nasıl gelip ona ulaşmış belli değildi. Merak ediyordu. Kaset eline ulaştınca Sait’e verdi. Sait kasetçalara yerleştirdi. Evde bulunan Zarife, Adar, Rahime, Sait oturdu. Apo ayakta dolaşarak merakla dinlemeye başladı. Gelen kasetçalardan bir kadın ona hitap ederek konuşmaya başladı.

“Sen yurt dışına kaçmış, orada lüks ve bolluk içinde yaşıyorsun. Her şey senin emrine verilmiş. Bizim çocuklarımız zindan aç, susuz direniyor, şehit düşüyorlar. Hani neredesiniz? Neden yoksunuz? Neden direnmiyorsunuz,” diye konuşması uzayıp gidiyordu. En sonunda; “Ben Kör Kadın,” diyordu.

Apo, dinledikçe öfkeleniyor, düşünce ve düşleri beyninde fırlayacakmış gibi zonkluyordu. “Bu konuşma, Kör Kadın’ın işi değildir. Polis onu örgütleyip devreye sokmuş. Şehitlerimizi ve direnişimizi bize karşı kullanmaya çalışıyorlar. Bizi kışkırtıp,

provoke edip, erken harekete geçirmeye çalışıyorlar. Şeyh Sait'e aynı oyunu oynadılar. Seyit Rıza'yı oyuna getirdiler. Bunlarda oyun çok asla bitmez. Bu oyunu, bu komployu bir an önce boşa çıkarmalıyım. Mazlum'un yaktığı kıvılcımla bozkırı tutuşturmalıyım. Doğruyu; doğru yerde, doğru zamanda ve doğru söylemeliyim. Zamanında ve yerinde söylenmeyen söz bir bumerang gibi geri dönüp beni yaralar. Zamanında ve yerinde direnişi büyütmeliyim," dedi etrafındaki militanlara bakarak.

Polis bir kaset ile hazırladığı konuşma metnini getirip Kör Kadın'a vermişti. "Buradaki yazıyı bir kasette okuyup Apo'ya göndereceksin," demişti. Kör Saliha eve gidip kaseti doldurup Apo'ya göndermişti.

Günler günleri, aylar ayları kovalıyordu. Kış günleri gelip çatmıştı. Kar yağıyordu. Adar ile Rahime çarşıda alış veriş yapmaya çıktılar. Apo balkona çıkıp kar yağını izlemeye başladı. O ara, genç bir kadın kar altında yürüye yürüye sokakta evine doğru gidiyordu. Bir grup yeni yetme sokak serserisi genç kartoplarıyla sokakta oynuyordu. Kadın yanlarından geçince kartoplarıyla hepsi kadına saldırdılar. Arka arkaya gelen kartopları kadının yüzüne, başına değıyor, kadın ne yapacağını şaşırılmış, çığılıklar atarak imdat istiyordu. O "imdat" dedikçe sokak çeteleri kahkahalarla gülüyor, daha çok saldırıyorlardı.

Apo; "bu büyük haksızlık neden bir kadına bu kadar kişi saldırıyorlar, bu büyük bir haksızlık, kabul edilemez," diyerek öfkeleni. Sağına soluna baktı. Balkonda yığılmış şişeleri gördü. Öfkeyle; "Kadından ne istiyorsunuz serseriler," diyerek şişeleri fırlatmaya başladı. Bager ile Zarife onun sesiyle balkona çıktılar.

“Ali arkadaş içeri girin, güvenliğiniz açısında tehlikeli olur,” diyerek Bager. Sonra onu içeri aldı.

Tam o esnada Rahime ile Adar çarşıdan eve döndüler. Evdeki bu hareketliliği görüp heyecanlandılar.

“Bu büyük bir haksızlık, serseriler bir kadına bu yapılmı mı,” diye Apo hala bağırp çağırıyordu öfkeyle.

V

“Nereden geldiğini unutma ki, nereye gideceğini unutmayasın.” Ş. Edebalı

Güleç yüzlü, rahat, cesur, sempatik, sevilen ve sayılan bir militandı. Sürekli kitap okuyordu. Kendi yaşam tarzıyla herkes üzerinde doğal bir otorite ve saygınlık yaratmıştı. Cesaretli ve korkusuzdu. Paylaşımları ve anlatımları sadeydi. Yazı yazma ve anlatım yeteneği yüksekti. Çevresindeki militanlar, onunla yürümede ve konuşmada tereddüt etmiyorlardı. Kadınlar, onunla daha rahat ilişki kuruyor, tartışıyor ve paylaşıyorlardı. Mütevazı, doğal, rahat ve görüldüğü gibiydi. Birikimliydi. Birikimini bir üstünlük olarak kullanmıyordu. Yanındaki militanları büyük eylemler için hazırlarken, en küçük detayları onlarla paylaşıyordu.

Agit, Apo'nun çağırısı üzerine o yüksek, o başı karlı, o özgürlük dergâhı dağlardan yola çıkıp Şam'daki o eve gelmişti. Apo ondan çalışmalar hakkında rapor almış, gerilla ordulaşması ve savaşı için onunla konuşmuş, perspektif vermiş, yeniden dağlara gönderecekti.

Rahime, Adar ile Zarife, onunla birlikte dağlara çıkmak için hazırlık yapıyordu. Dördü birlikte çarşıya çıkmış, alışveriş

yapmış poşetlerler eve dönmüşlerdi. Rahime, Adar, Zarife, kendilerine cizlave lastik ayakkabılar, kumaşlar ile gerilla kıyafetleri almışlardı. Bir de yerel kıyafetler diktirmişlerdi. KDP'liler kadın gerilla kabul etmiyor, bırakmıyorlardı. Kadınlar, onların mintikasında yerel kıyafetler giyiyor, birisinin ya kardeşi ya da yakın akrabası olarak geçiyorlardı.

Onlar çarşıdan alış veriş yapıp eve dönünce; “bakayım hele neler almışsınız,” dedi Apo.

Elbise poşetlerini açtılar. Aldıkları eşyaları tek tek çıkarıp gösterdiler. Apo, eşyalara bakarken;

“Bu kumaşa ne kadar güzeldir, ben de hazırlıklarımı yaptım. Ayakkabı aldım, arkanızda geleceğim,” dedi. Sonra; “Agit, bu haki renkli kumaş çok güzeldir, bana da bundan alın,” diye espri yaptı. Sonra yanında kalan militana bakıp;

“Haydar arkadaş, sen bu kıyafetle dağa gidersen, vallahi tipten yakalanırsın. Bak arkadaşlar ne kadar güzel şeyler alıp hazırlanmışlar,” dedi.

Apo, bir spor ayakkabı giymiş, evin içinde coşkuyla geziyordu. Birden bire olduğu yerde durdu, ayakkabısına bakıp;

“Agit bu ayakkabı, dağda olur değil mi?”

“Olur, Başkanım,” dedi Agit.

Rahime, Adar ile Zarife onun bu yaklaşımına içten içe seviniyorlardı. Apo, onları aylardan beri ruhsal psikolojik manevi moral ve ideolojik olarak dağa hazırlıyordu. Artık gitme zamanları gelmişti. Apo onları yolcu etmeden önce, her şeyleriyle ilgilenildi. Çoraptan, ayakkabıya kadar kontrol edip yokladı. Her şeyin iyi ve mükemmel olmasını istiyordu. Onlara

moral güç, destek verdi. Onun bu tavır ve tutumu, onları derinden etkiledi.

Yola çıkarlarken, Şam'dan her biriyle ayrı ayrı vedalaştı. Özgürlüğe, kavgaya dair ayrı ayrı sözler söyledi.

“Rahime, Dersimde hala her köyde, her evde soy kırımın anıları tazedir. Soy kırımın canlı tanıkları yaşıyor. Dersim nüfusunun çok önemli bir kesimi mecburi iskânı yaşamış, soy kırımın canlı tanıklarındır. Sürgünden mecburi iskândan dönenler, yurtseverdir. Ana topraklarına ve kültürel köklerine bağlıdırlar. Akıl almaz acılar, hüznler yaşamışlar.

Soy kırım nedeniyle topluma sinmiş olan büyük bir korku hala var. İnsanlar yeni bir soykırımla yüz yüze gelmekten korkuyorlar. Kürt kimliğinden ve Kürtlerin özgürlüğünden söz edildiği zaman; “Bizi bir kez daha mı kırdırmak istiyorsunuz,” diyorlar. Onlar, zalimi en vahşi, en çıplak, en barbar haliyle tanıyorlar, ama mücadeleye dair inançları kırılmıştır. İnsanlar, o coğrafyada, o soy kırımından sonra özgür yaşam emaresi bulunmayan kupkuru bir çöle dönüşmüşlerdi. Özgürlük düşleri başlattığımız mücadeleyle birlikte yeniden canlandı. İnsanlar şimdi tüm umutlarını bu kavgaya bağlamışlar. Sen iyi eğitim gördün. İyi yoğunlaşırsan, Delil, Baki, Zeki arkadaşların anılarına sahip çıkarsan, çok iyi bir komutan olur, halkın umudu haline gelebilirsin,” dedi. Ardında Zarife ile vedalaşırken;

“Zarife, cesursun, cesaretlisin, ben senin kadar cesaretli değilim, ama sorunlara düz yaklaşma, politik dil kullan, mutlaka kendini korumasını da bilmelisin. Ben demiyorum gerçekleri savunma, doğruları söyleme, ama doğruları doğru zamanda, doğru yerde söylenmelidir. Bunu yapabilirsin. Unutma, eğer

başarırsan gençleşirsin, yenilirsen yaşlanırsın, haydi yolun açık olsun,” dedi. Sonra;

“Adar sen de zekisin. Burada eğitim aldım. Tecrübe deneyim kazandı. O dağlarda doğru savaşırsan kadının özgürleşmesinde tarihi bir rol oynayabilirsin,” deyip onunla vedalaştı.

Maraş Pazarcık ilçesine ait kendilerine kimlikler hazırlamışlardı. Yaptıkları kimliklerde tümü Pazarcıklı ve yakın akrabaydılar.

Apo'nun kırmızı renkli bir arabası vardı. Onları hava alanına götürmek için şoför direksiyona geçmek istedi. Agit; “arabayı hava alanına kadar ben süreceğim,” dedi. Agit, iyi bir sürücüydü. Araba sürmesini seviyordu. Direksiyona geçti, koltuğun içinde kayboldu. Sonra arabayı hava alanına doğru sürdü. Orada arabayı şoföre verip hava alanının için girdiler. Orada uçağa bindiler. Agit, Rahime Adar, ile Zarife yan yana aynı sıradaki dörtlü koltuğa oturdular. Uçak havalandırarak Kuzeye doğru hareket etti.

Van Gölü, üzerinde geçerken;

“Zarife arkadaş bak Van Gölü,” dedi heyecanla Agit. Zarife kafasını pencere doğru uzatıp;

“Ayyy ne kadar güzel, kendine özgü bambaşka bir mavidir,” dedi.

“İşte biz İran sınırında ta buralara kadar yürüyüp geleceğiz,” dedi Agit.

“Ben kuzeyi, dersim dağlarını çok özledim,” dedi Adar.

“Yerimize ulaştınca bu dağlarda adım adım, köy köy gezip buralara kadar geleceğiz,” dedi Agit

“Bir gün buraların özgürleştğini de görseydim, artık hiçbir şey istemezdim,” dedi Adar.

“Biz doğru savaşsak özgürleşecek,” dedi Rahime.

“Karşımızda çok vahşi barbar bir düşman var,” dedi Zarife. Uçak dağların üzerinde geçince;

“Ben bu dağların çoğunu gezdim,” dedi Agit.

“Ben Dersim dağları dışında bir yeri görmedim,” dedi Rahime.

“Ben güneyde ve bu dağ eteklerindeki köylerde kalınca en çok tepki duyduğum şey beyaz oldu,” dedi Agit.

“Anlamadım Agit arkadaş, nasıl beyaza tepki duydun,” dedi Adar.

“Güneyde beyaz pirinç, bu köylerde “nuho,” dedikleri beyaz çurtan, beyaz yoğurt ve kışın beyaz karlar,” dedi Agit gülerek.

“Ben anlattığın beyazları seviyorum, çünkü Dersim’de de aynı şeyleri yiyoruz” dedi Zarife.

“Botan’ın çok güzel, harika bir coğrafyası var, halkı da yurt sever,” dedi Agit.

“O Arap çöllerinde kala kala Kuzeyin dağlarını çok özledim,” dedi Rahime.

Derken uçak inişe geçti. Birkaç tür attı. Sonra pike yaparak inişe geçti. Uçaktan inip hava alanına geçtiler. Kalabalığın içinde birbirlerini takip ettiler. Rahime, Zarife ile Adar İran kıyafetleri giymiş, üzerlerine bir çarşaf sarınmışlardı.

“Kadın arkadaşlar bizi iyi takip etsin. Bütün kadınlar çarşaflıdır, kaybedersek sizi asla bulamayız,” dedi gülerek Agit.

“Agit arkadaş, önümüzde yürüyen arkadaşına bak, ne kadar uzun boyludur. Ondan daha uzun kimse yok burada. Bavulunu da başının üstüne koymuş, işte onu takip ediyoruz,” dedi Zarife.

Hava alanında çıktılar. Ticari taksiye binip, bir eve gittiler. Oradan da “Kereç”, diye bilinen KDP’lilerin yerine vardılar. Yerel giysiler giyinen Rahime, Adar ile Zarife’yi alıp bir aileye götürdüler. Erkekler “makara” denilen derneklerinde kaldılar. Sabah yeniden bir araya geldiler. Otobüse binip Urmiye kentine doğru yola çıktılar.

“Durgun Don adlı bir Rus romanı var, onu mutlaka oku,” dedi Agit Zarife’ye bakarak.

“Ben ‘Kızıl Kayalar’ adlı romanı okudum o da çok güzeldi. Çin Devrimini anlatıyor,” dedi Rahime.

“Durgun Don’daki Kazakların sosyal yapısı Kürtlerinkine benziyor,” dedi Adar.

“Özellikle Botan’daki aşiretlerin yapısına çok benziyor,” dedi Agit gülerek.

Sonra Agit onlara yol boyunca dağları, vadileri, köyleri, halkı anlattı. Gerilla yürüyüşlerinde varılan noktadaki dinlenmenin güzelliğini, ilk gün ışınlarını, çiçek kokularını, kuş cıvıltılarını anlattı.

Derken konuşa konuşa, sohbet ede ede otobüs Urmiye garajına vardı. Bir Kurye onları garajda alıp Zelê köyüne götürdü. Orada Lolan’a doğru yola çıktılar.

V

“Diktatörlük hakikat haline geldiğinde devrim hak haline gelir.” Victor Hugo

Zağroslar, bölgenin en yüksek, en asi, en çetin ve geçit vermez dağ silsilesidir. Etekleri ve vadileri, tarih boyunca insanlara ev sahipliği ve çeşitli uygarlıklara beşiklik yapmıştır. Asi, dik başlı, mızrak gibi keskin zirveleri hep bulutlarla örtülüdür. Vadi ve yamaçlarında yıl dört mevsim pınarlar ve dereler akar. Dört mevsimi bir arada yaşayan saklı cennetleri vardır.

Bahar aylarında gökler gürleyip şimşekler çakınca, yaylalarda her biri bir insanı doyuracak kadar iri ve beyaz mantarlar ortaya çıkar. Bahar yağmurlarıyla birlikte zengin bitki örtüsü boy verir. Renge renk kelebekler uçuşur. Kuşların sesleri birbirine karışır. Bin bir çiçek iç içe, yan yana açar ve yabani arıların akınına uğrar. Yeşil vadiler ve yaylalar göz ufkunun alabildiğine uzanır.

Lolan, bir Kürt üçgenidir. Üçgen, asi ve acımasızdır. Dar, ulaşılmaz bir zirvedir. Derin vadiler, sarp kayalar ve uçurumlardan oluşur. Şekif Dağı'nın güneş almayan derin kuytuluklarında yılların karı üst üste birikir. Şekif'in zirvesine çıkıp aşağılara ve vadiye bakınca insanın ruhunda tanrısal bir güç ve hâkim olma isteğini uyandırır. Vadi üzerinde süzülen şahin ve kartallar çok aşağılarda kalır. Bu üçgende dağlar hem asi, zorlu, acımasız ve yol vermez; hem de bir ana kadar şefkatli ve koruyucudur.

İskender'in büyük ve fetihçi orduları, bu asi üçgene yenilmiştir. Kesenof'un on binlerden oluşan ordusu, dönüş

esnasında burada Aryen-Kürt Kardukların saldırılarına uğramıştır. Harzemşahların ordusu buralarda darmadağın olmuştur. Her çağın denklemine kendisiyle birlikte taşıyan bir üçgendir.

Şimdi özgürlük direnişçilerinin üs alanıydı. Çağın bütün iyi, güzel, yiğit, cesur, korkusuz ve boyun eğmez gençleri oraya toplanmıştı.

Üçgenin bir yanı Saddam'dı. Zalim acımasız ve kıyımcıydı. Kürt halkına ferman üstüne ferman çıkartıyordu. Kanlı kıyımlar, devreye koyuyordu.

Üçgenin bir yanı Faşist generaller cuntasıydı. Kanlı diktatör Kenan Evren, kendisinden olmayan herkese ölüm fermanı biçiyordu.

Üçgenin bir yanı Mollalar rejimiydi. Din adına iman gücüyle Kürtlere yöneliyordu.

İşte bu asi üçgende bulunan Lolan Vadisi'nde kurulan bir köyün adı; Lolan'dır. Lolan köyü, sırtını asi, yüksek, sarp ve hep heybetli duran Şekif Dağı'na dayamıştır. Lolan savaş ve saldırı mağduru, asi bir dağ köyüydü. Yıllarca uğradığı saldırılarla yakılmış, yıkılmış, baykuş yerine dönmüş, duvar kalıntıları geçmişe tanıklık ediyor, her şeyi ele veriyordu. Bu yakma, yıkma, virane olma işgale direnen Kürt'ün trajik hikâyesiydi. Lolan köyü, savaşın uğrak merkeziydi. Birkaç kez bombalar ve kurşunlar altında boşaltılmış, göçenler yeniden gelip yerleşmişlerdi. Çelişki ve çatışma aralıksız o güne dek sürüp gelmişti. Lolan Vadisi, tarih boyunca fetih güçlerinin saldırılarına boyun eğmeyen Kürtlerin uğrak, direnme ve barınma yeri idi.

1975 yılında, Güney’de oluşan Kürdistan Otonomisini yıkmak, Irak-İran sınır sorununu çözmek için Kürt coğrafyasını kendi aralarında bölüşen dört devletin uzlaşası ve onayı Cezayir anlaşmasını imzalamışlardı. Bu anlaşma gereğince Irak, Şattul Arap petrol bölgesindeki değerli toprakların bir kısmını rüşvet olarak İran’a vermiş, buna karşı İran ve ABD de Molla Mustafa Barzani’ye verdiği desteği bıçakla keser gibi kesmişti.

Bu anlaşmayla birlikte yalnız kalan Kürtler, Irak saldırıları karşısında büyük bir trajediye uğramış, köylerini, topraklarını, evlerini, anılarını, yılların emeğini, her şeyi geride bırakarak göç yollarına düşmüşlerdi. İşte bu dönemde de Lolan Vadisi’ndeki bütün köyler büyük bir yıkıma uğramıştı.

Lolan Vadisi, İran sınırında başlayıp, Barzan bölgesine kadar uzanan asi, sarp ve zorlu bir vadidir. Çok derin, sarp, kayalık olan vadede birçok dere gelip Lolan Çayı adıyla birleşir.

Bahar gelince sarp, derin, uçurumlarla dolu, geçit vermez asi vadinin dibinde coşkun, kızıl sular köpürerek akıyordu. Suların sesi vadede yankılanıyor, insanda bir inleme, acı çekme hissini uyandırıyor. Heybetli, kızıl sular, iri kayaların arasında ve etrafında köpürerek dönerken girdaplar oluşturuyor, insanı ürkütürerek, çılgınca aşağılara doğru hızla akıyordu.

Asi sarp vadi boyunca yamaçlarda, kuytuluklarda, bazı tepelerde, su kıyılarında kaba taşlarla yapılmış birçok köy yer akıyordu. Bu köylerin de çoğu savaştan yıkılıp yıkılmıştı.

Vadinin bazı yerleri sık ağaçlık ve asi kayalıklarla örülüydü. Bu yerler geçmişten beri direnişçilerin sığınağı ve barınağıydı. Köylüler ve direnişçiler yiyecek ihtiyaçlarını, bu çok sert, kayalık, sarp ve dar patika yollarda katırlarla

taşıyorlardı. Vadi bir yabancı hayvanlar barınağıydı. Çok zengin bitki örtüsüne sahipti. Dağlar silsilesinin derinliğinde yer alan vadinin bazı yerleri, baharda yeşil bir örtüye bürünüyor, insanı büyülüyordu.

Apo'nun görevlendirip gönderdiği Karasungur ile Agit gelip bu asi, sarp ve zorlu üçgende kamp kurmuşlardı. Kamp, bu kadim köyün yıkıntıları üzerinde kurdukları kampın adı da Lolan'dı. Daha sonra Bager, Agir, Çirusk ve Abuzêr de gelip onlara katılmıştı.

Üçgene yerleşmiş üç güce karşı savaşıyorlardı. Köleliğe karşı özgürlüğü savunuyorlardı. Üçgende var olmak, dağlara sığınmak, dağın dilini çözmek, onunla dost olmak gerekiyordu.

Üçgen kanlı ve belalıydı. Bir ölüm kalım yeri idi. Kürtlerin ruhu, yüreği, düşleri, düşüncesi, fiziksel varlığı burada kümelenmişti.

Lolan Kampı, sırtını yıkılmaz, güçlü yamaçlara dayamıştı. Kamp evi, iki oda, bir salondan oluşuyordu. Salonda, ekmek pişirmek için taş ve topraktan bir ocak yapmışlardı. Aşağıda akan Lolan Çayı'nın kıyısında ağaç ve kayalıklar arasında gizlenmiş, duvarları kaba taşlarla örülmüş, yana yana bir mutfak ile banyo vardı.

Lolan Çayı'nı geçmek için, uzun kalın bir ağaç kütüğü suyun üzerine atmış, köprü olarak kullanıyorlardı. Çayın öte kıyısında birkaç dönümlük düz bir toprak parçası vardı. Bu arazinin çay kıyısına yine kaba taşlarla iki ev yapmışlardı.

Fatma da İran üzeri Lolan bölgesine geçmişti. Şam'da yola çıkarken, Apo onunla asansöre kadar gitmiş, tokalaşıp uğurlarken; "Haydi heval başarılar diliyorum, bu güne kadar biz

seni sırtımızda taşıdık, şimdi sen git oraya, güçlü dur, ayakların üzerinde yürü. Kimseyle bireysel didişmelere girme, dört el ile devim çalışmalarına yüklen, yaptığın iş üzerinde yoğunlaş, işte o zaman başarırısın,” demişti.

Apo, Fatma’yı gönderirken, her militanı uğurladığı gibi hüzünlenmişti. Fatma, o günden sonra artık yeni bir serüvenin içine girmişti. Dağlar zorlu ve taviz vermez bir yaşam alanıydı.

Fatma, yola çıkarken Apo’nun söylediklerini duymamış, kafasında onu nasıl alt ederim, onun karşısında nasıl güç haline gelirim,” düşüncesi oluşmuştu. Hep tepkili, katı, buz dağı gibi soğuktu. Yüzü hiç gülmüyordu. Hırçın ve öfkeliydi.

Orada daha zorlu, ortak komünal bir yaşam oluşturmuşlardı. Kadın erkek sırayla yemek ve ekmek yapıyorlardı. Vadide siyah kaba taşlarla yapılan üzeri meşe ağaçlarıyla kapatılan basın yeri ve kadınlar mangası vardı.

Bir kadın militan; “Şam’da Apo’nun yanında gördüğüm Fatma ile Lolan’daki Fatma ne kadar farklı! Ne kadar değişmiş. Tüm duygularını yitirmiş, buzdan bir heykele dönüşmüş. Yoldaşlık halk ve ülke değerlerini tümünden yitirmiş. Çok vurdumduymaz, acımasız biri olmuş. Hiçbir şey umurunda değil bu kadının. Yaptığı tek şey hemcinslerini aşağılayıp horlamak, kendine kul köle yapmaktır. Kadına karşı büyük bir öfke ve tepkisi var. Kendisini hep ayrı görüyor, yanında hiçbir kadın istemiyor.

Fatma bir bilmece! Fatma bir muamma! Fatma bir sır küpü! Fatma, bir kara kutu! Hiçbir şey anlamıyorum. Ali arkadaş, Şam’da o zaman neden ona; ‘madalyonun iki yüzü,’ dedi. O zaman Ali arkadaşın ne demek istediğini anlamamıştım,

ama Şimdi daha iyi anlıyorum. Madalyonun bir yüzü Semir, diğer yüzü de Fatma'dır. Madalyonun bir yüzü olan Semir, kaçıp gitti, demek ki diğer yüzü olan Fatma da koşullar oluşursa gidebilir. Bu Fatma ne biçim devrimci, bir de Ali arkadaşın eşi olacak. Hiçbir Şey anlamıyorum. Fatma Dersim değerleri yerine Tuncel zihniyetini esas alıyor bu çok tehlikeli," diye kendi kendine düşündü. Hem fke duydu, hem üzülüp acıdı. İki duyguyu bir arada yaşıyordu.

Kampta bütün kadınlar bir arada kalırken Fatma, tek başına bir mangada kalıyordu. Her kadına ayrı bir yaklaşım gösteriyordu. "Bunlar mı gerilla olacak," sözünü çok sık kullanıyordu. Kızdığı zaman; "her bohçasını alan gelmiş," diyordu. "Bakın ayağınızı denk alın. Burası Şam değil" diye bağırıyordu. Kadınlara yaklaşımı iticiydi. Rahime, Selcan ve Sultan alımlı, çekici güzel kızlardı. Onlara bakıp;

"Nedir böyle havai haller hiçbir Şeyden anlamıyorlar," diyor aŐađılıyordu.

O kış, altmıŐa yakın militan burada toplanmış, baŐlatacakları uzun vadeli, büyük halk savaşına hazırlanıyorlardı.

Bu vadideki kaba taş yapılı bir mangada (odada) Bager ile Ağit kalıyordu. Bager uzanmış, uzandığı yerde kirli battaniyeye sarınmıŐ, kitap okuyordu. Ağit, sabah erkenden yatağından kalktı, Bager'in dikkatini dağıtmadan dışarı ıktı.

Kapıyı açar açmaz, kar beyazlığı gözlerini kamaŐtırdı. Gözlerini kıstı, eliyle ovdu. Hava fırtınalıydı. Kar yağıyordu. Mutfağın duvar dibinde Bedran ile Mustafa Yöndem nöbet

tutuyordu. Çirusk ile Cemşit küçük bir mangada birlikte kalıyordu.

Sabah mercimek çorbası yapılmıştı. Kahvaltı için mutfak olarak kullandıkları yerde toplandılar. Taslar yetmediği için iki kişi aynı tasta çorba içiyordu. Ekmek yoktu. Çok az mercimek ile bulgurları kalmıştı. Açtılar. Açlık hissi, onları hep bir arayışa itiyordu. Ağaçalarda topladıkları palamutlarla açlıklarını gideriyorlardı. Bu da kabızlık yapıyor, problem oluyordu. Aylarca palamut yediler. Sadece piriñ çorbası yapabiliyorlardı.

Yemekten sonra soba yakıldı. Toplantı başladı. Konu, silahlı propaganda yönetmenliğiydi. Gün boyu, kar hiç durmadan yağdı. Gün boyu soğukta durmadan o yönetmenlik üzerinde konuşup tartıştılar. Akşam karanlığıyla birlikte, nöbetçiler dışındakiler her biri yatağına çekildi.

O zorlu kışı, o zorlu vadide yarı tok, yarı aç geçirdiler. Baharla birlikte hareketlendiler. İlk kurşun hareketini örgütlemek, gerilla ordusunu büyütme, halk savaşını başlatmak için küçük gruplar halinde yollara düşüp dört bir tarafa dağıldılar.

VI

“Kötülüklerin ilki ve en büyüğü, haksızlıkların cezasız kalmasıdır.” Eflatun

Gün geldi, vakit erişti. Zozanlarda, vadilerde, dağ yamaçlarında, ırmak boylarında çiçekler açmaya başladı. Bulutlar gürlüyor, şimşekler yalımlar saçarak ardı ardına çakıyor, karanlıkları aydınlatıyordu. Durmadan yağmurlar

yağıyor yer gök yıkanıyor temizleniyordu. Hezil Suyu deli dolu akıyor, bahar mevsimi bir aşk gibi gelip Agit'in yüreğine oturdu.

O gün, mavi gökyüzünde iki genç şahin süzülerek dolaşıyordu. Agit şahinlere baktı, gülümsedi. Hezil olayını anımsayınca yarası yeniden kanadı, vicdanı onu harekete geçirdi. Gökte dolaşan iki genç şahine aşkına, iki genç militan çağırdı.

Öfkesi dinmemiş, hep kabaran fırtınalı bir deniz dalgası gibi içten içe köpürüyordu. Yüreğinde sürekli kanayan incecik bir sızı vardı. Bu sızı geceleri ona acılar veriyor, hiç uyutmuyor, her an bir karabasan gibi gelip düşlerine giriyordu.

Ömerê Lalê, kan, irin ve ölüm üzerinde saltanat kurmuş, eski zaman beyleri gibi şatolarda yaşıyordu.

Üç eşi vardı. Biri Derika Hemko'da, biri Cizira Botan'da diğeri de Zaxo'da kalıyordu. Her evi, beyaz kesme taşlardan yapılmış, birer şato gibiydi. Bir de LEK-1 Kampı'nda kendine büyük, bir konak yapmış, bir irtibat bürosu gibi kullanıyor, bütün örgütlerle ilişki kuruyor, dört devletin istihbarat örgütleriyle çalışıyor, tümünden para alıyordu. İblis'in bütün özelliklerini taşıyordu. Hezil olayından sonra bir daha LEK-1 kampına uğramamış, hakkında, "kara ferman," çıkarılmıştı.

Agit, hiçbir şeyi unutmamış Hezil olayı bir intikam yemini olarak beyninde ve vicdanında duruyordu. Her hatırladıkça vicdanı onu rahatsız ediyor, içindeki yara kanayıp acı veriyordu.

Arada çok zamanlar geçmişti. Agit, o ananın gözyaşlarını, Hezil'de boğulanların çığlıklarını unutmamıştı. Bir intikam imgesi olarak beyninde, yüreğinde, düş ve düşüncesinde hep duruyordu.

O akşam gürleyen gök, çakan şimşek, yağan yağmur aşkına; vurulup yere düşenlere verilen intikam sözü adına, gözü pek iki genç militan, Agit ile buluştuktan sonra silahlarını kuşanıp gece karanlığında şimşek yalımları altında Zaxo'ya doğru fırtına gibi yola çıktılar. Gece yarısı konağına yanaştılar. İn cin top oynuyor, Zaxo yağmur, gök gürlmesi ve şimşek yalımları altında derin bir uykuya dalmıştı.

İki genç militan önceden istihbarat almış keşif yapmışlardı. Evin bahçesinin arka duvarından atlayıp avluya girdiler. Duvarın dibinde birkaç saniye durup etrafı dinlediler. Avludaki ağaçlar arasında bir kaplan sessizliğiyle evin mutfağına yanaşıp pencereden içeri girdiler. Loş karanlıkta Ömerê Lalê'nin başucunda durup namluyla dürtüp uyandırdılar. Ağzını sımsıkı bağladılar. Yanında yatan eşinin da ağzını bağladıktan sonra; "Sakın yanlış bir iş yapmayasın, sorumluluğu sana ait olur," dedi bir militan.

Kadın yıllardan beri, Ömerê Lalê'nin yanında köle gibi yaşıyor, haksızlıklara uğruyor, sürekli küfürlere ve dayaa maruz kalıyordu. Gün yirmi dört saat beddualar edip duruyordu.

İki militan Ömerê Lalê'yi alıp kapıdan çıkarken, kadın kendi kendine; "Ömer, inşallah gidişin olsun, dönüşün olmasın," diye mırıldandı.

O aysız, yıldızsız, ışık geçirmeyen karanlık gecede, o fırtınada, o yağmur altında, o şimşek yalımlarıyla birlikte, o iki genç militan, Ömerê Lalê'yi, alıp ine ve cine görünmeden götürdüler. Alıp onu Hezil'in kıyısına ulaştırdılar. Şahin Kılavuz ve arkadaşlarının ihanette uğradığı ırmağın kıyısında ayaklarını, kollarını bağladılar. Genç militan ona bakıp;

“Şimdi yüreğindeki bütün kirleri, pislikleri, ihanetleri kus ve son sözünü söyle!”

“Beni af edin,” dedi Ömer kekeleyerek.

“Ömerê Lalê, artık o eski zamanlar geride kaldı. Bu coğrafyada, bu özgürlük kavgasında, bu mazlum halka karşı işlenen hiç bir ihanet suçu karşılıksız kalamayacaktır,” dedi genç militan.

“O zamanlar bir cahillik ettim.”

“Arada zaman geçse de bu topraklarda ihanet asla unutulmayacaktır.”

“Beni bir kere af edin!”

“Biz bir kere toprağa düşen yoldaşlarımıza söz verdik. Yürek ve beyin söz vermişse gereği mutlaka yerine getirilecektir. Her şey af edilir, ama bu coğrafyada bundan böyle ihanet suçu asla af edilemeyecektir.”

“Bana son bir şans,” dedi Ömerê Lalê.

“Senin yüreğinde bu kirli, bu katmerli ihanet düşü durdukça, suçu bağlaştırmak bize yakışmaz.”

“Beni bağışlarsanız hayatım boyunca köleniz olur, size sadık kalırım.”

“Ömerê Lalê, biz köleliğe karşı savaşıyoruz. İhanet anlık bir ruh hali değil, insanın karakterinin dökülüş biçimidir, bir kere bulaştın mı geriye dönüşü imkânsızdır.”

“Son bir şans,” diye yalvardı Ömerê Lalê.

“Çok geç! Başka bir şey olsaydı belki... Sen yaptığın ihanet suçlarıyla içimizdeki sabır taşını bir kere çatlattın ve kurşun olup namludan çıktı, artık dönüşü imkânsızdır.”

“Çocuklarım ve üç eşim var, onlar hatırına.”

“Üç kadınla evlenerek suçların en büyüğünü işlemişsin. Biz seni dost bildik, güvendik sana yoldaşlarımızı teslim ettik, sen onları sırtında bıçakladın.”

“Biliyorum suç işledim, ama bundan böyle tövbe edeceğim,” diye yalvardı.

“Unutma her ihanetin sonu kanla biter. Bu davada özgürlük için yaşamak var, yalvarmak suçlu olduğunu gösterir.”

“Benim hiçbir suçum yok, Şu Barzan ailesi ile Duman Kara beni ölümle tehdit ettiler,” dedi Ömerê Lalê kekeleyerek.

“Duman Kara ha,” deyip durdu genç militan. Biraz düşündü, sonra; “Şu Duman Kara denilen MİT elemanını tanımıyorum, ama adını çok duydum. Doğrusu Barzan ailesi ile birbirlerini bulması çok şaşılacak bir durum değildir. Sen bunları tanıdığına ve bu işleri yaptığına göre bilmen gerekir, ihanetin telafisi ve gerekçesi olmaz.”

“Ben de Kürt’üm, toprağımı seviyorum. Duman Kara beni öldürecekti.”

“Böyle öleceğine öyle ölseydin hiç olmazsa bir anlamı olurdu. Ama sen korkak bir adamsın, ölümü göze alamazdın. Senin yüreğinde vatan, özgürlük ve halk sevgisi olmadığı için hep ahlaksız ve vicdansız davranmışsın. Bak sana gözleri hep ihanet kapısına dikilmiş,” dedi genç militan.

“Ben hiçbir şey yapmadım, Barzani ailesi emir verdi.”

“Ömerê Lalê, sen çok ucuz yaklaşıyorsun. İhanetin adı, kimliği, soyu-sopu ve bahanesi yoktur. Unutma ki kutsal değerlerini satanların hayatları da çok ucuz olur.”

“Size söz veriyorum, beni af ederseniz gidip onlardan hesap sorarım.”

“Yüreğine, düşlerine, gözlerine ihanet bulaşmışsa verilen sözlerin hiçbir değeri olmaz. Sen karanlık bir adamsın, karanlıkta yürürken gölgen bile seninle değil, bu durumda biz senin sözüne nasıl güveneceğiz?”

“Beni bu defa af edin, bir daha asla böyle şeyler yapmam.”

“Bu topraklar çok ihanet ve hain gördü, ama yeri zamanı geldiğinde bu halk hepsinden hesap soracaktır.”

Keskin bir rüzgâr esiyordu. Yağmur keskin bir bıçak gibi Ömerê Lalê'nin suratını kesiyordu. Bulutla gürlüyor, şimşekler karanlığa yalımlar bırakarak yanıp sönyordu. Hezil kükremiş gibi boz bulanık akıyordu. Ömer, oturduğu yerde tepeden tırnağa ıslanmış tir tir titriyordu. Titremesi ne rüzgârdan, ne yağmurdan, ne de fırtınadan dolayıldı. O an korkusu mantığından daha güçlüydü. Titremesi ihanet suçunun açığa çıkmasındandı. Genç militan ona bakıp;

“Seni ihanet suçundan ölüme mahkûm ediyoruz,” dedi

İki militan onu tutup, Hezil Çayının azgın taşkın, karanlık sularına bıraktılar. Sular onu alıp götürürken, bütün gücüyle bağırды;

“Kahrolsun İhaneett!”

O günden sonra, bir daha hiç kimse Ömerê Lalê'nin ne dirisine, ne de ölüsüne rastlamadı...

VII

*“Doğum yapan her şey dışıdır.
Kadınların ezelden beri bildiği kainatın
dengelerini erkekler de anlamaya
başladıkları zaman, dünya daha iyi bir*

dünya olmak üzere değişmeye başlamış olacaktır.” (Kızılderi Atasözü)

O kadim, o bereketli, insanlığın beşiği, tanrıça alımlı o topraklar üzerinde her şey ölmek ve öldürmeye endekslenmişti. Savaşmak ve kazanmak dışında hiçbir seçenekleri yoktu. Kürt coğrafyasında, insan hayatının bu kadar hiçleşmesi, bu kadar ucuz olması sömürgeciliğin zalimliği, acımasızlığı ve ucuzluğuyla doğru orantılıydı. Orada insan olarak yaşayabilmenin biricik yolu, bu tiran ruhlu, Firavun yüzlü Nemrut düşlü sömürgeci sisteme karşı savaşmaktan geçiyordu. Onlar da öyle yaptılar.

Çirusk, karlar eriyince, Tahran üzeri Kürtlerin Urmiye şehrine geçti. Orada Zeve'nin Rajan köyünde Karasungur ile buluştu. İki birlikte Zogros Dağlarını aşarak, Lolan alanında bulunan Bager, Agit ve Abuzêr'nin yanına gittiler. Bager, Hüseyin, Agit, Çirusk ve Abuzêr, Kuzey merkezi olarak görev aldılar. Karasungur İran ve Kürt örgütleri ile ilişki geliştirme, Apo ile bağlantı kurma görevini üstlendi.

Onlar artık büyük bir hazırlık içindeydiler. Büyük özgürlük atılımı için harekete geçtiler. Gerillalar grup grup dört devletin sınırlarını aşarak güneşin aydınlattığı dağlara geliyorlardı. Dağlar özgürlük ve hakikat dergâhaydı. Her biri düşlerini gerçekleştirmek, o kötü, o karanlık, o zülüm yüklü zamanları, o Firavun yürekleri tiranları alt etmek için orada buluşuyordu.

Fatma'nın dışladığı kadınlar, her biri cesur bir savaşçı olmuş, güneşten aldıkları enerjiyle topraklarına kök salmışlardı.

Rahime, Azime, Sultan, Xanım, Necla o büyük kavga için Botan coğrafyasına geçmişlerdi.

Fatma, o özgürlük dergâhı dağlarda kendisini bir enkaz haline getirmiş, kendi duygularının ve egosunun esiri olmuştu.

“Babam devlete ajanlık yapmış, ben ise devlette karşı savaşıyorum. Herkes bunu biliyor, bazıları beni de onunla birlikte değerlendiriyor,” diye mırıldandı. Öğretmenlik yaptığı günler gelip kafasına takıldı. “Acaba hiç üniversite gitmeseydim o küçük kasabada öğretmenliğe devam etseydim, daha mı iyi olurdu? Bu uçsuz, bucaksız coğrafyadaki özgür ama zor yaşam bana göre değil,” diye düşünüyor, artık devrim, kadın ve özgürlük ile ilgilenmiyordu. Kararını vermiş, fırsat kolluyordu. Günü gelince karanlıklar prensesi olarak, bütün ömrünü oturmakla geçirecek, hep bir ikilem içinde susacak, lal olacak, karanlık bir yola girip herkesten uzaklaşıp gidecekti.

Derler ki, Rahime’yi gören, bir bilge kadın, kâhin gibi gördüğü rüyayı çevresine yayarak gelecekten haber veriyordu.

“Gün gelecek Rahime savaşın en kızgın anında vurulup toprağa düşecek. Onun düştüğü yerde renge renk çiçekler açacak ve mezarı bir tapınak gibi bütün kadınlara şifa dağıtacak. Gün gelecek, Rahime Şırnak dağlarında amansız zorlu bir çatışmada can verecek, düştüğü yerde ölümsüzleşecek ve Botan halkının yüreğine gömülecek...”

Ve bilge kadın gördüğü rüyasını yorumlayarak gelecekten haber veriyordu.

“Yörede zalim, acımasız ve gaddar olan Alixan Tatar, yaptığı kötülüklerden dolayı felç olacak, yürüyemez hale gelecek. Ve bir bilge kadın, onun rüyasına girip; ‘O dağın

eteğinde, yatan bir kadın gerillanın mezarı var. Şafakla birlikte onun mezarına git, yalvar yakar ona! Yaptığın bütün kötülükleri itiraf et, af dile. İlk gün ışınları mezar taşına vurunca, mezarında bir avuç toprak al ve yüzüne sür, iyileşeceksin,' diyecek. Zalim Aliyan Tatar, mezara gidip yalvaracak, toprağı yüzüne sürecek ve iyileşecek..." diyordu.

Ve bilge kadın gördüğü rüyasını yorumlayarak gelecektek haberi veriyordu...

"Bu olaydan sonra Rahime kızım, yöredeki bütün kadınların, kızların, çocukların ziyaretgâhı haline dönüşecek ve bir özgürlük abidesi olarak dağın kalbinde ebedi yerini alacak..."

Adar, Lolana'ya vardığı ilk günden itibaren yüreğine derin bir hüznün ve acı düşmüştü. Dağda kayıp kızların hikâyelerini merak ediyordu. Kızları tanıyor, nerede olduklarını sormak, akıbetlerini öğrenmek istiyordu. Bir an; "Zelal, Delal, Saime," diye mırıldandı... Fatma'ya baktı. "Bu zaten kendisi bu işin içindedir. Dağda kayıp kızları sorsam daha da kötü olur. Bir gün Ali arkadaşını görürsem ona söylerim," diye düşünüyordu.

Apo, kasete ses doldurup Lolana'ya göndermişti. Kasette, siyasi çözümlemeler görev ve sorumlukları belirttikten sonra;

"Ben rüya gördüm, özgürlük için dağlara çıkan o güzel, o tanrıça alımlı, o cesur kızlar zor durumdadır. Rahime, Xanım, Sultan, Ayşe, Zarife, Adar, Ruken, Selde, Saime, Ayşe neredeler ne yapıyorlar," diyordu.

Apo'nun kasetteki bu sesi, o tanrıça alımlı savaşçı kızlar için bir ışık, bir sevda, bir umut oldu.

Zarife Şam'ı düşündü. Apo ona; "Zarife başla romanını yaz, adı da; 'Dağların Özgürlüğünde duyguların gerçeği,' olsun.

Yazma görevin var. Kadın olarak ne duygular yaşadın, ne acılar ve zorluklar çektin,” demişti. Bu söz ömrü boyunca kulaklarında yankılanıp duracaktı.

“Dağların Özgürlüğünde duyguların gerçeği!”

Agir, bir grup savaşçıyı Şemdinli tarafına yolcu edecekti. Savaşçının elbiseleri eski ve yırtıktı. Kendi üzerindeki elbiseleri çıkarıp ona verdi, onun yırtık elbiselerini giydi. Üzerindeki elbiseler dar ve lime limeydi. Orada on üç kişilik bir gerilla grubuyla Ürmiye’ye doğru yola çıkarken, yolda Qasımlo’nun Kampına uğradı. Molla verip dinlendiler. Kamptan çıkarken kamp komutanı, onun kıyafetine ve elindeki silaha bakıp;

“Size elbise, yiyecek ile silah verelim,” dedi.

Agir biraz düşündü. Yola çıkarken, Apo’nun söylediklerini anımsadı. Kamp komutanına bakıp;

“Teklifiniz için çok sağ olun, teşekkür ediyoruz. Doğru bizim elbiselerimiz eskidir. Silahlarımız ve mermilerimiz azdır. Erzakımız yoktur. Bu eşyaları, size Saddam rejimi sağlıyor. Saddam bugün var, yarın yok, o giderse yerde kalırsınız. Fakat bizimkilerini halkımız sağlıyor. Halkımız yoksuldur, biz de onlar gibi yoksul yaşıyoruz, fakat bu halk var oldukça biz de var olacağız” dedi ve yola çıktı.

Agir, Bager, Çirusk artık geri kalan bütün ömürlerini o mor alımlı, o yüce, o asi, o görkemli dağlarda yeni bir yaşama adayacaklardı. Bütün ömürlerini Apo’nun felsefesi, hakikat savaşı ve özgürlük kavgasıyla sonu belirsiz, ölüm, acı, gözyaşı ve zorluklarla örülü heybetli, göğün mavisine konuk dağlarda geçireceklerdi.

Cesur, beklenmedik tarzda gözü pek, korkusuz bir gerilla komutanı olarak o dağlarla bütünleşecek, binlerce ölüm çemberini yarıp bütün ömrünü Kürtlerin özgürlük savaşına adayacaktı.

Abuzêr, özgürlük için çıktığı bu yolda büyük trajik serüvenler yaşayacaktı. Ömrünün sonunda yine o özgürlük dağlarıyla buluşacaktı.

Agit, o büyük muhteşem ilk kurşunu örgütleyip gerçekleştirdikten sonra bir hain tarafında kara kaplı bir hançere arkadan vurulup güneşe gömülecekti.

O ufak tefek, o cesur, o sevimli güzel kız günün birinde bir çatışmada vurulup toprağa düşecekti.

Apo'yu sınırda geçiren kaçakçı Cehni, bütün ömrünü o sınırlarda kaçakçılıkla geçirecek büyük bir servette ulaşacaktı.

Pola, aktif, hareketli, cesur bir yurtsever olarak tüm ömrünü kavgada geçirecekti.

Sait, Apo ile vedalaşırken gözlerinden iki damla yaş aktı. Geçmişe dalıp gitti. Apo ile ilk sınırı geçerken yaşadığı tarifi imkânsız heyecanı düşündü. Üç yıldan beri hep Apo'nun yanındaydı. Onun verdiği her işi gönüllü ve militanca yerine getiriyordu. Devrimci yaşam, devrimci ilişki, özveri, dayanışma bir kişilik karakteri haline gelmişti. Yola çıkarken, bir sır gibi sakladığı mide ülseri, bir fare gibi midesini kemiriyor, durmadan acı veriyordu. Bütün acılarını bastırarak yolculuğa çıkıyordu. Günlerce süren zorlu yolculuğun ardında Urmiye şehrine bağlı Mirgeve mıntıkasındaki Zeve köyüne ulaştı.

Onun o acıklı, inançlı, cesur hikâyesi burada sonlanıyordu... Dört militanın dört mezarı Zeve köyünde yan yanaydı.

Bir genç kadın militan, bir mezarlarının başındaki çiçekleri sulamaya gitti. Mezarlarının üstünde ve yanında renge renk çiçekler boy atmıştı. Her bir mezarda bir serüven yatıyordu.

Birinci mezarda; Serhat eyaletinden sınırı geçerken, İran askerleri tarafından bir pusuda vurulmuştu.

İkincisinde; bir yangında son nefesini vermiş, Serhatlı bir militandı.

Üçüncüsünde; bir çatışmada, son nefesine kadar çatışmış, mermileri tükendikten sonra vurulmuştu.

Dördüncüsünde; mide kanamasında yaşamını yitiren Sait yatıyordu.

Genç militan kız, çiçekleri sularken gözleri nemlendi, iki damla yaş çiçeklerin üzerine düştü...

Bütün çalışmaların yoğunlaştığı, Eylül ayında Diyarbakır Ceza evinde Kemal, Akif, Hayri ve Ali Çiçek'in ölüm haberleri onu derinden etkileyip sarsıyordu. Bütün yaşamına yön verecek bir olay olarak yüreğinde, ruhunda, beyinde, düş ve düşüncesinde yer ediniyordu. Yaşamının en zor anlarını yaşıyordu. Birlikte yola çıktığı, kader birliği yaptığı Mazlum'u, Kemal'i Hayri'yi hüznle anımsadı. Onlarla defalarca toplanmış, konuşmuş, tartışmış ortak kararlar almışlardı. Bir tek bedeninin faklı uzuvları gibiydiler.

"14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu eylemi benim için gerilla savaşını başlatmanın bir talimatıdır. 14 Temmuz,

gerillayı dağlara taşırmada ışıklı bir köprü olmalıdır,” diye düşündü.

Bu gelişmeler, onu derinde etkiledi, vicdanını tetikledi, harekete geçirdi. Bütün faaliyetlerini daha da hızlandırdı. Bekaa Vadisi’nden, Kuzey dağlarına tarihi ve zorlu gerilla yolculuklarını daha da hızlandırdı. Eylül ayından itibaren eğitip, donattığı gerillaları, küçük gruplar halinde Botan, Behdinan, Lolan ve orada da sarp, asi dağların derinliklerine gönderip yerleştirmeye başladı.

Yol bilen kuryeler yoktu. Geçişler çok ağır ve zor oluyordu. Bazı gruplar sadece pusula kullanarak dağlardan yol alıp ilerliyordu. Yolu şaşırانlar, Güney Kürdistan Dağlarına varmaları gerekirken, Doğu Kürdistan Dağlarına çıkıyordu. Bazıları yollarını şaşırdığı için geri dönüyordu.

Apo bu kaos ve fırtına ortamında, fırtına gibi esiyordu. Tek başına bir düşünce, felsefe, siyaset okulu ve askeri karargâh gibi çalışıyor, o devrim denilen, gelecek muhteşem günün heyecanıyla yaşıyordu. Yalan, hile, dalavere, kandırma dörtlü; hakikat ve gerçek ise adım adım yürüyor, ama günü geldiğinde hakikat yine de ona ulaşacak, alt edecekti.

Her yerde kaos ve fırtına sürüp gidiyordu!